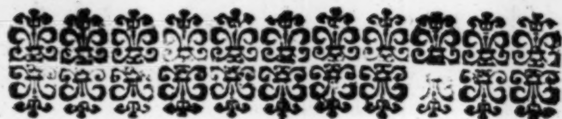
QUINTI HORATII FLACCI POEMATA,

SCHOLIIS SIVE ANNOTATIONIBUS, QUÆ BREVIS COMMENTARII vice esse possint, à JOANNE BOND illustrata.

Sexta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Apud *Tho. Harperum*, impensis *Iocos. Norton*, & *Richardi Whitakeri*. 1637.

ILLUSTRISSIMO D. HENRICO MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DUæ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiúmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, civilis altera. Eò nimirum, ut per illam populum rebellem coercere, hoſtilemque injuriam propulſare poſſint, per hanc verò ut ſe & ſuos cives bonis moribus exornare, atque optimis legibus inſtituriſque regere & temperare valeant, Quarum utra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt judicare, quòd hæc per quam civitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtute florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò leges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus ſuum defendere aut obtinere, idque duntaxat in eum finem, ut injuriâ ferro repulsâ, ſimul & jure ſuo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & providos, ſapientes & juſtos, communis

ſalutis amantes & valde ſtudioſos præbere oportere. Quod qui faciunt, ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaque antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxerunt armatam, quam ut ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia conjunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroes in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſe tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atque ut veteres prætercam, tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præeant, *Challinerum Neutonium*, atque alios omnes certè viros imprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omnique ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Jam verò in iis Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adjumenti videntur afferre, Poetæ non poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos avocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, quæ nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter *Reges* maximi ſingulari benevolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hiero Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium*, *Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimique fecit: hunc, inquam, non unum de multis,

ſed

ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Chriſtiano maximè dignum. Hinc eſt, quòd Divus *Auguſtinus* in primis jubet legendum eſſe hunc Poetam, quippe qui non modò juſtitiam, invictam animi magnitudinem, parſimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in Parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum ſummis laudibus proſequatur: ſed contrà perfidiam, injuſtitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, avaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, ſi ſapientiam hujus Poetæ in rebus ipſis inveniendis, ſi mirificum ejus artificium in ſingulis diſponendis, ſi verborum vim atque notiones ad res ipſas exprimendas cæteraſque ejus virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* ſine controverſia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* ſemper excipio) eſt merito anteponendus, in quo ſic ſuavitas cum utilitate contendit, ut lectorem ſuis illecebris ſemel captum ſemper teneat irretitum, nec dimittat unquam. Hunc igitur (Princeps illuſtriſſime) tibi ſæpiùs legendum non dubito, quin illi cenſeant, qui tibi libros quaſi præguſtant, ex quo tanquam ex amœniſſimo & ampliſſimo fonte non ſolùm multa officia ad Principis vitam præſtantia; verum etiam quid deceat quodvis genus hominum, quid doceat quemvis ordinem, quidque erudiat quamvis ætatem, ſexum & conditionem haurire licebit. Adde, ſi placet, quòd Philoſophorum nullus diſtinctius edocuerit, quo pacto cum civibus & domeſticis, quo modo cum advenis & peregrinis, porrò qua ratione cum univerſis & ſingulis ſit agendum vivendúmque. Hæc omnia (Princeps illuſtriſ-

ſime) quum *Horatius* tuæ Celſitudini & adferat & offerat, non potui (poſt patrem tuum) Patronum mihi deligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualeſcunque ſunt) conſecrarem labores. Qui ſi te in bonarum artium ſtudiis jam optime progredientem, quoviſmodo juvare aut promovere queant, tum certè id habeo quod optem, & (ut Poetæ verbis utar) *Sublimi feriam ſidera vertice*. Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & re publicæ uſui eſſe poſſit, præſertim in eo, quod te quaſi vivam reddat imaginem Patris tui, Regis potentiſſimi & literatiſſimi. Illum enim omnes nos ſui ſubditi (ut pro reliquis etiam ipſe loquar) non ſolùm propter pietatem, juſtitiam, clementiam, munificentiam, atq; alios ſuaviſſimos mores veneramur & amamus; ſed etiam propter incredibilem cùm in ſacris tùm in humanis literis ſcientiam admiramur & ſuſpicimus. O filium terque quatérque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis ſuis egregium & conſpicuum omnium virtutum exemplar abundè ſuperque eſſe poſſit. Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obſerva, hujus heroicas, & divinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præſtes, da operam, ut in literis & libris patrem tuum ſi non ſuperare, at ſaltem æquare valeas. Qua in re, quamvis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas; tamen quum ſis Regia ſtirpe utrinque progenitus, cur non Avunculum etiam tuum inſpicias *Chriſtianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem ut Rex eſt voce ſuavis, vultu amabilis, geſtu & ſtatura corporis admodum decorus atque procerus, ſic certè pietate, prudentia, fortitudine atque aliis virtutibus

tutibus & salutaribus artium maximarum disciplinis ad regna sua moderanda est optimè instructus & eruditus. Cujus præsentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina serenissima & charissimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Nostrates, cùm aliis de causis, tum maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terra marique potentissimos, arctissimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quasi clavis trabalibus, conjunctos esse & copulatos: quorum diu vivat & valeat uterque hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem simul & Celsitudinem, quàm diutissimè augeat & conservet incolumem.

Celsitudini tuæ omni officio

devinctissimus,

JO. BOND,

Benevolo Lectori.

Vùm juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod Saxum volvi viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) *Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent, atque firmiùs inhærerent.* Hinc *factum est*, ut *amicorum aliquot cum hæc scholia in* Horatium, *nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant.* Persuaserunt *tandem, quamvis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissime dictum est.* (ῥᾷον μεμφεσθαι μὲν ῥᾴδιον εἰ), μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, *facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse.* Hoc *tamen* (Lector *benevole) pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem prætermisisse, quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim. Præterea, regiones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria*

&

& patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu: cum quo feci ut eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente, certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valde perspicuum, qui solus est scopus & finis unicus meorum laborum. Boni consule, Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

Postremo hoc à te peto, ut errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale, Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SUETONIUM TRANQUILLUM conscripta.

QUintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, ut ipse tradit, libertino & exactionum coactore: ut verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem? Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, venia impetrata, scriptum quæstorium comparavit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, ubi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus jam diligo, Titium sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Augustum elogio, *Horatii Flacci ut mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis Epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adjuvabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si convictor mihi fueris. Rectè enim & non temere feceris: quoniam id usus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit ut coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.* Præterea, sæpe eum inter alios jocos, purissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuò credidit, ut non modò seculare carmen componendum injunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum; eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris

ex

ex longo intervallo quartum addere; post Sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quod non in plerisque ejusmodi scriptis mecum potissimum loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitque Eclogam cujus initium est.

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscunque est boni consulo. Vereri autem mihi videris ne majores tui libelli sint quam ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest, Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis cui* ὀγκωδέστατος, *sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed utraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est 6. Id. Decemb. L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

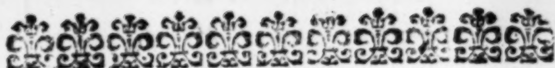

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, ut nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamque potes pueris & sine nube legi.

H. Stanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant; Horatius verò Poëtæ nomen, præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS, [1] *atavis edite regibus,*
O & [2] *præsidium & dulce decus meum:*
[3] *Sunt quos* [4] *curriculo pulverem Olympicũ*
Collegisse juvat: [5] *metaque* [6] *fervidis*
Evitata rotis, [7] *palmaque nobilis*
Terrarum Dominos [8] *evehit ad Deos.*
[9] *Hunc si* [10] *mobilium turba Quiritium*
Certat [11] *tergeminis* [12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,* [14] *si propio condidit horreo*
Quicquid de [15] *Lybicis verritur areis,*
Gaudentem patrios [16] *findere sarculo*
Agros, [17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoveas, ut trabe [18] *Cypria*
[19] *Mirtoum* [20] *pavidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icariis fluctibus* [22] *Africum*
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas* [24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus prognate cui Menodorus pater, Menippus avus, Cecinna rex Etruscorum fuit atavus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, utpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) arte evitatur.
6 Rotæ currendo fervent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Diis æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inservit.
10 Po. Romanus in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans.
11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, ædilitate majore, Prætura & Consulatu.
12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum.
13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet.
14 Si factus sit dives & copiosus arator.
15 Quicquid colligitur ex agris fertilibus, cujusmodi sunt in Lybia regione frumenti fertilissima.
16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri, Græc. τὸ σκαλίδιον, appellant.
17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujusmodi erant Attali regis Pergami.
18 Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave.
19 Mare à Mirtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum.
20 Propter naufragii metum.
21 Confligentem cum fluctibus Icariis.
22 Qui flat ab occasu hyberno.
23 Naves laceras.
24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

[25] Est qui nec veteris pocula [26] Massici,
Nec partem solido [27] demere de die
Spernit, nunc viridi [28] membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] sacræ.
Multos castra juvant, & [30] lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
[31] Detestata. Manet sub [32] Jove frigido
Venator [33] teneræ conjugis immemor:
Seu visa est catulis cerva [34] fidelibus,
[35] Seu rupit teretes [36] Marsus aper plagas.
Me doctarum [37] ederæ præmia frontium
Diis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumque [38] leves cum Satyris chori
[39] Secernunt populo: [40] si neque tibias
[41] Euterpe cohibet, nec [42] Polyhymnia
[43] Lesboum refugit tendere barbiton.
[44] Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conviviis idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est suoque murmure somnos afficit.
30 Lituus equitum est & incurvus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Conjugis delicatæ.
34 Mira est canum fidelitas in dominos.
35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Marsus pro quovis apro. 37 Poëtæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt ut propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si, i. quia sic placet Musis, quarum favore hæc beneficia consecutus sum. 41 Una ex musis eaque jucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cœlum usque evehar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens, ut sidus inter homines.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.
Ode ii.

In vindictam Julii Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Unica Imperii spes in Augusti incolumitate constituitur.

IAm satis terris nivis, atque [1] diræ
Grandinis misit [2] Pater: & [3] rubente
Dextera sacras [4] jaculatus arces,
Terruit urbem:

1 Grandinis formidandæ ut à Jovis ira provenientis.
2 Jupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quum fulmine percussit, Romam terruit, id est, cives urbanos timere fecit.

Terruit

Terruit gentes, grave ne rediret
[5] *Saeculum Pyrrhae, nova monstra* [6] *questae,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summâ genus haesit [8] *ulmo,*
Nota quae sedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *superjecto pavidae natarunt*
Aequore damae.
Vidimus [11] *flavum Tyberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter undis,*
Ire dejectum [13] *monumenta regis,*
Templaque [14] *Vestae:*
[15] *Iliae dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Jactat ultorem:* [18] *vagus, &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Jove non probante)* [21] *Uxorius amnis.* X
[22] *Audiet cives acuisse ferrum,*
Quo graves Persae melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara juventus.
[24] *Quem vocet divûm populus ruentis*
Imperî [25] *rebus?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctae minùs audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Jupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus diluvionis rediret cum Deucalion & Pyrrha soli ex universo hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi ut se tutos ab aquarum vi conservarent.
6 Quae de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus Phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Ulmus ponitur pro quavis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram ejecto.
11 Tyberim turbidum & arenae colore flavum.
12 Undis repulsis à littore Etrusco, vel à Tyrrheno mare in quod Tyberis influit.
13 Regiam Numae Pompilii.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & praeses, cui Numa Pompilius aedem condidit.
15 Iliae Romuli matri, Tyberis uxori, abs qua Julius Caesar ortum habuit.
16 Conquerenti de Caesaris nece.
17 Magnificè gloriatur.
18 Errans extra alveum.
19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti urbs est à sinistra. 20 Jove indignante & penè invito. 21 Tiberis suae uxori nimium indulgens. 22 Rara juventus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum civilium reliquiis, ideóque rari audient cives in civium corpora gladios exacuisse, quibus Persae Po. Romani hostes perirent melius, id est, justius perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem divum vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Jupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patraverant Romani in occidendo Caesare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui praesentis futura.

X cum Rhea (quae et Ilia dicitur) sive a Marte compressa in ripa fluminis Tyberis, ut geminos peperisset, Amulius infodi jussit: Unde postea eam Tyberi nupsisse

Sive tu mavis,[31] *Erycina ridens,*
[32] *Quam Iocus circumvolat, & Cupido:*
Sive neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo.*
Quem juvat clamor, galeæque [36] *leves,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Sive [38] *mutata* [39] *juvenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41] *patiens vocari*
Cæsaris ultor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus intersis populo [43] *Quirini:*
Neve te [44] *nostris vitiis iniquus*
[45] *Ocyor aura*
Tollat. [46] *hîc magnos potiùs triumphos,*
Hîc ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus sic dicta à monte Eryce: ubi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Jocus volat.
33 Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli, qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis lusi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum cui Poëta assentatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris ultorem. Ordo est. Sive ô tu ales, id est, Iste Mercuri, filius almæ Maiæ patiens vocari Cæsaris ultor, imitaris in terris juvenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Utinam serò in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex æquo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus etiam effectus es, ideoque dux invictissimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur; deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

SIc [2] *te, diva potens Cypri,*
Sic [3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est. O navis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus, &c. ut finibus Atheniensibus eum salvum restituas velut rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Vento-

Ventorumque regat [4] *pater,*
[5] Obstrictis aliis, præter [6] *Iapyga:*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves [7] *animæ dimidium meæ.*
[8] Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] Decertantem aquilonibus,
Nec tristes [11] *Hyades, nec rabiem Noti:*
[12] Quo non arbiter Adriæ
Major, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *siccis oculis* [15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] Nequaquam Deus [18] *abscidit*
Prudens Oceano [19] *dissociabili*
Terras, si tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt [21] *vada.*
[22] AUDAX omnia perpeti
Genus humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Post ignem ætherea domo
[27] Subductum, macies & [28] *nova febrium*

4 Æolus.
5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis; quemadmodum ab Æolo omnes venti dati sunt Ulyssi præter Zephyrum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una est anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus primus navigare ausus est.
9 Africum impetuosum, qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluviosas, quia suo ortu & occasu pluvias solent excitare.
12 Quo Noto nullus est ventus major Dominus maris Adriatici, id est, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, sive concitare sive sedare vult fluctus.
13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei providentia dissociavit terras à mari, si homines nihilominus audent navigare. 18 Separavit. 19 Quem necesse erat à terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ usui humano inservientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impii homines cum ratibus qui Dei consilium in hoc, scilicet navigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupavit.

Terris incubuit cohors:
Semotique prius 29 *tarda necessitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus 30 *vacuum Dædalus aëra*
Pennis 31 *non homini datis:*
Perrupit 32 *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus 33 *arduum est.*
34 *Cœlum ipsum petimus* 35 *stultitiâ: neque*
Per nostrum patimur 36 *scelus*
Iracunda Jovem 37 *ponere fulmina.*

29 Necessitas mortis prius tarda & naturâ senectâ venientis celeravit gradum & citiùs advenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed avibus, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, ut olim Gigantes & Phaëton. 35 Per stultitiam, unde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Jupiter effectus iratus sumit in manus ut improbos examinet.

AD L. SEXTIUM, CONSULAREM.
Ode iv.

Amœnitate veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam, Sextium hortatur.

1 *Solvitur* 2 *acris hyems* 3 *grata vice veris &* 4 *Favoni:*
5 *Trahuntque siccas* 6 *machinæ carinas.*
At neque 7 *jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis 8 *albicant pruinis.*
Jam 9 *Cytherea choros ducit* 10 *Venus, imminente Luna:*
Junctæque Nymphis 11 *Gratiæ decentes*
12 *Alterno terram quatiunt pede:* 13 *dum graves Cyclopum*
Vulcanus ardens 14 *urit officinas.*

1 Veris adventu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephyri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad navigandum naves siccas: atque ideo siccas quòd a principio Novembris usque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco movendas. 7 Ut in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera Insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam & supra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus quorum opera & ministerio in iis fabricandis utitur. 14 Non ut vera urit, sed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc

Nunc decet aut viridi [15] *nitidum caput* [16] *impedire myrto,*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt solutæ,*
[18] *Nunc & in umbrosis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis*
Seu poscat agnam, sive malit hœdum.
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulsat pede pauperum* [23] *tabernas,*
Regumque turres, ô beate Sexti.
[24] *Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Jam te premet nox,* [26] *fabulæque manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia,* [28] *quò simul meâris,*
[29] *Non regna vini sortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycidā mirabere,* [32] *quo calet juventus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput unguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto aut aliis floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant constrictæ. 18 Anno jam expleto, *scil.* veris tempore. 19 Fauno rusticorum Deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana. 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum utrum mavult.

21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breve vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parva, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectum oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraveris. 29 Non eris bibendi magister, cui constituendi leges in conviviis omnes parere necesse erit. 30 Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cujus amore juvenes nunc ardent. 33 Ubi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enataverat, cujus amore irretitos affirmat esse miseros.

QUis [1] *multa gracilis te puer in rosa*
[2] *Perfusus liquidis urget odoribus,*
Grato Pyrrha sub [3] *antro?*
[4] *Cui flavam religas comam*
[5] *Simplex munditiæ? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatosque [7] *deos flebit, &* [8] *aspera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens, ætati puerili proximus te multis in rosis urget, id est, arctè avidéque amplectitur? 2 Delibutus unguentis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant ut alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. 6 Promissa in levitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis, *scil.* Gratiis, risu, joco, osculis, aliisque hujusmodi quæ tales amores comitari, facileque mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari, ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæva & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *auræ*
Fallacis: [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiva paries indicat uvida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talem in Pyrrha meretricum morem non expertus. 12 Te pulchra & amabili. Quid enim auro amabilius? 13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis. 14 Inconstantiæ muliebris ignarus. 15 Miseri sunt ii, quibus non probata neque usu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum Est Allegoria ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragii casus depingebatur. 17 Quam vovi mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant servati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode vi.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conviviis tantùm & amoribus describendis aptus & idoneus.

SCriberis [1] *Vario fortis & hostium*
Victor, Mæonii carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox navibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, néque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum, [4] *cedere nescii,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Ulyssei,*
Nec [6] *sævam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisque lyræ musa potens vetat*
Laudes egregii Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingenî*

1 Scribêris à Vario, Mæonii carminis alite, id est, majestate carminis Homerici, vel penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prædito plane Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius. 2 Quamcunque rem. 3 Iram implacabilem Achillis, Peleo & Thetide geniti. 4 Qui placari noluit. 5 Navigationes longas subdoli Ulyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, unde à Græcis dictus est, διπλοῦς. 6 Sævam propter varia homicidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnæstra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, deminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenii mei barditate.

Quis

Quis 10 *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum 11 *Merionem? aut* 12 *ope Palladis*
Tydiden 13 *superis parem?*
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus 14 *acrium*
Cantamus, 15 *vacui, sive quod urimur*
16 *Non præter solitum leves.*

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est ut adamas.
11 Virum fortissimum, pulvere Troico squalidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
18 Animo & fortitudine diis æqualem. Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in juvenes, ut tamen ungues suos, ad repugnandum sectos habeant, ne fortè pugna sit cruenta, quod raro fit.
15 Sive quòd sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quod urimur, id est, aliquantulum amamus.
15 Nostro more leves & inconstantes, quod amatoribus proprium est & usitatum.

AD MUNATIUM PLANCUM *consularem. Ode vii.*

Alii alias laudant civitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tybur, ubi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

LAudabunt alii 1 **claram Rhodon, aut* 2 *Mitylenen,*
Aut 3 *Ephesum,* 4 *bimarisve Corinthi*
Mœnia: vel Baccho 5 *Thebas, vel Apolline* 6 *Delphos*
Insignes, aut Thessala 7 *Tempe,*
8 *Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis* 9 *urbem*
Carmine 10 *perpetuo celebrare, &*
11 *Undique decerptam frondi præponere olivam.*
12 *Plurimus, in Junonis honorem,*
Aptum dicit 13 *equis Argos, ditesque* 14 *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium civitatum quæ sunt in eadem insula, aut claram, i. præclaram portubus, viis, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram, i. semper illustratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab eo nominavit Rhodon.
2 Mitylene urbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam civitatem ab Amazonibus extructam & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægeo mari cingitur. 5 Thebæ urbs est in Bœotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Iovis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poëtæ, quibus unicum opus est. 9 Athenas Minervæ inviolatæ urbem. 10 Carmine non interrupto, ut aliud laudent. 11 Frontem Oliva coronare cujus folia undique, i. circumcirca detonsa & breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis aliis lectio magis arridet, viz. *undique decerptæ frondi præponere Olivam.* Ut sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Olivam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Unde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Urbem opulentam in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

* Insula è Lyciæ, ut l. 3 Mela scribit, in quâ ut Solinus ait, nunquam tam nubilum e[st] cœlum, ut Sol non videat[ur]. vide Moriæ Encom. Comment. 191. T.

Me nec tam [15] patiens Lacedæmon,
Nec tam [16] Larissæ [17] percussit campus opimæ
Quam [18] domus Albuneæ resonantis,
[19] Et præceps Anio, & [20] Tiburni lacus, & uda
[21] Mobilibus pomaria rivis.
[22] Albus ut [23] obscuro deterget nubila cælo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: sic tu sapiens finire memento
Tristitiam vitæque labores
Molli Plance [24] mero, [25] seu te fulgentia [26] signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer [27] Salamina patremque
[28] Quum fugeret, tamen uda Lyæo
[29] Tempora [30] populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:
Quò nos cunque feret [31] melior fortuna parente,
Ibimus, O socii comitesque.
Nil desperandum Teucro duce & [32] auspice Teucro,
[33] Certus enim promisit Apollo
[34] Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes [35] pejoraque passi
Mecum sæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens [36] iterabimus æquor.

15 Lacedæmon dicitur patiens ob severam disciplinam, ubi pueri ad Dianæ aram usque dum sanguis è visceribus exiret, flagellati ne ingemuerunt quidem.
16 Larissa est urbs in Thessalia, à qua & Achilles Larissæus dictus est.
17 Permovit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ unà cum fonte consecratum.
19 Fluvius Anio de celso scopulo multam aquam deorsum effundens.
20 Tiburnus primum Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria discurrentibus rivis irrigua.
22 Notus serenus.
23 Cœlo caliginoso.
24 Vino suavi.
25 Sive militiæ, sive domi tuæ eris.
26 Aquila, Dracone aliisque id genus signis militaribus.
27 Civitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Ajacem.
28 Quamvis fugerit. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior quia fortuna mihi patriam dabit, ac pater Telamon negavit. 32 Me Teucro hortare. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promisit duas fore Salaminas, quarum altera nunc est in Attica, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O passi graviora. *Virgil.* 36 Iterum navigabimus.

AD LYDIAM. Ode viii.

Juvenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

[1] LYdia dic, per omnes
Te deos oro, [2] Sybarin cur properes [3] amando

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Juvenem mollem.
3 Dum tui amore captus est.

[4] *Perdere? cur apricum*
Oderit [5] *campum,*[6] *patiens pulveris atque solis?*
Cur neque [7] *militaris*
Inter æquales equitet,[8] *Gallica nec* [9] *lupatis*
[10] *Temperet ora frænis?*
Cur timet flavum Tyberim [11] *tangere?* [12] *cur olivam*
Sanguine [13] *viperino*
Cautiùs vitat? neque jam livida gestat [14] *armis*
Brachia: sæpe [15] *disco,*
[16] *Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?*
[17] *Quid latet? ut marinæ*
[18] *Filium dicunt Thetidis* [19] *sub lachrymosa Trojæ*
Funera: [20] *ne virilis*
Cultus in cædem & [21] *Lycias proriperet catervas.*

4 Ejus bona abli[...] rire & corporis vi[...] frangere.
5 Campum martiu[...] cur oderit?
6 Quum possit p[...] pulverem & solem & alios etiam labo[...] militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi utebantur unguento quod ex cera fit oleo subacta.
13 Sanguine venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primo Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe ultra terminum, jaculo fortiter & expedite emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Lycomedem est deductus. 19 Paulo ante eversionem Trojæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Trojanum protraheret. 21 Ponuntur Lycii pro Trojanis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHUM.
Ode ix.

Quo magis sævit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides ut alta [1] *stet nive candidum*
[2] *Soracte: nec jam sustineant* [3] *onus*
Sylvæ [4] *laborantes: geluque*
Flumina [5] *constiterint acuto?*
Dissolve frigus, ligna super foco
[6] *Largè reponens: atque* [7] *benigniùs*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides ut Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat nive plenum.
2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Divi Sylvestris, eo quod in ejusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.

3 Nivis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiose pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas prome de diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
[9] *Permitte divis cætera: qui* [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *fervido*
Deprælianteis, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QUID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quam sors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone, nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa, nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusque direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium: duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. posteaquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, ut solet aqua in aheno fervens.
12 Non commoventur.
13 Quemcunque diem tibi dabit sors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas. τύχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, juvenis.
16 Chorea dicitur à choro, ubi junctis manibus saltatur.
17 Quam diu tibi juveni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. juventus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te usurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed ut se ipsa prodat. 23 Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito malè, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCURIUM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palæstræ & lyræ inventione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] *facunde nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formâsti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palæstræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inventor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Jove.
3 Agrestes hominum primorum mores.
4 Eloquentia vel musica conformavisti. 5 Quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te canam, magni Jovis & [7] deorum
Nuncium, curvæque lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit jocoso
Condere furto.
Te [10] boves olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosque ignes & [18] iniqua Trojæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgâque [22] levem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem. 8 Lyræ inventorem. 9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod jocum risumq; concitaret. 10 Boves Admeti Regis, quos Apollo divinitate privatus pascebat. 11 Abactas & furtim ademptas. 12 Te, qui puerilem formam assumpseras dum terreret minis. 13 Privatus pharetra. 14 Ridendum sibi putavit. 15 Agamemnonem & Menelaum. 16 Qui te ducem Priamo præbebas. 17 Thessalicas excubias. 18 Castra Trojanis inimica. 19 Sic latuit, ut à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis superis & inferis gratus.

AD LEUCONOEN. Ode xi.

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ voluptati indulgere, argumento à vitæ brevitate & celeritate ducto.

TU nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dî dederint, Leuconoe: nec [3] Babylonios
Tentâris numeros, [4] ut melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit invida
Ætas, [8] carpe diem, [9] quam minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est. 2 Vitæ terminum. 3 Mathematicos, qui Astrologiam invenisse dicuntur. 4 Ut sapias melius pati quicquam acciderit. 5 Annos. 6 Ut vina promas & fundas. Aut ut vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breve sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibeas diei futuro.

AD

AD AUGUSTUM. Ode xii.

Collaudatis diis, heroibus, utrisque aliquot claris, tandem ad divinas Augusti laudes descendit.

[1] QUem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cujus [4] recinet jocosa
Nomen [5] imago,
Aut in umbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidove in [8] Hæmo?
Unde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea sylvæ,
[10] Arte materna rapidos morantem
Fulminum lapsus, celeresque ventos,
[11] Blandum & auritas [12] fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variisque mundum
[14] Temperat [15] horis?
[16] Unde nil [17] majus generatur ipso,
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] Proximos illi tamen occupavit
[20] Pallas honores.
Præliis [21] audax, neque te silebo
Liber, & sævis inimica [22] virgo
Belluis, nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerosque Ledæ,
[26] Hanc equis, [27] illum superare pugnis

1 O Clio, quem virum fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum?
2 Tibia acriter sonante.
3 Una ex novem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ veluti lubens respondet.
6 Helicon est mons Boetiæ, non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, unde Musæ appellatæ sunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poetam (Calliopes & Apollinis filium) sylvæ sequutæ sunt temere, i. αὐτομάτως sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandum ut quocunque voluerit possit ducere quercus auritas, i. sensu audiendi præditas.
12 Cythara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Jovis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus est optimus Maximus. 18 Nihil Jovi est secundum, quia nullus ordo esse potest inter finitum & infinitum. 19 Pallas proxima est Jovi, sed longo intervallo proxima. 20 Minerva non è muliere concepta, sed Jovis cerebro nata vera & divina sapientia. 21 Bacchus, *ad prælia trudit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa est & inevitabilis Phœbi sagitta ut semper id feriet quod petit. 24 Herculem, Jovis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem:[28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit.
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Considunt venti;* [31] *fugiuntque nubes:*
Et [32] *minax (quod sic* [33] *voluere) ponto*
Unda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an* [35] *quietum*
Pompilî regnum memorem, an [36] *superbos*
Tarquinî [37] *fasces, dubito, an* [38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &* [40] *Scauros, animæque magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante* [42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiúmque:*
[45] *Hunc, &* [46] *incomptis* [47] *Curium capillis*
Utilem bello [48] *tulit, &* [49] *Camillum*
[50] *Sæva paupertas, &* [51] *avitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit [53] *occulto velut arbor ævo*
Fama [54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Julium sidus, velut* [56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ [57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex nive geluve in aquam resolutus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Unda nautis minans naufragium quiescit quæ vento intumuerat.
33 Filii Ledæ Castor & Pollux sic voluere.
34 Romæ conditorem.
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum Rex, regnum armis paratum, Religione, justitia & bonis moribus stabilivit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii Prisci, non Tarquinii Superbi, commemoratu certè indigni propter Lucretiæ constuprationem.
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos lictores primum ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant. 38 Catonis Uticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, ut inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, ubi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libens ut memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cujus abstinentia, continentia, severitate, aliisque egregiis animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quam possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam, eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis majoribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum deceat. 53 Occulte, veluti arbor quæ temporis progressu increscit hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumventus est & occisus. 55 Stella crinita quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subvolans. 56 Inter stellas. 57 Jupiter.

Cæsaris

Cæsaris [58] fatis data: [59] tu secundo
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] Latio imminentes
[61] Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis oris
[62] Seras & Indos:
[63] Te minor latum reget æquus orbem.
[64] Tu gravi curru quaties Olympum,
[65] Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

58 Per fata juxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad observanda eorum statuta.
59 Ita regnes, ut Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet ut tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano.
61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populus in Æthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non invidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Jovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode xiii.

Molestè fert Telephum rivalem sibi à Lydia anteponi.

Quum tu Lydia [1] Telephi
Cervicem [2] roseam, [3] cerea Telephi
Laudas brachia, [4] væ, meum
Fervens [5] difficili [6] bile [7] tumet jecur,
Tunc nec [8] mens mihi, nec [9] color
Certa sede manet: [10] humor & in genas
[11] Furtim labitur, [12] arguens
[13] Quàm lentis penitus macerer ignibus.
[14] Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros [15] immodicæ mero
Rixæ, sive [16] puer furens
[17] Impressit [18] memorem dente labris notam.
Non, [19] si me satis audias,
Speres [20] perpetuum, dulcia [21] barbarè

1 Rivalis sui.
2 Cervicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interjectio est, dolentis.
5 Tumet jecur ira implacabili quæ facile sedari non potest.
6 Cholerâ quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit Cystis fellis jecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est.
10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam advertam & me invito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languide flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ ultra modum progredientes mero, i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliviscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Lædentem oscula, quæ Venus
22 Quinta parte sui nectaris imbuit.
FOELICES ter & 23 ampliùs
Quos 24 irrupta tenet copula, 25 nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citiùs solvet amor die.

22 Quæ oscula Venus quinta parte suæ suavitatis, i. concubitu replevit. Quinque etenim sunt partes amoris, Aspectus, colloquium, tactus, osculum, concubitus. 23 Térque quaterq;. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor divulsus malis querimoniis, i. litibus & rixis solvet ultima die citiùs, id est, ante mortem.

AD REMPUBLICAM BELLUM civile reparantem. Ode xiv.

O [1] Navis, referent [2] in mare te novi
[3] Fluctus: ô [4] quid agis? fortiter occupa
[5] Portum. nonne vides ut
[6] Nudum remigio latus,
Et [7] malus celeri [8] saucius Africo,
[9] Antemnæque gemant? ac sine [10] funibus
Vix [11] durare carinæ
Possint [12] imperiosius
Æquor? non tibi sunt [13] integra lintea,
[14] Non dii, [15] quos iterum pressa voces malo.
Quamvis [16] Pontica pinus,
Sylvæ filia nobilis,
[17] Jactes & genus [18] & nomen inutile.
Nil [19] pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu [20] nisi ventis
Debes ludibrium, [21] cave.
[22] Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
[23] Nunc desiderium, curaque non levis,

1 O Respub. Tota hæc Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum civile redintegratum.
4 Quam male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigiis, id est, ut Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. Ponitur hic allegoricè pro Ægyptio Rege à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. gravi bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecuniis belli nervis.
11 Perferre.
12 Severiorem civilis belli tempestatem.
13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dii tutelares, ut Castor & Pollux, seu quivis alius Deus, quod erat Navis insigne. 15 Quos nunc sub Octaviano tu oppressa invoces. 16 In Ponto magna est arborum copia unde naves fiant. 17 Quamvis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non navis picturis, sed robori & ornamentis fidunt nautæ: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitiosis ducibus. 21 Noli iam, iliùs movere bellum. 22 O Respub. quæ mihi ex tuis malis solicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc me absentem tui desiderio afficis.

Interfusa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo ut fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero 53. Sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIUM DE RUINA Troiæ. Ode xv.

[1] *PAstor quum traheret per freta navibus*
[2] *Idæis Helenam* [3] *perfidus hospitam,*
[4] *Ingrato celeres obruit otio*
Ventos, ut caneret [5] *fera*
[6] *Nereus fata.* [illegible] *ducis avi domum,*
[8] *Quam multo* [illegible] *ræcia milite,*
[9] *Conjurata tuas* [illegible] *mpere nuptias,*
Et regnum Priami vetus.
[11] *Eheu quantus equis, quantus adest viris*
[12] *Sudor: quanta moves* [13] *funera Dardanæ*
Genti! jam galeam Pallas & [14] ægida
Currúsque & [15] *rabiem parat.*
[16] *Nequicquam Veneris præsidio* [17] *ferox*
[18] *Pectes cæsariem: grataque fœminis*
[19] *Imbelli cythara carmina* [20] *divides:*
Nequicquam Thalamo [21] *graves*
Hastas, & calami spicula [22] *Cnossii*
Vitabis, [23] *strepitumque & celerem* [24] *sequi*
Ajacem: tamen heu [25] *serus adulteros*
Crines pulvere collines.

1 Paris.
2 Navibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia jura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non solùm Paridi, sed omnibus etiàm Trojanis.
6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus jurejurando in portu Aulidis obstrictis ad unanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti. 10 Dissolvere illicitas nuptias & evertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoves Trojanæ genti quæ olim dicta est Dardana à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus cum non sit bellicosa non potest esse Pari præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cythara bello non apta est, sed mensæ est ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numeris aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim ut solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modo lyræ sono utuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disjunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos urbs Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Ajax tam celer pedibus, ut nemo fugiens eum evaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim unguentis delibutos, pulvere deturpabis, i. sero tandem traheris mortuus.

Non

Non [26] Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non [27] Pylium Nestora respicis?
[28] Urgent impavidi te Salaminius
[29] Teucerque & [30] Sthenelus [31] sciens
Pugnæ: sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] Merionem quoque
Nosces, ecce furit te reperire atrox
[33] Tydides, melior patre:
[34] Quem tu, cervus uti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] Sublimi fugies, mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [36] tuæ.
[37] Iracunda diem [38] proferet Ilio,
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] Post certas hyemes uret [40] Achaicus
Ignis [41] Iliacas domos.

26 Ulyssem Laertis filium. 27 A Pylo urbe Nestor denominatur Pylius. 28 Insequuntur. 29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina. 30 Caparei filius, unus eorum qui in equo Trojano se abdiderunt. 31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator. 32 Vide supra Od. 6. 33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior. 34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic ut cervus fugit lupum visum in altera parte vallis. 35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriose jactaveras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Trojanum producet & retardabit. 39 Post annos novem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Trojanas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram, cujus vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] pulchrior,
[2] Quem criminosis cunque voles modum finem
Pones Iambis: [3] sive flamma,
Sive mari libet [4] Adriano.
Non [5] Dindymene, [6] non adytis quatit

1 Nunquid mulier hanc laudem agnoverit, ut dicatur pulchra pulchrior? 2 Quemcunque voles modum, i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Sive Iambos exurere voles, sive in mare dejicere. 4 Mare Adriaticum ponitur pro quovis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem sacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Tristes ut iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse [12] *ruens tumultu:*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Desectam [17] *& insani Leonis*
Vim [18] *stomacho apposuisse nostro.*
Iræ [19] *Thyesten exitio gravi*
[20] *Stravere: & altis urbibus* [21] *ultimæ*
Stetêre causæ cur perirent
Funditus, imprimeretque muris
Hostile [22] *aratrum exercitus* [23] *insolens.*
[24] *Compesce mentem,* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres iambos
Misit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro tristia, [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumque reddas.*

7 Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, movet, cogit. 8 Non æquè seu vehementiùs iræ animos hominum commovent, quam Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum. 9 Tympana acutè sonantia. 10 Sacerdotes Cybeles, qui tympanorum pulsu & cornuum cantu Jovis vagitum celabant Saturnum. 11 Noricus, pro quovis ense. In Norico (quam regionem hodie rique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quodvis aliud periculum extimescit. 12 Descendens cum fulmine tremendo. 13 Iapeti & Clymenæ filius propter singularem ingenii excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab aliis aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quod in bestiis fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum movere, pro iratum facere, & stomachari pro irasci. 19 Thyestæ suos filios frater Atreus edendos apposuit, eò quod Thyestes cum Atrei uxore concubuisset. 20 Dejecere de statu. 21 Extremæ fuerint causæ usque ad eversionem. 22 Urbs tum esse desinit cum in ea aratrum fit circumductum: aratro etiam prisci in condendis urbibus utebantur. *Interea Æneas urbem designat aratro. Virgil.* 23 Exercitus superbus, quia victoria naturâ insolens est & superba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ fervorem. 26 Ita est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 29 Ea conditione ut fias mihi amica. 30 Recantatis conviciis atque maledictis, quibus tu me etiam laceràsti. 31 Atque ea conditione ut me in spem duces tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM.
Ode xvii.

Invitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet.

[1] *VElox amœnum sæpè* [2] *Lucretilem*
[3]*Mutat Lycæo Faunus: & igneam*
[4]*Defendit æstatem capellis*
Usque meis,[5] *pluviosque ventos,*
[6]*Impunè tutum per nemus arbutos*
Quærunt latentes, & thyma [7] *deviæ*
[8]*Olentis uxores mariti:*
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] *hædilia lupos:*
[10] *Utcunque dulci Tyndari fistula*
Valles, & [11] *Usticæ cubantis*
[12] *Lævia* [13] *personuere saxa.*
Dii metuentur: diis pietas mea
Et [14] *Musa cordi est.* [15] *hinc tibi copia*
Manabit ad plenum [16] *benigno*
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] *in reducta valle,* [18] *caniculæ*
Vitabis æstus: & fide [19] *Teia.*
[20] *Dices laborantes* [21] *in uno*
Penelopen [22] *vitreamque Circen,*
Hîc innocentis pocula Lesbii

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum fervidum à meis capellis usque, i. semper.
5 Ventos pluviam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deviæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales, i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidiis pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virg.* 10 Ubicunque ô Tyndari istæ valles & lævia saxa montis Usticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cujuscunque mali: à monte Lucretili. 11 Ustica mons est in Sabinis leviter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa lævigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet diis. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt rurí masculini.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum ubertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula, dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis cujus patria fuit civitas Teia. 20 Cantabis. 21 Ulyssis amore. utraque enim Ulyssem ardenter amavit, quarum altera fuit Ulyssis uxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Hic bibet pocula vini Lesbii innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos.
25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius.

23 *Duces sub umbra :* 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia : nec metues protervum
26 *Suspecta Cyrum,* 27 *ne malè dispari*
Incontinentes injiciat manus :
Et scindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamque vestem.*

26 Nec tu à Cyro suspecta & observata quod alium ames, metues eum : fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus, cujusmodi in conviviis utebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit a Cyro dilacerari.

AD QUINTILIUM VARUM.

Ode xviii.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderate furorem concitat.

1 Vite Baccho consecrata.
2 Potiùs plantaveris.
3 Fundum bene excultum vel mites uvas efferentem.
4 De quo vide supra. Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur suâ utitur licentiâ, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis qui sobrii sunt, & vino nequaquam madidi.
7 Edaces curæ.
8 Quis bene potus

NUllam Vare 1 *sacra vite* 2 *priùs severis arborem*
Circa 3 *mite solum* 4 *Tiburis, & mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccis omnia nam dura Deus proposuit : neque*
7 *Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.*
8 *Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat?*
9 *Quis non te potiùs, Bacche pater, teque decens Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici transiliat munera Liberi,*
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *super mero*
14 *Debellata : monet* 15 *Sithoniis non levis Evius :*
16 *Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum*
Discernunt 17 *avidi, non ego te* 18 *candide Bassareu*

erat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem gravem? 9 Quis non te potius ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderate bibiti. 12 Centaurea rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithei nuptiales plus nimium poti Lapitharum uxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis, i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce baccantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distinguunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrii exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche : qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Invitum

19 *Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus*
20 *Sub dium rapiam.* 21 *sæva tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quæ subsequitur cæcus* 23 *amor sui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides 25 *prodiga perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho invito quum bibunt usque ad ebrietatem.
20 Nec divulgabo arcana tua multis Pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem, quemadmodum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, i. quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, id est, sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode xix.

Se illius amore uri.

1 *MAter sæva Cupidinum,*
2 *Thebanæque jubet me Semeles* 3 *puer*
Et lasciva 4 *licentia*
5 *Finitis animum reddere amoribus.*
6 *Urit me Glyceræ nitor*
7 *Splendentis Pario marmore purius:*
Urit grata 8 *protervitas*
Et vultus nimium 9 *lubricus aspici.*
In me 10 *tota ruens Venus*
11 *Cyprum deseruit, nec patitur* 12 *Scythas*
Et 13 *versis animosum equis*
Parthum dicere, nec quæ nil attinent.
15 *Hîc vivum mihi cespitem, hîc*
16 *Verbenas pueri ponite, thuráque,*

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciviam semper resolvitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo, quod in insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ita ficta, quæ in puella gratior est amatoribus quam obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeo certe est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, ubi religiosissime colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam, ut facilius Glyceræ complexu fruar, O pueri, id est, ô servi ponite & parate mihi cespitem vivum, id est, viridem (cujus herba adhuc viridis est) ut super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterva.

[17] *Bimi cum patera meri,*
[18] *Mactatâ veniet lenior hostiâ.*

AD MÆCENATEM. Ode xx.

Invitat Mæcenatem ad convivium minime sumptuosum.

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipse* 4 *testa*
Conditum 5 *levi : datus in theatro*
6 *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *ut paterni*
9 *Fluminis ripæ, simul & jocosa*
Redderet laudes tibi 10 *Vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo* 13 *domitam Caleno*
Tu bibes 14 *uvam,* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

1 Non magni pretii. 2 Vinum in montibus Sabinis natum. 3 In poculis modicis non admodum capacibus. 4 Cado fictili, vel emphora quæ fingebatur in Græcia. 5 Picavi, vel pice illivi, à verbo *lino*. 6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat. 7 In equestri dignitate permanens. 8 Sic ut ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonaret ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contra sibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons est theatro Pompeii vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ ultimæ seu extremæ vocis definentis repercussione jocari videtur. 12 Vinum Campanæ regionis. 13 Pressam. 14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab urbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, ubi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, urbs est Latina juxta Cajetam quam Lacones condidere.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode xxi.

1 Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonsum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

1 Latonæ filiam ex Jove, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur. 2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit usque in longissima; pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit. 4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, ubi natus est.

5 Lato-

5 *Latonámque supremo*
Dilectam 6 *penitus Jovi.*
7 *Vos lætam fluviis, & nemorum coma*
8 *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Sylvis, viridis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Insignémque pharetra,*
Fraternaque humerum lyra.
12 *Hic bellum lacrymosum, hic* 13 *miseram famem*
Pestémque à popul & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus 14 *aget prece.*

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Jove. 6 Valde vel familiariter. 7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluviis & nemorum frondibus, i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet, aut in Algido (qui mons est in agro Tusculano distans ab urbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbrosis sylvis Cragi, qui mons est in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri laudate Tempe, loca amœnissima in Thessalia. 10 Delon in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos Pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIUM. Ode xxii.

Vitæ integritas ubique tuta est, idque suo exemplo probat.

1 *Integer vitæ scelerisque purus*
Non eget Mauri 2 *jaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *gravidâ sagittis,*
Fusce, pharetrâ:
4 *Sive per Syrtes iter æstuosas,*
Sive facturus per 5 *inhospitalem*
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
6 *Lambit* 7 *Hydaspes.*
Namque 8 *me sylva lupus in Sabinâ,*

1 Innocens, & qui suam vitam scelere non reddit impuram. 2 Cujusmodi utuntur Mauri, qui optimi erant jaculatores. 3 Pharetra plena sagittis veneno imbutis. 4 Sive iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, pulverulentas, & periculosas) sive per Caucasum Scythiæ montem.

5 Inhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indiæ fluvius de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Prætelabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylva Sabina, dum canto meam Lalagen, i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor ultra terminum, i. dum expatior ultra agri mei fines, curis expeditus, i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] *inermem.*
[10] *Quale portentum neque militaris*
[11] *Daunia in latis alit* [12] *esculetis,*
Nec [13] *Jubæ tellus generat, Leonum*
[14] *Arida nutrix.*
Pone me [15] *pigris ubi nulla campis*
Arbor [16] *æstiva recreatur aura :*
[17] *Quod latus mundi nebulæ malúsque*
[18] *Jupiter urget :*
Pone [19] *sub curru nimium* [20] *propinqui*
Solis in terra [21] *domibus negata :*
[22] *Dulce ridentem Lalagen amabo,*
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentuosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Juba regnavit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subjectis, ubi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuo premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at jam notum est multis eò navigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode xxiii.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit jam viri potens & ætate matura.

Vitas [1] *hinnulo me similis Chloe,*
Quærenti pavidam montibus [2] *aviis*
[3] *Matrem, non sine vano*
Aurarum & sylvæ metu.
Nam [4] *seu mobilibus veris inhorruit*
Adventus foliis, seu virides [5] *rubum*
Dimovere lacertæ :
[6] *Et corde & genibus tremit.*

1 Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine viis qua feræ discurrere solent. 3 Cervam. 4 Sive veris adventus inhorruit, i. tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. poeta per veris adventum significat Favonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble Bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 *Atqui non ego te,* 8 *tigris ut aspera,*
9 *Gætulúsve leo,*10 *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
11 *Tempestiva sequi viro.*

7 Atqui ô Chloë, ego non persequor te frangere, ut aspera tigris atque ut leo Gætulus. 8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo, est enim Getulia pars Africæ. 10 Ut te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIUM, QUI MORTEM Quintilii deflebat immoderatè, *Ode xxiv.*

1 *QUis desiderio sit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe 2 *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam 3 *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium 4 *perpetuus sopor*
Urget? cui Pudor, & Justitiæ soror
5 *Incorrupta Fides,*6 *nudáque Veritas,*
7 *Quando ullum invenient parem?*
Multis ille bonis flebilis 8 *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
9 *Tu frustrà pius (heu) non ita* 10 *creditum*
Poscis Quintilium deos.
11 *Quòd si Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
12 *Durum. SED levius fit* 13 *patientia,*
Quicquid corrigere est 14 *nefas.*

1 O musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quendam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis ejus desiderio? 2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos. 3 Jupiter cujus filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne. 4 Perpetua mors occupat. 5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur. 6 Veritas aperta, sine fuco. 7 Raro aut nunquam. 8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus. 9 Tu quamvis pius es, in vanum poscis deos, ut Quintiliam ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis ut nunquam moreretur. 11 Quòd si tu blandiùs & delectabiliùs Threicio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur; Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad revocandum fati necessitatem semel compulerit & congregaverit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra. Od. 10. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM, Ode xxv.

Insultat ei, quòd jam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 PArcius [2] junctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt: amatque
[4] Janua limen,
[5] Quæ prius multum faciles movebat
Cardines, [6] audis minus & minus jam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Invicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub interlunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur [12] ulcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes ederâ [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea. 2 Quasi clausas. 3 Lapidum jactu. 4 Janua tua clausa est, nec à limine recedit. 5 Quæ quidem janua crebrò olim aperiebatur. 6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes dum ego qui tuus sum pereor? 7 Tu levis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia 8 Amatores se fastidientes. 9 Aquilone è Thracia furenter flante. 10 Paulo ante, vel, circiter interlunii tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς, i. equæ furentes. 12 Circa jecur tuum ulceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eo quod juvenes vetulis anteponunt puellas 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat pulla myrto. i. subviridi myrto penè nigra. Metaph. est, nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subrusca & nigrante: laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *Belle Brunette*. 16 Quod edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluvio frigidissimo, qui idcirco dicitur hyemis sodalis, quod septentrioni subjacet, ubi maximum est frigus.

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode xxvi.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

1 *Musis amicus, tristitiam & metum*
[2] Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tyridatem terreat, unicè*
Securus, [5] O quæ fontibus [6] integris
Gaudes, [7] apricos necte flores,
Necte meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis, nil [10] sine te mei
Possunt honores, [11] hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum protervis ventis portare in Creticum mare, id est, ut portent eas animi ægritudines in mare.

2 Tradere ventis, est oblivioni tradere, perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam.

3 Unicè securus, id est, non admodum sollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tyridatem Armeniæ regem: quasi dicat. Quid nostrâ interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari?

4 Sub ursa signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octavo post mortem Horatii cum M Servilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte de fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poesis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbio uti consueverunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE inter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more.
Ode xxvii.

1 *Natis in usum lætitiæ scyphis,*
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem, [2] verecundumque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis. i. natura factis in usum lætitiæ est hominum barbarorum, cujusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et probibete rixas sanguineas à Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis, Hypallage est.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
[3] *Vino & lucernis Medus* [4] *acinaces*
[5] *Immane quantum discrepat? impium*
[6] *Lenite clamorem sodales,*
Et [7] *cubito remanete presso.*
Vultis [8] *severi me quoque sumere*
Partem Falerni? [9] *dicat Opuntiæ*
Frater [10] *Megillæ quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] *Cessat voluntas? non alia bibam*
[12] *Mercede,* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
[14] *Ignibus:* [15] *ingenuoque semper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miser,*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma!*
[21] *Quæ saga, quis te solvere Thessalis*
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
[23] *Pegasus expediet* [24] *Chimæræ.*

3 A vino & conviviis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quovis gladio.
5 Quam multum discrepat: i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes, veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (unus è convivis) dicat quo vulnere, i. cujus puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellam.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis urbe, ubi nata est.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te jugum mittit, non est cur pudeat pœniteatve te eam amare quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam, non servilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quàm rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te ejus amore liberare Thessalis venenis, i. herbis efficacissimis, cujusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimera. Poëta ut supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta est triformis.

Ode xxviii.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta, ne sinat corpus suum jacere in littore insepultum.

Te

[1] TE maris & terræ, numeróque carentis arenæ
[2] Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus [3] parva [4] Matinum
Munera: nec quicquam tibi [5] prodest
[6] Aërias tentâsse domos, animóque rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8] Occidit & Pelopis [9] genitor, conviva deorum:
[10] Tithonúsque remotus in auras:
Et Jovis arcanis [11] Minos admissus: habentque
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum; [14] quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ:
Judice te [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes una manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furiæ torvo spectacula Marti:
Exitio est avidis mare nautis.
[18] Mista senum ac juvenum [19] densantur funera: nullum
Sæva caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] devexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit undis.
[23] At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: [25] sic quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadaver sic nauta alloquitur. O Archyta, parva munera exigui pulveris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
3 Munera parvi sumptus id est, parvum sepulchrum. quod munus & officium viventes præstare debent mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia, juxta quem Archytas jacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in astris observandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in convivium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Jove conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Trojam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, transeunte ejus anima in alios. 14 Quamvis per detractum è poste templi Euphorbi clypeum testatus se Trojanis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Una mortis necessitas omnes expectat. 17 A furiis conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cujusque ætatis homines interire oportet quamvis diverso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Devexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declivi cœli parte situs est. Nam Orion, sive oriens, sive occidens nimbos & ventos excitat, qui idcircò ipsius comites dicuntur. 22 Firmanum, est castellum vergens ad Illyriam unde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti, i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adjurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliverit, ut omnes tempestates à navigantibus avertantur in sylvas.

Fluctibus Hesperiis,[26] Venusinæ
Plectantur sylvæ,[27] te sospite: multáque merces,
[28]Unde potest, tibi defluet [29] æquo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode [30] Tarenti.
[31]Negligis immeritis nocituram
Post modo te natis [32] fraudem committere: forsan.
[33]Debita jura vicesque superbæ
Te maneant ipsum, precibus non linquar [34] inultis:
[35]Téque piacula nulla resolvent,
Quanquam festinas ([36]non est mora longa) licebit
Injecto [37] ter pulvere [38] curras.

26 Sylvæ Venusinæ luant, pro quibuscunque sylvis. Venusium civitas est Apuliæ. 27 Te salvo. 28 Undecunque est occasio. 29 Ab Jove tibi favente. 30 Ubi Neptunus devotius colebatur. 31 Leve esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram post modo te natis immeritis, id est, paulo post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas justa sepulturæ cadaveri insepulto debita, & pœnæ graves reciprocæque superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceret*, eventura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt, nisi meo cadaveri terram injeceris. 36 Persuadet a facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. --- *Et magna manes ter voce vocavi.* 38 Licebit ut naviges.

AD ICCIUM. Ode xxix.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse divitiarum cupiditate.

ICci,[1] beatis nunc Arabum [2] invides
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] devictis Sabææ
[4] Regibus: horribilique Medo
[5] Nectis catenas,[6] quæ tibi virginum
Sponso necato barbara serviet?
Puer quis [7] ex aula capillis
[8] Ad cyathum statuetur [9] unctis,
Doctus sagittas tendere [10] Sericas
Arcu paterno? [11] quis neget arduis

1 Divitiæ (ut putat vulgus) beatos efficiunt. 2 Æmularis Arabum divitias, quarum particeps cupis fieri per militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. devictis. 4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ Æthiopiæ est Metropolis & civitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ serviet libidini, (virgo quidem barbara quamvis pulchra) postquam sponsus ejus erat à te occisus? 7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis unguento delibutis. 10 Doctus optime sagittare, ut Seres populus Parthis vicinus. 11 Ordo est, quis neget relabi posse rivos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reverti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coemptos & domum Socraticam?

Pronos relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros [12] *Panæti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis,*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi secta Stoicæ nobilissimi. 13 Familiam Socraticam Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Loricis Hispanicis. 16 Quam militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode xxx.

Rogat Venerem ut in ędem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, Regina [1] *Cnidi Paphique,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4]*Transfer in ædem.*
Fervidus tecum [5] *puer & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentque* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Juventas,*
[10] *Mercuriusque.*

1 Est Cnidus urbs Cariæ ubi Venus sanctissime colebatur. Paphos urbs in Cypro insula de qua supra ad Od. 19. 2 Minoris facito. 3 Glyceræ te invocantis, & tibi sacrificantis. 4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum. 5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera, Naiades, Orcades, Driades, &c. 8 Juventas severa & tristis sine te, i. sine rebus Venereis. 9 Juventas Dea Jovis & Junonis filia quam Græci appellant *heben*, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode xxxi.

Non divitias petit ab Apolline, sed ut sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2]*Vates? quid orat,* [3] *de patera novum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

h. s. pulcrum et admirandum

1 Apollinem divinis honoribus affectum cui Augustus in Palatio Templum dedicaverat. 2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non

5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quæ est ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.
7 Liris est Campaniæ fluvius lenis & altus.
8 Alluit, vel, lambit ut supra, Od.22.
9 Calcent in torculari uvas abscissas cultello instar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino ubi optima nascuntur vina.
10 Ordo est, & dives mercator charus diis ipsis quippe ter & quater anno impunè revisens Atlanticum mare, exsiccet vina aureis culullis reparata merce.

Non [5] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum:
Non rura quæ [7] Liris quietâ
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis,
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] dives & aureis
Mercator [11] exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Diis charus ipsis: quippe ter & quater
Anno revisens æquor [12] Atlanticum
[13] Impune: me pascunt olivæ,
Me [14] cichorea, [15] levésque malvæ.
Frui [16] paratis & [17] valido mihi
[18] Latoë dones, & (precor) [19] integra
Cum mente: [20] nec turpem senectam
Degere, nec cytharâ carentem.

11 Bibat in poculis vina reparata, i. vina empta vel permutata Syris mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio, ergo Diis charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem gravem levant. 16 Iis quæ ego paravi. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est ô Latoë, precor ut dones mihi valido frui paratis, cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM. Ode xxxii.

Alloquitur Lyram, eámque poscit ut sibi adsit, & secum canere non desinat.

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, ut id evulgetur & in publicum prodeat.
2 Otiosi & à negotiis liberi.
3 Cecinimus.
4 Cujus ego sum Author & Princeps.

[1] POscimus, si quid [2] vacui sub umbra
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate civi:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

5 Qui primùm usurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quod participium Verbi Deponentis Passivè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen sive bella gereret, sive in portu à navigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Sive

Sive jactatam religaret udo
Littore navim:
7 Liberum & Musas, Veneremque, & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat:
Et 9 Lycum, nigris oculis nigroque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
11 Grata testudo Jovis, O laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque salve
Rite vocanti.

7 Convivia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum quem Alceus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Jovis epulis apta.
12 Salve cithara dulce solatium mihi te cunque i. te quovis tempore vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Ode xxxiii.

Ne plus æquo doleat, sibi rivalem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, 1 ne doleas plus nimio, memor
2 Immitis Glyceræ: neu 3 miserabiles
Decantes elegos, 4 cur tibi junior
5 Læsa præniteat fide.
6 Insignem 7 tenui fronte Lycorida
Cyri 8 torret amor, Cyrus in asperam
9 Declinat Pholoën: sed prius 10 Appulis
Jungentur capreæ lupis,
11 Quàm turpi Pholoë peccet 12 adultero.
13 Sic visum Veneri: cui placet 14 impares
Formas atque animos 15 sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.

1 Ne fortè doleas plus multo.
2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quod rivalis junior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus justo: hoc te scire volo, quod Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parva fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoes asperæ & protervæ. 10 Pro quibusvis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoë. 12 Amatore: sic infra amatorem nominat adulterum, Ode 36. 13 Sic placitum est Veneri unà cum sævo joco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se jungere, utpote quum deformis formosam, senex puellam, vel qui alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Subdurum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo, sed conjugis arbitratu.

Ipsum

16 Quum elegantior puella me experteret. 17 Grata servitute me devinxit. 18 Nomen concubinæ. 19 Iracundior fretis Adriæ. 20 Quod Calabriam ambit, vel, quod sese in Calabriam insinuat.

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curvantis Calabros sinus.*

AD SEIPSUM. Ode xxxiv.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

1 Tardus. 2 Rarus, non assuetus. 3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ, quæ docet contemnere omnes religiones. 4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph à nautis ducta qui quum aberraverint retro navigant. 5 Atque recurrere, & eadem redire via. fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem. 6 Jupiter, diei & lucis pater. 7 Fulmine nubes dirumpens. 8 Per aera vel cœlum serenum fulmina puro cœlo facta portendunt hominibus tristia: poeta igitur non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Od. 12. 11 Tellus immobilis, gravis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus urbs Laconiæ, vel promontorium, unde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in ultimo Oceani sinu, cujus cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem, i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus: hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

[1] *PArcus deorum cultor &* [2] *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,* [4] *nunc retrorsum*
Vela dare, [5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos. namque [6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila dividens,*
Plerunque [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremque* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [12] *Styx, &* [13] *invisi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteusque finis*
Concutitur, [15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens,* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD

AD FORTUNAM. Ode xxxv.

Obsecrat eam, ut Cæsarem conservet in Britannos iturum.

O [1]Diva, gratum quæ regis [2]Antium,
[3]Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
[4]Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6]Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina:
Te [7]Dacus asper, te [8] profugi Scythæ,
Urbesque gentesque, & Latium ferox,
Regumque [9] matres barbarorum &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Injurioso ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæva [13] Necessitas,
[14] Clavos trabales & [15] cuneos manu
Gestans ahena: nec severus
[16] Uncus abest, liquidumque plumbum.
[17]Te Spes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Utcunque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

1 O Fortuna Jovis subministra.
2 Quæ præsides Antio, urbi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui navigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithyna carina.
7 Gens bellicosa juxta Istrum fluvium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes, certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperii ne evertas.
12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperium.
13 Idcirco necessitas dicitur Fortunam præcedere, quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò quàm quæ fortuito.
14 Trabales sunt clavi magni quibus trabes configuntur, vel ut alii volunt, sunt prægrandes pali ad instar clavorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati.
15 Quibus insertis non solum res finguntur, sed etiam combinantur.
16 Unco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hîc significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se devinciuntur, prætertim plumbo liquido adjecto.
17 Ordo est, te Spes albo velata panno & rara fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se εὐτυχεῖς futuros.
18 Fides nuda & simplex, vel, quæ a paucis colitur.
19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comitem esse recusat, fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum.
20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaveras, veste tua mutata aut luctu aut paupertie.

At vulgus infidum & meretrix [21] retrò
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre jugum pariter [22] dolosi.
[23] Serves iturum Cæsarem in ultimos
Orbis Britannos, [24] & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, [25] Oceanoque rubro.
Eheu [26] cicatricum & sceleris pudet,
[27] Fratrumque, [28] quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum [29] nefasti
Liquimus? unde manus juventus
[30] Metu deorum continuit? [31] quibus
Pepercit aris? [32] O utinam nova
Incude diffingas retusum in
[33] Massagetas Arabesque ferrum.

21 Retrocedit & diffugit re mutata & adversa. 22 Amici dolosi & fraudulenti in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, consumptis amicorum divitiis. 23 O diva gratum quæ regis Antium, serves iturum Cæsarem, &c. 24 Et serva novum [illegible] ex juvenibus conscriptum Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Persis, &c. horribilem. 25 Et formidolosum Britannis qui incolunt partem mundi solis occasui propinquam, cujus radiis Oceanus quasi rubescit. 26 Pudor vulnerum in bello civili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum qui contrariarum erant partium. 28 A quo scelere refugimus nos, qui sumus dura ætas. i. homines hujus ætatis sine misericordia? 29 Nefarii. 30 Religione adversus Deos. 31 Quæ templa deorum non violavit juventus? 32 O Fortuna, utinam nova incude diffingas. i. de novo fingas & refabrices ferrum retusum in bello civili, quod non in cives ut in prima fabricatione, sed in hostes Massagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem esse puto, neque elegantia Horatiana indignam, sed cum genuino sensu totius Odæ optimè consentire. 33 Populum Scythicum ultra mare Caspium.

AD POMPONIUM NUMIDAM.
Ode xxxvi.

Ob cujus ex Hispania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] fidibus juvat
Placare, & vituli sanguine [2] debito
Custodes Numidæ [3] Deos:
[4] Qui nunc [5] Hesperia sospes ab ultima,
Charis multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula

1 Carmine lyrico. 2 Debito, vel voti vel officii causa. 3 Castorem & Pollucem navigationis præsides, iratos forsan futuros nisi sacrificia eis promissa persolveret. 4 Ordo est, qui nunc sospes reversus ab ultima Hesperia dividit multa oscula charis sodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege & memor simul mutatæ togæ. 5 Hispania, non ab ea Hesperia, quæ apud hunc poetam sæpe pro Italia ponitur.

Quam dulci Lamiæ: [6] memor
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] Mutatæque simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modus amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat [12] Amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] vivax apium, neu [14] breve lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: [16] nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis ederis [17] ambitiosior.

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexta deposita togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies.
9 Neve in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. ut saltent Salii Martis Gradivi sacerdotes à Numa Pompilio primum instituti. Salium est Adjectivum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potius contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alii dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alvum non secus atque in dolium infundebant, idque confestim & sine respiratione; cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant Carousing, or drinking of health. 13 Apium diu virens. 14 Lilii flos magnus est, sed durat brevi tempore. 15 Omnes defigent & conjicient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios, vel libidine fractos. 16 Non tamen illa divelletur à novo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quam ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode xxxvii.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NUnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] pulvinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis cujusmodi Salii Martis sacerdotes uti consueverunt.
3 Lectulos & pulvinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis avitis depromere Vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc devicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] Cellis avitis,[7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas
[8] Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum: [10] quidlibet impotens
Sperare fortunáque dulci
[11] Ebria, [12] sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentémque [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsar, ab Italia [15] volantem
[16] Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
[17] Æmoniæ) daret ut catenis
Fatale monstrum, quæ generosius
Perire quærens, [18] nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & [19] jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, [20] & asperos
Tractare serpentes: ut [21] atrum
Corpore combiberet venenum:
[22] Deliberata morte ferocior:
[23] Sævis Liburnis scilicet invidens,
[24] Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ avitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & eversionem urbi & reipub. remoliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens, quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis elata & ab hoc improvida, ut solent esse ebrii.
12 Sed ejus in sperando insaniam compressit vix una navis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotides in Ægypto paludem nascitur, vel mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Ægyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem ejus graviter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est: Cæsar remis adurgens, i. celeri navigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) ut illam in vincula conjiceret quasi monstrum fatis sibi reservatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & nivoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri navigio in abstrusas Ægypti latebras se contulit, ubi latitaret. 19 Regnum suum desertatum & dejectum. 20 Et fortis, i. impavida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior quam prius fuerat. 23 Scil. invidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sævis Liburnis, id est, in hostilibus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Invidens etiam quòd tanquam privata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis, sed summo loco nata.

AD

AD MINISTRUM. Ode xxxviii.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad extremum convivii apparatum quàm myrtum.

1 *PErsicos odi puer apparatus:*
Displicent nexæ 2 *philyra coronæ:*
3 *Mitte sectari, rosa quo locorum*
4 *Sera* 5 *moretur.*
Simplici myrto nihil allabores
6 *Sedulus curo; neque te ministrum*
Dedecet 7 *myrtus, neque me, sub arcta*
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delicias, scil. odores, unguenta, coronas operosas, quibus uti solebant Persæ in conviviis. 2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. 3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosæ tardiùs enascentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Rosa serotina, quæ elapso suo tempore non nisi in raris locis invenitur. 5 Maneat & ultra cæteras rosas duret. 6 Sedulò curo ut nihil laboriosè addas ad convivium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem utilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me sub spissa & umbrosa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIUM POLLIONEM. Ode i.

Pollionem monet ut tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

1 *MOtum ex Metello consule civicum,*
Bellíque 2 *causas, &* 3 *vitia, &* 4 *modos,*

1 Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul, &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Avaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc adversa, nunc prospera.

Ludúmque Fortunæ,[5] *gravés que*
Principum amicitias,[6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [7] *aleæ*
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos [8] *cineri doloso.*
[9] *Paulùm severæ Musa tragœdiæ*
Desit theatris: mox [10] *ubi publicas*
Res ordinâris, [11] *grande munus*
[12] *Cecropio repetes cothurno,*
[13] *Insigne mæstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui [14] *Laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Jam nunc* [17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, jam litui strepunt,*
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
[19] *Non indecoro pulvere sordidos:*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & deorum quisquis [21] *amicior*
Afris [22] *inulta cesserat impotens*
Tellure: [23] *victorum nepotes*
Rettulit inferias Jugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta.
7 Opus plenum fortunæ, quæ, ut *alearum* lusus dubium habet eventum, tibique periculosum quòd multorum vitia quum tu notaveris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri qui tegit ignes subjectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, eásque scenæ committere.
10 Postquam belli civilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet revocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege, qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei insignis es patronus & curiæ, id est, senatui in statuendo de repub. das consilium id à te expetenti.
14 Victoria, quæ laurum meruit.
15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res gestas ô Pollio, ut jam mihi videar non audire, sed interesse præliis quæ narras. 17 Murmure mortem minitandi. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Pulvere glorioso sordidos qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate occiderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæsare subjugatas, præter invictum animum Catonis. 21 Qui favetis Numidis in bello Jugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum posteros nuper cæsos in Africa mactavit, tanquam victimas Jugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia in quibus civem civis trucidavit? quasi diceret. Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus

Campus sepulchris impia prælia
Testatur,[25] *auditumque Medis*
[26]*Hesperiæ sonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[29] *Sed ne relictis Musa procax jocis*
Ceæ retractes munera [30] *næniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore [31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: *Est Lamentatio belli navalis.*
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat ipse pene tragicus factus est: revocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horum verborum hæc est: sed tu o procax (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primo inventum à Simonide poëta in insula Cea nato, jocis (i. rebus lascivis) relictis: quære mecum modos (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro Venereo) in quo res leves & Venereæ sunt canendæ.
30 Nænia, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur.
31 Plectrum Latinè pecten, est instrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM.
Ode ii.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

1 *NUllus argento color est, avaris*
Abditæ terris inimice lamnæ,
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.
Vivet [2] *extento Proculejus ævo*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente solvi*
Fama superstes.
[5] *Latiùs regnes, avidum domando*

1 Ordo est, o Crispe Sallusti inimice lamnæ (i. laminæ) ab avaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cujus nullus est usus moderatus.
2 Ævo producto ad posterus, i. Proculeius vivet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres qui hostes publici post Cæsaris victoriam judicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculeio superveniens, extollet eum pennâ, cujus nulla unquam dissolutio futura est. significatur æternitas quæ neque perit, neque perire metuit. 5 Latius possis regnare, si animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm si orbem universum possideas.

 Spiritum

6 Gadibus disjunctis & procul sitis ab i, sa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi uni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est, virtus dissidens plebi (i. virtus à Plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum uti falsis vocibus, deferens uni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes acervos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis movetur quam lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos reges, ut omnes alios divites numerat.

Spiritum, quàm si Libyam [6] *remotis*
Gadibus jungas: [7] *& uterque Pœnus*
Serviat [8] *uni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus: [14] *populumque falsis*
Dedocet uti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

AD DELIUM. Ode iii.

Moderatè ferenda utraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus adversis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

[1] *ÆQuam memento rebus in arduis*
Servare mentem, non secus ac bonis,
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia, [3] *moriture Deli:*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

6 Quo

6 Quò pinus ingens 7 albaque populus
Umbram hospitalem consociare 8 amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare rivo.
10 Huc vina & unguenta, & nimium 11 breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
12 Dum res & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
13 Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaque 14 flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: 15 & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Divesne, prisco natus ab 16 Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente, 17 sub dio morêris,
18 Victima nil miserantis 19 Orci.
20 Omnes eodem cogimur, 21 omnium
Versatur 22 urnâ: 23 serius, ocyus
Sors exitura, nos in æternum
Exilium impositura 24 cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ cito deflorescentis. *Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas juvenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus divitiis & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Od. 1 lib. 1.
15 Et divitiis coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus.

16 Argivorum rege. 17 An vivas sine domo & sub cælo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura serius vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sive tardius sive celerius moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ Animas per Acherontem fluvium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Ode iv.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem usu venerit.

1 NE *sit ancillæ tibi amor pudori,*
Xanthia Phoceu, 2 prius insolentem

1 Ut non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum.

3 Serva

3 Serva Briseis 4 niveo colore
Movit Achillem:
Movit Ajacem 5 Telamone natum
6 Forma captivæ dominum Tecmessæ:
Arsit 7 Atrides medio in triumpho
8 Virgine rapta:
9 Barbaræ postquam cecidere turmæ
10 Thessalo victore, 11 & ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Grais.
12 Nescias an te generum 13 beati
Phyllidis flavæ decorent parentes.
14 Regium certè genus & Penates
Mœret iniquos:
Crede non illam tibi 15 de scelesta
Plebe delectam: 16 neque sic fidelem,
Sic lucro aversam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 teretesque suras
18 Integer laudo, 19 fuge suspicari,
Cujus octavum 20 trepidavit ætas
Claudere lustrum.

3 Ex Lyrnesso capta ergo serva, jure belli. 4 Calore candido, i. suo pulchritudine. 5 Non Ajacem qui fuit Oilei filius. 6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Ajace filium peperit Eurisalen. 7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Cassandram. 8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis. 9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur. 10 Achille qui fuit ex Larissa urbe Thessaliæ. 11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis, Pergama leviora tolli i. faciliora ut tollerentur & everterentur. 12 Incertum est an pulchra Phyllis (quamvis captiva) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & divites. 14 Dolet certe ~~jam~~ regiis parentibus ortam Penates habere sibi inimicos, adeò ut jam captiva sit & præ paupertate suo demmari respondere nequeat. 15 Impura & abjecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quòd eam laude, quippe qui quadragenarius sum, i. languidior ad res venereas quam adolescens annos viginti natus. 20 Cujus ætas properavit finire octavum lustrum, i. quinquennium octavum, scil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherrima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab ejus cupiditate est mens revocanda.

1 NOndum subacta ferre jugum valet
2 Cervice: 3 nondum munia comparis

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphor. est perpetua ducta a juvenca quæ nondum subiit jugum, nec tamen irruentem ferre queat. 2 Cervice subacta, i. supposita vel domita. 3 Nondum officia conjugii valet exæquare cum suo pari, i. marito.

Æquare

Æquare, nec [4] tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes est animus tuæ
Campos [5] juvencæ, nunc fluviis gravem
[6] Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto
[7] Prægestientis. [8] tolle Cupidinem
Immitis [9] uvæ: jam tibi lividos
[10] Distinguet autumnus racemos
Purpureo varius colore:
[11] Jam te sequetur: currit [12] enim ferox
Ætas: [13] & illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos. [14] jam proterva
Fronte petet Lalage maritum,
[15] Dilecta, quantum non Pholoë [16] fugax,
Non Chloris: [17] albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, [18] Cnidiusve Gyges.
[19] Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguóque vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, i. in locu salicibus conserto.
8 Est alia allegoria ducta ab uva immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id est, tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te ultrò petet.
12 Non tarda est ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas, i. tempus adjiciet tuæ Lalage florentes annos quos tibi detraxit, i. illa maturescet, tu verò senesces. 14 Jam tua Lalage te maritum petet fronte inverecunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, ut inde plus ametur. 17 Lalage sic splendens humeris albis, quemadmodum luna pura, i. nullis nebulis obducta resplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formosissimus, Cnidius dictus ex Cnido Insula Veneri dicata. 19 Quem Gygen si inter puellas prostitueres, discrimen obscurum, i. parva differentia falleret peregrinos quantumvis acutos & perspicaces. Nam ignoraretur ille ab hospitibus qui eum aspiciant, quia crinibus longis utitur & intonsis, faciémque habet tam venustam & politam, ut ambigi possit, sitne puer an puella.

AD SEPTIMUM. Ode vi.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

SEptimi [1] Gades aditure mecum, &
[2] Cantabrum indoctum juga ferre nostra, &

1 Qui si opus est, mecum aditurus es Gades ultimam Hispaniæ insulam.

2 Populum Hispaniæ ferocissimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

3 Barbaras

3 Barbaras Syrtes, 4 ubi Maura semper
Æstuat unda:
Tibur Argeo 5 positum colono,
Sit meæ sedes utinam senectæ.
6 Sit modus lasso maris & viarum,
Militiæque.
7 Unde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce 8 pellitis ovibus Galesi
Flumen 9 & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 ridet, ubi non 11 Hymetto
Mella decedunt, viridisque certat
12 Baccha Venafro:
Ver ubi longum, tepidásque præbet
13 Jupiter Brumas: & amicus 14 Aulon
Fertili Baccho, minimum Falernis
Invidet uvis.
15 Ille te mecum locus & 16 beatæ
Postulant arces, 17 ibi tu calentem
18 Debita sparges lachryma favillam
19 Vatis amici.

3 Syrtes inhospitales. Vide Od.22. lib.1. 4 Ubi unda Africana veluti fervens exundat. 5 Tibur conditum à Tiburno colono Argivo. 6 Utinam Tibur sit finis mihi navigationibus, itineribus & militia defatigato. 7 A quo Tibure si Parcæ, i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent. 8 Adibo Galesum Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pellibus præterquam suis sunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum. 9 Et adibo Tarentum in quo regnavit Phalanthus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt. 10 Arridet, placet. 11 Ubi mella non dant locum, i. ubi mella non sunt deteriora melle suavissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte, thymo aliisque herbis odoriferis abundante. 12 Et ubi oliva propter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aër. 14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax, fertilis uvis, cujus uva non invidet, i. non cedit neque est deterior uvis Falernis. 15 Ille locus, ubi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo justa persolves, favillam calentem, i. cineres meos lachrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostram amicitiam. 19 Tui Horatii.

AD POMPEIUM VARUM. Od.vii.

Cui reditum gratulatur in patriam.

O 1 Sæpe mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in ultimum tempus, (i. sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonavit te Quiritem diis patriis Italoque cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit civem Romanum?

Quis

Quis te redonavit Quiritem
Diis patriis [2] Italòque cœlo,
Pompei, meorum [3] prime sodalium?
Cum quo [4] morantem sæpe diem mero
[5] Fregi, [6] coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] Philippos & celerem fugam
[8] Sensi relicta [9] non bene parmula,
Quum fracta virtus, [10] & minaces
[11] Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] Denso paventem sustulit aëre:
Te rursus in bellum [13] resorbens
Unda fretis tulit [14] æstuosis.
Ergo [15] obligatam redde Jovi dapem:
Longáque fessum militia [16] latus
Depone [17] sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi [18] destinatis.
[19] Oblivioso levia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Unguenta de [20] conchis. quis udo
[21] Deproperare apio coronas
Curatve myrto? quem [22] Venus arbitrum
[23] Dicet bibendi? non ego sanius
Bacchabor [24] Edonis, [25] recepto
Dulce mihi [26] furere est amico.

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstivum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est unguentum Syrium preciosissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Ubi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abjecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigere.
12 Nube, quæ densior est aër.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, quæ significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reversum. 14 Per freta æstuosa, i. bella ferventia. 15 Promissum ac debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinariis ad tuum reditum reservatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciboria lævia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliviosa, i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberius potum oblivionem malorum affert, vel per se, vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus unguenta servabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & myrto concinnare coronas in conviviis assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum jactus regem bibendi conviviique magistrum efficiebat, quem jactum alii putarunt esse numerum ter senarium, alii, quum omnes tali jacti cadebant dissimiliter vultúque diverso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN JULIAM BARINEM.
Ode viii.

Non est cur Barini juranti credatur, quum ex perjuriis pulchrior exoriatur.

ULla si [1] juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam;
[2] Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungue:
[3] Crederem, sed tu [4] simul obligâsti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò: juvenumque prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidóque divos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
[11] Cote cruentâ.
Adde, quòd [12] pubes tibi crescit omnis,
[13] Servitus crescit nova: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] juvencis,
[16] Te senes parci: miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Jurisjurandi abs te violati, i. perjurii. 2 Si minima parte corporis, fieres deformior. 3 Crederem tibi juranti, vel crederem deos esse vindices perjurii in rebus amatoriis. 4 Simulac, i. postquam per caput tuum jurâsti. 5 In publicum prodis à multis juvenibus unicè amata. 6 Utile est tibi & aliis (si perjuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persolvere. 7 Et omnem mundi majestatem fallere: scil. sydera quæ sunt visa nocte silenti. 8 Deos immortales. ἀθανάτους. 9 Hoc deridet Venus: *Perjuria ridet amantum Jupiter, & ventos irrita ferre jubet. Tibullus.* 10 Nymphæ faciles non iracundæ Veneris comites, nimirum Jocus, Risus, Fletus. 11 Cote aspera sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur cos propter cædes ex amore orientes, vel, quod immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Juventus perjurii tui, & doli meretricii ignara. 13 Amatores accedunt novi qui tibi serviant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamvis id sæpe minentur propter tuum perjurium. 15 Matres filiis suis juvenibus metuunt ne à te corrumpantur. 16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum. 17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD

AD VALGIUM. Ode ix.

Ut tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

ab hispix a thorne: a brist

1 NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut 2 mare Caspium
Vexant 3 inæquales procellæ
4 Usque: nec 5 Armeniis in oris
Amice Valgi, stat glacies 6 iners
Menses per omnes, aut aquilonibus
7 Querceta Gargani laborant,
8 Et foliis viduantur orni.

a forest or grove of oakes.

9 Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum: 10 nec tibi vespero
Surgente decedant amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non 11 ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos: nec 12 impubem parentes
Troilon, 13 aut Phrygiæ sorores
Flevere semper. 14 desine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Augusti 15 trophæa
Cæsaris, 16 & rigidum Niphatem,
17 Medumque flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vortices:
18 Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & lenticosos, i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia, inter montes Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluvios & agros efficit pigros atque otiosos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non semper ventis agitantur.
8 Nec foliis semper nudantur orni, i. fraxini sylvestres.
9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus.
10 Nec manè, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, Orientem verò antegrediens nuncupatur Phosphorus vel Lucifer.

11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum vivebat, i. nonaginta annos) non semper ploravit Antilochum filium suum ex Eurydice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polyxena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitivus post verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias, sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluvius, vel mons est Armeniæ nive horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis à Cæsare victis. Cantemus (inquam) eos fluvios qui minores aquarum globos jam volvunt, nam sentientes se cum Armeniis & Medis esse debellatos, angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare, i. non excurrere & vagari, ubi libuisset.

AD LICINIUM. Ode x.

Mediocritas in utraque fortunâ est ferenda.

[1] R*Ectiùs vives, Licini,* [2] *neque altum*
[3] *Semper urgendo: neque dum procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimiùm premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret [7] *invidenda*
Sob[illegible]s aula.
Sæpiùs ven[illegible] agitatur ingens
Pinus: & c[illegible]lsæ graviore casu
[8] *Decidunt turres: feriuntque summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] *informes hyemes reducit*
Jupiter, idem
[11] *Summovet. non, si malè nunc, &* [12] *olim*
Sic erit. [13] *quondam citharâ tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter [15] *idem*
[16] *Contrahes vento nimiùm secundo*
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sis debemus descendere ut nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper navigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilii paupertate squalidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit.
12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam, i. interdum citharam ad cantandum provocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINUM. Ode xi.

Omiſſis curis vivendum eſt hilariter.

[1] QUid bellicoſus [2] Cantaber, & [3] Scythes,
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] Diviſus objecto, remittas
Quærere: [5] nec trepides in uſum
Poſcentis ævi pauca. [6] fugit retro
Levis juventus, & decor [7] arida
Pellente laſcivos amores
Canitie facilemque ſomnum.
Non ſemper idem floribus eſt [8] honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] minorem
Conſiliis animum fatigas?
[10] Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes ſic temerè, & roſa
Canos [11] odorati capillos,
Dum licet, [12] Aſſyriaque nardo,
Potamus uncti? diſſipat [13] Evius
Curas edaces. [14] quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? [16] eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo eſt, ô Q. Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicoſus Cantaber & quid cogitet Scythes diviſus objecto Adria.
2 Populus Hiſpaniæ, vide ſupra Ode 6.
3 Gens Orientalis. vide Ode 33. li. 1.
4 Scythes ſejunctus à nobis maris Adriatici interfuſione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec ſis anxius propter uſum vitæ quæ paucæ poſcit, quia vita brevis eſt.
6 Imberbis juventus tandem ſeneſcit.
7 Sicca ſenectute Venerem abigente & ſomnum facilem, i. ſomnum gravem & longum. nam ſomnus ſenibus difficilis eſt & brevis propter caloris defectum & morborum moleſtiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quàm ut futura Dei conſilia comprehendat.
10 Ordo eſt, cur non potamus uncti dum licet jacentes ſic temerè, i. in umbra jacentes ſine ullis ceremoniis ut caſus retulerit, nulla habita perſonarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos roſa, i. roſæ ſucco, vel ipſa roſa internexos. 12 Unguento Nardino, eſt nardus herba in unguentis componendis laudatiſsima. Aſſyria pro Syria, non quod in Syria nardus naſcitur, ſed quòd montis in quo oritur pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, unde dicta eſt Nardus Indica. Dioſc. li. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quaſi jam ſit in convivio, dicens, quis ſervus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha, i. quis refrigerabit pocula aqua fluviatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis evocabit è domo ſua Lyden, meretricem non publicam, ſed ſecretius cognitam? quæ quum ſit devia, i. à via publica remota, minus eſt vulgaris minuſque omnium libidini expoſita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc ſic ordinandum intelligendumque cenſeo, ô puer age, dic Lydæ ut maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compoſitum more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode xii.

Res graves & tragicæ carmini lyrico non conveniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] *NOlis longa feræ bella [2] Numantiæ,*
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sævos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hyleum, domitosque Herculea manu
[8] Telluris juvenes, [9] unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris, tuque [10] pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaque per vias
[11] Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidum
Fulgentes oculos, & [14] benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare joco, nec dare brachia
[17] Ludentem nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit dives [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ:
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne jubeas æquum est te nolle.
2 Numantiam post bellum 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus delevit.
3 Annibalem laborum patientem, alii legunt dirum i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio navali superavit, captis navibus 82. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptiis Perithoi devictos.
7 Unum è Centauris mero nimium i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum diis indixerant.
9 Unde, i. à quibus cœlum timuit periculum.
10 Historiis scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subjugaverat in triumphum ductos, 12 Amicæ tuæ & dominæ, alii legunt Liciniæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulgentes. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel jocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est, numquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quam Lycymniæ amorem.

Dum [22] fragrantia [23] detorquet ad oscula
Cervicem, [24] aut facili sævitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

22 Alii, flagrantia.
23 Avertet cervicem.
24 Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat ubi eripi quam ille (Nempe Amans) qui oscula poscit.

25 Quæ interdum osculum rapere antevertat, atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM CUJUS CASU repentino penè oppressus fuerat. Ode xiii.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat: Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse cervicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QUID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. navita [8] Bosphorum
Pœnus perhorrescit, [9] neque ultra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celeram fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
[11] Vis rapuit rapiêtque gentes.

1 O arbos, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosphorus ponitur pro quolibet mari & Pœnus pro quovis nauta. Bosphorus est Ponti fretum propter angustias valde periculosum.
9 Neque aliunde metuit improvisa fata, & neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosphoro.

10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat, vide Od. 19. L. 1. 11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quam parvo interstitio ab inferis absui, i. à morte
13 Nigræ Proserpinæ quæ Plutonis uxor est, inferni regina, vide Od. 28. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum janitorem & Judicem.
15 Campos Elysios in quibus umbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sappho Graiis chordis murmurantem. Scripsit Sapphô Æolicè, quæ de puellis Lesbiis querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamavit, unde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quam pene vidimus te ô Alcæe lyrâ canentem dura mala navigationis, fugæ & belli aureo plectro, i. excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus.

12 Quàm pene 13 furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus 14 Æacum,
15 Sedésque descriptas piorum, &
16 Æoliis fidibus querentem
Sapphô puellis de popularibus:
17 Et te sonantem pleniùs aureo
18 Alcæe plectro dura navis,
Dura 19 fugæ mala, dura belli,
20 Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: 21 sed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus,
Quid mirum? 22 ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua 23 centiceps
Aures, & intorti capillis
24 Eumenidum 25 recreantur angues.
Quin & Prometheus & 26 Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
27 Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

18 Fuit Alcæus poëta Lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimumque Homero similis. Quint. 19 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur umbræ, quum res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba umbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quam res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum ultrices, quarum capillis intorquebantur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt poetæ umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hic gaudebant.

AD POSTHUMUM. Ode xiv.

Vita brevis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senesces, neque tardius morieris.

1 EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni, 2 nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Afferet [3] *indomitæque morti.*
[4] *Non si tricenis* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illacbrymabilem*
Plutona tauris; [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Titionque tristi*
Compescit [10] *unda, scilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere vescimur,*
Enaviganda: sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
[13] *Frustra cruento Marte carebimus,*
Fractisque rauci fluctibus [14] *Adriæ.*
Frustra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Austrum.*
[17] *Visendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatúsque longi
[21] *Sisyphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.
[24] *Absumet hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior,*
Servata centum clavibus: & mero
[27] *Tinget pavimentum superbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili vel inexpugnabili. 4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies, etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum. 7 Ordo est, qui compescit ter amplum Geryonem & Titium tristi unda omnibus enaviganda quicunque vescimur terræ munere, sive erimus reges, sive erimus inopes coloni. 8 Geryonem trimembrem, fuit Geryon rex Hispaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boves suos suffurantem. 9 Jovis filium ex Flora, cujus corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse novem jugerum, vide Od.4.lib.1. 10 Stygia palude omnibus cum Charonte enaviganda, quia mors omnibus communis. 11 Quicunque vivimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc, vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere, ut supra Od.11. 15 Autumno (inquit Hippocr. Aphor.9. lib.3.) morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib 3. 17 Ordo est, ater Cocytus flumine languido est visendus, i. moriendum est. 18 Aqua pigre fluente propter ejus crassitatem. 19 Cocytus est fluvius flexuosus, infernalis, è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod una nocte patris jussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus, Æoli filius sic damnatus ut longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est, neque ulla harum arborum quas colis sequetur te brevem dominum (i. te brevi victurum) præter cupressos invisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissime consumet, quæ tu nimis parcè conquisivisti. 25 Vina accuratissime servata. 26 Te dignior, quia utitur quæ possidet, quum tu parcas ut sacris. 27 Resperget magnificum triclinii pavimentum vino meliore quam quod datur in cœnis pontificum.

IN SUI SÆCULI LUXUM.
Ode xv.

IAm pauca [1] aratro jugera [2] regiæ
Moles relinquent: undique latius
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, [4] platanusque cœlebs
Evincet ulmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliveris odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis
[11] Auspiciis veterúmque norma:
[12] Privatus illis census erat brevis,
[13] Commune magnum: [14] nulla decempedis
[15] Metata privatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges finebant, oppida publico
Sumptu jubentes & deorum
Templa novo decorare saxo.

1 Ad arandum, quum omnis pene ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conveniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non maritata vitibus ut ulmus, sed deambulationi tanquam inserviens propter opacitatem evincet ulmos, i. e. est, major erit numerus platanorum ad voluptatem quàm ulmorum ad utilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est. tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem olivetis fertilibus domino priori.
6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis ubi antea crescebant olivæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspiciis Romuli & Catonis veterúmque norma. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, i. hirsuti & severi. 12 Illi parvam & angustiam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo privatus habebat porticum septentrionibus objectam (in qua æstivo tempore inambularet) adeò amplam, ut ea perveniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Ursum astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare, quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant privatas opes, ut qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHUM. Ode xvi.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque divitiis neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] *O*Cium divos rogat in patenti
[2] *Prensus Ægæo,*[3] *simul atra nubes*
Condidit Lunam, neque [4] *certa fulgent*
Sydera nautis:
[5] *Ocium bello furiosa* [6] *Thrace,*
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] *venale, nec auro.*
Non enim [8] *gazæ, neque consularis*
Summovet [9] *lictor miseros tumultus*
Mentis, [10] *& curas laqueata circum*
Tecta volantes.
[11] *VIVITUR parvo bene, cui* [12] *paternum*
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leves somnos [13] *timor aut cupido*
Sordidus aufert:
[14] *Quid brevi fortes* [15] *jaculamur ævo*
Multa?[16] *quid terras alio calentes*
Sole mutamus? [17] *patriæ quis exul*
Se quoque fugit?
Scandit [18] *æratas vitiosa naves*
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] *Ocyor cervis, & agente nimbos*
Ocyor [20] *Euro.*
[21] *Lætus in præsens animus, quod ultra est*
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietam petit à Castore & Polluce.
2 Is qui à tempestate deprehenditur in lato mari Ægæo, sic dicto ab Ægeo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim ut nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, ut ursa & similia.
5 Nationes bellicosæ, ut Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia, i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis nec purpura nec auro, quia solum provenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ divitiæ neque magistratus aut imperia removent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta divitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beatéque vivitur, i. bene vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quavis suppellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri multa desideramus? 15 Cur jaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se, i. suos affectus & naturæ propensionem obliviscitur? 18 Naves rostratas & robustas. 19 Cura est velocior cervis & ipsis ventis qui nimbos agitant, non potes igitur eam fugere sive navim sive equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet risu. NIHIL *est ab omni*
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem.
Longa [22] *Tithonum minuit senectus:*
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget [23] *hora.*
[24] *Te greges centum* [25] *Siculæque circum*
Mugiunt vaccæ, [26] *tibi tollit hinnitum*
Apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] *Murice tinctæ*
Vestiunt lanæ: [28] *mihi parva rura, &*
Spiritum [29] *Graiæ tenuem Camœnæ*
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

21 Senectus Tithonum minuit, vitamq; ejus reddidit injucundam, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta. quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parva rura, & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ, & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, invidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem Poeticam ex Græcis Poetis desumptam. Graiæ nomen est adjectivum Genitivi casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

Ode xvii.

Quo mortuo negat se velle vivere.

CUr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec diis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
[3] Grande decus columenque rerum:
[4] Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid morer altera,
[6] Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum, ibimus, ibimus,
[9] Utcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet diis. sic Græci οὐ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum sic Od. 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es una.
5 Cur ego vivam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus ut antea, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die uterque nostrum ruet & morietur. 8 Ego non pejeravi ut milites qui sacramento obstricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes sive ætate sive sorte correptus.

Carpere

Carpere iter 10 *comites parati.*
Me nec 11 *Chimeræ spiritus igneæ,*
Nec si resurgat centimanus 12 *Gyas,*
13 *Divellet unquam: sic potenti*
14 *Justitiæ placitumque Parcis.*
15 *Seu Libra, seu me Scorpius aspicit*
16 *Formidolosus, pars violentior*
Natalis horæ, seu 17 *tyrannus*
Hesperiæ Capricornus undæ:
Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum, te Jovis impio
18 *Tutela Saturno* 19 *refulgens*
Eripuit, volucrisque fati
20 *Tardavit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris 21 *ter crepuit sonum:*
Me 22 *truncus allapsus cerebro*
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextrâ levasset, 23 *Mercurialium*
Custos virorum. reddere victimas
24 *Ædemque votivam memento,*
25 *Nos humilem feriemus agnam.*

the custody of an infant in nondage

10 Tecum ibimus ut comites in mortē parati.
11 Ignis spirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. 27. l. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me unquam separabit à proposito meo non vivendi post mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Justitia id poscit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poscunt, quia Mæcenas & Horatius nati erant sub eodem sydere, quod multum valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo est, utrumque nostrum astrum (i. astrum tuum & astrum meum) consentit incredibili modo, seu Libra me aspicit seu scorpius. Idem erat situs astrorum in tuo horoscopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius attribuitur Marti, cujus stella malefica est & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno gravissimas pluvias excitat maxime in Italia. 18 Jovis stella quæ te tuetur, Saturni malignitatem discussit & avertit. 19 Suo aspectu subveniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repressit. 21 Ter applausit, vide Od. 20. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemisset nisi Faunus sylvarum deus ictum sustinuisset. 23 Custos virorum doctorum, quales sunt Poetæ qui sunt sub Mercurii tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiserat, si salvus evaderet. 25 Nos parvum sacrificium offeremus, conveniens nobis, qui humiles sumus.

Ode xviii.

Re tenui se contentum dicit, ubi alii cupiditatibus suis & divitiis student, quasi perpetuò victuri.

1 N*On ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. resplendet in domo mea.

ni in renidet est longe quantit. ide videre est in od. v. lib. ii, ubi eadem syllaba producitur.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *ultima recisas*
Africa : [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupavi:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemque dives*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso : [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus unicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Novæque pergunt interire Lunæ :*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos ;
[15] *Marisque Baiis obstrepentis* [16] *urges*
Summovere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod usque proximos*
Revellis agri terminos, [19] *& ultra*
Limites clientium
Salis avarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et uxor, & vir, [22] *sordidosque natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transverso columnis superimponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cujusdam hæreditatem expugnavi, veluti P. Rom. qui juris simulatione Attali regiam, i. regias opes sibi vindicavit.
5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuero. Circa Tænarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cujus humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenii vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium dives appetit meum favorem.
9 Non plura à diis peto.
10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis dives unico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu avare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulo ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Baiis obstrepit. Baiæ civitas est Campaniæ à Baio Ulyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baiis prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, ut maris undas excludant, & littora ulteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit in terram convertis. 18 Quid? quod usque, i. semper removes agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis ultra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reservata, quam Inferorum sedes

[24] *Rapacis Orci fine* [25] *destinata,*
Aula divitem [26] *manet*
Herum. [27] *quid ultra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regumque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Revexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet:* [34] *hic levare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 Finem usurpavit in fœminino genere, concordat autem cum destinata.
26 Expectat divitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, sic Od. 27. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transvectas nunquam revehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat. quia Jovi ignem vitalem eripuerat.

31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est, vocatus atque non vocatus, audit levare pauperem functum laboribus i. audit ut sublevet & liberet pauperem qui vitam agit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHUM. Ode xix.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit poëta.

BAcchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri)*
[3] *Nymphasque discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoque Bacchi pectore [8] *turbidum*
Lætatur Euœ, parce Liber,
Parce, gravi metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas pervicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *conjugis additum*

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis, & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat qua mulieres bacchantes furore plenæ uti consueverunt.
7 Subsultat mens & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis involuta. 10 Licet mihi, vel, possibile est δυνατὸν ἐστὶ. 11 Protervas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare, mella cavis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ quam à Theseo relictam Bacchus in uxorem adoptavit,

Stella

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina sæva ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes spectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites interfecare conatus, crura sua sibi amputavit.
18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus superaverat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas serpentibus implicitas.
20 Sine ullo damno.
21 Per arduos montes inter se superstructos.
22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conversus deiecisti.
23 Maxilla leonina.
24 Dicebaris.

Stellis [14] honorem, tectáque [15] Penthei
Disjecta [16] non levi ruina,
Thracis & exitium [17] Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare [18] barbarum:
Tu separatis [19] uvidus in jugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] sine fraude crines:
Tu quum parentis regna [21] per arduum
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] Rhœcum retorsisti leonis
Unguibus horribilique [23] mala:
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] ferebaris: sed idem
Pacis eras [25] mediusque belli.
Te vidit [26] insons Cerberus aureo
[27] Cornu decorum, [28] leniter atterens
Caudam, [29] & recedentis trilingui
Ore pedes tetigítque crura.

25 Ad utrumque paratus, sive bellum esset gerendum, sive pax colenda. Poeta hoc significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, ut inde Ariadnem uxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerumque sunt pugnaces, vel ut alii volunt, quod Bacchus primus terram junctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuáque crura redeuntis ad superos.

AD MÆCENATEM. Ode xx.

Horatius in Cygnum versus per universum provolabit orbem, unde sibi promittit suæ poëseos immortalitatem.

1 Cœlo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non usitata nec tenui penna, sed penna sublimi Latinis ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel vates Lyricus, & vates Satyricus.

[1] *Non usitata nec tenui ferar*
Penna [2] biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor

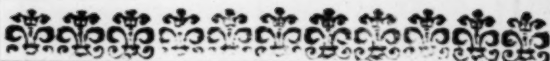
Longius

Longius [3] *invidiáque major*
[4] *Urbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
Dilecte, Mecenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor unda.*
Jam jam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles : & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascuntúrque leves*
Per digitos humerósque plumæ,
Jam [11] *Dædaleo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bosphori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & ultimi*
Noscent [17] *Geloni : me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodaníque potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ :*
Luctúsque turpes & querimoniæ.
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte supervacuos honores.*

3 Cujus gloria superat invidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas, ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas, ô dilecte Horatii.
7 Ut aliquorum fama cum morte interiit. de Styge, vide Od. 33. lib. 1.
8 Herescunt, insidunt.
9 In cynum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui non cum patre à Creta fugiens fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bosphori murmur emittentis, de Bosphoro, vide supra, Od. 13.
13 Syrtes Libycas. vide Od. 22. lib. 1.
14 Cygnus.

15 Montes sub polo & cardine cœli positos, unde spirat Boreas, ubi dies est sex mensium, & no totidem, anno in duas partes diviso. 16 Marsæ sunt populi Italiæ, quos Dacus quamvis revera time fingat tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. 9. 18 Hispanus usu peritus propte longa bella & navigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluvius ortu ducens ex Alpibus, quæ Italiam a Gallia dividunt. 20 Absint næniæ, i. absint carmina funebria funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit : nam in sepulchro contine non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte.

Q. HO.

Q. HORATII FLACCI
ODARUM SEU CARMINUM LIBER TERTIUS.

Ode i.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate efficitur.

1 Odi vulgus indoctum, nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquam profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite.
*Εὐφημεῖτε.
3 Ego musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis. Lyrica, scil. exacte & ad plenum facta.
4 Quò rectius suam vitam instituant.
5 Ordo est, Imperium Regum timendorum est in proprios greges. Imperium Jovis clari giganteo triumpho, & cuncta moventis supercilio est in ipsos reges.
6 Reges a subditis timeri debent ac amari magis.

ODi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2]*Favete linguis.* [3] *carmina non prius*
Audita, Musarum sacerdos,
[4] *Virginibus puerisque canto,*
[5] *Regum* [6] *timendorum, in proprios greges,*
[7] *Reges in ipsos imperium est Jovis,*
[8] *Clari giganteo triumpho,*
Cuncta supercilio moventis:
[9] *Est ut viro vir latiùs ordinet*
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliórque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major. [11] *Æqua lege necessitas*
Sortitur, insignes & imos:
Omne capax [12] *movet urna nomen.*
[13] *Districtus ensis, cui super impia*
Cervice pendet, non [14] *Siculæ dapes,*

7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Jovis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio, i. nutu & majestate superare. 9 Fieri potest, ut alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In campum Martium, ubi alicujus Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen i. Mors æqualiter sortitur, i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Volvit ad sortiendum fatum, vide Od. 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionysii assentatore, vide M. Tul. Tusc. l. 3. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non avium citharæque cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sævus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusque mendax.* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante; nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt.*
Jactis [25] *in altum molibus,* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis,*
Nec purpuratum sydere clarior
[33] *Delenit usus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumque costum:*
[36] *Cur invidendis postibus, & novo*
Sublime ritu moliar atrium?
[37] *Cur valle permutem Sabina*

25 Non reddent.
26 Non somnum restituent quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus, somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque umbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non navigat, neque se maris periculo exponit, ut rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Ursæ, quæ propter tempestatem quam oriens excitat est vehemens, sed occidens est multò vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Ericthonii, quibus orientibus sævit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modo pluvias culpante, modò sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum provenientem.
24 Æquora angustiora facta.
25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum ubi ædificium consistat. 28 Operum conductor ἐργολάβος, Ang. a Tasker. 29 Vide Od. 16 lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quod si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque unguenta pretiosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut divitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Unguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ, unde venit Costum. vide Od. 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis, invidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam? 37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas, magnaque opera comparatas?

Divitias

Divitias operosiores?

AD AMICOS. Ode ii.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

1 *ANgustam, amici, pauperiem pati*
[2]Robustus acri militia puer
Condiscat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus hastâ:
Vitamque 4 sub dio & trepidis agat
In rebus, illum ex mœnibus hosticis
5 Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & [6]adulta virgo,
7 Suspiret: Eheu ne [8] rudis agminum
Sponsus lacessat [9] regius asperum
Tactu [10] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DULCE & decorum est pro patria mori.
Mors & [11] fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
[12] Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulsæ 13 nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] secures
Arbitrio popularis [15] auræ.
[16] Virtus, recludens immeritis mori
Cælum, negata tentat iter via:
Cœtusque vulgares & udam
Spernit [17] humum fugiente penna.
[18]Est & fideli tuta silentio

1 Pauperiem duram difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum vivat & in rebus formidolosis.
5 Uxor tyranni alicujus barbari.
6 Virgo nubilis & matura Viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur. Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscitus.
9 Sponsus regiâ stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sævum, est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Juvenibus ignavis quorum poplites quemadmodum & terga cæduntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute præstantes non petunt à populo honores.
14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces.
15 Favoris, i. prout mobili & levi populo placuerit.
16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas.
16 Res terrenas spernit, quærens immortalia.
18 Laus silentii.

Merces

Merces [19] vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit [20] trabibus, fragilemque mecum
Solvat [21] faselum, sæpe [22] Diespiter
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem navi vehetur, qui sacra Cereris, i. quodvis arcanum evulgarit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Navem velocem & oblongam.
22 Jupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impiis & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens rarò patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode iii.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Junonis de Troia eversa, de bello Trojano finito, deque Imperio Rom. à Trojanis initium capturo.

Justum & [1] tenacem propositi virum
[2] Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus [3] instantis tyranni
[4] Mente quatit solida: neque Auster,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux & [8] vagus Hercules,
Innixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Augustus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hâc te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili jugum

1 Virum proposito recto perseverantem.
2 Non seditio civium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimovet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir justus illius ruinam non expavescat.
7 His virtutibus, constantia nimirum & justitia, Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragravit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. --- *Tu das e ulis accumbere divûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, jam divus factus etiamnum in terris vivus. Virg. *O Melibæe, Deus nobis hæc otia fecit*, i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores divinos, *vel*, merentem, i. militantem. 14 Tigridum collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen jussui obsequitur.

Collo trahentes hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum elocuta* [17] *consiliantibus*
Junone divis: [18] *Ilion Ilion*
[19] *Fatalis incestusque judex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In pulverem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castaeque [22] *damnatum Minervae*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Jam nec Lacaenae splendet adulterae
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Perjura pugnaces Achivos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisque [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graves*
Iras, & invisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo, illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter saeviat Ilion*
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos ferae*
Celent inultae: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisque possit*

5 Romulus patris sui equis, i. arte militari, fugit Acheronta, i. undam infernalem & ad superos evasit.
6 Junone rem gratam diis eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo jam deposuisset.
17 Divis concilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hinc incipit Junonis Oratio in divorum coetu habita.
19 Paris à fatis datus judex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, i. fraudavit promissa mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Jovis jussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Trojanos extruendos.
22 Ilion mihi & Minervae damnatum propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenae.
25 Perjura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxiliis.
27 Et bellum nostris discordiis productum in decennium resedit, i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Junonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamvis enim Romulus sit de genere Trojano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, ut Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In coelos ascendere. 32 Divinos liquores bibere & divis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Trojam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Trojani foelices & beati, exules tamen regnanto, sic ut Trojano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troja sit ita deserta ut in ea & armenta pascere & ferae suos catulos occultare possint inultae, i. illaesae & securae, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium &c. 36 Medis devictis & per triumphum auctis.

Roma

Roma ferax dare jura Medis,
37 *Horrenda late nomen in ultimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra:*
Quicunque mundi 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens,*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluviique rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dic, ne nimium pii,
48 *Rebusque fidentes, avitæ*
Tecta velint reparare Trojæ:
49 *Trojæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices catervas
Conjuge me Jovis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Autore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argivis: ter* 53 *uxor*
Capta 54 *virum puerosque ploret.*
55 *Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *pervicax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare parvis.

37 Roma barbari[s] gentibus formidan[d]… extendat nomen in oras ultimas.
38 Mare Gaditanum…
39 Nilus Ægypti fluvius, sic dictus a Nilo rege, vel, quod tradit νέον ἰλεὼ, i[d est] novum limum, quo tota Ægyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est … Roma nom[e]n suum in ultimas terrarum oras extendat. Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma usque eo Roma inferat
45 Juxta torridam zonam, ubi sævit ingens solis æstus vide Od. 21. lib. 1.
46 Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, ut totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe, ne nimium pii, i. ne nimium amantes Trojæ (unde sunt orti) velint reparare. &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Trojæ renascens alite lugubri. i. malis auspiciis iterabitur tristi clade, me (conjuge & sorore Jovis) ducente victrices catervas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c. 52 Expugnatus ab Argivis meis qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graves non conveniunt. Musam igitur poeta movet, ut humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax rei. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode iv.

Poëta se à multis periculis musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibúsque malè cessisse qui adversùm Deos aliquid moliri voluerint.

[1] DEscende [2] cœlo, & dic age tibia
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharâve Phœbi:
[3] Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] Me fabulosæ Vulture in Appulo,
Altrices extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatúmque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltúsque [8] Batinos, & arvum
Pingue tenet [9] humilis Ferenti:
[10] Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & ursis: [11] ut premerer sacra
Lauróque [12] collatáque Myrto,
[13] Non sine diis animosus infans.
[14] Vester, Camœnæ, vester in arduos
[15] Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

1 Ordo est. O Regina Calliope, descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos, i. longam & suavem cantilenam.
2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, ut Jovis filiæ.
3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem, an me fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos quos dii incolunt.
5 Quos lucos aquæ jucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere nova fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis, i. nutricis meæ & soli natalis.
7 Acherontia est urbs Lucaniæ admodum parva, in sublimitate montis posita, idcóque eam nido comparat: vel, per nidum, domum propriam significat.
8 Batina est oppidum Appuliæ pascuis abundans.
9 Ferentum est urbs in humili & depressa valle posita.
10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto, &c.
11 Quod premerer lauro sacra, i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poetam.
12 Et myrto comportata à Palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum.
13 Non sine divino numine ego infans impavidus.
14 Ubicunque fuero, ô Camœnæ vester sum.
15 In montes excelsos Sabini vehor.
16 Non ideò frigidum quia præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares.
17 In ascensu montis constitutam.

Seu

Seu[18] *liquidæ placuere Baiæ.*
Vestris[19] *amicum fontibus & choris,*
Non me[20] *Philippis versa acies retro,*
[21]*Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula[22] *Palinurus unda.*
[23]*Utcunque mecum vos eritis, libens*
[24]*Insanientem navita Bosphorum*
Tentabo, &[25] *arentes arenas*
Littoris Assyrii, viator.
Visam[26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine[27] *Concanum:*
Visam pharetratos[28] *Gelonos,*
[29]*Et Sythicum inviolatus amnem.*
Vos[30] *Cæsarem altum, militia simul*
Fessas cohortes[31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32]*Pierio recreatis antro.*
Vos[33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ, scimus ut[34] *impios*
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit[35] *caduco,*
Qui terram[36] *inertem, qui mare temperat*
Ventósque, & urbes regnáque[37] *tristia,*
Divósque mortalésque turbas
Imperio regit[38] *unus æquo.*

18 Baiæ est urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est: me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbor, &c.
20 Philippi est urbs in Thracia, ubi versus erat in fugam Bruti & Cassii exercitus in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celebrata, Vide Od. 14. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro navis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosphorum æstuosum, vide Od. 13. & ult. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Brittani (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia, feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum, nam ut à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus divina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum ubi deus (cujus providentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocaverat, sensim evanuit feritas, indies exulavit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigravit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hic dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis. 27 Concani erant Hispani, vel (ut alii volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini crutis venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem. Vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inviolatus, i. salvus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores simulatque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul ut in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poëtica. 33 Consilium ab immunitate remotum, quo usus est Cæsar in subjugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, ubi omnia sunt tristia. 38 Solus Jupiter.

[39] Magnum illa terrorem intulerat Iovi,
Fidens juventus horrida, brachiis,
[40] Fratrésque tendentes [41] opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid [42] Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid [43] minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, [44] evulsísque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra sonantem Palladis [45] ægida
Possent ruentes? [46] hinc [47] avidus stetit
Vulcanus, hinc matrona Juno &
Nunquam humeris [48] positurus arcum,
Qui [49] rore puro Castaliæ lavit
[50] Crines solutos, qui [51] Lyciæ tenet
Dumeta [52] natalémque sylvam,
Delius & Patareus Apollo.
[53] Vis consili expers mole ruit sua.
[54] Vim temperatam dii quoque provehunt
In majus: iidem odere vires
Omne nefas animo [55] moventes.
Testis mearum [56] centimanus Gyges
Sententiarum notus, & [57] integræ
Tentator [58] Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
[59] Injecta monstris terra dolet suis,
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignis [60] Ætnam:
[61] Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, [62] nequitiæ additus

39 Ordo est, illa juventus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Jovi.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo umbroso.
42 Typhæus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.
43 Ingenti statura.
44 Enceladus tam fuit robustus ut arbores eradicatas jacularetur in hostes.
45 Contra Minervæ clypeum, quo Jupiter etiam usus est contra gigantes. Contra Iovis sapientiam nil possunt gigantes.
46 Ex parte Jovis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur avidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ est avidus.
48 Apollo qui semper arcum gestat.
49 Aqua sincera fontis Castalii, sic dicti à Castalia puella quam Apollo adamavit.
50 Crines humeris sparsos.
51 In Lycia fons est Castalius.
52 Sylvam in qua natus est Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, ubi maximè colebatur.
53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dii augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Od. 17. lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, ejus sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filiis, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum, i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti injectum. 61 Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxuriosi, qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ ipsius appositus custos ut ei sit infestus.

Custos

Custos amatorem trecentæ
63 *Perithoum cohibent catenæ.*

63 Ixionis & Dia filium, amatorem Proserpinæ quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

Ode v.

Divi Augusti laudes. Crassi vituperium. Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

1 *COelo tonantem credidimus Jovem*
Regnare : ² præsens divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
³ *Imperio, ⁴ gravibusque Persis.*
Milesne Crassi ⁵ conjuge barbara
⁶ *Turpis maritus vixit? & hostium*
(⁷ Prò curia, inversique mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, ⁸ Marsus & Appulus,
⁹ *Anciliorum, nominis & togæ*
Oblitus, ¹⁰ æternæque Vestæ,
¹¹ *Incolumi Jove & urbe Româ?*
¹² *Hoc caverat mens provida Reguli,*
Dissentientis ¹³ conditionibus
Fœdis, ¹⁴ & exemplo trahentis
Perniciem veniens in ævum :
Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. ¹⁵ Signa ego ¹⁶ Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Ut tonitrua demonstrant Jovem esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ divinitatem ejus arguunt.
2 Dum es in vivis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum privignum superati sunt.
4 Propter Crassi cladem Persæ vel Parthi graves, & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facilè cesserunt, signaque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum conjuge alienigena.
6 Ut servus & captivus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia quas indignas res passa es contra majestatem Populi Ro. & ô mores quam inverti & corrupti estis, ut Ro. milites jam barbaris serviant qui iis olim dominari solebant! 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi qui cum Crasso superati & capti uxores acceperunt à Medis & Persis, ut ibi velut in propriis sedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignavi erant milites sub Crasso qui oblivisserentur ancilium i. scuta brevia numero duodecim in æde Martis servata, ex quibus unum de cœlo lapsum credebatur, nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium ubi fuisset ancile: Ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Salvo Capitolio, quæ Jovis erat sedes. q. d. non deleta urbe a suis diis, turpe igitur militibus Ro. ut sub armis hostibus senescerent. 12 Regulus hoc providerat ne quis suo exemplo spem vitæ in captivitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captivos Afrorum pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiva periret immiserabilis, i. sine misericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignaviùs pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, *Genus est deliberativum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

 Direpta

Direpta vidi: vidi ego civium
[17]*Retorta tergo brachia libero:*
[18]*Portasque non clausas,*[19]*& arva*
Marte coli populata nostro.
[20]*Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit, flagitio additis
[21]*Damnum, neque amissos colores*
[22]*Lana refert medicata* [23]*fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24]*Curat reponi deterioribus.*
[25]*Si pugnat extricata densis*
Cerva plagis, erit ille fortis,
[26]*Qui perfidis se credidit hostibus?*
[27]*Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit [28] *iners timuitque mortem,*
[29]*Hic unde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit, O pudor,
O magna Carthago probrosis
[30]*Altior Italiæ ruinis!*
[31]*Fertur pudicæ conjugis osculum,*
Parvosque natos [32] *ut capitis minor,*
A se removisse, & virilem
[33]*Torvus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret [34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret [35] *exul.*
[36]*Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. revincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et visi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignavos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem germanum amissum.
23 Colore, fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac depravati sunt.
25 Si fieri potest ut cerva è retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subegerit, qui lora, &c.
28 Ignavus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non seditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se removisse i. non admisisse conjugis osculum. 32 Ut capite diminutus, id est, ut servus factus per captivitatem. 33 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor sive monitor. 35 Exul per captivitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. lib. 3.

Dimovit

Dimovit [37] *obstantes propinquos,*
Et [38] *populum reditus morantem,*
Quàm si clientum longa negotia,
[39] *Dijudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedæmonium [41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hostes rediret.
38 Populum, qui reditum suum tardabat.
39 Lite finita & sententia pronunciata.
40 Iter habens Venafranum Campaniæ civitatem animi relaxandi gratia, vide Od. 5. lib. 2.
41 Oppidum a Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBUS sui sæculi corruptis. Ode vi.

1 *DElicta Majorum immeritus lues*
Romane: donec templa [2] *refeceris*
Ædesque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro simulacra fumo.*
[4] *Diis te minorem quòd geris, imperas:*
[5] *Hinc omne principium,* [6] *huc refer exitum.*
Dii multa [7] *neglecti dederunt*
[8] *Hesperiæ mala luctuosæ.*
Jam bis [9] *Monæses, & Pacori manus*
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adjecisse prædam
Torquibus exiguis [10] *renidet.*
Penè occupatam [11] *seditionibus*
Delevit urbem [12] *Dacus & Æthiops:*
Hic [13] *classe formidatus,* [14] *ille*
Missilibus melior sagittis.
[15] *Fœcunda culpæ secula, nuptias*
Primùm inquinavere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte derivata clades*

1 Ob culpam Majorum debis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificaveris vel reparaveris templa deorum decidentia.
3 Simulacra situ vetustatis sordentia.
4 Quia Deos colis, idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alii hunc versum sic interpretantur, ut sit sensus, in exordio rerum deos invoca, iisdem in exitu gratias agito.
7 Dii minus studiose culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Crassum, secundò Labienum cum omni exercitu deleverunt, nostrosque conatus inauspicatos (i. quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet se adjecisse prædam aureis suis torquibus qui ante nos devictos erant exigui, jam verò facti sunt ampliores.
11 Bellis civilibus.
12 Scythæ & Ægyptii sub Antonio & Cleopatra.
13 Classe, quam Cleopatra instruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis sagittis.
15 Secula, inquibus homines assiduè culpam committunt.
16 Ex adulteriis.

In

In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iamnunc, & incestos amores
[19] *De tenero meditatur ungui.*
[20] *Mox juniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed jussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocet [26] *institor,*
Seu navis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his juventus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
[30] *Pyrrhumque & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemque dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & severæ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol ubi montium*
[36] *Mutaret umbras, & juga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Saltationes lascivas quas primùm Iones invenerunt.
18 Docetur corpus molliter movere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo juniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit, vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Rom. qui navali bello Pœnos superarunt. vide Od. 12. li. 1.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum.
32 Proles virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibusvis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum si matres severæ sic juberent. 36 Vesperi nam sol descendens mutat umbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens quid non consumit? 39 Paulò post hic observa elegantem gradationem in tribus versiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. Ode vii.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque ut fidem conjugalem ei datam servet.

[1] *QUid fles Asterie, quem tibi candidi*
Primo restituent vere Favonii,
[2] *Thyna merce beatum*
Constanti juvenem fide
Gygen? Ille [3] *Notis actus ad Oricum,*
[4] *Post insana Capræ sydera frigidas*
Noctes non sine multis
[5] *Insomnis lachrymis agit.*
[6] *Atqui sollicitæ nuncius hospitæ,*
Suspirare Chloën, & miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut Prætum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Casto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
[9] *Narrat pene datum Pelea tartaro,*
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. Nam scopulis surdior [10] *Icari*
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus justo placeat, cave:
Quamvis non alius [12] *flectere equum sciens*
Æquè conspicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo est & sensus, O Asterie, quid fles? i quia fiendo desideras Gygen juvenem constantis fidei, quem Thyna merce beatum candidi Favonii, i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent?
2 Locupletatum merce advecta è Cilicia.
3 Notis actus, i. quibusdam ventis compulsus ad Oricum, urbium primam in Epiro.
4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.
5 Non dormiens.
6 Ordo est, & sensus, atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis dicens Chloen miseram suspirare & uri tuis ignibus (i. uri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert ut perfida mulier (scil. Antea) impulerit Prætum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.
7 Criminationibus.
8 Accelerare mortem.

9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten, & idem fallax nuncius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias historias quæ peccandi viam docent. sed frustra. 10 Scopulis Icarii maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita ut verbis nuntii à Chloe missi non commoveatur, sed continens eamque contemnens permaneat. 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 Æquè peritus in equitandi scientia 13 In campo Martio, ubi se exercebat Ro. juventus, ut equo uti bene scirent.

Nec

Nec quisquam citus æquè
[14] Tusco denatat alveo.
[15] Prima nocte domum claude. [16] neque vias
Sub cantu [17] querulæ despice tibiæ :
[18] Et te sæpè vocanti
Duram difficilis mane.

14 Tyberino fluvio, qui Tusciam à Sabino dividit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorsum despice ex alto.
17 Querentis se immerito abs te contemni. 18 Denique ò Asterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & sævam sæpe vocanti.

AD MÆCENATEM. Ode viii.

Quum uxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

[1] MArtiis [2] Cœlebs quid agam [3] Kalendis :
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] positúsque carbo in
Cespite vivo,
Docte sermones [6] utriusque linguæ ;
Voveram dulces epulas & [7] album
Libero caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte festus,
[10] Corticem astrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere [11] institutæ
[12] Consule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Sospitis centum : [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem, procul omnis esto
[15] Clamor & ira.
Mitte civiles [16] super urbe curas,

1 Ordo est. Mæcenas docte sermones utriusque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martiis Kalend.
2 Sine uxore.
3 Kalendis. quas mariti celebrabant ut uxores castas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ ercula est in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus super aram ex vivo cespite erectam. Vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis superis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datus casu arboris in caput suum procumbentis Vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente. id est, singulis annis. 10 Corticem pice illitum, id est, superpicatum. 11 Amphoræ quæ cœpta est fieri fumosa, id est, vetusta. intelligit vinum valde vetustum, in utribus it. exsiccatum, ut depromi non posset, neque bibi nisi aqua dilutum. 12 In Amphoræ fundo nomen Consulis scribebant quando vinum in cella vinaria erat repositum, ad significandam vini ætatem. Vide Od. 20. lib. 1. 13 Amici incolumis & salvi ab arboris illius casu. 14 Et producito vigiles, i. accensas lucernas in lucem, i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27. lib. 1. 16 De urbe.

Occidit

Occidit Daci [17] Cotisonis agmen:
[18] Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
Servit Hispanæ vetus hostis oræ
[19] Cantaber, sera domitus catena:
Jam Scythæ [20] laxo meditantur arcu
Cedere campis.
[21] Negligens ne qua populus laboret,
Parce [22] privatus nimium cavere: &
[23] Dona præsentis cape lætus horæ, ac
[24] Linque severa.

17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octavianus superavit.
18 Medi seditionibus civilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes devicit Agrippa.
20 Remisso arcu, i. armis depositis.
21 Negligens esto, non solicitus ne in te aliquis populus periclitetur.

22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare Rempub. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode ix.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdémque renovandis.

Ho. [1] DOnec gratus eram tibi,
[2] Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Persarum [3] vigui rege beatior.
Ly. Donec non alia magis
[4] Arsisti, neque erat Lydia [5] post Chloen,
[6] Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior [7] Ilia.
Ho. Me nunc [8] Thressa Chloë regit
Dulces docta [9] modos, & citharæ sciens:
Pro qua non metuam mori,
[10] Si parcent animæ fata superstiti.
Ly. [11] Me torret face mutua
Thurini [12] Calais filius Ornithi;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent [13] puero fata superstiti.

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quam Chloë.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloë ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.
10 Si mea morte assequar, ut sit mihi superstes, quasi diceret: Chloën animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, i. amore mutuo me urit.

12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in sinu Tarentino. 13 Calai.

Ho. [14] Quid

Ho. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosque jugo cogit aheneo?
Si flava [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Rejectæque patet janua Lydiæ?*
Ly. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu levior* [18] *cortice, &* [19] *improbo*
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

14 Quid si Venus intermissa redit? & quæ discordes copulat jugo aheneo, i. amore indissolubili?
15 Quid si Chloe ejicitur e pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Levior subere, quod ob levitatem fertur super aquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. Vide Od. 33. lib. 1.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, ut posita duritie sibi supplici parcat.

1 EXtremum Tanaim si biberes Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores objicere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? [5] *& positas ut glaciet nives*
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curvat: [11] *supplicibus tuis*
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluvium biberes, i. si barbara esses & Scythæ nupta,
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidem asperas & iniquas, non pateretis, imò plorares me (inquam) exponere ventis septentrionalibus qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Jupiter, i. æther convertit in glaciem nives demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abjice & depone superbiam.
7 Ne forte tuna, quæ nunc tibi favet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis funem circumactis, quo rupto, rotæ retro currunt.
8 Tu non es Penelope uxor Ulyssis, quæ in procos fuit sæva & difficilis. Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem. 9 Color pallidus, violacei coloris particeps, 10 Et quamvis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum. 11 Miserere tamen mei supplicis tui. 12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitiorem animum, i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ. 13 Non semper ero juvenis, ut possim super limen jacere tuæ rubere, atque cœlo pluvioso, noli igitur occasionem amoris mei potiundi præterire. 14 Pluviæ.

AD MERCURIUM. Ode xi.

Mercurium rogat ut cautus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in ejus amorem, proposita Danaidum fabula.

[1] *Mercuri (nam te docilis magistro*
Movit [2] Amphion lapides, canendo)
Tuque [3] testudo resonare septem
[4] Callida nervis.
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Divitum mensis & amica [6] templis)
Dic modos, Lyde quibus [7] obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa [8] trima campis,
Ludit [9] exultim: [10] metuitque tangi,
[11] Nuptiarum expers, & adhuc protervo
[12] Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque sylvas
Ducere, & rivos celeres [13] morari.
Cessit [14] immanis tibi [15] blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant [16] angues caput ejus, atque
[17] Spiritus teter [18] saniesque manent
Ore trilingui.
Quin & [19] Ixion [20] Tityósque vultu
[21] Risit invito: [22] stetit urna paulum
Sicca, dum grato Danai [23] puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion movit lapides canendo, &c.

2 Amphion Jovis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.

3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.

4 Perita, quæ scitè scis resonare septem chordis.

5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.

6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.

7 Aures contumaces & à me aversas.

8 Equa trium annorum.

9 Per saltationem.

10 Cavet ne tangatur.

11 Non nupta, ἄγαμος.

12 Immatura viro petulanti.

13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12 lib. 1.

14 Ingentis & vastæ aulæ quæ omnium mortalium est capax.

15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret.

16 Vide Od. 13. lib. 2.

17 Anhelitus niger.

18 Et quamvis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore.

19 Ixion Junoni stuprum conans inferre, hâc pœna apud inferos cruciatur, ut rotæ inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur.

20 Tityos est nominativus Græcus vide Od. 4. hujus lib. 21 Risit propter lyræ dulcem sonum, sed vultu invito propter pœnæ acerbitatem.

22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas.

23 Danai filias.

[24] Audiat Lyde scelus atque notas
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] Dolium fundo pereuntis imo :
[26] Seraque fata,
Quæ manent culpas etiam sub Orco,
[27] Impiæ : nam quid potuere majus?
Impiæ sponsos potuere [28] duro
Perdere ferro.
[29] Una de multis [30] face nuptiali
Digna perjurum fuit in parentem
[31] Splendidè mendax, & in omne [32] virgo
Nobilis ævum,
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, ne [33] longus tibi somnus, [34] unde
Non times, detur : socerum & scelestas
[35] Falle sorores.
[36] Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos (eheu) lacerant, ego illis
[37] Mollior, nec te feriam, nec intra
Claustra tenebo.
[38] Me pater sævis oneret catenis,
Quod viro clemens misero peperci :
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
[39] I, pedes quò te rapiunt & [40] auræ :
Dum favet nox & [41] Venus : I, secundo
Omine : & nostri memorem sepulchro
[42] Sculpe querelam.

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tandè venientia ad ultionem, ut eò gravius puniant.
27 O impiæ sorores, nam quid majus impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonii digna, cum tacitus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro justitia mentiri, in iis præsertim quæ sunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors. μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge. λάθεσαι.
36 Ordo est, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo.
38 Esto, quòd pater me in vincula conjiciat, vel in exilium pellat, idque classe, ut difficilius sit redire; quod viro, &c.
39 Fugam accelera, sive terra, sive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cujus memoria ob vitam tuam servatam sit sempiterna.

AD NEOBULEN. Ode xii.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidiosam.

1 *Miserarum est, [2] neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino [3] lavere: aut [4] ex-
-Animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi [5] qualum Cythereæ puer [6] ales,
Tibi telas, operosæque Minervæ
[7] Studium aufert Neobule, [8] Lyparæi nitor Hebri.
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
[10] Catus idem [11] per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem [12] fruticeto [13] excipere aprum.

1 O Neobule, miserarum est, i. miseræ sunt mulieres quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur ut à se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui objurgationes. solet enim patruus fratris liberos severius reprehendere quàm pater ipse. 2 Neque in amore colludere. 3 Diluere curas, à lavo, is, tertiæ conjugationis. 4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maximè præest Minerva dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lypara, eques sanè melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili neque cursu pedestri victus. 9 Simulatque, mox ubi. 10 Ingeniosus vel peritus jaculandi, id est, configendi cervos jaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Ubi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum est proprium venatorum, qui ex insidiis aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDUSIAM. Ode xiii.

Sacrificium fonti promittit ejusque amœnitatem summoperè commendat.

1 *O Fons Blandusiæ, [2] splendidior vitro,*
[3] Dulci digne mero, non sine [4] floribus,
[5] Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro suo Sabino. 2 Fons lucidior vitro. 3 Digne mero in sacrificiis exhibito: veteres enim fontibus sacrificabant tanquam diis, vide Od. 1. lib. 2. 4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
[6] *Primis, & Venerem & prælia* [7] *destinat*
Frustrà, nam gelidos [8] *inficiet tibi*
Rubro sanguine rivos
[9] *Lascivi soboles gregis.*
Te flagrantis atrox hora [10] *Caniculæ*
[11] *Nescit tangere: tu frigus amabile*
Fessis vomere tauris
[12] *Præbes, & pecori vago.*
[13] *Fies nobilium tu quoque fontium,*
Me dicente, cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hædus quasi deliberat secumque deligit venerem cui operam det, aliumque hædum sibi constituit adversarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte præveni etur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuum honorem.
9 Gregis luxuriosi, est enim capra animal lascivum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert.
11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suprediscitas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque unus efficieris ex nobilibus fontibus, me ilicem canente cavis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes,

AD POPULUM ROM.

Ode xiv.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania devictis Cantabris revertentis.

1 HErculis ritu modò dictus, O plebs,
Morte [2] *venalem petiisse laurum,*
Cæsar, Hispana repetit [3] *penates*
Victor ab ora.
[4] *Unico gaudens mulier marito,*
Prodeat justis [5] *operata divis:*
[6] *Et soror clari ducis, & decora*
[7] *Supplice vitta,*
Virginum matres, [8] *juvenumque nuper*

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, i. ut olim Hercules extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ unico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens divis. 6 Octavia Augusti soror, Antonii uxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres juvenum qui nuper è bello salvi redierunt,

Sospitum

Sospitum, vos ô pueri & puellæ
Jam virum [9] expertæ, malè ominatis
[10] Parcite verbis.
Hic dies verè mihi festus [11] atras
Eximet curas: ego nec [12] tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] Cæsare terras.
I, pete [14] unguentum puer & coronas,
[15] Et cadum Marsi memorem duelli:
[16] Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
[17] Dic & argutæ properet Neæræ
[18] Myrrheum nodo cohibere crinem:
[19] Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
[20] Lenit albescens animos [21] capillus
Litium & rixæ cupidos protervæ.
[22] Non ego hoc ferrem calidus juventa,
[23] Consule Planco.

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Favete linguis, ut Od. 1. hujus lib.
11 Tristes curas quæ atram bilem excitare valeant.
12 Civilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Unguento homines elegantiores cæsariem in conviviis madefaciebant.
15 Vinum in cellis conditum cum bello Martico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Appennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo servili bello quod cum populo Rom. gessit annos ferè xvi. post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo, id est, religare crinem in nodum, ut veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandam, vide Od. 11. lib. 2. 18 Crinem subflavum myrrhei coloris, vel myrrhino unguento delibutum. 19 Si non statim à janitore admittare, noli esse molestus, sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in juventute ad ultionem devenissem. 21 Canus capillus mitigat animum jam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem fervidus juventute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco. Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ab urbe condita 710.

IN CHLORIM.
Ode xv.

Ut jam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] UXor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] Famosisque laboribus:

1 Tu Chlori, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciviæ & coicœ[?] libidini.
2 Turpibus & meretriciis laboribus,

[3] Ma-

[3] *Matura propior desine funeri*
Inter ludere virgines,
[4] *Et stellis nebulam spargere candidis,*
[5] *Non, si quid Pholoën satis,*
Et te Chlori decet,[6] *filia rectius*
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor [7] *Nothi*
Lascivæ similem ludere capreæ:
[8] *Te lanæ prope nobilem*
Tonsæ [9] *Luceriam, non cytharæ decent,*
[10] *Nec flos purpureus rosæ,*
[11] *Nec poti vetulam fæce tenus cadi.*

Define inter virgines ludere, quum sis propior funeri, i. morti propinqua.
Et virginibus formosis te seniculam nidam immiscere.
Non si quid satis Pholoen filiam tuam decet, hoc etiam decet te.
Filia tua, rectius quam tu ad juvenum fores ultrò currit, atque eas irrumpit, veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorum pulsu concitata.
7 Nothus est nomen amatoris.
8 Ætas tua lanificio magis apta est quam luxui & ebrietati. 9 Luceria civitas est Apuliæ circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati usque ad fæcem, te vetulam decent.

AD MÆCENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia parent. Horatius verò contentus est sua sorte, unde beatus existit.

INclusam [1] Danaën turris ahenea,
Robustæque fores, & vigilum canum
[2] *Tristes excubiæ, munierant satis*
Nocturnis ab [3] *adulteris:*
Si non [4] *Acrisium virginis abditæ*
Custodem pavidum, Jupiter & Venus
[5] *Risissent.* [6] *fore enim tutum iter & patens,*
Converso [7] *in precium deo.*
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] *amat saxa, potentius*
Ictu fulmineo.[9] *concidit auguris*
Argivi domus, ob lucrum

1 Acrisii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quod ab Oraculo responsum tulerat se ab eo qui è filia sua nasceretur interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Sciebat fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & uxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile ejus uxor ab Adrasto acceperat.

10 *Di-*

[10] *Dimersa excidio.* [11] *diffidit urbium*
Portas [12] *vir Macedo, & subruit æmulos*
Reges muneribus. [13] *munera navium*
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur [14] *cura pecuniam,*
[15] *Majorumque fames.* [16] *jure perhorrui*
[17] *Latè conspicuum tollere verticem,*
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi [18] *plura negaverit,*
A diis plura [19] *feret. nil cupientium*
[20] *Nudus castra peto:* [21] *& transfuga divitum*
Partes linquere gestio:
[22] *Contemptæ dominus splendidior rei,*
Quam si, quicquid arat [23] *non piger Appulus*
[24] *Occultare meis dicerer horreis,*
[25] *Magnas inter opes inops.*
Puræ rivus aquæ, sylvaque jugerum
Paucorum, & segetis [26] *certa fides meæ,*
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec [27] *Calabræ mella ferunt apes,*
Nec [28] *Læstrigonia Bacchus in amphora*
[29] *Languescit mihi, nec* [30] *pinguia Gallicis*
Crescunt vellera pascuis:
[31] *Importuna tamen pauperies abest:*
Nec si plura velim, tu dare deneges.
[32] *Contracto meliùs parva cupidine*
Vectigalia porrigam:
Quàm si [33] *Mygdoniis regnum* [34] *Alyattici*

10 Terræ hiatu ab-sorpta.
11 Refregit vel pro-stravit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnare posse dicebat, in qua asellus auro onustus posit ascendere.
13 Munera irretiunt sævos navium duces, i. piratas. *vel* Munera navium, i. merces pe-regrinæ quæ navibus ad nos advehuntur sævos duces illaque-ant.
14 Cura servandi.
15 Et majorum divi-tiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equi-tum ornamentum, ego meritò metui ca-put meum attollere, i. ad summas divitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffusè celebrem
18 Pauciora desidera-bit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O divinum Horatium, quem in hoc utinam Christiani imitarentur.
21 Et tanquam trans-fuga, & fugitivus.
22 Nam magis pos-sidemus ea quæ con-temnimus quàm ea quibus non utimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere recondi-tum.
25 Tam deest avaro quod habet quàm quòd non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, *vel*, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, *vel* ignoratur ab eo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locum (me judice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratis-simi. 28 Amphora Formiana, à Formijs, oppido Campaniæ, ubi suas sedes habuerunt Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda vellera. Mart. 4. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema in qua nulla est requies. 32 Retrænata & coercita divitiarum cupiditate, meliùs tributum & vectigal persolvam quàm si Lydiam Phrygiæ ad-jungam, ut sit sensus. Parvo contentus plus possidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygiis, Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

Campis continuem. MULTA petentibus
Desunt multa. 35 benè est cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

[35] Bene est ei, cui deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

AD ÆLIUM LAMIAM.
Ode xvii.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet ut diem crastinum hilaritèr exigat.

ÆLi, vetusto nobilis ab [1] Lamo,
([2] Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
[3] Per memores genus omne fastos)
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse [5] Lyrim,
[6] Latè tyrannus. [7] Cras foliis nemus
Multis & [8] alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] Annosa cornix. dum potes, aridum
[10] Compone lignum: [11] cras genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis [12] operum solutis:

[1] Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio. [2] Siquidem hinc, i. ab antiquo Lamo. [3] Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breviter ad posterorum memoriam notabantur. [4] Primus. [5] Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, uxoris Fauni, influentem, scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ ubi Marica colitur. [6] Late regnans, εὐρυκρείων. Homer. [7] Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. [8] Alga herba est nullius usus, quam mare ad littus projicit: hinc Proverbium, vilius Alga pro re vilissima & nullius pretii. [9] Cornix diu vivens, quæ sua crocitatione pluvias prognosticatur. [10] Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. [11] Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad convivium cum familiaribus habendum, non ut Genio immoles. [12] Cum famulis ab opere vacantibus.

AD FAUNUM. Ode xviii.

Deum sylvestrem infernum & pestilentem precatur, ut per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] Faune, Nympharum [2] fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura,
[3] Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis:
[4] Si tener pleno cadit hœdus anno;
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ: vetus [6] ara multo
Fumat odore.
[7] Ludit herboso pecus omne campo,
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylva frondes,
Gaudet invisam [11] pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor ut accedas mitis sine iracundia, utque transeas parvis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.
6 Ara per multos jam annos tibi instituta.

7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem. hoc præsertim die, nempe nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniversaria in pratis & sylvis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem. 11 Invisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHUM. Ode xix.

Reprehendit eum jocose, quod veteres historias describens, ea negligat quæ ad jucunde vivendum pertinent.

Quantum distet ab [1] Inacho
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci,

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argivorum Regem, & Codrum ultimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum servilem indutus in medios hostes se immisit ut incognitus interficeretur. 3 Jovem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] sacro bella sub Ilio:
[5] Quo Chium pretio cadum
Mercemur: [6] quis aquam temperet ignibus:
[7] Quo præbente domum, & quota,
[8] Pelignis caream frigoribus: taces.
[9] Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murænæ. [10] tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula [11] commodis,
Qui Musas amat [12] impares,
[13] Ternos ter cyathos attonitus petet
[14] Vates: tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
[15] Nudis juncta sororibus.
Insanire [16] juvat: [17] cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] Parcentes ego dexteras
Odi: [19] sparge rosas, audiat invidus
[20] Dementem strepitum [21] Lycus.
[22] Et vicina seni non habilis Lyco,
[23] Spissa te nitidum [24] coma
Puro te similem Telephe [25] vespero,
[26] Tempestiva petit Chloe:
Me [27] lentus Glyceræ [28] torret amor meæ.

Sub Ilio à diis instructo. vide Od. 3. ejus lib.
Taces, id est, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, vini optimi & odoratissimi.
Quis balneum calefaciat, nam veteres non nisi loti & uncti discumbebant.
Taces cujus domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco repulsemus.
Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
Horat. alloquitur incertum puerum, quasi jam sit in convivio, dicens puero: Da festinanter lunæ novæ poculum, i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum: nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.
10 Cùm paucissimi sunt convivæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm novem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis convenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero novem. 13 Novies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi jam Repescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ quia sine fuco esse debent. 16 Juvat me & inebriari & furere. 17 Cur cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueverat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est. O Telephe, tempestiva Chloë petit te nitidum spissâ comâ & puero similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò caloris defectu calvescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloë nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interiùs consumit.

AD

AD PYRRHUM. Ode xx.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moveas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura post paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes juvenum catervas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Major an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere coneris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quam ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, utrum tu vinces an illa, i. uter vestrum Nearcho sit potiturus.
6 Manet poëta in suavissima Allegoria.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ Judex dicitur habere in sua potestate victoriam, ut utri velit, victoriam adjudicet.
9 Et fertur recreare, &c.
10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Trojanum bellum venerunt, excepto Achille, formosissimus
11 Ganymedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, unde duo refluunt fluvii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM, Ode xxi.

Iocosè eam admonet ut vinum vetustum in Corvini gratiam effundat, unde occasione oblata vini laudes commemorat.

[1] O Nata mecum consule Manlio,
[2] Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusii in Apulia.
2 Varii sunt vini effectus juxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

3 Quo-

3 *Quocunque lectum nomine Massicum*
Servas, moveri digna 4 *bono die :*
5 *Descende, Corvino jubente,*
Promere 6 *languidiora vina.*
7 *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
9 *Tu lene tormentum ingenio admoves*
Plerumque duro : tu sapientium
10 *Curas & arcanum jocoso*
Consilium retegis 11 *Lyæo :*
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis 12 *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices neque militum arma.
13 *Te Liber, & si læta aderit Venus*
14 *Segnesque nodum solvere Gratiæ,*
15 *Vivæque producent lucernæ :*
16 *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cujuscunque Consulis nomine notatis, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex vetro descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata, fortasse ut fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quamvis Corvinus philosophis Socraticis sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut se negligat, sed magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus, i. Ipse prudens Cato vino parce sumpto hilaris fuisse dicitur. 9 *Laus vini.* per te (ô pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum ingeniis severiora explorantur qualia sunt. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 14 lib. 2. Ordo est, tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent convivium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægre distribuuntur quos Gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. *Ode xxii.*

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 *MOntium custos nemorumque virgo,*
Quæ 2 *laborantes utero puellas*
3 *Ter vocata audis,* 4 *adimisque letho,*
5 *Diva triformis.*

1 Diana venatrix per montes vagatur. 2 Parturientes audis, unde appellatur Lucina, quasi infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, ut mulieres salvæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, unde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

6 *Imminens*

[6] *Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8] *Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo, ut pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet. 7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis. 8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis motione obliqua eum vulnerare, à quo cadatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode xxiii.

Dii puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

CŒlo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *avidáque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
[6] *Rubiginem, aut dulces* [7] *alumni*
Pomifero [8] *grave tempus anno.*
[9] *Nam quæ navali pascitur* [10] *Algido*
[11] *Devota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Cervice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Parvos coronantem marino
[17] *Rore Deos, fragilique myrto.*
[18] *Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supinas & ad cœlum expansas. 2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in novilunio ei sacrificabant. 3 Hujus anni vino novello. 4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hoc pecus tantum utilis est ad escam qua familiam abundare optamus. 5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterelescunt. 6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda. 7 Dulces liberi. Ordo est. aut dulces alumni grave tempus non sentient anno pomifero, i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur navali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum cervice, i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parvos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certe placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offerres, i. Non magna munera, sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit aversos penates,
[19] Farre pio, & [20] saliente mica.

19 Farre piè oblato.

20 Mica saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS.
Ode xxiv.

[1] INtactis opulentior
Thesauris [2] Arabum, & divitis [3] Indiæ,
[4] Cœmentis licet occupes
[5] Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
[6] Si figit [7] adamantinos
Summis verticibus [8] dira necessitas
Clavos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] expedies caput.
[10] Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Vivunt, & [11] rigidæ Getæ,
[12] Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
[13] Nec cultura placet longior annua:
[14] Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] Illic matre carentibus
Privignis mulier [16] temperat innocens:
Nec dotata [17] regit virum
Conjux, [18] nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum invaserant. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisque preciosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari, vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hyperb. exprimit insana ædificia illius seculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis amplissimæ.
7 Clavos firmissimos & infrangibiles ut est Adamas. Vide Od. 35 lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.
10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci, ἱππημόλγοι. 12 Quibus jugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non unius propria, sed omnibus communes. 13 Nec plus ferunt quam ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alii, sicut eum (qui annum laboravit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte, i. simili labore, nam ipse quoque annuum laborem explet. 15 Illic noverca non sævit in privignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

20 *Certo fœdere castitas:*
21 *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
22 *O quisquis volet impias*
Cædes, & rabiem tollere 23 *civicam:*
24 *Si quæret, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
25 *Refrænare licentiam,*
26 *Clarus postgenitis:* 27 *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi!
28 *Quid tristes querimoniæ,*
29 *Si non supplicio culpa reciditur.*
30 *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si, neque fervidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum 32 *latus,*
33 *Durataeque solo nives*
Mercatorem abigunt? 34 *horrida callidi*
Vincunt æquora navitæ?
Magnum 35 *pauperies opprobrium jubet*
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit 36 *arduæ.*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quò 38 *clamor vocat & turba faventium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & 39 *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula conjugali in qua fœdus initum est, ut alter alteri fidem servet.
21 Et apud eos matrimonii fidem violare est nefas, i. non licet, aut si volent, pœna adulterii mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coercenda.
23 Civilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ opponi, ut pater patriæ appelletur.
Romæ patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Juvenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama, & nominis gloria futurus, propter severitatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas.) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, i. si cives à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic intepretor cum Varrone rectum animi propositum, & reverentiam cultumque numinis populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges, earum inanis ac prope sepulta vis jacet. 31 Regio zonæ torridæ subjecta. 32 Plaga septentrionalis. 33 Si nives glaciei adstrictæ solo: i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem equorum docti & scientes navitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa, avaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem divitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum projiciamus, quod suasit olim Crates Philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum si materia est mali.

Mittamus,

Mittamus, scelerum si [40] bene pœnitet,
Eradenda Cupidinis
Parvi sunt [41] elementa: & teneræ nimis
Mentes [42] asperioribus
Formandæ studiis, nescit equo rudis
[43] Hærere ingenuus puer,
[44] Venarique timet: ludere doctior
Seu Græco jubeas [45] trocho,
Seu mavis vetita legibus [46] alea.
Quum [47] perjura patris fides
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] Indignóque pecuniam
Hæredi properet: scilicet [49] improbæ
Crescunt divitiæ, [50] tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

40 Si verè pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studiis fortioribus.
43 Nescit hærere in equo, i. equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult ad ludendum doctior seu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis invento quem Virgilius appellat *Volubile buxum*.
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides perjurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (properando accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisivit. Nam *male parta male dilabuntur*.
49 Divitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbè sunt coacervatæ, *vel*, quia improbos efficiunt.
50 Post multas divitias partas, aliquid semper videtur avaro deesse.

AD BACCHUM. Ode xxv.

Bacchi instinctu concitatus nova quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

QUò me Bacche rapis tui
[1] Plenum? quæ in nemora aut quos [2] agor in specus,
[3] Velox mente nova? [4] quibus
Antris egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] Stellis inserere & consilio Jovis?
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] Indictum ore alio. [7] non secus in jugis
[8] Exsomnis stupet Evias,

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19. lib. 2.
3 Expeditus mente non mea, sed divina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Jovis æternum decus egregii Cæsaris?
5 Cœlo consecrare & siderum cœtui.
6 Carmen lyricum, quod primus Latinorum protuli
7 Non aliter, sed sic, Evias Bacchi sacerdos concitari solet, ut ego nunc commoveor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas.
8 Vigilans vel expergefacta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

9 Hebrum

9 *Hebrum prospiciens & nive candidam*
10 *Thracen, ac pede barbaro*
Lustratam 11 *Rhodopen.* 12 *ut mihi devio*
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 *O Naiadum potens,*
Baccharúmque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 *dulce periculum est,*
15 *O Lenæe, sequi Deum*
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat, Od. 25. lib. 1. 10 Regionem septentrionalem, frigidissimam. 11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante. 12 Quomodo mihi libet à via usitata aberranti, i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *sunt hæc verba poetæ admirantis, non sunt comparationis reddita, ut multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluviorum nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes quæ tuo nomine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est, id facere Deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνοῦ i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode xxvi.

Senectute jam confectus, lyræ & rebus amatoriis valedicit.

VIxi puellis 1 *nuper idoneus,*
Et 2 *militavi non sine gloria:*
3 *Nunc arma* 4 *defunctumque bello*
Barbiton hic paries habebit.
5 *Lævum marinæ qui Veneris latus*
Custodit, hic hic ponite lucida
6 *Funalia, &* 7 *vectes, & arcus*
8 *Oppositis foribus minaces.*
9 *O, quæ beatam diva tenes* 10 *Cyprum, &*

1 Cùm essem ætate integra. 2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra cupido.* Ovid. 3 Paries hujus templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus. 4 Et barbiton quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 *Funalia nocturnis ambulationibus inservientia.* 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent, sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit. *Præcede huc cum vecte Donax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor ut Chloen hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Memphin*

11 Urbem in Ægypto quæ nive caret, quod regio est calida.
12 Thraciæ nive.
13 Flagello in altum sublato, ut ictus sit vehementior.

[11]Memphin carentem [12] Sythonia nive,
Regina, [13] sublimi flagello
Tange Chloen semel [14] arrogantem.

14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.
Ode xxvii.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impii & scelerati iter facientes opto ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram avem (cujus vox tristis est), ravam lupam, fœtam vulpem, & serpentem velocem, sed tibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atque iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eò nimirum, ut impii malè pereant.
4 Lupa coloris ravi inter flavum & nigrum.
5 Undecunque. *Species pro genere.*
6 Vulpes gravida.
7 Cum serpens transversa ex parte terruit mannos, i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis.

[1] IMpios parræ [2] recinentis omen
[3] Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
[4] Rava decurrens lupa [5] Lanuvino
[6] Fœtaque vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] Si per obliquum similis [8] sagittæ
Terruit mannos: [9] ego cui timebo,
[10] Providus auspex?
Antequam [11] stantes repetat paludes
Imbrium [12] divina avis imminentum,
[13] Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.
[14] Sis licèt felix ubicunque mavis,
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire [15] picus,
Nec [16] vaga cornix:
[17] Sed vides quanto trepidet [18] tumultu
Pronus Orion? ego [19] quid sit ater

8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant. 10 Futurorum provisus. 11 Paludes quietas, ut stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuncia. 13 Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis fœlix augurium claré occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aves quæ ore canentes futura prædicant, ut corvus, cornix, noctua. 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostri, licèt vivas ubicunque mavis, i. etsi mavis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arboratius à læva volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam a navigatione*, vides (inquit) quantam tempestatem Orion urgens ad occasum denunciet, &c. Vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aeris motu ex vento, pluviis aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Adriæ sinus, vide Od. 9.

Adriæ

Adriæ, novi, sinus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium uxores puerique* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niveum doloso*
[26] *Credidit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum, mediásque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & undas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater O relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietásque dixit*
Victa furore.
Unde? quo veni? [35] *levis una mors est*
Virginum culpæ. [36] *vigilansque ploro*
Turpe commissum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúsne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc juvencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Cel[...] bria ventus al[b]us, [...] serenus, peccet, i. pec[c]are soleat.
21 Usitatissimum e[st] scriptoribus mala ho[s]tibus optare, quo[s] perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 Æquoris tempestuosi.
24 Et sentiant littora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ni caveris, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Jovi in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamvis ante audax fuerat, jam vehementer metuit Jovis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa ut Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europe statim ut tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν, Ιλ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur fere usque ad finem Odæ sunt verba Europæ ingemiscentis.* 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Una mors levior [...] est quam quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mort[es]. 36 An sine vitio sum? an species vana, i. phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. Æn. *Sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua discerpere. Est hoc inprimis muliebre, ut suis manibus injurias ulcisci cupiant. 40 Paulò antè.

[41] Impudens liqui patrios penates,
Impudens [42] Orcum moror, O deorum
Si quis hæc audis, [43] utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] malas, teneræque succus
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[45] Vilis Europe, pater urget absens:
[47] Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te sequuta
[48] Lædere collum.
Sive te rupes & [49] acuta letho
Saxa delectant: age, te procellæ
[50] Crede veloci: nisi [51] herile mavis
Carpere pensum,
[52] Regius sanguis: dominæque tradi
Barbaræ [53] pellex. Aderat [54] querenti
[55] Perfidum ridens Venus, & remisso
[56] Filius arcu.
[57] Mox ubi lusit satis, [58] Abstineto
(Dixit) irarum [59] calidæque rixæ,
[60] Quum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.
[61] Uxor invicti Iovis esse nescis?
[62] Mitte singultus: [63] bene ferre magnam
Disce fortunam: [64] tua sectus orbis
Nomina ducet.

41 Inverecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Utinam errem nuda inter leones, atque ab iis devorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædam esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vilis habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ me urget & flagitii conscientia excruciat.
47 Europa seipsam alloquitur.
48 Te suspendere potes zona (in usum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa ut morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mavis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere.
52 Regis filia.
53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolose, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo jam laxato sagittariorum more, ubi jaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genitivus pro ablativo. Ut ἀπέχου τῶν ὀργῶν. 59 Rixa, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturum. 61 Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Jovis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderate & composite, quod non est cuiuslibet. 64 Una pars orbis in tres divisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode xxviii.

Hortatus Lyden diem Neptuno sacrum in potu & cantu hilariter transigere.

[1] *FEsto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde [2] *strenua Cæcubum:*
[3] *Munitæque adhibe vim sapientiæ.*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis, [5] *ac, veluti stet volucris dies,*
[6] *Parcis deripere* [7] *horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] *invicem*
[10] *Neptunum, & virides* [11] *Nereidum comas:*
[12] *Tu curva recines lyra*
Latonam, & celeris spicula [13] *Cynthiæ:*
[14] *Summo carmine, quæ Cnidon,*
Fulgentésque tenet [15] *Cycladas, &* [16] *Paphon*
Junctis visit [17] *oloribus,*
Dicetur meritâ nox quoque [18] *neniâ.*

1 Ordo est. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (ut bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum? 2 Strenuè, mox. 3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eámque vino & lætitia expugna, ut joco & ludo aliquis sit locus. 4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere. 5 Ac quasi dies non celeriter abeat, parcis, &c. 6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum. 7 Antiqui in horreis testas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deum marinum, Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum, iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia, quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Ultimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon urbem Cariæ, vide Od. 30. lib. 1. 15 Vide Od. 14. l. 1. 16 Urbem in Cypro clarissimam. 17 Junctis Cygnis, quibus ad currum suum trahendum utitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime convenit.

AD MÆCENATEM. Ode. xxix.

Invitat eum ad Cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *TYrrhena regum progenies,* [2] *tibi*
[3] *Non antè verso lene merum cado*

1 Ab Hetruscis regibus oriunde, sic Od. 1. lib. 1. Ordo est. O Mæcenas Tyrrhena progenies regum, jamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado cum flore rosarum & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non antè inverso ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4] Pressa tuis balanus capillis
[5] Iamdudum apud me est.[6] eripe te moræ:
Ne semper [7] udum Tibur & [8] Æsulæ
Declive contempleris arvum,
[9] Telegoni juga parricidæ.
[10] Fastidiosam desere copiam &
[11] Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
[12] Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus [13] vices,
[14] Mundæque parvo sub lare pauperum
Cœnæ sine aulæis & [15] ostro,
[16] Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes [17] pater
[18] Ostendit ignem, jam [19] Procyon furit,
[20] Et stella vesani leonis,
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor umbras cum grege [22] languido
Rivúmque fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Sylvani: caretque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & urbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26] Bactra parent, [27] Tanaísque discors.
PRUDENS futuri temporis exitum
[28] Caliginosa nocte premit Deus:
Ridetque si mortalis [29] ultra

4 Glans unguentaria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Jam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Udum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tybur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum Tiburi propinquum.
9 Et Tusculum urbem conditam à Telegono Ulyssis ex Circe filio qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, unde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram popularem vel ambitionem, per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque sordidæ, neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilararunt. lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit.
17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus.
18 Denuntiat æstatem.
19 Anticanis: stella est quæ antè Caniculam oritur.
20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstivum.
21 Dies æstuosos.
22 Grege æstu solis fatigato.
23 Sylvano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt.
24 Murmur non edens, significat poeta tempus ventosum jam transiisse.
25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti.
26 Tu curas quid Seres & Bactra præparant, in quibus Cyrus regnabat.
27 Fluvius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes.
28 Exitum nobis ignotum voluit.
29 Ultra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat: 30 *quod adest, memento*
Componere æquus: 31 *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc 32 *lapides adesos,*
33 *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinæque sylvæ.
34 *Quum fera deluvies quietos*
Irritat amnes, 35 *ille potens sui*
Lætusque deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: 36 *Cras vel atra*
Nube 37 *polum pater occupato,*
Vel sole puro, non tamen irritum
38 *Quodcunque retrò est, efficiet: neque*
39 *Diffinget, infectúmque reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna 40 *sævo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo 41 *manentem:* 42 *si celeres quatit*
Pennas, 43 *resigno quæ dedit:* 44 *& mea*
Virtute me involvo, 45 *probámque*
Pauperiem sine dote quæro.
46 *Non est meum, si mugiat Africis*
47 *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: 48 *& votis pacisci,*
Ne 49 *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant 50 *avaro divitias mari.*

30 Quod præsens est memento administrare & cum æquitate & cum tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quietè, nunc rapidè & violenter.
32 Excavata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam provocat amnes quietos, i. cum deluvies ex imbribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque vivet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.
36 Cras sit cœlum nubilum an serenum nihili æstimat, i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parvi facit utrum adversa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Jupiter occupet.
38 Quodcunque jam præteriit non potest mutari.
39 Neque destruet, vel immutabit.
40 Fortuna in rebus adversis gaudens sævire & pertinaciter ludere ludum novum. *Juvenal.* Quoties *voluit fortuna jocari.*

41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & adversa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus involvimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ, nec propositi mei est navigationis periculo me committere ut rem augeam, etenim pauper esse malo. 47 Arbor navis. 48 Cum diis quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quod omnia absorbet.

[Q]uando maris [pe]riculo me exponam, [tu]nc Aura & gemi[nu]s Pollux feret me [pe]r Ægeos tumultus [tu]tum præsidio bire[m]is scaphæ, quod nunquam est futurum.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, 53 *geminúsque Pollux.*

52 Scapha, parva navis est qua tuto navigare potest [in] Mari Ægæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis favent.

AD MELPOMENEN MUSAM.
Ode xxx.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen ingenii mei monumentum æneis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quæ sunt regum Ægyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæviens, ut qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum: significat etiam Capulum vel feretrum in qua cadavera efferuntur ad sepulturam.

1 *Exegi monumentum ære perennius,*
2 *Regalique situ Pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar,* 6 *multáque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *usque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnavit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine Vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse Æolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnavit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit, à cujus nomine fluvius sic appellatus est, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura, ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine Æolio usus est Alcæus à Lesbo insula in qua regnavit Æolus. 19 O Melpomene sume superbiam. i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Q. HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. Ode i.

Horatius jam ea est ætate, ut à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno esse animo debeat, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moves: parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ, desine dulcium*
Mater [3] *sæva Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Jam durum imperiis. Abi*
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
[7] *Tempestivius in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi,*
Si torrere [10] *jecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos propè te lacus

1 In militiam Veneris urges. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, serviunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quod esset ipsi inter cæteros amatores benevolentior, idque sine mercede.
3 Venus aliquando crudelis est & sæva inter dulces voluptates.
4 Cum nunc annos quinquaginta sim natus.
5 Imperiis voluptuosis, quæ molliunt animos.
6 Me jam senio induratum.
7 Opportunius & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeriter vehi soles in curru oloribus juncto.
9 Jocabere & libidinosè vives. 10 Jecur amoribus aptum. Jecur enim est sedes libidinis. 11 P. Max. juvenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multum amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valens apud amicum quam larga rivalis munera, ille marmoream eriget tibi statuam propè lacus Albanos.

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ à monte Berecyntho ubi primum inventa dicitur tibia.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt.
21 Me nec fœmina juvat hoc, &c.
22 Ut mutuo amer ab ea quam amavero.
23 Nec juvat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamvis ætate jam ingravesco, amore tamen tui incensus ad pristinas revocor lascivias.
25 Lachryma guttatim & rarò defluens non amoris parvitate, sed ætatis verecundia. nam turpe est seni præ amore flere.

Ponet marmoream, [16] *sub trabe Cypria.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræque & [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistulis.
Illic [19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatient humum.*
[21] *Me nec fœmina, nec puer*
Jam, nec spes animi credula [22] *mutui,*
[23] *Nec certare juvat mero,*
Nec vincire novis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Natat [25] *rara meas lachryma per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua silentio?*
[27] *Nocturnis te ego somniis*
Jam captum [28] *teneo: jam* [29] *volucrem sequor*
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, [30] *dure, volubiles.*

26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimii amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu evolantem sequor, quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fluit juxta campum Martium, in quo juventus Romana se cursu, lucta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD JULUM ANTONIUM, M. Antonii Triumviri filium. Ode ii.

Antiquos Poetas imitari periculum est.

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is suos conatus irritos sentiet, ut olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

Pindarum quisquis studet æmulari,
Jule, ceratis ope Dædalea

[2] *Nititur*

[2] *Nititur pennis,*[3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas[5] *aluere ripas,*
Fervet,[6] *immensusque ruit profundo*
Pindarus ore.
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per[8] *audaces nova*[9] *dithyrambos*
Verba[10] *devolvit, numerisque*[11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesque canit, deorum*
Sanguinem,[13] *per quos cecidere justa*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Sive, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes:[16] *pugilemve equumve*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ juvenemve raptum*
Plorat: & vires animumque moresque[19] *aureos deducit in astra, nigróque*[20] *invidet Orco.*
Multa[21] *Dircæum levat aura*[22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:*[24] *ego, apis Matinæ*
More modoque,

2 Sustentatur pennis cera junctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo ubertatem.
5 Ita auxere, ut extra ripas erumpat.
6 Propter deluvium.
7 Coronandus lauro Poëtis consecrata. vide Od. ult. l. 1.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum volvit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia.
12 Deos, ut Apollinem. Reges, ut Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnavit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) devicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur esse media pars viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Sive dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugillatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter juvenem sponsum immatura morte sibi ereptum 19 Et bonos mores ejusdem juvenis effert ad astra. 20 Invidet morti, i. à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poëtam Thebanum sic dictum à Dirce fonte Thebano. 22 Poëtam, nam ut cygnus aura & vento levatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suaviter canit. 23 In eam usque regionem cœli ubi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suavi tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
[26] Carmina fingo.

[27] Concines majore Poeta plectro
Cæsarem, [28] quandoque trahet feroces
[29] Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde Sicambros:

[30] Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere, [31] bonique divi:
Nec dabunt, [32] quamvis redeunt in aurum
Tempora priscum.

[33] Concines lætósque dies, & urbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] Litibus orbum.

[35] Tum meæ (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars: & O sol
Pulcher, O laudande, canam, recepto
[36] Cæsare fælix.

[37] Tûque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis: dabimúsque divis
Thura [38] benignis.

[39] Te decem tauri, totidemque vaccæ,
[40] Me tener solvet vitulus relicta
Matre, qui largis [41] juvenescit herbis
In mea vota.

[42] Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburtis aqua abundantis.
25 Carmina compono laboriosa existens parvus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gelasenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Divi largi.
32 Quamvis redeant aurea sæcula, vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiam festos diis & publicam civitatis lætitiam pro Augusti reditu à diis impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias, seu potiùs propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar urbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis civitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Divis liberalibus erga nos illius reditu. 29 Liberabunt te a voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 30 Parva victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me solvet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit juvencus. 41 Qui cornua habet parva & curva instar Lunæ, tertio die à suo novilunio.

43 Qui

[43] *Quà notam duxit, niveus* [44] *videri,*
[45] *Cætera fulvus.*

43 Qua parte nota-batur. i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore. 44 Niveus videri, Græca est loquendi figura, ut, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN. Ode iii.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cujus beneficio immortalem gloriam est consecutus.

[1] *QUem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor [2] *Isthmius*
[3] *Clarabit pugilem, non equus impiger*
[4] *Curru ducet Achaico*
Victorem, [5] *neque res bellica* [6] *Deliis*
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
[7] *Sed quæ Tibur aquæ* [8] *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
[9] *Fingent* [10] *Æolio carmine nobilem.*
[11] *Romæ principis urbium*
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
[12] *Et jam dente minus mordeor invido.*
[13] *O testudinis aureæ*
Dulcémque strepitum Pieri temperas:
O [14] *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, [15] *sonum:*
[16] *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomena, quem tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmiis, a Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Deliis quod contuderit tumidas minas regum, i. quod minantes & superbos reges superaverit. 6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Æolio carmine facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. udum appellat Tibur, ubi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, Vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ urbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et jam virtute supero invidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis, non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quod

[17] Quod monstror digito prætereuntium
Romanæ [18] fidicen lyræ.
[19] Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.

17 Sic olim Demosthenes. οὗτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poëta. 19 Quòd vivo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi ejusque institutione sub Augusto, Ode iv.

[1] QUalem ministrum fulminis [2] alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aves vagas
[3] Permisit, expertus fidelem
Jupiter in [4] Ganymede flavo)
Olim juventas & [5] patrius vigor
[6] Nido laborum propulit inscium:
Vernique jam nimbis remotis,
[7] Insolitos docuere nisus
Venti paventem: mox [8] in ovilia
Demisit hostem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] dapis atque pugnæ:
Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam [10] lacte depulsum leonem,
[11] Dente novo peritura vidit:
[12] Videre Rhæti bella sub Alpibus
Drusum gerentem & Vindelici: [13] quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] fas est omnia) sed diu
Latéque [15] victrices catervæ,

1 Longum est hic hyperbaton, sensus est, Qualis est Aquila in ovium greges, ejusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream ejus dentibus jam dilacerandam, talem Rhæti & Vindelici videre Drusum &c.
2 Aquilam Jovis armigeram.
3 Propter ejus fidem erga Jovem.
4 In pulchro Ganymede Jovis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Ut agnos rapiat.
9 Amor dapis egit, ut agnus sit sibi esca; amor etiam pugnæ egit in dracones propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto.
12 Talem Rhæti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subjugati.
13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) utantur, non jam quærendum censui. Ordo est, quibus ut mos obarmet suas dextras Amazonia securi, unde deductus sit, quærere distuli.
14 Potestas, δυνατόν, Vide Od. 2. lib 1. 15 Rhæti semper ante victores, nunc consiliis Drusi vicissim victi sensere & experti sunt, quid, &c.

Consiliis

Consiliis juvenis revictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] Doctrina sed vim promovet insitam,
[19] Rectique cultus pectora roborant:
[20] Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] Metaurum flumen, & [22] Asdrubal
Devictus, [23] & pulcher fugatis
Ille dies, Latio tenebris,
Qui primus alma [24] risit adorea:
[25] Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
[26] Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, & [27] impio
Vastata Pœnorum tumultu
[28] Fana deos habuere rectos:
Dixitque tandem [29] perfidus Annibal,
[30] Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultrò quos opimus
[31] Fallere & effugere est triumphus.
[32] Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus, [33] sacra

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis natura insitos provehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Ubicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoréque afficiunt.
21 Flumen Umbriæ, ubi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominum Claudii Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis.
24 Qui lætus est bellicæ gloria partis & frugum copiam significat adorea, quas abundantem putabant gloriosum.
25 Ut. i. postquam crudelis Annibal equitavit & aufugit per urbes Italas, veluti flamma tædas, vel Eurus Siculas percurrit undas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Nerone partam prosperis semper prœliis creverant Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violavit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Hannibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cervi Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latere & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Roma, quæ originem duxit à Troja. 33 Deos penates.

34 Natósq;-

[34] Natôsque, maturosque patres
Pertulit [35] Ausonias ad urbes:
[36] Duris ut ilex tonsa bipennibus
[37] Nigræ feraci frondis in [38] Algido,
Per damna, per cædes, ab ipso
[39] Ducit opes animúmque ferro.
Non [40] Hydra secto corpore [41] firmior
Vinci [42] dolentem crevit in Herculem:
[43] Monstrumve summisere Colchi
Majus, [44] Echioniæve Thebæ.
[45] Merses profundo, [46] pulchrior evenit:
[47] Luctere, multa proruet integrum
Cum laude [48] victorem: gerétque
Prælia [49] conjugibus loquenda.
Carthagini jam non. [50] ego nuntios
Mittam superbos. [51] occidit, occidit
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interempto.
[52] Nil Claudiæ non efficient [53] manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & [54] curæ sagaces
[55] Expediunt per acuta belli.

34 Virgil. *Ascanium Anchisémque patrem Teucrosque penates Commendo sociis, &c.*
35 Ad Italiæ urbes.
36 Ut ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis præliis magis invalescunt.
37 Frondis umbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano. Vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus. Vide Virg. l. 2. Æn.
40 Hydra, serpens monstrosa in Lerna delitescens, cujus uno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.
41 Subintellige *quam fuit hæc gens invicta.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi eduxerunt majus monstrum aut urbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hæc est hujus loci sententia: Non tantum duo dracones ex dentibus disseminatis pullularunt, quantum gens Trojana ex suis damnis & præliis adversis.
44 Thebæ conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamvis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & evincet te hostem integrum, i. hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulò ante viceras. 49 Prædicanda à conjugibus, lætitia, dolore vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso jam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interiit. 52 Hæc loquitur Poëta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio conjuncta. 55 Expeditum faciunt per subtilitates belli quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AUGUSTUM. Ode v.

Ut tandem in urbem redeat.

D*Ivis orte* [1] *bonis, optime* [2] *Romulæ*
Custos gentis, abes jam nimium diu:

1 Divis propitiis & beneficis orte.
2 Romanæ, à Romulo Romæ conditore.

[3] *Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] Sancto consilio, redi.
[5] Lucem redde tuæ dux bone patriæ.
[6] Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit, populo gratior indies,
Et soles melius [7] nitent.
[8] Ut mater [9] juvenem, quem Notus [10] invido
Flatu [11] Carpathii trans maris æquora
[12] Cunctantem spatio longius annuo
Dulci detinet à domo,
Votis [13] ominibusque & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore [14] dimovet:
Sic [15] desideriis icta fidelibus,
Quærit patria Cæsarem.
[16] Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaque [17] Faustitas:
[18] Pacatum volitant per mare navitæ:
[19] Culpari metuit fides:
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] Mos & lex maculosum edomuit nefas:
[21] Laudantur simili prole puerperæ:
[22] Culpam pœna premit comes.
[23] Quis Parthum paveat? quis gelidum [24] Scythen?
[25] Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] Iberiæ?
[27] Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem [28] viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & [29] alteris
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cœtui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit, populo major est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, ut mater vocat votis, ominibus & precibus juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris, quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec &c.
9 Filium suum.
10 Adverso flatu.
11 A Carpatho insula contra Ægyptum posita, à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem ultra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem movet de litore ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria justis desideriis affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum navigant.
19 Fides cavet commisisse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit.

20 Boni mores & lex Julia de adulteriis coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filii sunt parentibus similes. Non generantur spurii. 22 Sic valent leges, ut pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella jam cessant salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & nivibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad ulmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam jungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu divino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

30 Tibi sacrificat.
31 Vino de pateris fuso.
32 Quisque colens Lares simul & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, id est, otiosam pacem.

Te multa prece, 30 te prosequitur mero
31 Defuso pateris. 32 & Laribus tuum
Miscet numen, 33 uti Græcia Castoris,
Et magni 34 memor Herculis.
Longas O utinam dux bone 35 ferias
Præstes 36 Hesperiæ: dicimus 37 integro
38 Sicci mane die, dicimus 39 uvidi,
40 Cum sol Oceano subest.

36 Italiæ. 37 Primo mane quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 Non poti, sed sobrii. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.
Carmen sæculare. Ode vi.

1 Apollo.
2 Sex filii Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tityus stuprum Dianæ inferre voluit, vide Od. 4. l. 4.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit, quo facto facilius Troja capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ urbs.
7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus; vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus juxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manusque corpus in Æacidæ.*

1 DIve, quem 2 proles Niobæa 3 magnæ
Vindicem linguæ, 4 Tityusque raptor
Sensit, & Trojæ 5 propè victor altæ
6 Phthius Achilles.
Cæteris major, 7 tibi miles impar:
Filius quamvis Thetidos 8 marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
9 Cuspide pugnax.
10 Ille, mordaci velut icta 11 ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
12 Procidit late, 13 posuitque collum
Pulvere Teucro.
14 Ille non inclusus 15 equo, Minervæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
16 Falleret aulam:

8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exedit arborem incisam. 12 Procidit in terram, unde denotatur violentus casus Achillis, & corporis ejus magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidiis aut dolo sed aperto Marte Trojam expugnasset, nisi à Paride tuâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant, ut Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Trojanos suo malo etiamsi...

17 Sed

17 Sed palam captis gravis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achivis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
18 Ni tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus divûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui 20 Xantho lavis amne crines:
21 Dauniæ defende decus Camœnæ,
22 Lævis Agyeu,
23 Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ,
Virginum 24 primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ 25 tutela deæ fugaces
Lyncas & cervos 26 cohibentis arcu,
27 Lesbium servate pedem, meique
Pollicis 28 ictum,
29 Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem 30 face 31 noctilucam,
32 Prosperam frugum, 33 celeremque pronos
Volvere menses.
34 Nupta jam dices, ego diis 35 amicum,
36 Sæculo festas referente luces,
37 Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bel[...] sævus & immitis, [...] am parvos infant[...] & materno vent[...] inclusos combussi[...] set.

18 Nisi Jupiter fle[...] xus tuis & placid[...] Veneris precibus [...] concessisset Ænea[...] laboribus muros R[...] manos ductos, i. d[...] cendos & erigend[...] potiore alite, i. meli[...] ribus auspiciis.

19 O Phœbe fidice[...] qui doces Thalia[...] Musam argute cane[...] tem.

20 Trojæ fluvio.

21 Latinæ Camœn[...] i. carminis sui Ly[...] rici.

22 Imberbis Apoll[...] qui Agyeus dicitur, e[...] quòd in viis publici[...] ei solebant sacrifi[...] care.

23 Divinum furorem[...]

24 Primariæ & no[...] biles.

25 Qui estis sub pro[...] tectione Dianæ.

26 Comprehendenti[...] & vulnerantis Lync[...] & cervos.

27 Sapphicum pedem[...] Nam Sappho fuit Lesbia.

28 Lyræ meæ strepi[...] tum.

29 Et veterum insti[...] tuto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.

30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quod adjectivum verbale cum patrio casu jungitur.* 33 Celerem ad volvendos menses. Nam Luna 28 circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatii, reddidi carmen amicum diis, sæculo referente festas luces. *Poeta unam e puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen diis gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facile didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitavi.

AD L. MANLIUM TORQUATUM.

Ode vii.

Omnia tempore mutantur, jucunde igitur vivendum est.

Diffugere nives: redeunt jam [2] gramina campis,
Arboribusque [3] comæ.
[4] Mutat terra vices, & decrescentia ripas
[5] Flumina prætereunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephyris: [10] ver proterit æstas,
Interitura [11] simul,
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ:
[16] Nos ubi decidimus,
[17] Quò pius Æneas, quo [18] Tullus dives, & Ancus,
[19] Pulvis & umbra sumus.
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dii superi?
[21] Cuncta manus avidas fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

Veris adventu hyems in Jugum vertitur. 2 Herbæ. 3 Frondes. 4 Mutatur anni tempus. 5 Flumina intra suas ripas fluunt neque eas transiliunt, ut hiberno tempore. 6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum provocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne, vide Od. 30. lib. 1. 7 Cur Gratiæ finge- bantur nudæ, vide Od. 19. lib. 1. sed hic fortasse nudæ duce- bant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephyris. 8 Annus ejusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare. 9 Frigora mitigantur à vere cujus nuntii sunt Zephyri, venti tepidi & sicci ab occasu Æquinoctiali flantes adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (ut anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum divites. 19 Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos usque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem*, Quæ tu consumpseris, ad avarum hæredem non pervenient. 22 Liberali animo. 23 Ubi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adjudicatus, non iterum reviresces. 24 Minos Judex inexorabilis apud inferos. 25 Judicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Restituet pietas:
[27] *Infernis neque enim tenebris Diana* [28] *pudicum*
Liberat Hippolytum:
Nec [29] *Lethea valet* [30] *Theseus abrumpere charo*
Vincula Perithoo.

27 Non possunt & mortem propulsare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam?
28 Hippolytum castum, quia sua temperantia compressit libidinem Phædræ suæ novercæ. 29 Vincula infernalia, & Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, ut inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIUM CENSORINUM:
Ode viii.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quam Poëtarum carmina.

DOnarem [1] *pateras gratáque* [2] *commodus*
Censorine meis [3] *æra sodalibus:*
Donarem [4] *tripodas, præmia fortium*
Graiorum, neque tu pessima munerum
[5] *Ferres: divite me scilicet* [6] *artium,*
Quas aut Parrhasius [7] *protulit, aut* [8] *Scopas:*
[9] *Hic saxo, liquidis* [10] *ille coloribus*
[11] *Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi [12] *vis: non tibi talium*
[13] *Res est, aut animus deliciarum egens.*
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, [14] *& precium dicere muneri.*
[15] *Non incisa notis marmora publicis,*
[16] *Per quæ spiritus & vita redit bonis*
Post mortem ducibus: non celeres fugæ
[17] *Rejectæque retrorsum Annibalis minæ,*

1 Vasa argentea quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificiis utebantur.
2 Commodus donarem, i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, ut fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ.
5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera:
6 Si essem dives & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes evulgavit populo Parrhasius pictor olarus natus Ephesi, vel (ut alii volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re, tum animo. 14 Possumus dicere quàm preciosum sit munus carmen & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennii scripta. 16 Quæ efficiunt ut homines fortes etiam mortui quodammodo reviviscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis[18] *impiæ,*
[19] *Ejus, qui domita nomen ab Africa*
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm[20] *Calabræ Pierides: neque*
[21] *Si chartæ sileant quod bene feceris,*
[22] *Mercedem tuleris: quid foret Iliæ*
Mavortísque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis[24] *invida Romuli?*
[25] *Ereptum Stygiis fluctibus Æacum*
[26] *Virtus & favor & lingua*[27] *potentium*
Vatum divitibus consecrat[28] *insulis.*
DIGNUM laude virum Musa vetat mori:
[29] *Cœlo Musa beat.*[30] *sic Jovis interest*
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] *Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis*
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] *Ornatus viridi tempora pampino*
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum bellum renovabant Carthaginenses. 19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus. 20 Quàm versus Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pierio monte Bœotiæ, ubi natæ sunt ex Jove & Mnemosyne. 21 Si nemo rectè facta literis mandaverit. 22 Præmium acceperis. 25 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet? 24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ invidere de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & oblivioni. 26 Vis ingenii. 27 The tongue or pen of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis Fortunatis, vel Elysiis campis, i. consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, i. Castor & Pollux fratres, filii Tyndari clara sydera Poetarum carminibus dignoscuntur esse dii qui naves tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina Poetarum Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIUM. Ode ix.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope oblivione deletur. Lollii laudes, ille cantabit, cujus virtutes etiam celebrat.

[1] *NE forte credas interitura quæ*
Longè sonantem natus ad[2] *Aufidum,*
[3] *Non ante vulgatas per artes*
Verba loquar socianda[4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, i. ut non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuliæ 3 Per novas & inusitatas artes, scil. apud Latinos, primus enim erat Poëta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

5 Non

[5] Non si priores [6] Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7] Cææque & [8] Alcæi minaces,
[9] Stesichorique graves camœnæ:
Nec, si quid olim [10] lusit Anacreon,
[11] Delevit ætas. [12] spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
[13] Æoliæ fidibus puellæ.
[14] Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & [15] aurum vestibus illitum
Mirata, regalésque cultus
[16] Et comites, Helenæ Lacænæ:
[17] Primúsque Teucer tela [18] Cydonio
Dixerit arcu: non semel [19] Ilios
Vexata, [20] non pugnavit ingens
Idomeneus, [21] Stheneleúsve solus.
Dicenda Musis prælia, non ferox
[22] Hector, vel acer Deiphobus graves
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] illacrymabiles
[24] Urgentur ignotique longa
Nocte: [25] carent quia vate sacro.
[26] PAULUM sepultæ distat inertiæ
Celata virtus: non ego te meis

5 Quamvis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ, Vide Od. 1. l. 2.
8 Alcæus adeo amarus erat, præsertim Tyrannis, ut acribus suis versibus multos è civitate ejiceret, minaces igitur erant ejus Camœnæ.
9 Stesichorus poeta fuit, ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces, graves ergo erant ejus Camœnæ.
10 Cantavit Anacreon. Lusit verò, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor quem Sappho poëtria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Lesbos, unde Lesbia sæpè appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amavit Paridis crines accurate pexos, &c.
Intelligit Poëta multas ante Helenam amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse oblivioni tradita, quod poëtæ vel scriptores deessent qui posteriorum memoriæ ea commendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Arcu Cretensi, à Cydone urbe in Creta, ubi primùm de pecudum cornibus arcus curvati & facti sunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnavit prælia Idomeneus, &c. 21 Stheneleus sciens pugnæ, Vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Ajace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alii in bello Trojano fortiter pugnarunt, quorum quia Homerus non meminit, oblivione hominum jam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lachrymat. 24 Urgentur longa nocte, id est, æterna oblivione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignava. Nota quod verbum *distat* cum dandi casu jungitur.

Chartis [27] inornatum sileri,
Tótve tuos patiar labores
[28] Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones, est animus tibi,
[29] Rerúmque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque [30] rectus:
[31] Vindex avaræ fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
[32] Consúlque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honestum prætulit utili, &
Rejecit [33] alto dona nocentium
Vultu: & [34] per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma,
Non [35] possidentem multa vocaris
Rectè beatum: [36] rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter uti,
Durámque [37] callet pauperiem pati:
[38] Pejúsque letho flagitium timet:
[39] Non ille pro charis amicis
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar invidas obliviones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergo vere es Philosophus.
30 Æquabilis in utraque fortuna.
31 Punitor Avaritiæ, & abstinens à pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuus animus non unius anni consul, sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor expromsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaveris beatum, qui multa possidet. 36 Merito. 37 Sapit & acutè novit. 38 Et turpitudinem odit pejus letho, id est, mori maluit quam flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGURINUM PUERUM speciosum. Ode x.

Futurum dicit, ut Ligurinum suæ adversus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] muneribus potens,
Insperata tuæ quum veniet [2] pluma superbiæ:

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet, & adficitur tuæ superbiæ, id est, levitati oris et corporis tui.

3 Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore 4 prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris 6 alterum)
7 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis, 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est & diffusa. *Pueri concubini puellarum more comam alebant.*
4 Melior flore purpureæ rosæ.
5 In faciem pilosam & horridam.

6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret, Utinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, utinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, Utinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEN.

Ode xi.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus 1 Albani cadus, est in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Est hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domus: ara castis
Vincta 6 verbenis, avet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta festinat manus, huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris 10 quibus advoceris
Gaudiis: idus tibi sunt 11 agendæ:

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatem pellit & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis semper fuit lugubre, vide Od. 36. L. 1.
3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est.
4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles.
5 Domus splendet argento.
6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas.
7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui avet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Ut intelligas ad quod convivium inviteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Jure solennis mihi, sanctiorque
Penè natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupavit
([16] Non tuæ sortis juvenem) puella
Dives & lasciva: tenetque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton avaras
Spes: & exemplum grave præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] gravatus
Bellerophontem:
Semper ut [21] te digna sequare: [22] & ultra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age jam meorum
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos amanda
Voce quos reddas, minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

Dividit Aprilem [V]eneris mensem. [A]prilis deducitur ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ [id] est, à spuma, ex [spu]ma & cruore genita[li]um Saturni in mare [p]rojectorum, Venerem progenitam fa[b]ulantur poetæ, vide Od. 36. l. 3.
13 Meritò mihi celebrandus, ut dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Juvenem tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata servitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat avidè sperare, qui negotium supra vires suscipiens, scil. paterni currus moderationem igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem qui cœlos conscensurus, ut quid rerum ageret Jupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Ut sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare ultra quàm licet. 23 O Phylli quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIUM. Ode xii.

Describit veris adventum, & Virgilium ad convivium sub conditione invitat.

JAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Jam nec prata [3] rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive [4] turgidi.

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracii venti, i. Favonii impellunt vela.
3 Non glacie durescunt.
4 Aucta.

Nidum

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5]*Infelix avis, &* [6] *Cecropiæ domus*
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7]*Regum est ulta libidines.*
[8]*Dicunt in tenero gramine pinguium*
Custodes ovium carmina fistula:
Delectantque [9] *deum, cui pecus &* [10] *nigri*
Colles Arcadiæ placent.
[11]*Adduxere sitim tempora Virgili:*
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12]*Si gestis,* [13] *juvenum nobilium cliens,*
[14]*Nardo vina merebere.*
Nardi parvus [15] *onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpitiis accubat [16] *horreis,*
[17]*Spes donare novas largus,* [18] *amaráque*
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] *cum tua*
Velox merce veni. [20] *non ego te meis*
[21]*Immunem meditor tingere poculis,*
Plena dives ut in domo.
Verùm [22] *pone moras, & studium lucri:*
[23]*Nigrorumque memor, dum licet, ignium,*
[24]*Misce stultitiam consiliis brevem.*
[25]*Dulce est desipere* [26] *in loco.*

5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens à se interfectum, jam nidum ponit. 6 Familia regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, unde domus Cecropia pro familia Atheniensi. 7 Infœlix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela constupranda ultra est malè, i. parricidio. 8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos. 9 Delectant Pana fistulæ inventorem. 10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima, vel nigri colles, i. colles umbrosi propter sylvas. 11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies suadent lætitiam & invitant ad voluptatem. 12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Drusi privignorum Augusti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum unguenti multum vina eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad servandum unguentum. 16 Apothecis vinariis, cujusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges iisque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum fortasse, tamen Virgilium taxat tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conjicere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos sive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros, i. tristes, ab effectis. 24 Misce seriis ludicra, ita tamen, ut sis brevis in stultitia. 25 Jucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, i. à severitate animum joco remittere. 26 Ἐν καιρῷ, opportune.

IN

IN LYCEN MERETRICEM vetulam. Ode xiii.

Insultat ei mordacissimè quod jam anus facta & libidine flagrans contemnitur à juvenibus.

AUdivere, Lyce, dii mea vota, dii
Audivere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] *Ludisque & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas, [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transvolat* [6] *aridas*
Quercus: & refugit te, quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant, & capitis* [9] *nives.*
[10] *Nec Coæ referent jam tibi purpuræ,*
Nec clari lapides, [11] *tempora quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies:
Quò fugit [13] *Venus? (*[14] *heu) quòve color decens?*
Quò [15] *motus?* [16] *quid habes illius, illius,*
[17] *Quæ spirabat amores?*
Quæ me [18] *surpuerat mihi,*
[19] *Fœlix post Cynaram, notáque & artium*
Gratarum [20] *facies?* [21] *sed Cynaræ breves*

1 Tu ludis ludos amatorios, et vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potâ lentam excitas amoris flammam in te pene emortuum vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est et piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis et canendi peritæ, cum in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *sic importuna pauperies.* Od. 16. l. 3.
6 Vetulas consumptas exangues.
7 Dentes illuvie squalidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. tu Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, et optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies. (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelivit. 12 In fastis Romani cum res toris gestas, tum acta urbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omnino. 17 Quæ adeò formosa fuit, ut amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, ut soli Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cujusmodi sunt oculorum splendor, frontis lævor, vultus hilaris, laborum nativus rubor genarum candor puniceo colore temperatus, cervicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ servatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breves annos Cynaræ, tibi autem dederent annos multos, ut juvenibus fias ludibrio.

Annos fata dederunt:
Servatura diu parem
Cornicis [22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent ut juvenes visere [23] *fervidi,*
Multo non sine risu,
[24] *Dilapsam in cineres facem.*

22 Cornix dicitur centum annos vivere, hinc annosa cornix, Od. 17. l. 3.
23 Juvenes tui amore olim incensi.
24 Ut te, tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem juvenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode xiv.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes ejus æquare valeant.

QVæ cura [1] *patrum, quæve* [2] *Quiritium,*
Plenis honorum [3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in ævum
[4] *Per titulos memorésque fastos*
[5] *Æternet?* [6] *ô quâ Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime Principum,
[7] *Quem legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper,
Quid Marte possis, [8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brenósque veloces, & arces
Alpibus impositas [9] *tremendis*
Dejecit acer [10] *plus vice simplici.*
[11] *Major Neronum mox grave prælium*
Commisit, immanésque Rhætos
[12] *Auspiciis pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerúmque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est, O maxime Principum qui terram incolunt, quâ parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium qui ubique sunt.
7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ, i. civilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte, i. in re militari. De Vindelicis, vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspiciis tuis acer Drusus plus quam semel dejecit Genaunos & Breanos, Galliæ populos immanissimos et implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non uno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto ad bellum conficiendum. 12 Auspiciis tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis et cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

[14] *Indomitas*

[14] *Indomitas propè qualis undas*
[15] *Exercet Auster,* [16] *Pleïadum choro*
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] *medios per ignes.*
Sic tauriformis volvitur [18] *Aufidus,*
Qui regna [19] *Dauni perfluit Appuli:*
[20] *Quum sævit, horrendámque cultis*
Diluviem [21] *meditatur agris:*
Ut barbarorum [22] *Claudius agmina*
[23] *Ferrata vasto diruit impetu:*
[24] *Primosque & extremos metendo,*
[25] *Stravit humum, sine clade victor:*
Te copias, te consilium, & tuos
[26] *Præbente divos: nam tibi,* [27] *quo die*
Portus [28] *Alexandria supplex*
Et vacuam patefecit [29] *aulam,*
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudémque, & optatum peractis
Imperiis decus [30] *arrogavit.*
Te [31] *Cantaber non antè domabilis,*
Medúsque, & Indus, te [32] *profugus Scythes*
Miratur ô tutela præsens
Italiæ, [33] *dominæque Romæ:*
[34] *Te, fontium qui celat origines*
Nilúsque, & [35] *Ister, te rapidus* [36] *Tigris,*

14 Ordo est, Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum est Auster cùm undas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluviosus est & tempestuosus nubibus à vento scissis.
17 Per medium pugnæ fervorem.
18 Aufidus Appuliæ fluvius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat sæpius.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cum eum auxerit cœlestis imber.
21 Metaph. est à re animata, ad inanimatam. alii legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proximi quæque metit gladio.*
25 Operuit humum victor sine ulla suorum militum jactura.

26 Te suppeditante divos tuos, i. divos tibi faventes. 27 Eodem quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superavit, tertio lustro (i. quindecem annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam devicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis imperiis iam finitis attribuendos: ut Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores
Jurandásque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 6. l. 2 & Od. 8. l. 1. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. Vide Od. 25. l. 1. & Od. 24. l. 3. 33 Romæ principis urbium, vide supra Od. 3. 34 Nilus Ægipti fluvius qui celat originem suorum fontium (i. cujus fontes & origines adhuc nemo scivit) audit te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris Armeniæ fluvius, adeò velox, ut aliquando saxa ingentia secum rapiat

Te

*Te,*37 *belluosus qui remotis*
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis 38 *funera Galliæ,*
39 *Duræque tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes 40 *Sicambri*
41 *Compositis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat à nobis longe sejunctos.
38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi, vide supra Od. 1. 41 Armis in uno loco simul positis & conditis, i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES. Ode 15.

1 *PHæbus volentem prælia me loqui,*
Victas & urbes, increpuit, lyra:
2 *Ne parva Tyrrhenum per æquor*
Vela darem, tua Cæsar ætas
Fruges & agris retulit 3 *uberes:*
4 *Et signa nostro restituit* 5 *Jovi,*
6 *Direpta Parthorum superbis*
Postibus: & vacuum duellis
7 *Janum Quirini clausit: & ordinem*
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
8 *Injecit:* 9 *emovitque culpas:*
Et veteres revocavit 10 *artes.*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Crevere vires, famaque & imperi
11 *Porrecta majestas ad ortum*
Solis, 12 *ab Hesperio cubili.*
Custode rerum Cæsare, non 13 *furor*
Civilis aut vis eximet otium:
Non ira quæ 14 *procudit enses,*
Et miseras 15 *inimicat urbes.*

1 Apollo increpuit, i. objurgavit & admonuit me volentem prælia & victas urbes loqui lyra, i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æque periculosum esse, ac si parvo navigio in mari Tyrrheno navigaret.
3 Copiosas fruges.
4 Signa quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Jovi Capitolino, ubi signa militaria servari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum qui ne victi viderentur signa Crassiana sua sponte Romam ad Augustum remiserunt.
7 Et tua ætas clausit Janum Quirini, i. clausit Jani templum apud Romam, facta pace per universum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Jani patebat. 8 Et injecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges constituit quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Gravibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Majestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum civile, aut violentia, ejiciet pacem. 14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit urbes.

16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Julias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quascunque.
18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus sacros dies præcedentibus qui laboribus & privatis & publicis sunt concessi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & uxoribus.

Non 16 qui profundam Danubium bibunt,
17 Edicta rumpent Julia : non Getæ,
Non Seres,18 infidive Persæ,
19 Non Tanaim propè flumen orti.
Nósque & 20 profestis lucibus & sacris,
21 Inter jocosi munera Liberi,
22 Cum prole, matronisque nostris
23 Ritè deos priùs apprecati,
Virtute functos, more patrum, duces,
24 Lydis remisto carmine tibiis,
Trojámque & 25 Anchisen, Almæ
Progeniem Veneris canemus.

23 Nos ritu majorum deos primum invocantes canemus claros duces qui pro patria salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varii erant modi, tres præcipuè, Dorius sive Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ ipsumque Æneam Veneris filium, & totam gentem Juliam, nempe Julium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epod. i.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

1 Amice Mæcenas, ut paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula, i. inter grandes naves Antonianas.

I *IBis 2 Liburnis inter alta navium,*
Amice, propugnacula :
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

2 In navibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Jucunda: si contrà gravis:
Utrùmne [4] *jussi persequimur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmus parum,
[10] *Comes minor sum futurus in metu,*
[11] *Qui major absentes habet:*
Ut assidens implumibus pullis avis,
Serpentium [12] *allapsus timet*
[13] *Magis relictis:* [14] *non, ut adsit auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[15] *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsve Calabris ante sydus fervidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec ut superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit, haud paravero,
[19] *Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam ut nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est jucunda, te superstite & incolumi, gravis verò te mortuo.
4 Jussi ab Augusto domi manere, tamen per otium componemus, quod sine te est injucundum?
5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet?
6 *Sibi ipse dat responsum.*
7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciem & nives.
8 Usque ad Sinum Gaditanum in Hispania juxta columnas Herculis.
9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te juvare?
10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens.
11 Qui metus.
12 Serpentum illapsiones.
13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Dativi casus.*
14 Non est latura plus auxilii præsentibus quamvis adsit.
15 Militabitur à me.
16 Est Hypallage, non ut plures juvenci mensis nitantur aratris illigatis, i. non ut plura habeam aratra, vel, ut plura agri jugera possideam.

17 Non ut habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec ut villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti extructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telogono Circes & Ulyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, ut Chremes ille senex Terentianus. 20 Ut dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ

VITÆ RUSTICÆ LAUDES, Epod. ii.

Beatus ille, qui [1] procul negotiis,
([2] Ut prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat [7] & superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Fæliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] pressa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
[14] Ut gaudet [15] insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Sylvane, tutor finium.
Libet jacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in sylvis aves:
Fontesque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod invitet leves.
At quum tonantis [24] annus hybernus Jovis
Imbres nivesque comparat:

1 Separatus ab urbanæ vitæ molestiis.
2 Ut primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta propriis non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque navigat.
6 Forum vitat ubi lites aguntur & adjudicantur.
7 Et divitum domos non frequentat favoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos.
9 Ramos supervacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è favis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, *est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprii laboris.
16 Et decerpens uvam purpuream. *Participium certandi dativo jungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Sylvarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem umbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aves. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit acres hinc & hinc [25] multa cane
Apros in [26] obstantes plagas,
Aut [27] amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus [28] dolos.
Pavidumque leporem, & [29] advenam [30] laqueo gruem,
[31] Iucunda captat præmia.
Quis non [32] malarum quas amor curas habet,
Hæc inter obliviscitur?
Quòd si [33] pudica mulier in partem juvet
Domum atque dulces liberos:
([34] Sabina qualis, aut [35] perusta solibus
[36] Pernicis uxor Appuli)
[37] Sacrum vetustis extruat lignis focum.
Lassi [38] sub adventum viri:
Claudensque [39] textis cratibus lætum pecus,
[40] Distenta siccet ubera:
Et [41] horna dulci vina promens dolio,
Dapes [42] inemptas apparet:
[43] Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve [44] rhombus, aut scari
[45] Si quos Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] Afra avis descendat in ventrem meum.
Non [47] Attagen Ionicus,
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum.
Aut herba [48] Lapathi prata amantis, & [49] gravi
Malvæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] Terminalibus,
[52] Vel hædus ereptus lupo.

25 Multis catulis [...]
26 In opposita ret[...]
27 Furcula aucup[...] qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdi, avibus voracissimis.
29 Advenam transm[...]rinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, trianguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis jucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Apulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra uxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage, Si extruat ligna super focum laribus sacrum.
38 Paulò ante adventum mariti.
39 Septis.
40 Si plena ubera mulgeat.
41 Hujus anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino Capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectaverint aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est Piscis magni pretii, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (i. tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus jucundior. 47 Attagen est avis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit urbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cujus variis virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suavior est rusticis, quam qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat,

Has inter epulas, [52] *ut juvat pastas oves*
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis [53] *examen domus,*
Circum [54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,*
Jam jam futurus rusticus,
Omnem [56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat. 53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in divitis domo. 54 Circum Lares splendentes & hilares, vide Od. 18. l. 2. 55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ jucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam. 56 Omnem pecuniam congregavit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM, Epod. iii.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cujus æstu torquebatur.

Parentis [1] *olim si quis impia manu*
Senile [2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius.*
O dura [4] *messorum ilia!*
Quid hoc venenum [5] *sævit in præcordiis?*
Num viperinus hic [6] *cruor*
Incoctus herbis me [7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractavit dapes?*
[9] *Ut Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit [10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutus ulta donis pellicem,*
Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam syderum insedit [12] *vapor*

1 Postliac. 2 Cervicem patris senis. 3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant. 4 Messoribus allium dare solebant, vide Virg. Alexin. 5 Venenum æstuat. 6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum. 7 Me latuit, i. me inscio fuit incoctus? 8 An mulier venefica male contrectavit dapes? 9 Postequam Medea mirata est, i. adamavit Jasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum. 10 Hoc unguento scallio perunxit Jasonem, illigaturum juga ignota tauris, i. qui tauris ignivomis juga insueta injiceret. 11 Medea Glaucam Cretonis filiam vestibus hoc allio delibutis ultra, aufugit per aerem vecta à dracone alato. 12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridam invasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ :
13 *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius :
At, si quid unquam 14 *tale concupiveris,*
Iocose Mæcenas, precor
15 *Manum puella suavio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira amissa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis, i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, ut puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allii fœtore offendatur, h. precor, ut neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIUM MENAM LIBERTUM
Pompeii Magni. Epod. iv.

LUpis & agnis quanta 1 sortitò obtigit,
2 *Tecum mihi discordia est,*
3 *Ibericis peruste funibus latus,*
4 *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
5 *Fortuna non mutat genus :*
Vidésne, 6 *sacram metiente te viam*
7 *Cum bis ter ulnarum toga,*
8 *Ut ora vertat huc & huc euntium*
9 *Liberrima indignatio?*
10 *Sectus flagellis hic triumviralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
Et Appiam mannis terit :
11 *Sedilibúsque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet:

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habes perustum & valde flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cujus crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam sex ulnarum laxam & amplam more divitum.
8 Vidésne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te convertat?

9 Indignatio aperta sine fuco, aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumvirum jussu usque ad satietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, i. equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accomodatis. Ang. fit fog a footclotħ. 11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem à Roscio Othone latam, qua sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat servus, etsi jam quadraginta millia sestertium habeat.

[12] *Quid attinet* [13] *tot ora navium gravi*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & servos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & servus sit tribunus militum. 13 Naves rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epod. v.

[1] *AT ô deorum quisquis in cœlo regis*
Terras & humanum genus,
[2] *Quid iste fert tumultus,* [3] *quid omnium*
Vultus in unum me truces?
[4] *Per liberos te, si vocata partubus*
[5] *Lucina veris affuit:*
[6] *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
[7] *Per improbaturum hæc Jovem.*
Quid ut noverca me intueris, aut uti
[8] *Petita ferro bellua?*
[9] *Ut hæc trementi questus ore, constitit*
[10] *Insignibus raptis puer,*
[11] *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire [12] *Thracum pectora:*
Canidiæ brevibus implicata viperis
[13] *Crines & incomptum caput,*
[14] *Jubet sepulchris caprificos erutas,*
Jubet cupressus [15] *funebres,*
Et uncta turpis ova [16] *ranæ sanguine.*

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq; necare constituerant, ut ex ejus jecore & medulla, arte Necromantica Philtrum, seu poculum amoris conficerent, Exclamat, inquam, O omnes dii qui regitis terras hominésque.
2 Quid affert, vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?
3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos si quos verè peperisti.
5 Diana à parturientibus invocabatur, quod nascentibus opem ferre putabatur.
6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem vestram minuendam.
7 Te rogo per Jovem hæc maleficia vindicaturum. 8 Ut bellua ferro sauciata. 9 Postquam puer hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis ejus raptis sc. prætexta & bulla quæ erant Patriciorum insignia. 11 Existens tale impune corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Jubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi diis inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, ut Cupressus cæsa nunquam revirescit, sic mortui ad vitam minimè redeunt. Vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubetæ.

Plumámq;

Plumámque nocturnæ [17] *strigis,*
Herbásque quas [18] *Jolcos atque* [19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis,*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens [23] *Avernales aquas,*
[24] *Horret capillis, ut* [25] *marinus, asperis*
Echinus, aut [26] *currens aper*
[27] *Abacta nulla Veia conscientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quo posset infossus puer*
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori [30] *spectaculo.*
[31] *Quum promineret ore, quantum extant aquæ*
Suspensa mento corpora:
[32] *Exsucta uti medulla, & aridum jecur,*
Amoris esset poculum:
[33] *Interminato cum semel fixæ cibo*
Intabuissent [34] *pupulæ.*
[35] *Non defuisse masculæ libidinis*
[36] *Ariminensem Foliam*
Et [37] *otiosa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ sidera excantata voce* [39] *Thessala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hîc [40] *irresectum sæva dente livido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix est avis m[...] ominis, quæ noct[ur]no tempore volat [...] stridorem pro ca[ntu] habet.
18 Jolcos est urbs Thessaliæ.
19 Non Hispania [sed] civitas montibus Colchicis vicina.
20 Quia credunt [canes] aviditatem ad am[o]rem transferre, ideo[que] multum vale[re] ad poculum amor[is] conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum ejúsque filiam Creusam conflagrandam.
22 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Averno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Ut marinus Echinus cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est contextus.
26 Ut aper furens qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia tertia venefica nullius maleficii conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem ut puer, &c. 30 Aspectu dapis novæ sæpiùs apposi[t]æ sed semper sublatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret e terra. 32 Ista est causa hujus facinoris. *Alii legunt Exerta vel Exesta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies cum intabuissent semel, i. cum tabidæ apparuissent uno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeo exarsit, ut tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est urbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia deripit sidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus utentes Thessali lunam & sidera e cœlo in terram devocant. Virg. *Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.* 40 Unguem pollicis non resectum. Nam mulieres veneficæ ungues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles [42] arbitræ,
Nox, & [43] Diana, quæ silentium regis,
[44] Arcana cum fiunt sacra:
Nunc nunc adeste, nunc [45] in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
[46] Formidolosæ dum latent sylvis feræ,
Dulci sopore languidæ,
[47] Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent [48] Suburanæ canes,
[49] Nardo perunctum: quale nec perfectius
Meæ laborarunt manus.
[50] Quid accidit? cur dira barbaræ minus
Venena Medeæ valent
Quibus [51] superbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Quum [52] palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio [53] nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens [54] in asperis
Radix [55] fefellit me locis.
[56] Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris [57] carmine.
[58] Non usitatis Vare potionibus
[59] (O multa fleturum caput)
Ad me recurres, [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
[61] Fastidienti poculum.
Priusq; cœlum [62] sidet inferius mari,

Hæc dicuntur à [Ca]nidia, O rebus meis, &c.
[42] Non infideles [te]stes.
[43] Luna silentium [re]gere dicitur quia [n]ox taciturna est.
[44] Dum nocturna [m]ulierum sacrificia, [s]eu potiùs maleficia [c]elebrantur.
[45] In Varum senem, [q]ui me aspernatur, [ir]am vestram divinam [v]ertite.
[46] Noctu.
[47] Ut Varum scortatorem canes allatrent in subura, dum [i]bi meretrices lectatur, quem omnes etiam rideant propter juvenilem in sene amorem.
[48] Subura locus est in urbe Roma qua inter Esquilias & Viminalem jacet meretricum ferax.
[49] Unguento Nardino perunctum.
[50] Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent quam ea quibus usa est Medea in Creusam Creontis filiam.
[51] Creusam potentem & superbi regis filiam.
[52] Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagravit.
[53] Creusam Jasoni nuptam.
[54] In montibus.
[55] Latuit me. [56] Varus indormit cubilibus unctis oblivione omnium pellicum i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. [57] Veneficæ doctioris cautione. [58] Novis & insolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. [59] O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. [60] Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerunt. [61] Tibi fastidienti et aspernanti me. [62] Priùs cœlum subsidebit mari, quam, &c. [Na]tura mutabitur, *Hyperbole est*.

63 Tellure

[63] *Tellure porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, uti
Bitumen [64] *atris ignibus.*
[65] *Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] *unde rumperet silentium,*
Misit [68] *Thyesteas preces.*
[69] *Venena, magnum fas nefasque, non valent*
Convertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] *ubi perire jussus expiravero,*
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamque vultus umbra curvis unguibus:*
([74] *Quæ vis deorum est manium)*
Et inquietis [75] *assidens præcordiis,*
Pavore somnos auferam.
Vos turba [76] *vicatim hinc & hinc saxis petens*
Contundit obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] *different lupi,*
Et [78] *Esquilinæ alites.*
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

63 Tellure supe[r]jecta.
64 Ignes ex bitumi[ne] nigrescunt.
65 Paulo postquam hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum usus est.
69 Mulieres venefic[æ] fas & nefas confundere suisque venenis humana & divina pervertere possunt, sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alii aliter hunc locum exponunt. per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Ubi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam, sic Dido: *Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego umbra involabo in facies vestras. 74 Quæ *umbra* vis est & ultio deorum manium sic ut per umbras dii manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordiis nunquam quiescentibus auferam somnos, &c. 76 Et singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aves, in Esquiliis (*colle urbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & avibus dilacerata.

IN CASSIUM SEVERUM POETAM maledicum & petulantem
Epod. VI.

Q*Uid* [1] *immerentes hospites vexas,* [2] *canis,*
[3] *Ignavus adversum lupos?*

1 Cur hospites vexas nihil mali meritos?

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui se mordere possunt.

4 Cur non in me convertas minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pares tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam. i. persequar per altas nives alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam telis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes a lupis greges protegunt.*
10 Tu cum convitiis & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare definis. 11 More canis ignavissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad terendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum qualis fuit poëta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri injurias flere, viri vero ulcisci. Sed hoc vetat lex divina. *Nam vindictam mihi, & ego retribuam, inquit Dominus.*

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 5 remorsurum petis?
6 *Nam qualis aut 7 Molossus, aut fulvus 8 Lacon,*
(9 Amica vis pastoribus)
Agam per altas aure sublata nives,
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
11 *Projectum odoraris cibum,*
Cave, cave: namque in malos asperrimus
12 *Parata tolle cornua,*
13 *Qualis Lycambæ spretus infido gener,*
14 *Aut acer hostis Bupalo.*
An 15 si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM.

Epod. vii.

Execratio belli civilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octaviano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

1 Scelesti, id est, impii sunt in patriam, ubi civis à cive interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi jam distringuntur?
3 Terra marique.
4 Carthago semper fuit imperii Roman. æmula. 5 Romanus miles.

QUò quò 1 scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses 2 conditi?
Parumne 3 campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non ut superbas 4 invidæ Carthaginis
5 *Romanus arces ureret:*

6 Intactus

6 *Intactus aut Britannus ut descenderet*
7 *Sacra catenatus via:*
Sed ut, secundum[8] *vota Parthorum,*[9] *sua*
Urbs hæc periret dextera:
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Unquam,[10] *nisi in dispar feris,*
11 *Furorne cæcus, an rapit vis acrior,*
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
12 *Mentesque perculsæ stupent.*
13 *Sic est, acerba fata Romanos agunt,*
Scelúsque fraternæ necis:
14 *Ut immerentis fluxit in terram Remi*
15 *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Ut per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum.
9 Sua extra, id est, bellis civilibus.
10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quàm ferina.
11 Insaniane an major vis, (*utpote fatalis necessitas*) an culpa causa est civilis furoris?
12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est, ut dii irati ob scelus Romuli (qui fratrem Rhemum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella civilia. 14 Postquam cruor innocentis Rhemi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris qui pœnas luerent ejusdem sceleris.

AD ANUM LIBIDINOSAM.

Epod. viii.

1 *ROgare longo putidam te sæculo*
Vires quid enervet meas?
Quum sit tibi dens ater,[2] *& rugis vetus*
Frontem senectus exaret:
3 *Hietque turpis inter aridas nates,*
Podex velut crudæ bovis.
4 *Sed incitat me pectus, & mammæ*[5] *putres,*
Equina[6] *quales ubera:*
7 *Venterque mollis, & femur*[8] *tumentibus*
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum, Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam i. macrescentem longa ætate rogare me quid vires meas debilitet & ad Venerem ineptas reddat?
2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit.
3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bovis, quæ cruditate laboret, unde cibum malè concoquit, atque ideo cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad Venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, ut in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina ubera. 7 Venter rugosus & luridus, 8 Et hydropicis suris gracile femur oppositum, *quod sæpe fit tabidis.*

9 Esto

[9] *Esto beata, funus atque imagines,*
[10] Ducant triumphales tuum:
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta [11] baccis ambulet.
Quid, quòd [12] libelli Stoici inter sericos
Jacere pulvillos [13] amant?
[14] Illiterati num minus nervi rigent?
Minúsque languet [15] fascinum?
Quod ut [16] superbo provoces ab inguine,
[17] Ore allaborandum est tibi.

9 Dives esto & nobilis. 10 Procedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines majorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandam generis tui antiquitatem. 11 Unionibus, quos rotunditas reddit pretiosos. 12 Philosophiæ studium præ se fert, ut advenienti amatori, docta & honesta videretur esse. Absit, ut hac nostra ætate sint hujus farinæ ullæ mulieres, quæ Biblia sacra in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter pulvinaria reponentes, de rebus divinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum ut piæ atque religiosæ specie tantum non revera esse videantur. Non est meum judicare. Hoc tantùm dico, ut virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris, 13 Solent. 14 Ineruditorum nervi, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, ut salva verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epod. ix.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria adversus Antonium & Cleopatram.

QUando [1] repostum cæcubum ad festas dapes,
[2] Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (sic Jovi [3] gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
[4] Hac Dorium, illis barbarum?
[5] Ut nuper, [6] actus quum freto [7] Neptunius
Dux fugit, [8] ustis navibus,
Minatus urbi [9] vincula, quæ detraxerat.
Servis amicus perfidis.
[10] Romanus (heu posteri negabitis)

1 Vinum Cæcubum servatum & repositum ad festas epulas. 2 In prælio navali apud Actium, ubi Antonium & Cleopatram Cæsar superaverat. 3 Gratum, quia Jupiter author est victoriæ. 4 Lyra sonante carmen Dorium tibiis sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium. 5 Ut nuper tecum bibi. 6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Ustis navibus ab Augusto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas servis detraxerat in Sicilia, eos ut amaret contra patriam, vide supra. Epod 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

Eman-

Emancipatus fœminæ
[11] *Fert vallum & arma miles, & spadonibus*
Servire [12] *rugosis potest:*
Interq; signa turpe militaria,
Sol aspicit [13] *conopeum.*
[14] *Ad hunc frementes verterunt bis mille equos*
Galli canentes Cæsarem.
Hostiliumq; navium portu latent
Puppes [15] *sinistrorsum* [16] *citæ.*
[17] *Io triumphe,* [18] *tu moraris aureos*
Currus & [19] *intactas boves.*
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportasti [20] *ducem,*
[21] *Neq; Africano,* [22] *cui super Carthaginem*
Virtus sepulchrum condidit:
Terra marique victus [23] *hostis, Punico*
Lugubre mutavit sagum:
Aut ille [24] *centum nobilem Cretam urbibus,*
Ventis iturus [25] *non suis,*
[26] *Exercitatas aut petit Syrtes Noto:*
[27] *Aut fertur incerto mari.*
[28] *Capaciores affer huc puer scyphos,*
Et [29] *Chia vina, aut* [30] *Lesbia:*
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis [31] *Cæcubum.*
Curam metumq; Cæsaris rerum juvat
[32] *Dulci Lyæo solvere.*

11 Portat palum, quo castra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amissa, unde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est tentorii genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes converterunt bis mille frementes equos spadonibus Ægypti servire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres pro tempore classes ad bellum navale erant paratæ.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibus qui jam parati sunt.

19 Juvencas à tauro integras & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Jugurtha Afrorum duce triumphavit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & eversam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit civitates, vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis adversis & contrariis. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices ut bibamus liberalius. Vina sic dicta à Chio, insula in Ægæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est utile: quamobrem cum stomachi cruditatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coercet. Alii aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Juvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum, vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. solvere.

IN MÆVIUM POETAM, CUI naufragium precatur.

Epod. x.

Mala soluta navis exit alite,[1]
Ferens [2] olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes [3] latus
Auster memento fluctibus.
Niger [4] rudentes Eurus, [5] inverso mari,
Fractósque remos [6] differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit [7] trementes ilices.
Nec sidus [8] atra nocte amicum appareat,
[9] Qua tristis Orion cadit,
Quietiore nec feratur æquore,
Quam [10] Graia victorum manus:
Quum Pallas usto vertit iram ab Ilio
[11] In impiam Ajacis ratem.
[12] O quantus instat navitis [13] sudor tuis,
Tibíque pallor [14] luteus,
[15] Et illa non virilis ejulatio,
Preces & [16] aversum ad Jovem:
[17] Jonius udo quum [18] remugiens sinus
Noto carinam ruperit.
[19] Opima quòd si præda curvo littore
[20] Porrecta mergos [21] juveris,
[22] Libidinosus immolabitur caper,
[23] Et agna tempestatibus.

1 Malo auspicio navis de statione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poëtam, de quo Virg. *[...] Bavium non [...], amet tua carmina Mævi.*
3 Utrumque latus navis.
4 Funes navales,
5 Mari ventis contrariis agitato.
6 Dissipet & dispersos ferat.
7 Ilice concussas.
8 Tenebrosa nocte sine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cujus occasus tempestates excitans, tristes nautas efficit.
10 Quam Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Ajax Cassandram Minervæ supplicem, in ejus templo stupraverat.
12 Apostrophe poëtica ad Mævium.
13 Labor & metus propter tempestatem impendentem.
14 Color croceus ex fulvo pallidóque constans, sic dictus à luteo, herba in cujus vertice flores emicant lutei. 15. Planctus fœmineus præ timore naufragii. *Ejulatio est fœminarum clamor & gemitus virorum, vagitus Infantium*, 16 Ad Jovem preces non audientem vel iratum. 17 Cum Adriaticus sinus, humido Austro sæpe murmurans navem fregerit. 18 Metaph. est à bobus. 19 Quòd si tu facto naufragio in littus eris ejectus mergis præda pinguis existens. 20 More mortuorum prædia extenta. 21 Paveris mergos, aves marinas à facilitate mergendi sic nominatas. 22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus sed quia Mævius Poëta fuit petulans & libidinosus. 23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus Albam.*

Ad

AD PETTIUM CONTUBERNALEM, Epod. xi.

Amore Lycisci occupatus, non poeest operam conferre ad versus faciendos.

PEtti,[1] *nihil me, sicut antea juvat*
Scribere versiculos
[2] *Amore perculsum gravi :*
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
[4] *Hic tertius December, ex quo destiti*
Inachia furere,
Sylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui !*
Conviviorum & pœnitet,
[7] *In queis amantem & languor & silentium*
[8] *Arguit,*[9] *& latere*
Petitus imo spiritus.
[10] *Contráque lucrum, nil valere candidum*
Pauperis [11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi :
[12] *Simul calentis* [13] *inverecundus deus*
Fervdiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd si meis inæstuat præcordiis
[14] *Libera bilis,* [15] *ut hæc*
Ingrata ventis dividat
[16] *Fomenta, vulnus nil malum levantia :*
Desinet imparibus
Certare [17] *summotus pudor.*

1 Nihil me juvat.
2 Amore Lycisci pueri.
3 Est Anadiplosis.
4 Ordo est, hic tertius Decemb. (id est, annus) decutit sylvis honorem, id est, frondes quæ sunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quam multus sermo de me habitus est propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conviviis languor, i. pallor, silentium, & suspiria, indicia erant amoris mei.
8 Probavit.
9 Suspirium ab imo productum.
10 Contrarivalium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenii acumen, sapientiam, & hujusmodi, nihil valere apud avaram puellam.
12 Simul ut Bacchus protulerat arcana mea è loco suo, id est, pectore meo qui calebam (id est, ebrius eram (vino fervidiore.
13 Bacchus facit homines inverecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Ut hæc ingrata amoris pabula dissipet. & ex animo meo dimoveat 16 Suspiria, lacrymas, silentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamen non afferunt. 17 Impudentia desinet certare imparibus, i. cum rivalibus superioribus & ditioribus.

Ubi

[18] Ubi hæc severus te palam laudaveram,
[19] Jussus abire domum,
Ferebar [20] incerto pede
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] Limina dura, quibus
Lumbos & infregi latus.
[22] Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23] Unde expedire non amicorum queant
[24] Libera consilia,
Non [25] contumeliæ graves:
[26] Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut [27] teretis pueri,
Longam [28] renodantis comam.

18 Postquam hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te ô Petti. 19 A te jussus. 20 Incertus quo irem quidve agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas. 21 Ad dura ejus vestibula, super quæ jacebam totas noctes. 22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet. 23 A quo amore me extricare. 24 Consilia vera & ab adulatione libera. 25 Non objurgationes, vel injuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ovid. Successore novo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od.10.lib.4.

IN ANUM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat.

Epod. xii.

QUid tibi vis mulier nigris dignissima [1] barris?
Munera cur mihi, quidve [2] tabellas
Mittis, [3] nec firmo juveni, [4] neque naris obesæ
Namque sagacius unus odoror,
Pólypus, an gravis hirsutis cubet [6] hircus, in alis:
Quam canis acer, ubi lateat sus.
[7] Quis sudor [8] victis & quam malus undique membris
Crescit odor, quum [9] pene soluto

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores. 2 Cur mittis Epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas? 3 Mihi Juveni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror utrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem terrum in aliis (citiùs inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur, de hac anu exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis ejus membris. 9 Pene meo languente, nec ullam vim habente propter sui fastidium.

[10] Indo-

[10] *Indomitam properat rabiem sedare:* [11] *neque illi*
Jam manet humida creta, colorque,
[12] *Stercore fugatus crocodili: jamque* [13] *subando*
Tenta cubilia [14] *tectaque rumpit.*
[15] *Vel mea quum sævis agitat fastidia verbis.*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi semper ad unum*
[17] *Mollis opus,* [18] *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem:
Quum mihi Cous adesset [19] *Amyntas,*
Cujus in indomito constantior inguine [20] *nervus,*
Quam nova collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conviva magis quem*
Diligeret [25] *mulier sua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *ut pavet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

10 Quum effrenatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui jam manet creta sudore humefacta nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitaverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerit.
12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poëta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutem nitidam servandam.
13 Clunes agitando, translatio est à suibus.
14 Lecti stragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat: sic loquitur, ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id est, validior es in illa quàm in me. 16 Potes subigere. 17 Debilis es & mihi semper languidus ad unum opus venereum. 18 Pereat male Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. juvenem in re venerea robustum, monstravit te inertem, i. ignavum & pigrum. 19 Juvenis robustus ex Choo civitate, cujus mentulæ nimietas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyria vestes bis tinctas, quas Dibaphos nominant. 22 Cui? ad cujus usum texebantur à me vellera, i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe inva ido atque ad venerem inepto. 24 Inter coævos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quam ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quam tu fugis ut agni lupum, & ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS UT Hyemem hilariter traducant: Epod. xiii.

HOrrida tempestas [1] *cœlum contraxit, & imbres,*
Nivesque [2] *deducunt Iovem. Nunc mare, nunc* [3] *syl-*
[4] *Threicio Aquilone sonant,* [5] *rapiamus amici* *(væ*
Occasionem de die: [6] *dumque virent genua.*

1 Tempestas cogit nubes in unum locum.
2 Cum imbribus Jupiter in terram descendit, ut veterum fuit opinio.
3 Est dictio trissyllaba per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, convivandi opportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genibus robur & vim corporis reposuisse videtur.*

7 Et dum potitur ætas, longe absit à nobis severitas senilis.
8 Solvatur senectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus, vide Od. 21. lib.3.
11 Omitte & permitte divis cætera, sic Od. 19. lib.1.
12 Poeta (ut mihi vi detur) amicum suum tristem consolatur.
13 Deus restituet hæc

Et decet,[8] obducta solvatur fronte senectus.
[9] Tu vina Torquato move Consule [10] pressa meo,
[11] Cætera mitte loqui:[12] deus hæc fortasse benigna
[13] Reducet in sedem vice. Nunc & [14] Achæmenia
Perfundi nardo juvat, & [15] fide Cyllenea
Levare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit [16] centaurus alumno,
Invicte mortalis, dea Nate [17] puer Thetide,
[18] Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt [19] Scamandri flumina, [20] lubricus & Simois.
[21] Unde tibi reditum certo [22] subtemine Parcæ
Rupere: nec [23] mater domum Cærula te revehet:
[24] Illic omne malum vino cantuque levato,
[25] Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.

benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Unguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege, vide Od. 11. lib.2. 15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Ut Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudivit. 17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troja expectat. Assaracus fuit avus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Ubi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. xiiii.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absolvere.

1 Unde est, ô candide Mæcenas, tu occidis me sæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem.
2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Letheos, i. lethargum quæ inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur.

[1] Mollis inertiæ cur tantum diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos [2] ut si ducentia somnos
[3] Ardente fauce traxerim:
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando.
[4] Deus, deus nam me vetat,
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
[5] Ad umbilicum adducere.

Lethe fluvius est infernalis, cuius latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim obliviscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio est ab umbilico corporis, ad cuius formam solebant veteres librorum suorum tegumenta umbilicis ex ebore, ligno aut simili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicant arsisse [6] Bathyllo
[7] Anacreonta Teium:
Qui persæpe [8] cava testudine flevit [9] amorem,
[10] Non elaboratum ad pedem.
[11] Ureris ipse miser. [12] quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam [13] Ilion,
Gaude sorte [14] tua: me [15] libertina neque uno
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum de civitate Teia. vide Od. 17. lib. 1.
8 Lyra.
9 Flevit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis delicia.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mecœnas amas etiam miser.
12 Quod si Helena, quæ incendii Troiani causa fuit, non fuit tua puella pulchrior. 13 Troiam obsessam. 14 Gaude sorte tua quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo fœminam infimæ sortis & meretricem, non uno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cujus perjurio conqueritur. Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sydera,
Quum tu, [1] magnorum numen [2] læsura deorum,
[3] In verba jurabas mea,
[4] Arctius atque hedera procera astringitur ilex,
[5] Lentis adhærens brachiis:
[6] Dum pecori lupus, & nautis infestus [7] Orion
Turbaret hybernum mare,
[8] Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
[9] Fore hunc amorem mutuum.
[10] O dolitura mea multum virtute Neæra,
Nam si quid in Flacco [11] viri est,
Non [12] feret assiduas [13] potiori te dare noctes,
Et quæret iratus [14] parem,
Nec semel [15] offensæ cedet constantia formæ,
Si certus [16] intrarit dolor.

1 Dii magni sunt, Jupiter, Minerva, Apollo, &c.
2 Numen læsura propter perjurium & fidem postea violatam.
3 Jurabas fore, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quam ab hedera astringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachiis mihi adhærens.
6 Semper.
7 Orion est astrum, cujus ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cur sol depingitur intonsus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Jurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior est, quam ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor intrarit in animum meum.

17 *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibique 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati,*
Formique vincas 22 *Nirea:*
Eheu translatos 23 *alio mærebis amores:*
Ast ego vicissim 24 *risero.*

17 Apostrophe ad rivalem suum. 18 Quod spernor à Neæra. 19 Quamvis sis dives, sapiens & pulcher, quæ sunt causa amoris. 20 Pactolus est fluvius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens. 21 Pythagoræ denuo nati, de animæ transmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem. Vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum. Vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

AD POPULUM ROM. *Epod. xvi.*

Commiseratio est reipub. propter civilia bella.

1 *Altera jam* 2 *teritur bellis civilibus ætas*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 6 *Spartacus acer,*
Novisque rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibusque 9 *abbominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus devoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 *Quirini,*
(14 *Nefas videre*) *dissipabit insolens.*

1 Altera ætas quæ cædem G. Cæsaris consecuta est. 2 Consumitur bellis civilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur. 3 Populi Italiæ bellicosi. 4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent. 5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli civilis author & dux. Vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consenserant, recte igitur dicuntur infideles novis rebus, i. qui novis rebus studebant. 8 Iuventute cærulea. (habent enim omnes fere Germani oculos cœruleos. 9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos ejus crudelitate in præliis cæsos. 10 Nos ætas impia devoti sanguinis, i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter majorum scelera perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. Ut supra. 11 A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres urbis vel civium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radiis exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

15 *Forte,*

[15] *Fortè quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia : [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata civitas :*
Agros atque lares proprios habitandáque fana
Apris relinquit & rapacibus lupis :
[18] *Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus [20] *in hæc :* [21] *simul imis saxa renârint*
Vadis levata, ne redire sit nefas :
[22] *Neu conversa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24] *Padus Matina laverit* [25] *cacumina :*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Apenninus*
[27] *Novâque monstra junxerit libidine*
Mirus amor : juvet ut tigres [28] *subsidere cervis,*
[29] *Adulteretur & columba milvio :*
[30] *Credula nec flavos timeant armenta leones :*
Ametque salsa [31] *lævis hircus æquora.*
[32] *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata civitas :
Aut pars indocili melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35] *Etrusca præter & volate littora.*
[36] *Nos manet Oceanus* [37] *circumvagus : arva, beata*
Petamus arva, divites & insulas :
Reddit ubi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputata floret usque vinea;*

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus.
16 Phocæi à Phocæa Joniæ civitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, urbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus usa.
18 Sit hæc sententia, (nempe) quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis avibus.
20 In hæc verba juremus, scil. ut nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è maris fundo enatarint, i. juremus nunquam redire.
20 Posteaquam.
22 Non pigeat navibus tum domum revehi, quando, &c.
23 Naves ad urbem Romam versas.
24 Galliæ fluvius.
25 Verticem montis Marini qui est in Calabria.
26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subjacere ad coitum.
29 Et Columba coeat cum milvo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, ut non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est usa : tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero, quæ pars civitatis mollis erit & sine spe, male ominatos, & infelices lectulos perpetuo premat. 35 Prætervolare, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus præternavigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui universam terram circumvagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis [40] termes olivæ,
[41] Suamq; [42] pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis [43] crepante lympha desilit pede.
Illic [44] injussæ veniunt ad mulctra capellæ:
[45] Refertq; tenta grex amicus ubera:
Nec vespertinus [46] circumgemit ursus ovile,
[47] Nec intumescit alta viperis humus:
Pluraq; felices mirabimur: ut neq; largis
Aquosus Eurus [48] arva radat imbribus,
[49] Pinguia nec siccis urantur semina glebis:
[50] Utrumq; rege temperante cœlitum.
Non huc Argo contendit remige [51] pinus,
Neq; impudica [52] Colchis intulit pedem:
Non huc [53] Sidonii torserunt cornua nautæ,
[54] Laboriosa nec cohors Ulyssei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret [55] impotentia.
Jupiter illa piæ secrevit littora [56] genti,
[57] Ut inquinavit ære tempus aureum:
Ærea dehinc ferro [58] duravit sæcula: quorum
Piis secunda [59] vate me datur fuga.

40 Ramus olivæ tam fœcundis, ut spem domini nunquam fallat.
42 Arborem naturalem non insitam.
43 Nam in insulis fortunatis omnia sine cura pascuntur.
[4]3 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Ultro veniunt.
45 Et grex charus dominum refert distenta ubera.
46 Ursus non insidiatur ovibus quæ sunt in ovili.
47 Hypallage est.
48 Ut neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Jove modificante.
51 Navis (in qua Jason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52. Medea quæ propter libidinem patrem prodidit. 53. Cadmus cum sociis non huc converterit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri (ut Syrii) torret gregem. 56 Littora hominibus piis habitanda. 57 Postquam Jupiter sæculum aureum ære permutaverat. 58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula incœpit, quorum tempore fuga & perfugium declinatio piis datur. 59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. xvii.

Petit eam ut sibi ignoscat cujus se veneficiis superatum fingit.

IAm jam efficaci [1] do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per [2] Proserpinæ,

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientia cedo.
2 Oro te per deas tibi maxime venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per & Dianæ [3] non movenda numina,
Per atque libros carminum [4] valentium
Refixa cœlo devocare sidera:
Canidia, parce [5] vocibus tandem sacris,
Citúmque retro solve solve [6] turbinem.
[7] Movet nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus [8] ordinârat agmina
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atq; canibus [9] homicidam Hectorem:
[10] Postquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) [11] pervicacis ad pedes Achillei,
Setosa duris exuêre pellibus
Laboriosi [12] remiges Ulyssei,
[13] Volente Circe membra: tunc [14] mens & sonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis supérque pœnarum tibi,
[15] Amata nautis multum & institoribus.
Fugit [16] juventas, [17] & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
[18] Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum à labore me [19] reclinat otium.
[20] Urget diem nox, & dies noctem: [21] neq; est
Levare [22] tenta spiritu præcordia.
[23] Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Capútq; Marsa [24] dissilire nænia.
Quid ampliùs vis? ô mare & terra! ardeo,
Quantum neq; atro delibutus Hercules

3 [illegible] quæ nolunt movei & à suis execratio flecti, (vel) quæ læ-sa graves sumunt pœnas à peccantibus.
4 Quæ valent in terra deducere sydera cœlo detracta.
5 Parce canticis sua divitate execra-dis.
6 Retro solve, (vel (ut alii volunt) tum volve, i. converte in contrariam partem Rhombum magicum, quo mentem meam obligâsti & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.
7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cujus mater Thetis, Nerei fuit filia.
8 In quem instruxerat exercitum.
9 Hominum interfectorem, i. virum bellicosum intelligit (Hectoris cadaver ab Achille canibus destinatum.)
10 Postquam relicta Troja Priamus se ad pedes Achillis abjecit, orânt ut corpus Hectoris sibi redderet.
11 Obstinati in sententia.
12 Socii Ulyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe jam ab Ulysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quam nautæ & institores, homines sordidi multum amant 16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit sub nigra pelle vestita. 18 Tuis unguentis & veneficiis canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte diéque animi doloribus exerceor. 21 ὀλ' ἴξεστι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, ut nunc credam à me negatum, nempe, Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

Cruore Centauri, Deianiræ vim ...re conabatur, ...de supra Epod. 5. Nec tantum flam- ...virens (i. flamma ...ida & perpetua) ...et in Sicana ...tna, quæ est in ...ilia, quantum ...o ardeo. ... Donec aridus ...nis factus fiam ...ntis ludibrio. ... Ardeo tanquam ...ficina repleta ...enis Medeæ. (Erat ...im Medea ex Col- ...ho.) ... Quis terminus ...it sitis meis ma- ...t? ...o Quas pœnas pe- ...miarias aut tribu- ...m à me exigis? ... Pœnas à te impe- ...tas luam. ...a Fideliter. ...3 Paratus purgare ...t læsam te placare. ...4 Pro sacrificio ...ibi immolando. ...5 Si voles laudari ...endacibus carmi- ...ibus, quod fiet si ...e dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Ste- ...ichorus versibus contumeliosis infamaverat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. ...o Et tu ô Canidia, eorum exemplo solve me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius ...ontumelia est urbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum ...bscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dissi- ...pere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & ...umanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, ut reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. ...8 In puerperio. 49 Quotiescunq; tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

[25] *Nessi cruore,* [26] *nec Sicana fervida*
Furens in Ætna flamma, tu, [27] *donec cinis*
Injuriosis aridus ventis ferar,
[28] *Cales venenis officina Colchicis.*
[29] *Quæ finis?* [30] *aut quod me manet stipendium?*
Effare: [31] *jussas* [32] *cum fide pœnas luam:*
Paratus [33] *expiare, seu poposceris*
[34] *Centum juvencos: seu* [35] *mendaci lyra*
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis astra sidus aureum*
[37] *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
[38] *Fraterque magni Castoris, victi prece*
Adempta [39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) solve me dementia,*
[41] *O nec paternis* [42] *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperum [43] *prudens anus*
[44] *Novendiales dissipare pulveres.*
[45] *Tibi hospitale pectus, &* [46] *puræ manus;*
Tuúsque venter [47] *partum ejus: & tuo*
[48] *Cruore rubros obstetrix pannos lavit.*
[49] *Utcunque fortis exilis puerpera.*

CANIDIÆ RESPONSIO, QUA *ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia divulgaverat Poeta.*

1 Auribus clausis & surdis.
2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quam ego sum tibi.

QUid [1] *obseratis auribus fundis preces?*
[2] *Non saxa nudis surdiora navitis*

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Inultus ut tu riseris* [6] *Cotyttia.*
[7] *Vulgata sacrum* [8] *liberi Cupidini*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impune ut urbem nomine implêris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociúsque miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Novis ut usque suppetias doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
[17] *Egens benignæ Tantalus semper dapis:*
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti.*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustraque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæque terra cedet insolentiæ.
An quæ movere [24] *cereas imagines,*
Ut ipse nosti curiosus, & [25] *polo*
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis,*
Possum crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desiderique temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verbera.
4 Fluctu.
5 Egone patiar ut tu impune deriseris?
6 Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa (sic dicta à Cotytone dea turpitudinis.)
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis libere per omnem libidinem vagantis, sine ullo pudore.
9 Et quasi Censor ac Judex factus veneficiorum quæ tracto extra portam Esquilinam, (ubi multa erant sepulchra.)
10 Patiarne ut sine vindicta me urbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? (Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.)
12 Præsens venenum miscuisse & statim moriaris.
13 Si tardius, quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Ut semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi novos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgavit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissime ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis des. &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quovis ense. Vide Od. 16. lib. 1. 21 Frustra quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI CARMEN * SECULARE, PRO Imperii Romani incolumitate.

Phœbe, sylvarúmque [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, O colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore sacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] versus,
Virgines [6] lectas, puerósque castos,
Diis, [7] quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliusque & idem
Nasceris, [12] possis nihil urbe Roma
[13] Visere majus.
Rite matures aperire partus
Lenis [14] Ilithyia, tuere matres;
[15] Sive tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diva producas sobolem; patrúmque
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolísque novæ feraci
[18] Lege marita.
[19] Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
[20] Ter die claro, totiésque grata
Nocte frequentes.

* Carmen seculare fuit à Poetâ compositum, ut caneretur ludis secularibus, qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum altera diurnam, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & secularibus.
4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit, septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper unus.
12 Utinam possis.
13 Nihil majus videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestivis. vide Od. 22. lib. 3.
15 Sive eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens: Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diva, te rogamus ut producas sobolem Romanam, utque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege maritali, quæ sit ferax prolis novæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur ut certus orbis (i. seculum quod continet 100 annos) cantus referat & ludos seculares.
20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

[21] Vosque

21 Vosque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet, bona jam peractis
Jungite fata.
22 Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet 23 Cererem corona:
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
24 Et Jovis auræ.
25 Condito mitis placidusque telo
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina 26 bicornis audi
Luna puellas:
27 Roma si vestrum est opus, 28 Iliæque
Littus Etruscum tenuere turmæ,
29 Jussa pars mutare lares & urbem
30 Sospite cursu;
31 Cui per ardentem 32 sine fraude Trojam,
Castus Æneas 33 patriæ superstes
34 Liberum munivit iter, daturus
Plura 35 relictis:
Dii probos mores docili 36 juventæ,
Dii senectuti placidæ quietem,
37 Romulæ genti date rémque prolémque,
Et decus omne.
38 Quique vos bobus veneratur 39 albis
Clarus Anchisæ Venerísque sanguis,
Imperet 40 bellante prior, jacentem
41 Lenis in hostem.
Jam mari terraque 42 manus potentes
Medus 43 Albanasque timet secures:
Jam Scythæ 44 responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi.

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in iis quæ cecinistis, jungite bona fata fatis jam transactis, & stabilis rerum terminus id servet, quod semel à vobis dictum est, nempe ut Rom. imperium permaneat in perpetuum, juxta illud Virg. Imperium sine fine dedi, &c.
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem corona spicea donabunt, propter frugum ubertatem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & à manibus tuis abjecto.
26 Luna præsertim tridauna, bicornis apparet.
27 Idcirco Romam opus Apollinis dicunt, quia Æneas cum suis, Apollinis responsa secutus, sedes in Italia novas collocavit.
28 Trojanæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iussa ab Apolline.
30 Salvo cursu & secundis velis.
31 Turmæ Trojanæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Existens incolumis patria sua incensa.
34 Iter tutum. (Flammam inter & hostes, Virg.)
35 Suis Trojanis (quos secum in Italiam adduxit) daturus plura quam in patria amissa reliquerant.

36 Juvenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date divitias, & liberos & omnem imperii majestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ iis conveniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem devictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Augusto amicitiam petunt.

Jam

Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priscus, [45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetque beatâ pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptusque novem Camœnis,*
Qui [50] *salutari levat arte fessos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remque Romanam, Latiumque [53] *felix,*
[54] *Alterum in lustrum, meliusque semper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæque Aventinum tenet, [56] *Algidumque,*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Jovem sentire deósque cunctos,*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *Chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum ubertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Divinus Apollo qui a Jove vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Musicam.
50 Arte Medicinali. (Ovid. Inventum medicina meum est, opiferque per orbem Dicor.)
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si favet arcibus Palatinis. (Pars pro tota Roma.)
53 Propitius.
54 In alteram & semper meliorem ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Iovem & omnes deos hæc sentire id est, hæc velle & approbare. 61 Quamvis chorus ex multis personis consistat, unius tamen personam gerit, atque unius partes agit.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARUM LIBER I.

Argumentum Satyrae Primae.

Invehitur primùm in pravam hominum consuetudinem, qua fit, ut nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferunt, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde avaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] *QUi fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi* [2] *sortem*
Seu [3] *ratio dederit, seu* [4] *fors objecerit,* [5] *illa*
Contentus vivat? laudet [6] *diversa sequentes?*
O fortunati Mercatores, [7] *gravis annis*
Miles ait, multo [8] *jam fractus membra labore.*
Contrà, Mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior, [9] *quid enim?* [10] *concurritur: horæ*
[11] *Momento, aut cita mors venit, aut victoria læta.*
Agricolam laudat juris legumque peritus,
[12] *Sub Galli cantum* [13] *consultor ubi ostia pulsat.*
[14] *Ille datis* [15] *vadibus qui rure extractus in urbem est*
Solos fœlices viventes clamat in urbe.
[16] *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa,) loquacem*
Delassare valent [17] *Fabium, ne te morer, audi*
Quò rem deducam, si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò, miles,
Mercator: [18] *tu, consultus modò, rusticus.* [19] *hinc vos,*
Vos hinc mutatis discedite [20] *partibus. eia,*

1 Quomodo fit? 2 Vitæ professionem. 3 Ratio quæ certo consilio, judicióque dirigitur. 4 Deus aliquis, aut Fortuna. 5 Illa sorte. 6 Dissimilia vivendi studia sequentes. 7 Senex miles. 8 Habens membra militari labore fracta. 9 Quare non? 10 Concurritur à militibus in pugna. 11 In puncto temporis. 12 Ante galli cantum. 13 Consultor est, qui discit & jurisconsultum consulit. An. l.a Client. 14 Agricola. 15 Sponsoribus datis. Angl. hav ing put in pledges. 16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diversa laudant ut delassare valeant, &c. 17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam qui libros aliquos conscripserat satis verbosos. 18 Tu modò jurisconsultus, eris rusticus. 19 Abito. 20 Conditionibus vitæ mutatis.

[28] *Quid statis?* [22] *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Jupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet, neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis ut præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, [25] *ut qui jocularia, ridens*
Percurram, (quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat?) ut pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint ut discere prima.)
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille gravem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles nautæque per omne*
Audaces mare, qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes ut in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri,*
Quæ, [35] *simul inversum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non usquam [37] *prorepit: & illis utitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque fervidus æstus
[39] *Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quod si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quod habet pulchri constructus acervus?*
Millia frumenti tua [46] *triverit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quam meus: ut si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nihil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viventi [52] *jugera centum an*

21 Cur non dicere ditis?
22 Non possunt.
23 Quin Jupiter irascatur.
24 Ut eorum vota audiat.
25 Ut qui res joculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfidè perquisivit.
31 In hunc finem.
32 Ut senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atq; hyems advenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluviis & frigore; Sol Aquarium ingreditur.
27 Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Utitur æstivo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem uti pecuniis, ne amittas.
43 Responsio avari.
44 Ad summum summum, fere ad nihillum.
45 Horatii replicatio, Nisi aurum tuum minuatur, &c.
46 Quamvis area tua triverit (i. per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideo. 48 Quamvis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum retis in modum factum. 50 Inter venalitios servos. 51 Responde o avare: quid proficiat homini paucis contento? 52. Agri jugera.

Mille

Mille aret? [53] *at suave est ex magno* [54] *tollere acervo.*
[55] *Dum ex parvo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria nostris?*
[59] *Ut tibi si sit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Vel cyatho: & dicas, magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere [61] *eo fit,*
Plenior ut si quos delectat copia [62] *justo,*
Cum ripa simul [63] *avulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto est opus, is neq; limo*
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in undis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falsa,*
Nil satis est, inquit: [67] *quia tanti, quantũ habeas, sis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *jubeas miserum esse libenter,*
[70] *Quatenus id facit ut* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere [72] *voces*
Sic solitus: Populus me [73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca,
[74] *Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congestis undiq; [77] *saccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Nescis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat usum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82] *Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctésq; diesque,*
Formidare malos fures, incendia, servos,
[84] *Ne te compilent fugientes;* [85] *hoc juvat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus esse bonorum;*
At si condoluit [87] *tentatum frigore corpus;*

53 Avari responsio; 54 Sumere. 55 Poeta iterum interrogat avarum. Est quasi dialogus inter duos. 56 Sumere concedas. 57 Vasis fictilibus, aut viminеis, in quibus frumentum reponere solebant. 58 Horrea. 59 Exempli causa. 60 Liquoris vel aquæ urna. 61 Ex eo fit. 62 Quam par sit. 63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ fluvius. 64 Quantum naturæ necessitas postulat. 65 Major pars. 66 Vitiosa cupiditate. 67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas, i. pro divitiarum magnitudine. 68 Qui in tali sententia est constitutus. 69 Permitte ut sit miser animo æquo miseriam suam ferens. 70 Quamdiu id faciat. 71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens. 72 Obloquia populi. 73 Homines gratiosos theatrum ingredientes, populus plausu excipiebat; malos vero exibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia.

75 O avare, cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen iis uteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem sacci evacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit. 83 Avari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum usum. 84 Ne fugitivi tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse solicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me cruciat. 87 Corpus male affectum morbo et frigore contractu.

88 Aut

88 Aut alius casus lecto te affixit; 89 habes qui
90 Assideat? fomenta paret? medicum roget ut te
91 Suscitet, 92 ac reddat natis charisq; propinquis;
93 Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atq; puellæ.
94 Miraris, 95 quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos, 96 nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos;
Infelix operam perdas; ut si quis 97 asellum
In campo doceat 98 parentem currere frænis,
Deniq; sit finis 99 quærendi; quoq; habeas 1 plus.
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 parto quod avebas: nec facias quod
Vidius quidam (non longa est fabula) dives,
3 Ut metiretur nummos: ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret, adusque
Supremum 4 tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 liberta securi
Divisit 6 medium, 7 fortissima Tyndaridarum.
8 Quid mî igitur suades? ut vivam 9 Mævius? aut sic
10 Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus adversis 11 componere. non ego, avarum
Quum veto te fieri, 12 vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter 13 Tanaim quiddam socerumq; Visellì.
14 Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
15 Quos ultra citráque nequit consistere rectum
16 Illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
17 Se probet, ac potiùs laudet 18 diversa sequentes?
Quodque aliena capella gerat distentius uber

88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit.
89 Ironice hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 Electo suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O avare, tu omnibus adeo es odiosus, ut nemo te salvum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse invisum.
95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis, id est, frænatum.
99 Divitiarum cupiditati finem facito. (Utere quæsitis.)
1 Plus quam ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod avide cupiebas.
3 Ut metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse uxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit. 8 Loquitur avarus, Quid me vis facere? 9 Ut vivam avarus & sordidus? 10 Ut homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ inttar gladiatorum frontibus adversis pugnant. 12 Non jubeo te omnia profundere & vappam fieri. (Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.) 13 inter Mæcenatis libertum spadonem, sic & socerum visellii herniosum multum interest. 14 Est mediocritas 15 Ultra aut citra quos fines. 16 Eo unde reversus sum, revertor, nempe, ut nemo sorte sua contentus vivat. 17 Ut nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

19 Tabescat?

[19] *Tabescat? neque se majori* [20] *pauperiorum*
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Ut cum carceribus [22] *missos rapit* [23] *ungula currus,*
Instat equis auriga [24] *suos vincentibus, illum*
[25] *Præteritum temnens* [26] *extremos inter euntem,*
Inde fit [27] *ut rarò, qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] *Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.*
[29] *Jam satis est; ne me Crispini scrinia Lippi*
[30] *Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

19 Et mœrore contabescat quod aliena, &c.
20 Sed cum ditioribus, quos assidue superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos à carceribus patefactis, ubi stant equi ad currendum parati.
23 Ungula ponitur, pro ungulatis equis.

24 Equis suos equos cursu prævertentibus. 25 Quem præteriit. 26 Inter ultimos currentem 27 Ut raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita, quemadmodum solet conviva à mensa decedere exaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scriniis reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: (Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.) Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] *AMbubaiarum collegia,* [2] *pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, [3] *balatrones, hoc genus omne*
Mæstum ac solicitum est cantoris morte [4] *Tigelli.*
Quippe [5] *benignus erat. contrà* [6] *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
[7] *Frigus quo duramque famem depellere possit.*
Hunc si perconteris; avi cur atque parentis
[8] *Præclaram ingrata* [9] *stringat malus ingluvie rem,*
Omnia [10] *conductis coëmens obsonia nummis;*
Sordidus atque animi quòd [11] *parvi nolit haberi,*
Respondet, laudatur [12] *ab his, culpatur* [13] *ab illis.*
[14] *Fusidius* [15] *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] *mercedes execat; atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi, sic dicti à Servilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alium sc. avarus metuens ne, &c.
7 Alium nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à majoribus sibi relictum.
9 Cur devoret fine ulla grata satietate,
10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces solvitur. 11 Non parvi sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. vide Saty. 16 Quinas usuras sorti detrahit, Ang. taketh five from the principall.

Quanto

Quanto [17] perditior quisque est, [18] tanto acrius urget;
Nomina [19] sectatur, modo [20] sumpta veste virili,
Sub patribus [21] duris, tyronum. Maxime, quis non,
Jupiter, exclamat, simulatque audivit? [22] at in se
Pro quæstu [23] sumptum facit. hic, vix credere possit
[24] Quam sibi non sit amicus: ita ut [25] pater ille, Terenti
[26] Fabula quem miserum nato vixisse [27] fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit [28] atque hic.
[29] Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet? illuc:
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] demissis ambulat: [31] est qui
Inguen ad obscœnum [32] subductis usque facetus:
[33] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius [34] hircum.
[35] Nil medium est, sunt qui nolint tetigisse [36] nisi illas
Quarum subsuta talos tegat [37] instita veste:
Contrà alius, nullam nisi olenti in fornice [38] stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] Macte
Virtute esto, [40] inquit sententia dia Catonis.
Nam simulac [41] venas inflavit tetra libido,
[42] Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
[43] Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, [44] mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operæ pretium, [45] procedere recte
Qui mœchis non vultis, [46] ut omni parte laborent:
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
[48] Hic se præcipitem tecto dedit: [49] ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] pro corpore nummos,
Hunc [51] perminxerunt calones. quinetiam illud

17 Quanto luxuriosior & negligentior.
18 Tanto graviore usura onerat.
19 Nomina adolescentum investigat in mercatorum libris.
20 Cum à pædagogis fiunt liberi, post annum ætatis xvi.
21 Quorum patres sunt duri & prægarci.
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui parem, i. non emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum:
24 Dum res necessarias naturæ denegat,
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quam hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est, & risum movet.
32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaves odores efflantur. Ang. Pomanders.
34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla est mediocritas.
36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem instita, i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Postea quam penem inflavit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Utque hæc voluptas rara eveniat, &c. 48 A tecto se præcipitavit ut insequentes effugeret. 49 Crispus Salustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 [illegible] Raphanisatum fortasse intelligit, de quo, vide Aristoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit ut cuidam teſtes [52] *caudamque ſalacem*
Demeteret ferrum. [53] *jure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx eſt in claſſe [55] *ſecunda?*
Libertinarum dico: Salluſtius [56] *in quas*
Non minus inſanit quàm qui [57] *mœchatur,* [58] *at hic ſi*
[59] *Qua res, qua ratio ſuaderet,* [60] *quaque modeſtè*
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe: daret quantum [61] *ſatis eſſet, nec ſibi damno*
Dedecorique foret, verum hoc ſe amplectitur [62] *uno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marſæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque laremque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit) cum uxoribus unquam alienis.*
[66] *Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: unde*
[67] *Fama malum gravius,* [68] *quàm res, trahit. an tibi abundè*
[69] *Perſonam ſatis eſt, non illud* [70] *quicquid ubique*
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum eſt ubicunque: quid inter-*
Eſt in matrona, ancilla, peccéſve [72] *togata?*
Villius in [73] *Fauſta, Syllæ* [74] *gener (hoc miſer uno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit uſque, ſupérque*
Quam ſatis eſt: pugnis cæſus, ferróque petitus,
Excluſus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic ſi* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum depoſco Conſule cunnum,*
Velatúmque [83] *ſtola,* [84] *mea quum conferbuit ira?*
[85] *Quid reſponderet?* [86] *Magno patre nata puella eſt.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiaque iſtis,*
Dives opis natura ſuæ? ſi tu modo [89] *rectè*

52 Ut ferro mentu- lam abſcinderent.
53 Omnes jure factum id eſſe dicebant.
54 Galba juriſconſultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant claſſes meretricum, 1. matronarum, 2. libertinarum. 3. ancillarum.
56 In quas libertinas.
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Salluſtius ſi vellet bonus eſſe.
59 Si quo modo res, quo modo ratio ſuaderet.
60 Et quatenus licet ei eſſe munifico, non profuſe ſed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc ſolo ſibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marſæus inquit, ſuam libidinem extenuans.
66 Reſpondet Horatius.
67 Tua exiſtimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Perſonam matronæ evitare?
70 Quicquid ex ſui natura malum eſt. Qualis eſt mima & libertina meretrix.
71 Conſumere.
72 In meretrice vulgo expoſita, quæ toga utebatur, ut à matronis ſtolatis diſtingueretur. 73 In Fauſta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener revera, ſed ita appellatus quod Syllæ filiam ſtupraſſet. 75 Hanc unam ob cauſam, quod nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus excluſus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius ſuſtinuit. 81 Lepida Proſopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola veſtis eſt matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid reſponderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda eſt Libertinæ. 87 Natura ſuis opibus contenta, quanto meliora monet quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere. [90] *tuo vitio rerúmne labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te:
Desine matronas sectarier: [91] *unde laboris*
Plus haurire mali est, [92] *quàm ex re decerpere fructus.*
[93] *Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,*
([94] *Sit licet hoc Chærinte* [95] *tuum) tenerum est femur, aut (crus*
Rectius: [96] *atque etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd [97] *mercem sine fucis* [98] *gestat: aperte*
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid [99] *honesti est,*
[1] *Jactat: habetque palam,* [2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, [3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est,* *emptorem* [5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix:
Hoc illi [6] *rectè,* [7] *ne corporis optima* [8] *Lynceis*
Contemplere oculis, [9] *Hypseâ cæcior, illa*
Quæ mala sunt [10] *spectes.* [11] *O crus, O brachia!* [12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.*
Matronæ præter faciem, [14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni [15] *Catia est,* [16] *demissa veste tegentis.*
Si [17] *interdicta petes,* [18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multa tibi tum officient res:*
Custodes, [20] *lectica,* [21] *ciniflones, parasitæ,*
Ad talos [22] *stola demissa, &* *circundata* [23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ invideant purè apparere tibi* [25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre* [27] *est*
Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mavis*
[29] *Insidias fieri, preciúmque* [30] *avellier, antè*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
92 Plus incommodi est ex adulterio quam ex re faciendæ utilitatis.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quam togatæ.
94 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuum, nempe uniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium est.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera ungula.
5 Decipiat emptorem cupientem, quod accideret, si emeret equum apertum.
6 Recte faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt ejusdem quædam improbantis in togata 13 Nates habens macras, vel ut alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamvis matrona, vestitu brevissimo utebatur. 16 Ad talos usque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodiis tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii, qui calamistris calefactis crines crispent. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes usque demissum 24 Prima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cujus vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula ubi fiebant. 27 Licet. 28 Indicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solvi.

Quam

Quam mercem oſtendis? [31] leporem venator ut alta
In nive ſectatur, [32] poſitum ſic tangere nolit:
Cantat [33] & apponit: meus eſt amor huic ſimilis, nam
[34] Tranſvolat in medio poſita, [35] & fugientia captat.
[36] Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque [37] æſtus, curaſque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum? [38] quem
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quærere [39] plus prodeſt, [40] & inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi quum fauces urit ſitis, aurea quæris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia præter (num ſi
Pavonem, Rhombumq; ? [41] tument tibi quum inguina:
Ancilla aut verna eſt præſtò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] tentigine rumpi?
[43] Non ego: namq; [44] parabilem amo venerem facilemq; ;
[45] Illam poſt paulo: ſed pluris, ſi exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: [46] ſibi, quæ neq; magno
Stet pretio, neq; cunctetur, quum eſt juſſa, venire.
Candida [47] rectaq; ſit: [48] munda haſtenus, ut neq; [49] longa
Nec magis [50] alba velit, quam det natura, videri,
[51] Hæc ubi ſuppoſuit dextro corpus mihi lævum,
[52] Ilia & Egeria eſt: do nomen quodlibet illi.
[53] Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure [54] recurrat:
Janua [55] frangatur, latret canis: undiq; magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet [56] vel pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeramſe [57] conſcia clamet:
[58] Cruribus hæc metuat, [59] doti deprenſa, egomet [60] mi
[61] Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo,
[62] Ne nummi pereant, [63] aut pyga, aut deniq; fama.

31 Hæc verba ſu[...] ſectatoris matro[...]
32 Leporem ſic [...] poſitum, i. ſine lab[...] venationis ſibi [...] appoſitum.
33 Et leporem ſ[...] captum ſibi appo[...] jubet.
34 Amor meus fa[...] dit meretrices, q[...] facile eſt habere.
35 Et matronas [...] petit, quas difficile eſt aſſequi.
36 Horatius loquit[...]
37 Amores matronarum.
38 Quem modu[...] quærere plus prode[...]
39 Quam cupiditat[...] habere non neceſſ[...] rias.
40 Et ſupervacane[...] cupiditates à nece[...] ſariis reſecare.
41 Quum inflammat[...] tur libidine.
42 Diſtentione membri virilis.
43 Ego certe non i[...] faciam.
44 Quæ facile para[...] poteſt.
45 Illam amo mere[...] tricem, quæ mih[...] gratificatura dabit h[...] tres reſponſiones, [...] nempe, 1. poſt Paul[...] veniam. 2. ſed majo[...] pretio. 3. ſi mod[...] exierit vir: hanc [...] Philodemus ait Galli[...] eviratis Cybeles ſacerdotibus relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre poſſunt.

46 Sibi optabat eam. 47 Non gibboſa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine[...] 50 Nec ceruſſa malas candefaciens. 51 Hac mulier cum in meis eſt complexibus. 52 Eſt mihi[...] inſtar Iliæ matris Romuli, & inſtar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertina[...] amore, 54 Aliquid ſuſpicans de uxoris impudicitia. 55 Ne janua frangatur à viro redeunte. 56 N[...] matrona miſere pallida è lecto deſiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conſcia Angl. the maid-bawd[...] 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat uxor à viro ſuo deprehenſa. 60 Egomet[...] mihi in tanto tumultu conſulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne ſim nummis me redempturus propte[...] adulterium commiſſum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, aut ut alii volunt, ne patia[...] raphaniſmum, de quo ſupra.

Deprehendi in serio miserum est. 65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re institutus, ego vincam, i. obtinebo.

[64] Deprendi miserum est : [65] Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremo ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitium est cantoribus, [1] inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati :
[2] Injussi nunquam desistant. [3] Sardus habebat
Ille Tigellius [4] hoc. [5] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam [6] patris, atq; suam, non
Quicquam proficeret. [7] si collibuisset, [8] ab ovo
Usq; [9] ad mala [10] citaret, Io Bacche, modo [11] summa
Voce, modò hac resonat [12] cordis quæ quatuor ima,
[13] Nil æquale homini fuit illi. [14] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem : persæpè velut qui
[15] Junonis sacra ferret, habebat sæpè ducentos,
Sæpe decem servos : modò reges atq; [16] tetrarchas,
Omnia magna loquens : modò, Sit mihi mensa tripes &
[17] Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. [18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinq; diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit unquam
[19] Sic impar sibi, nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) [20] ignoras te? an ut ignotum [21] dare nobis
Verba putas? [22] Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusq; notari,
Quum tua pervideas oculis mala [23] lippus inunctis,

1 Inter amicos sibi familiares. 2 Non rogati cantare. 3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia. 4 Hoc vitium cantatorum. 5 Augustus. 6 Per amicitiam Julii Cæsaris, patris sui per adoptionem. 7 Et si Tigellio collibuisset. 8 Ab ovo quod erat cœnæ initium. 9 Usq; ad poma, i. cœnæ finem. 10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens : Io Bacche. 11 Modo voce acutissima, modo gravissima. 12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant, τετράχορδον. 13 In omnibus se varium ostendit. 14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem. 15 Sæpe tardus incedebat, velut Virgines κανηφόροι.

16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non novisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cujus oculi sunt uncti.

Cur

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens [24] Epidaurius? at tibi contra
[25] Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
Iracundior est paulò. [26] minus aptus acutis
Naribus [27] horum hominum: rideri possit, eo quòd
[28] Rusticiùs tonso toga defluit, [29] & malè laxus
In pede calceus hæret, at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, [30] at tibi amicus, ut ingeniũ ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam [32] consuetudo mala. namque
[33] Neglectis urenda filix innascitur agris.
[34] Illuc prævertamur: amatorem quòd amicæ
Turpia, [35] decipiunt cæcum vitia. aut etiam ipsa hæc
Delectant. veluti Balbinum [36] polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] virtus posuisset honestum.
[38] At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire, [39] strabonem
Appellat [40] pætum pater: & pullum, [41] malè parvus
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
[42] Sisyphus: [43] hunc varum, distortis cruribus: illum
[44] Balbutit scaurum pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit: [45] frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulo est: [46] concinnus amicis
Postulat ut videatur, at est truculentior, atq;
[47] Plus æquo liber: [48] simplex fortisq; habeatur:
[49] Caldior est: acres inter numeretur, opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas [50] invertimus, atque
Sincerum cupimus vas [51] incrustare. [52] probus quis
Nobiscum vivit? multum est [53] demissus homo [54] illi

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis dracone.
25 ut sint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominum dicacium, quorum scommata ferre non potest.
27 Qui hodie vivunt
28 Quod illi imperitius tonso toga male est composita.
29 Calceus valde laxus
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, num quæ vitia tibi natura ingeneraverit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultu scatet vitiis.
34 Nos eo vertamus priusquam de amicorum officio aut vitiis agimus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cœcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Moribus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset
38 Ut pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi. 43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatem eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Ferventior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus, i. crassum & rudem.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel judice vincam.*

...eprehendi in ...erio miserum

65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re ...itutus, ego vincam, i. obtinebo.

SATYRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremo ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, 1 *inter amicos*
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati:
2 *Injussi nunquam desistant.* 3 *Sardus habebat*
Ille Tigellius 4 *hoc.* 5 *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam 6 *patris, atq; suam, non*
Quicquam proficeret. 7 *si collibuisset,* 8 *ab ovo*
Usq; 9 *ad mala* 10 *citaret, Io* Bacche, *modo* 11 *summa*
Voce, modò hac resonat 12 *cordis quæ quatuor ima,*
13 *Nil æquale homini fuit illi.* 14 *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
15 *Junonis sacra ferret, habebat sæpè ducentos,*
Sæpe decem servos: modò reges atq; 16 *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes &
17 *Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamvis crassa, queat. 18 *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinq; diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit unquam
19 *Sic impar sibi, nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullane habes vitia? imo alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) 20 *ignoras te? an ut ignotum* 21 *dare nobis*
Verba putas? 22 *Egomet mî ignosco, Mænius inquit.*
Stultus & improbus hic amor est, dignusq; notari,
Quum tua pervideas oculis mala 23 *lippus inunctis,*

1 Inter amicos sibi ...miliares.
2 Non rogati ...ntare.
3 Hermogenes Ti...llius ex Sardinia.
4 Hoc vitium canta...orum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Ju...li Cæsaris, patris ...i per adoptionem.
7 Et si Tigellio ...ollibuisset.
8 Ab ovo quod erat ...œnæ initium.
9 Usq; ad poma, i. ...œnæ finem.
10 Recitaret carmen ...liquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Jo Bacche.
11 Modo voce acutissima, modo gravissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant, τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut Virgines κανήφοροι.

16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non novisti tua vitia? 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cujus oculi sunt uncti.

Cur

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens 24 Epidaurius? at tibi con-
25 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi. (tra
Iracundior est paulò. 26 minus aptus acutis
Naribus 27 horum hominum: rideri possit, eo quòd
28 Rusticiùs tonso toga defluit, 29 & malè laxus
In pede calceus hæret, at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, 30 at tibi amicus, ut ingeniũ ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
31 Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam 32 consuetudo mala. namque
33 Neglectis urenda filix innascitur agris.
34 Illuc prævertamur: amatorem quòd amicæ
Turpia, 35 decipiunt cæcum vitia. aut etiam ipsa hæc
Delectant. veluti Balbinum 36 polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen 37 virtus posuisset honestum.
38 At pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire, 39 strabonem
Appellat 40 pætum pater: & pullum, 41 malè parvus
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
42 Sisyphus: 43 hunc varum, distortis cruribus: illum
44 Balbutit scaurum pravis fultum malè talis.
Parciùs hic vivit: 45 frugi dicatur: ineptus
Et jactantior hic paulo est: 46 concinnus amicis
Postulat ut videatur. at est truculentior, atq;
47 Plus æquo liber: 48 simplex fortisq; habeatur:
49 Caldior est: acres inter numeretur, opinor,
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas 50 invertimus, atque
Sincerum cupimus vas 51 incrustare. 52 probus quis
Nobiscum vivit? multum est 53 demissus homo 54 illi

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis dracone.
25 ut sint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominum dicacium, quorum scommata ferre non potest.
27 Qui hodie vivunt.
28 Quod illi imperitius tonso toga male est composita.
29 Calceus valde laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, num quæ vitia tibi natura ingeneraverit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultu scatet vitiis.
34 Nos eo vertamus priusquam de amicorum officio aut vitiis agimus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Ut pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri, staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi. 43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i. habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatem eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Ferventior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguem appellamus, i. crassum & rudem.

Tardo, recognomen pinguis damus,[55] *hic fugit omnes*
Insidias, nullique malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur,*[58] *ubi acris*
Invidia atque vigent ubi [59] *crimina)*[60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior si quis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) ut fortè legentem
[62] *Aut tacitum impellat quovis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus, eheu
Quam temerè in nosmet legem sancimus [64] *iniquam*
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [65] *urgetur. amicus dulcis, ut æquum est,*
Cum mea compenset vitiis bona: pluribus [66] *hisce*
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet: hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*
Postulat, ignoscat [69] *verrucis illius. æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique;* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisque suis ratio utitur? acres*
Ut quæque est, ita suppliciis delicta [73] *coercet?*
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces tepidumque [74] *ligurierit jus,*
In cruce suffigat: [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur.* [77] *quanto hoc furiosius atque*
Majus peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuavis: acerbus*
Odisti, & fugis, ut [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedem aut nummos* [83] *unde, unde extricat, amaras*
[84] *Porrecto jugulo historias, captivus ut audit.*
Comminxit lectum [85] *potus, mensáve catillum*

Si quis cautior est ...versus hominum ...lacias.
...Latus offert aut ...tendit, translatio ... a milite cauto vel ...adiatore.
...Quum inter insi... ...sum hominum ...nus versetur.
...Quo tempore.
...Vigent criminati...ies.
...Pro cauto & pru...nte.
...Si quis apertior & ...ienus ab omni dolo.
...Aut in cogitabun...um interpellet.
...Gravis interturbator.
...4 Gravissimam le...em nobis imponi...us.
...5 Gravatur.
...6 Hisce meis virtu...ibus, cum sint vitiis ...lures, inclinet, id est, ...veat.
...7 In eadem libra ...onderabatur, i. ean...em æquitatem in...eniet.
...8 Suis peccatis gra...ioribus, Allegoria ...st.
...9 Levioribus amici ...itiis.
...o Disputat contra ...toicorum dogma, ...ui dicunt, Omnia ...eccata esse paria.
...71 Quoniam.
...2 Æquo judicio & ...onveniente modera...ione.
...73 Cur non ita cohi...et & punit?
...74 Leviter exorbue...rit.
...75 Labeo jurisperitus ...erat contumax, qui ...multa nimis libere ...ixerat in Augustum. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quam quod servus admi...it. 78 Quod nisi ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. ...1 Calendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 3. 82 Usuram. 83 Alicunde par...t. ...4 Quasi jugulari mallet, quam Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus:

Euandri

Euandri manibus [86] tritum dejecit: [87] ob hanc rem
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] fide? [90] sponsumve negarit?
[91] Queis paria esse ferè placuit peccata, [92] laborant,
Quum ventum [93] ad verum est: sensus [94] moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi [95] propè mater & æqui.
Quum prorepserunt [96] primis animalia terris,
Mutum & turpe [97] pecus, [98] glandem atque cubilia propter
Unguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] porrò
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat [2] usus.
Donec verba quibus voces sensusque [3] notarent,
Nominaque invenere, dehinc [4] absistere bello,
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis [6] perierunt mortibus illi,
Quos Venerem [7] incertam rapientes, more ferarum,
[8] Viribus editior [9] cædebat, ut in grege taurus.
Jura inventa [10] metu injusti fateare necesse est,
Tempora si [11] fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo [12] secernere iniquum,
[13] Dividit ut bona diversis, fugienda petendis,
[14] Nec vincet ratio hoc, [15] tantundem ut peccet idemque
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] qui nocturnus divum sacra legerit: adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] æquas:
Ne [18] scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam ut [19] ferula cædas meritum majora subire
Verbera, [20] non vereor: quum dicas esse pares res
[21] Furta [22] latrociniis, & magnis parva mineris
[23] Falce recisurum simili te, si tibi regnum

[86] Catinum iniquissimum, quo usus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
[87] Quia catillum dejecit.
[88] Minus ob hoc.
[89] Commissa fidei.
[90] Promissum.
[91] Stoicis.
[92] Hærent & dubitant Stoici.
[93] Ad veri iniquisitionem.
[94] Judicium hominum repugnat, qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
[95] Quasi mater.
[96] Prima animalia. i. homines. Hypallage est.
[97] Veluti pecus rationis & orationis expers.
[98] Glandes erant hominum primorum cibus.
[1] Post temporis intervallum.
[2] Indigentia.
[3] Significarent.
[4] Abstinere à bello.
[5] Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
[6] Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.
[7] Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.
[8] Vir robustior.
[9] Occidebat, vel verberabat.
[10] Propter incommodi metum.
[11] Annales, i. mundi tempora.
[12] Distinguere justum ab injusto.
[13] Quo modo potest separare bona à malis.

[14] Nec ratio probabit. [15] Ut tam graviter peccet. [16] Qui noctu rem sacram furatus fuerit. [17] Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis. [18] Loro dignum. [19] Ut minore supplicio afficias. [20] Non vereor, ne id facias. [21] Furta clanculum fiunt. [22] Latrocinia sunt violentæ direptiones. [23] Quum mineris pœna simili te amputaturum parva cum magnis flagitiis.

Permittant homines.[24] *Si dives, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex?
[25] *Cur optas quod habes?* [26] *non nosti quid pater, inquit*
[27] *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit: [28] *sutor tamen est sapiens,*[29] *quo?*
Ut quamvis tacet Hermogenes.[30] *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator: [31] *ut Alfenus vafer, omni*
Abjecto instrumento artis, clausaque [32] *taberna,*
Sutor erat: [33] *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex, sic rex solus, [34] *vellunt tibi barbam*
Lascivi pueri: quos tu nisi [35] *fuste coerces,*
Urgeris turba circum te stante: miserque
[36] *Rumperis & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam dum te [37] *quadrante lavatum*
[38] *Rex ibis: neque te quisquam* [39] *stipator, ineptum*
Præter [40] *Crispinum, sectabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccavero [41] *stultus, amici,*
[42] *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Privatusque magis vivam* [44] *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia. 25 Cur optas, ut tibi regnum permittant homines? 26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti &c. 27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum omniorum erat interpres. 28 Potestate non usu. 29 Quo istuc pertinet? 30 Potest tamen canere. 31 Alfenus ex sutore, jurisconsultus clarissimus evasit. 32 Clausa tutrina. 33 Ordo est: sic sapiens est optimus opifex omnis operis. 34 Adeo stulte loqueris, ô Stoice, ut te pueri contumeliosi illudant. 35 Nisi abigis batulo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege sed ab uno de multis. 38 Non revera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Quem te regem putas. Sensus est. Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui unicum habet stipatorem; sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA IV.

Lucilium veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua autem Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitii alicujus conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm jocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitiis homines uti profitetur.

EUpolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëtæ,
Atque alii quorum comœdia[1] *prisca virorum est:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ. 2 Comœdia prisca erat paulo maledicentior quam ut aures hominum ferre possent.

Si quis erat dignus [3] describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] Famosus: multa cum libertate notabant.
[5] Hinc omnis pendet [6] Lucilius, hosce sequutus,
[7] Mutatis tantum pedibus numerisque facetus,
[8] Emuncti naris, durus componere versus.
Namque fuit [9] vitiosus, in hora sæpe ducentos,
[10] Ut magnum, versus dictabat, [11] stans pede in uno.
[12] Quum flueret lutulentus, [13] erat quod tollere velles,
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] Scribendi rectè: [15] nam ut multum, nil moror, ecce,
Crispinus [16] minimo me provocat: [17] accipe si vis,
Accipe jam tabulas. detur nobis [18] locus, hora,
[19] Custodes: videamus uter plus scribere possit,
[20] Dii bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
[21] At tu conclusas [22] hircinis follibus auras
[23] Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. beatus [24] Fannius, [25] ultro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] timentis ob hanc rem,
Quod sunt quos [27] genus hoc minimè juvat. utpote plures
Culpari dignos, [28] quemvis media erue turba:
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
[30] Hunc capit argenti splendor, stupet Arbius [31] ære:
Hic mutat merces surgente à sole, [32] ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin [33] per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus [34] turbine, nequid
[35] Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam Latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius usus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri judicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore brevissimo.
12 Cum versus profunderet invenustos.
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Ut recte scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo.
16 Minimo digito, quod est alterum contemptim in certamen provocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium provocantis.
18 In quo scribamus.
19 Nec alienâ opera utamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auris semper flantes. Horatius metaphorice significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.
24 Fannius poeta loquacissimus.
25 Qui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri ejus in Augusti bibliotheca reponerentur, una cum sua imagine ad memoriam ejus prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. Primitivum in possessivo subintelligitur. 27 Hoc genus poematis, scil. Satyræ. 28 De medio populo quemvis in medium producito. 29 Alius est adulter qui matres familias tantum sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stupet statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid diminuat de summa, id est, de bonis congestis.

[36] *Omnes hi metuunt* [37] *versus, odere poetas:*
[38] *Fœnum habet in cornu, longè fuge: dummodo risum*
[39] *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quocunque semel [40] *chartis illeverit, omnes*
[41] *Gestiet à furno redeuntes scire,* [42] *lacúque,*
Et pueros, & anus. [43] *agedum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, [44] *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim [45] *concludere versum*
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat uti nos,
[46] *Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, [47] *des nominis hujus honorem.*
Idcirco quidam, [48] *comœdia, necne poema*
Esset, [49] *quæsivere: quod* [50] *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd [51] *pede certo*
[52] *Differt sermoni* [53] *sermo merus.* [54] *at pater ardens*
[55] *Sævit, quòd meretrice* [56] *nepos insanit amica,*
Filius, uxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] *ante*
Noctem [58] *cum facibus. numquid* [59] *Pomponius istis*
[60] *Audiret leviora,* [61] *pater si viveret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis,
[62] *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem*
Quo [63] *personatus pacto pater.* [64] *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] *Tempora certa modósque: & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens ultima primis: (*est,*
[66] *Non, ut si solvas,* POSTQVAM DISCORDIA
TETRA

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus fœnum alligabant Romani, ut sibi ab illo caverent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moveat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, ut omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Unde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ, quam versibus.
47 Ut poeta nominetur.
48 Quæsivere, quia comœdiæ stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitaverunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta, differt pro dissidet, cum dativo ponitur. 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est anthypophora ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur & Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus helluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores invisebant amasias suas. 59 Pompon. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imo æque aspere objurgaretur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum si solvas hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI

BELLI FERRATOS POSTES PORTAS-
QUE REFREGIT,
Invenias etiam [67] *disjecti membra poetæ.*
[68] *Hactenus hæc,* [69] *alias, justum sit necne poema:*
Nunc illud tantum [70] *quæram: meritóne tibi sit*
Suspectum genus hoc [71] *scribendi.* [72] *Sulcius acer*
Ambulat, & Caprius, [73] *rauci malè, cumque* [74] *libellis:*
Magnus uterque [75] *timor latronibus: at bene si quis*
[76] *Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.*
[77] *Ut sis tu similis Cœli Berrique, latronum,*
[78] *Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?*
[79] *Nulla taberna meos habeat, neque* [80] *pila libellos,*
[81] *Queis manus insudet vulgi Hermogenisque Tigelli?*
[82] *Non recito cuiquam, nisi amicis, idque* [83] *coactus:*
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] *in medio qui*
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] *quique lavantes:*
[86] *Suave locus voci resonat conclusus,* [87] *inanes*
Hoc juvat, haud illud quærentes num [88] *sine sensu,*
Tempore num faciant [89] *alieno. lædere gaudes,*
Inquis: & hoc [90] *studio pravus facis: unde petitum*
[91] *Hoc in me jacis,* [92] *est autor quis denique eorum,*
Vixi cum quibus? [93] *absentem qui rodit amicum,*
Qui non defendit, alio culpante: [94] *solutos*
Qui captat risus hominum, famamque [95] *dicacis:*
[96] *Fingere qui non visa potest,* [97] *commissa tacere*
Qui nequit: [98] *hic niger est, hunc tu Romane caveto.*
Sæpe tribus [99] *lectis videas cœnare* [1] *quaternos:*
E quibus unus avet [2] *quavis aspergere cunctos,*
[3] *Præter eum qui præbet* [4] *aquam. post, hunc quoque potus,*

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus utrum satyra & comœdia sint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te ô Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus, sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valde rauci.
74 Cum libellis accusatoriis, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Uterque horribilis latronibus.
76 Si vivat manibus à scelere puris.
77 Quamvis tu sis similis Cœli &c.
78 Si ego sum accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius unus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis Horatii consuetudinem improbans. At multi sunt, &c. 85 Lavantes in balneis. 86 Locus cameratus in balneis suaviter voci resonat. 87 Leves poetas hoc juvat. 88 Stulte. 89 Tempore incongruo. 90 Data opera. 91 Hoc mihi objicis. 92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus. 93 Horatius ostendit qui sunt fugiendi tanquam homines pernitiosi. 94 Immoderatos risus. 95 Dicax significat jocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing iester. 96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit. 97 Arcana. 98 Hic est perniciosus & infelix. 99 Lectis discubitoriis. 1 Duodecim convivas in uno triclinio. 2 Quavis ratione cunctos dicteriis & salibus aspergere. 3 Præter convivii magistrum. 4 Qui præbet aquam qua lavarent convivæ. 5 Convivatorem etiam maledictis insectatur cum potus est.

Condita

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber:
[8] Hic tibi comis & urbanus, liberq; videtur,
[9] Infesto nigris? ego, si risi, quòd ineptus
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Lividus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis injecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas, ut tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] convictore usus, amicóq;
A puero est, causáque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] judicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera. [18] quod vitium procul abfore [19] chartis
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto liberius, si
Dixero quid, si fortè jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis: insuevit [20] pater optimus hoc me,
[21] Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] ut malè vivat filius? atque
Barrus inops [23] magnum documentum, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere uti
Possem, deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat [28] sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, [29] causas reddat: tibi mî satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem servare, tuamque
Dum [31] custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim. [32] simulac duraverit ætas
Membra animúmque tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Bacchus veritatem dicere cogit.
7 Jacchus, pro vino.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra, Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petissus cum coronam è Capitolio surripuisset, judicio absolutus est.
13 Defendas his utens verbis, Me capit, &c.
14 Conviva & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Hujusmodi oratio occulti odii est. Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inserebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Ut quæq; vitiorum fugerem, ea vitiis notando exemplis.
22 Quomodo in penuria vivat?
23 qui magno est documento.
24 Rem familiarem à Majoribus relictam.
25 Sectanus erat. turpis mœchus. 26 Matronus. 27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus. 28 Philosophus (inquit Horatii pater (causas reddet. 29 Rationes. 30 Traditam à veteribus consuetudinem servare. 31 Pædagogi. 32 Postquam ætas corroboraverit membra. 33 Alienis præceptis non egebis, Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

34 For-

[34] *Formabat puerum dictis : & sive jubebat*
Ut facerem quid,[35] *habes authorem quo facias hoc :*
[36] *Unum ex judicibus selectis* [37] *objiciebat :*
Sive vetabat: [38] *An hoc inhonestum & inutile factu*
Nec ne sit, addubites,[39] *flagret rumore malo quum*
Hic atq; ille ? [40] *Avidos vicinum funus ut ægros*
[41] *Exanimat , mortisq; metu sibi parcere cogit :*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. [42] *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunq; ferunt, mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis [43] *teneor fortassis, &* [44] *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, [45] *liber amicus,*
[46] *Consilium proprium. neq; enim quum* [47] *lectulus aut me*
Porticus excepit, [48] *desum mihi:* [49] *Rectius hoc est :*
Hoc faciens, vivam melius. [50] *sic dulcis amicis*
Occurram. [51] *hoc quidam non belle: num quid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam simile ? Hæc ego mecum*
[53] *Compressis agito labris, ubi quid datur oti,*
[54] *Illudo chartis , hoc est mediocribus illis*
Ex vitiis unum, cui si [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit Mihi. nam [57] *multo plures sumus : ac veluti te*
[58] *Judæi cogemus in hanc concedere* [59] *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 Sunt verba patris sui.
36 Unum ex equestri ordine, unde judices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 Dicebat pater, An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille ?
40 Adeo intemperantes, ut quosvis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodum mors vicini terret ægros avidos: Sic, &c
42 Ex hoc patre ejusq; præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitiis parvis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitiis mediocribus.
45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat
46 Consilium, quod quisq; suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo jaceo vel in portice deambulo.

48 Negligo quod mei est officii. 49 Hæc tacitus mecum loquor. 50 Sic, i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Iudæi sub imperio Octaviani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab urbe Roma Brundusium usq; describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant : inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

1 Aricia, parva civitas in via Appia, distans ab urbe Roma stadia 60.
2 Facundus comes in vis pro vehiculo est,

Græcorum

Græcorum longè doctissimus. [3] *inde Forum Appi,*
[4] *Differtum nautis, cauponibus atque* [5] *malignis,*
Hoc iter ignavi [6] *divisimus, altius ac nos*
[7] *Præcinctis* [8] *unum, minus est* [9] *gravis Appia tardis.*
Hic ego, [10] *propter aquam, quod erat deterrima, ventri*
[11] *Indico bellum, cœnantes* [12] *haud animo æquo*
Expectans comites. [13] *jam nox inducere terris*
Umbras, & cœlo diffundere [14] *signa parabat.*
[15] *Tum pueri nautis, pueris convitia nautæ*
[16] *Ingerere:* [17] *huc appelle,* [18] *trecentos inseris: ohe*
Jam satis est. [19] *dum æs exigitur, dum* [20] *mula ligatur,*
Tota abit hora. [21] *mali culices, ranæq; palustres*
[22] *Avertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus [23] *vappâ nauta, atque* [24] *viator*
[25] *Certatim, tandem fessus dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum [26] *retinacula mulæ*
Nauta piger [27] *saxo religat, stertitque supinus.*
Jamque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus, donec [28] *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste [29] *dolat. quarta vix demum* [30] *exponimur hora.*
Ora manusque tua lavimus, [31] *Feronia lympha.*
Millia tum pransi tria [32] *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus [33] *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
[34] *Cocceius, missi magnis de rebus uterque*
Legati, [35] *aversos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra mêis [36] *collyria lippus*
[37] *Illinere, interea Mæcenas advenit, atque*
Cocceius: Capitoque simul Fonteius, [38] *ad unguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueverunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Unius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tarde ambulantibus propter diversoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Gravate.
13 Jam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum servi.
16 Ingerebant.
17 Huc navem applica. Verba sunt servorum à dominis præmissorum.
18 Nimis multos in navim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quæ navim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo, vide supra Sat. i.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiose, uter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.

26 Funes, quibus mula trahebat navim. 27 Ne navis per paludes vagaretur. 28 Temere irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. braine sick 29 Verberat. 30 Exponimur è nave, i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cujus sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci acclivitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Jurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] Antoni, non ut magis alter, amicus,
[40] Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus,[41] insani ridentes praemia scribae,
[42] Praetextam & latum[43] clavum, prunaeq; [44] batillum,
[45] In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus;
Muraena praebente [46] domum, Capitone [47] culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] Sinuessae, Virgiliusque
Occurrunt: [49] animae, quales neque [50] candidiores
Terra tulit,[51] neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo [52] sanus amico.
[53] Proxima Campano ponti quae villula,[54] tectum
Praebuit: & [55] parochi quae debent ligna, salemque.
[56] Hinc muli Capuae clitellas [57] tempore ponunt.
[58] Lusum it Maecenas: dormitum ego, Virgiliusque.
Namque pila [59] lippis inimicum, & ludere [60] crudis.
[61] Hinc nos [62] Cocceii recipit [63] plenissima villa,
Quae super est Claudi cauponas. [64] nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: [65] & quo patre natus uterque
[66] Contulerit lites. [67] Messi clarum genus Osci:
Sarmenti [68] domina extat, [69] ab his majoribus orti
Ad pugnam venêre [70] prior Sarmentus, Equi te
Esse [71] feri similem dico. Ridemus: & ipse
[72] Messius, Accipio.[73] caput & movet: [74] O, tua cornu
Ni foret [75] execto frons (inquit) quid faceres? quum

39 Ita Antonii amicus, non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribae superbientis ob praeturam, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, parvo municipio, quasi Romae praetor fuisset.
42 Togam praetoriam.
43 Vestem senatoriam latis clavis ornatum.
44 Foculum in quo sub adventum hospitum vel convivarum suavis suffitus fiat.
45 In Formiis, ubi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium sive tectum.
47 Coenam dante Capitone.
48 Sinuessa est civitas ad Lirim fluvium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me devinctior.
52 Quandiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quae proxima est &c.
54 Tecto nos recepit.

55 Parochi praebuerunt ligna. &c. Parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestive, ita ut Capuae pernoctarent. 58 Pila palmaria. 59 Lippus erat Horatius. Virgilius κακοστόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quae est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 Facete in re ridicula Horatius invocat Musas. 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiae turpissimi) erant clarum genus Messi; satis Ironice dictum. 68 Ergo Sarmentus servus erat, & adhuc vix liber. 69 Ab obscoenis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico. &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) convitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius desistet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. Notat fortasse vestigium exectae verrucae.

76 Sic

[76] *Sic mutilus minitaris? At* [77] *illi fœda cicatrix*
[78] *Setosam* [79] *lævi frontem turpaverat oris.*
[80] *Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,*
Pastorem saltaret uti [81] *Cyclopa rogabat:*
Nil illi [82] *larva aut tragici opus esse* [83] *cothurnis.*
[84] *Multa Cicerrus ad hæc donasset jamne* [85] *catenam*
[86] *Ex voto Laribus, quærebat scriba quod esset,*
[87] *Deterius nihilo dominæ jus esse, rogabat*
Denique cur nunquam [88] *fugisset: cui* [89] *satis una*
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
Prorsus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà [90] *Beneventum: ubi* [91] *sedulus hospes*
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
[92] *Vulcano, summum properabat* [93] *lambere tectum.*
Convivas avidos, cœnam, servosque timentes
[94] *Tum rapere, atque omnes restinguere velle* [95] *videres.*
Incipit ex illo montes Appulia [96] *notos*
Ostentare mihi, quos torret [97] *Atabulus: & quos*
Nunquam [98] *erepsemus, nisi nos vicina* [99] *Trivici*
Villa recepisset, [1] *lacrymoso non sine fumo,*
[2] *Udos cum foliis ramos urente camino.*
Hic ego [3] *mendacem stultissimus usque puellam*
Ad mediam noctem expecto, [4] *somnus tamen aufert*
[5] *Intentum veneri: tum immundo somnia* [6] *visu*
[7] *Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.*
Quatuor [8] *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri [9] *oppidulo, quod versu dicere* [10] *non est:*
[11] *Signis perfacile est.* [12] *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultro
[13] *Callidus ut soleat humeris* [14] *portare viator,*

76 Quasi non mutilatus.
77 Cicero.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campaniæ.
81 Ut saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter suam jam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi servus, & qua, jam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num a suo dis Laribus facto catenam suspendisset.
87 Nihilo minus servum esse.
88 Quod à domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Urbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni disperso.
93 Contingere.
94 Rapere è flamma, ut cœnam servarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Apulia.
97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transivissemus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lachrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam quæ promissis non stetit. 4 Somnus me oppressit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator providus. 14 Panem portare.

[15] *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
[16] *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius [17] *discedit mœstus amicis,*
Inde [18] *Rubos fessi pervenimus, utpote longum*
Carpentes iter, & factum [19] *corruptius imbri.*
[20] *Postera tempestas, melior:* [21] *via pejor, adusque*
[22] *Bari mœnia piscosi: dehinc* [23] *Gnatia lymphis*
[24] *Iratis extructa dedit risusque jocosque:*
Dum [25] *flamma sine, thura* [26] *liquescere limine sacro*
Persuadere [27] *cupit,* [28] *credat Iudæus* [29] *appella:*
Non ego, namque deos [30] *didici* [31] *securum agere ævum:*
Nec siquid miri faciat natura, deos id
[32] *Tristes ex alto cœli* [33] *demittere tecto.*
[34] *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

15 Canusii oppidi Appuliæ) durius est panis.
16 Non ditior, i. haud multo magis abundans aqua, quam Equotutium.
17 Descendit a castris Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluviam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluviam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.
24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam.

25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cupit id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Judæus sacrificium sine igne absumi. 29 Judæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos solicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & hujus sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate judicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quenquam invidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longè meliorem, in vita privata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnis legionibus imperitarint:*
[3] *Ut plerique solent,* [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: ut me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, [8] *dum ingenuus: persuades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis majoribus ortos,*
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra, Lævinum, [11] *Valeri genus,* [12] *unde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Judice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ servit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Lævino mallet honorem*
Quam Decio mandare [21] *novo: censorque* [22] *moveret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò quoniam in propria non* [24] *pelle quiessem.*
[25] *Sed fulgente trahit constrictos* [26] *gloria curru*
[27] *Non minus ignotos generosis,* [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clavum, fierique* [30] *tribunum?*
Invidia accrevit, [31] *privato quæ minor esset.*
Nam [32] *ut quisque* [33] *insanus nigris medium impediit crus*
[34] *Pellibus, & latum demisit pectore* [35] *clavum:*
[36] *Audit continuò, quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Ut si qui ægrotet, quo morbo* [38] *Barrus haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Ut solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafre derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius Liberti, i. servi manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cujus pater servitutem non servivit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat ignobile, regnavit tamen optime.
10 Obscuris.
11 Valerii Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 Æstimatum esse.
14 Populo judicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Majorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo.
21 Ignobili familia nate. 22 A petendo magistratu me ut indignum summoverat. 23 Atque id valde merito. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ad asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quo tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem, i. dignitatem tibi a Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim ut. 33 Ideo insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Galceis senatoriis usque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati clavi cui lati clavi erant assuti: quod erat insigne majorum magistratuum. 36 A poculo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

Et cupiat formosus: eat quacunque puellis
Injiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, urbem sibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] *quærere cogit.*
[40] *Tune Syri Damæ, aut Dionysi* [41] *filius, audes*
[42] *Dejicere è saxo cives? aut tradere* [43] *Cadmo?*
[44] *At Novius collega gradu post me sedet uno.*
Namq; est [45] *ille, pater quod erat meus.* [46] *hoc tibi Paulus*
Et Messala videris, at hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, [47] *magna sonabit*
Cornua, quod vincatque tubas: [48] *saltem tenet hoc nos.*
Nunc ad me redeo libertino patre natum;
Quem [49] *rodunt omnes libertino patre natum,*
[50] *Nunc quia Mæcenas tibi sum* [51] *convictor:* [52] *at olim*
[53] *Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.*
[54] *Dissimile hoc illi est, quia non ut* [55] *forsit* [56] *honorem*
Jure mihi [57] *invideat quivis, ita te quoque* [58] *amicum:*
Præsertim [59] *cautum dignos assumere, prava*
Ambitione procul: felicem dicere [60] *non hoc*
Me possum casu, quòd te [61] *sortitus amicum.*
Nulla etenim mihi te sors obtulit: optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem,
[62] *Ut veni coram,* [63] *singultim pauca loquutus,*
([64] *Infans namque pudor prohibebat plura profari)*
[65] *Non ego me claro natum patre, non ego circum*
Me [66] *Saturejano vectari rura caballo,*
Sed quod eram narro. [67] *respondes (ut tuus est mos)*
Pauca: abeo, & revocas nono pòst mense, jubesque

39 Cogit curiosè percontari de se & suis natalibus.
40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium evectos.
41 E servo quopiam natus.
42 Audes præcipitare à saxo Tarpejo noxium, & damnatum, id est, audes tu tribunatu fungi.
43 Tradere carnifici.
44 Respondet filius Damæ, dicens collegam suum se esse ignobiliorem.
45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.
46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis ut Paulus, sunt verba Horatii vel alius civis Romani.
47 Vocem edit, quæ omnem strepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere ejus ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sum tibi familiaris & conviva.

52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Invidere possit. 58 Tuo judicio electum, non fortuito. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte possum prædicare me felicem. 61 Quod nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Saturejanis, id est, Apulis pascuis nato. 67 Tu O Mæcenas respondes pauca.

hitas.

Esse in amicorum numero: magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ecernis honestum,
[68] *Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitiis [69] *mediocribus ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas co:p:re nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, [70] *ac mala lustra*
Objiceret vere quisquam mihi: [71] *purus & insons*
(Ut me collaudem) si vivo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his:* [73] *qui macro pauper agello,*
Noluit in [74] *Flavi ludum me mittere,* [75] *magni*
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo [76] *suspensi loculos* [77] *tabulámque lacerto*
Ibant [78] *octonis referentes idibus* [79] *æra.*
[80] *Sed puerum est ausus Romam* [81] *portare, docendum*
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
[82] *Semet prognatos.* [83] *vestem, servosque sequentes*
In magno ut populo si quis vidisset, [84] *avita*
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] *pudicum*
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum [87] *opprobrio quoque turpi:*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret [88] *olim,*
[89] *Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer: [90] *neque ego essem questus. ob hoc nunc*
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me [91] *pœniteat sanum patris hujus:* [92] *eóque*
[93] *Non, ut magna* [94] *dolo factum negat esse suo pars,*
Quòd non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio, nam si natura juberet

[68] Non generis splendore, sed vitæ probitate.
[69] Vitiis parvis.
[70] Lupanaria, fornices.
[71] Si vivo animo puro & vita integra.
[72] Harum virtutum pater mihi causa fuit.
[73] Qui quamvis esset pauper macro agello.
[74] In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
[75] Magnis patribus nati.
[76] Habentes loculos suspensos.
[77] In qua tabula numerare discunt.
[78] Idibus quorum octo sunt dies.
[79] Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
[80] Sed me puerum
[81] Propter teneram ætatem.
[82] Filios vel pronepotes suos.
[83] Adeo ut si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
[84] Ex avito patrimonio.
[85] Pater meus.
[86] Verecundum.
[87] Maledicto.
[88] Aliquando.
[89] Si me ad hoc instituisset, ut præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
[90] Si me fecisset præconem aut coactorem. [91] Nil me pœnitere debet, quamdiu sanus sum. [92] Atque ideo. [93] Non sic me defendam, ut, &c. [94]. Suo vitio & culpa.

A certis annis ævum [95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque: meis contentus, [98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem [99] onus (haud unquam solitus) portare molestum,
Nam mihi continuo major quærenda foret [1] res,
[2] Atque salutandi plures: ducendus & unus
[3] Et comes alter, uti ne solus rusve peregrève
Exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] petorrita. nunc mihi [5] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum:
[6] Mantica cui lumbos onere ulceret, atq; [7] eques armos
Objiciet nemo [8] sordes mihi, quas tibi [9] Tulli,
Quum [10] Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, [11] lasanum portantes, [12] œnophorumque,
[13] Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque aliis, vivo. qua cunque [14] libido est,
Incedo solus: percontor [15] quanti olus, ac far:
[16] Fallacem circum [17] vespertinumque pererro
Sæpe forum: [18] assisto divinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] laganique catinum.
Cœna ministratur [20] pueris tribus: & [21] lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] astat echinus
[23] Vilis, cum patera [24] guttus, [25] Campana supellex:
Deinde eo dormitum, non solicitus, mihi quòd cras
Surgendum sit mane, [26] obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse [27] minoris.
[28] Ad quartam jaceo post hanc vagor: aut ego [29] lecto
Aut scripto quod me tacitum juvet: ungor [30] olivo

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Ut alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Divitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel ambitionis causa.
3 Honoris gratia.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Avaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superius.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alvus exoneratur. Angl. a close stoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erant frequentes.
17 Vesperi.
18 Intersum rebus divinis vel rerum futurarum divinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris catinum.
20 A pueris tribus.
21 Mensa marmorea.

22 Astat mihi cœnanti echinus, id est, vas fictile, sic nominatum à similitudine Echini marini. 23 Parvi pretii 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, ubi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Noviorum junior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissime fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lucernis.*
Ast ubi me fessum Sol [32] *acrior ire lavatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora [33] *signi.*
Pransus [34] *non avidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domesticus otior. Hæc est*
Vita solutorum misera ambitione gravique:
[37] *His me consolor, victurum suavius,* [38] *ac si*
Quæstor avus, pater atque meus patruúsque fuissent.

31 Sordidus quidam Romanus. 32 Sol calidior. 33 Canicula. 34 Pransus moderate & parce. 35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere. 36 Domi otium ago. 37 Hac vita me consolor. 38 Suavius quam si ex familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Persio describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam ulcisci velit.

PRoscripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus, atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto sit Persius ultus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonsoribus esse.*
Persius hic permagna negotia dives habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege molestas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui possit vincere Regem:*
[10] *Confidens* [11] *tumidúsque: adeò sermonis amari,*
[12] *Sisennas, Barro,* [13] *ut equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
Convenit ([14] *hoc etenim sunt omnes jure molesti,*
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit; inter
Hectora [15] *Priamiden, animosum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *ut ultima divideret mors:*
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit: [17] *duo si discordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum, molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumviratu proscriptus est & damnatus. 2 Pus venenosum, i. pestiferam maledicentiam. 3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Romana natus. Angl. a mongrell 4 Lippi ad se alliciunt loquaces. 5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces. 6 Urbe Asiæ. 7 Cum Rege Rupilio 8 Duræ cervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conviciatores. 13 Ut longe superaret. Equi albi dicuntur omnium celerrimi. 14 Omnes molesti eo sunt jure, quo fortes, id est, eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Ut sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignavos.

Aut

Aut si[18] *disparibus bellum incidat, ut Diomedi*
Cum Lycio[19] *Glauco: discedat pigrior, ultro*
Muneribus missis.) Bruto Prætore[20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par[21] *pugnat. uti non*
[22] *Compositus melius*[23] *cum Bitho Bacchius in jus*
Acres[24] *procurrunt, magnum*[25] *spectaculum uterque.*
Persius exponit[26] *causam: ridetur ab omni*
Conventu: laudat Brutus lauditque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres,
Appellat[27] *comites*[28] *excepto Rege:*[29] *canem, illum*
Invisum agrocolis sidus, venisse[30] *ruebat*
Flumen ut hybernum,[31] *fertur quò rara securis*
Tum[32] *Prænestinus salso multumque fluenti*
[33] *Expressa arbusto*[34] *regerit convitia,*[35] *durus*
Vindemiator, & invictus: cui sæpe[36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce[37] *cucullum,*
At Græcus postquam est Italo perfusus[38] *aceto,*
Persius exclamat. Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui[39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem jugulas? operum[40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignavo. 19 Glaucus ignavior, ultro Diomedi, ut ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis. 20 Bruto Asiam occupante. 21 Verbis acerbe contendit. 22 In certamen congressurus. 23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum. 24 Currunt in publicum. 25 Spectaculum theatri & judicii. 26 Causam suam. 27 Comites Bruti. 28 Præter Rupilium Regem. 29 Caniculam pestiferam, sydus horribile. 30 Inconsulte dicebat. 31 Quo frondator raro pertingit ut ligna cædat. 32 Rupilius Rex, Præneste natus. 33 Convitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Ut durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori convitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans avem pigram ac nidi sui obliviscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Julium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem jugulare ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum Deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

OLim truncus eram[2] *ficulnus*[3] *inutile lignum:*
Quum faber[4] *incertus scamnum, faceretne Priapum*
Maluit esse Deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima[5] *formido. nam fures*[6] *dextra coercet,*
Obscœnóque ruber porrectus ab inguine[7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus olim truncus eram. 2 Truncus fici arboris. 3 Lignum nullam ad rem utile. 4 Dubius. 5 Sum formido. 6 Dextra quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetâtque[8] *novis considere in hortis.*
[9] *Huc prius angustis ejecta* [10] *cadavera cellis*
Conservus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulchrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hîc dabat:* [19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquiliis habitare* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quomodò tristes*
Albis [24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furesque feræque, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos, [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana [31] *majore ululantem (pallor utrasque*
Fecerat: horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Unguibus, [33] *& pullam divellere mordicus agnam*
Cœperunt: [34] *cruor in fossam confusus: ut inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat & altera cerea:* [37] *major*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat [38] *servilibus, utque*
Jam peritura modis. [39] *Hecaten vocat altera, sævam*
Altera [40] *Tisiphonem, serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunamque* [42] *rubentem,*

8 In hortis nuper structis, vel, nuper à Mæcenate institutis. 9 Ad hunc locum ubi Priapus stabat. 10 Cadavera inopum, & plebeiorum hominum. 11 Non in ornato feretro. 12 Constitutum est sepulchrum. 13 Pantolabus universum patrimonium abligurierat. 14 Luxuriose, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat. 15 In latitudinem. 16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores declarabant, se certum loci spatium à suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent. 17 In longitudine. 18 In Esquiliis datos significabat. 19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium heredibus esse exemptum. 20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchram jam extruxerat, hortosque amœnos adjunxerat. 21 Sepulcris remotis. 22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam. 26 Immutant. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea altera cerea. 37 Major effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Ut miserabiliter peritura. 39 Proserpinam umbrarum dominam. 40 Unam ex tribus furiis, quæ cædes ulciscitur. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret [43] his testis, post magna [44] latere sepulchra.
Mentior at si quid, merdis caput [45] inquiner albis
Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius & [46] fragilis Pedatia, furque Vocanus.
Singula quid memorem? quo pacto [47] alterna loquentes
Umbrae cum Sagana resonarent triste & [48] acutum?
Utque lupi barbam [49] variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris? & [50] imagine cerea
Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] duarum?
Nam, [52] displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate [53] ficus. [54] at illae currere in urbem.
Canidiae [55] dentes, altum Saganae [56] caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] Vincula, cum magno risuque jocoque [58] videres.

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Utinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubrae maculosae.
50 Ob imaginem ceream quae igne liquescebat, in perniciem ejus, quem exsecrabantur.
51 Canidiae & Saganae quae tanquam furiae erant.
52 Quantum sonat vesica rupta & discissa.
53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illae currebant. 55 Non suos dentes sed alienos arte insitos. 56 Saganae comam oppositam i. crinem hypocriticum, Ang. a perugg. 57 Licia ex diversis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cujusdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua jactabundè quaedam nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu invitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via [1] sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, & totus [2] in illis:
Occurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, [3] Quid agis, dulcissime rerum?
[4] Suaviter, ut nunc est, inquam: & cupio [5] omnia quae vis;
Quum assectaretur, Nunquid vis? [6] occupo. at ille,
[7] Noris nos (inquit) docti sumus, Hic ego, Pluris

1 In via sacra foedus ictum fuit inter Romulum & Tatium
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? inquit ille.
4 Rectè valeo secundum temporum conditionem.
5 Cupio uti tibi pr[...] veniant omnia ex animi sententia. 6 Praevenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? Hoc volo c[...] tes nosis.

Hoc

[8] *Hoc (inquam) mihi eris,*[9] *miſere diſcedere quærens,*
[10] *Ire modò ocyus, interdum*[11] *conſiſtere: in aurem*
[12] *Dicere neſcio quid puero, quum ſudor ad imos*
[13] *Manaret talos: O te*[14] *Bollane cerebri*
Felicem, ajebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret:[15] *ut illi*
Nil reſpondebam,[16] *Miſerè cupis (inquit) abire,*
Jamdudum video,[17] *ſed nil agis:*[18] *uſque tenebo,*
Perſequar.[19] *hinc quò nunc iter eſt tibi?*[20] *nil opus eſt te*
[21] *Circumagi: quendam volo viſere, non tibi notum:*
Trans Tiberim longè cubat is propè Cæſaris hortos.
[22] *Nil habeo quod agam, & non ſum piger: uſque ſequar*
[23] *Demitto auriculas, ut iniquæ mentis aſellus,* (te,
Quum gravius dorſo[24] *ſubiit onus.*[25] *incipit ille:*
Si benè me novi, non[26] *Viſcum pluris amicum,*
Non Varium facies. nam quis me ſcribere plures
Aut citius poſſit verſus? quis membra[27] *movere*
[28] *Mollius? invideat quod &*[29] *Hermogenes. ego canto,*
[30] *Interpellandi locus hic erat. Eſt tibi mater.*
Cognati,[31] *queis te ſalvo eſt opus?*[32] *Haud mihi quiſquam,*
Omnes[33] *compoſui.*[34] *Felices. nunc ego reſto.*
[35] *Confice. namque inſtat fatum mihi triſte,*[36] *Sabella*
Quod[37] *puero cecinit,*[38] *divina mota anus urna.*
[39] *Hunc neque dira venena nec*[40] *hoſticus auferet enſis:*
[41] *Nec laterum dolor. aut tuſſis, nec*[42] *tarda podagra:*
Garrulus hunc[43] *quando conſumet cunque, loquaces*
Si ſapiat, vitet, ſimul atque adoleverit ætas.
Ventum erat[44] *ad Veſtæ, quarta jam parte diei*
Præterita: & caſu, tunc reſpondere[45] *vadato*

8 Idcirco qui doctus es, pluris a me fies.
9 Vehementer, uſque ad miſeriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando conſiſtebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum ſudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo ſtrepitu conturbabatur, ergo felicis erat cerebri.
15 Poſteaquam.
16 Valde cupis abire.
17 Fruſtra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba ſunt Horatii qui multas fingit cauſas ſeſe ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Reſpondet garrulus aſſectator.
23 Tranſlatio eſt à jumentis, quorum aures demiſſæ corporis defatigationem ſignificant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viſcus & Varius Poetæ diſerti, amici fuere Horatii & Virgilii.
27 Saltare.
28 Facilius quam ego.
29 Cantor optimus.
30 Loquitur Horatius.
31 Quibus tua ſalus eſt neceſſaria. 32 Reſpondet Garrulus. 33 Omnes ſepelivi. 34 Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat felices hujus loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus ſortilega, fortaſſe Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mibi puero. 38 Commota urna divina, in quam ſortes erant ad divinationum futura conjectæ. 39 Puerum Horatium. Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per ſortes urna eductas. Enſis hoſtilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad veſtæ templum. 45 Ei, qui illum in jus vocaverat.

Debebat,

Debebat, quod ni fecisset, 46 perdere litem.
Si me amas, 47 inquit paulum hîc ades. 48 Inteream si
Aut valeo 49 stare, aut novi civilia jura:
Et propero 50 quo scis. Dubius sum quid faciam, inquit.
Tene relinquam, 51 an rem, 52 Me sodes, non faciam, 53 ille
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est
54 Cum victore) sequor. Mæcenas quomodò tecum?
55 Hinc repetit. 56 Paucorum hominū, 57 & mentis benè
Nemo 58 dexterius fortuna est usus. 59 Haberes (sanæ,
Magnum adjutorem posset qui ferre 60 secundas:
61 Hunc hominem velles si 62 tradere, dispeream ni
63 Summosses omnes. 64 Non isto vivimus 65 illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena 66 malis. nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut est quia doctior, est locus uni-
Cuique suus. 67 Magnum narras, vix credibile. 68 Atqui
Sic habet. 69 Accendis quare 70 cupiam magis illi
Proximus esse, 71 Velis tantummodo. 72 quæ tua virtus
Expugnabis, & est 73 qui vinci possit: eoque
Difficiles aditus primos habet. 74 Haud mihi deero:
Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam. 75 tempora quæram:
Occurram in triviis: 76 deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. 77 Hæc dum agit, ecce,
78 Fuscus Aristius occurrit, mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset: consistimus. Unde venis? &
Quò tendis? 79 rogat: & 80 respondet: vellere cœpi,
Et 81 prensare manu lentissima brachia, mutans,
82 Distorquens oculos, ut me eriperet. 83 malè salsus
Ridens 84 dissimulare: meum jecur 85 urere bilis

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Utinam inteream, inquit Horatius.
49 Stare in judicio seu in jure.
50 Ad Cæsaris hortos.
51 An causam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus sermonem intermissum sic repetit: Quomodo Mæcenas tecum agit.
56 Mæcenas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus.
57 Et sapiens est.
58 Dexterius quam tu, inquit Garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, i. qui tibi secundus esse posset.
61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Nisi summovere posses omnes, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Respondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Invidia, æmulatione, criminationibus &c.
67 Rem incredibilem narras, inquit Garru-
us. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (inquit Garrulus) cupiditate talis familiaritatis. 70 Qua[re] cupere debeo. 71 Tantum velle debes, inquit Horatius. 72 Ea est tua virtus, ut facile sis expugn[a]turus Mæcenatem. 73 Si sæpe instabis. 74 Diligentiam adhibebo, inquit Garrulus. 75 Tempo[ra] idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus illo tempo[re] nobilis. 79 Fuscus me rogat. 80 Respondet à me rogatus. 81 Arctius comprimere brachia. 82 Hu[c] illuc movens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. 85 Bi[lis] meum jecur urebat, id est, vehementer irascebar.

86 Certe

[86] Certè nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum [87] Memini benè: sed meliori
Tempore dicam: hodie [88] tricesima sabbata, vin' tu
[89] Curtis Iudæis [90] oppedere? [91] Nulla mihi (inquam)
Relligio est. [92] At mi. sum paulo [93] infirmior, unus
[94] Multorum ignosces: aliàs loquar. [95] Hunccine solem
[96] Tam nigrum surrexe mihi? [97] fugit improbus, ac me
[98] Sub cultro linquit, casu venit obvius illi
[99] Adversarius: & [1] Quò tu turpissime? magna
Exclamat voce: & [2] Licet antestari? Egò verò
[3] Oppono auriculam, [4] rapit in jus clamor utrinque,
Undique concursus: sic me servavit [5] Apollo.

86 Sunt verba Horatii ad Fuscum. 87 Respondet Fuscus. 88 Sabbata tricesimo quoque die mensis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Judæorum Sabbat. quo die Agnum comedebant. 89 Judæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam. 90 Contradicere & eorum religionem irridere. 91 Sunt verba Horatii. 92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Unus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus male falsus. 98 Linquit in suo me periculo ut victimam jamjam mactandam. 99 Garruli adversarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati, licetne te testem facere in garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam ut me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal ubi Prætor jus dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet iis quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilii versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse justam ostendit.

NEmpe [1] incomposito dixi pede currere versus
Lucili: quis tam Lucili fautor [2] ineptè est,
Ut non hoc fateatur? [3] at idem, quod sale multo
[4] Urbem defricuit, [5] charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, [6] dederim quoq; cætera, nam sic
[7] Et Laberî mimos, ut pulchra Poemata, mirer.
Ergo non satis est [8] risu diducere rictum
Auditoris: & est quædam tamen [9] hic quoque virtus
Est brevitate opus: [10] ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpè jocoso:

1 Dicit Lucilium asperum esse & durinsculum in compo(n)endis versibus. 2 Stultè. 3 Lucilius. 4 Quod cives Romanos acrius notarit. 5 In eodem Poemate laudatur, sed ironice. 6 Dare debeo. 7 Scenicos versus Laberii scriptoris dicacissimi. 8 Non satis est auditori risum movere. 9 Est quædam virtus risum movere. 10 Ne sententia claudicet.

15 De

[11] *Defendente vicem modo rhetoris, atque Poetæ,*
Interdum [12] *urbani, parcentis viribus atque*
Extenuantis eas [13] *consulto.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque* [19] *pulcher*
Hermogenes unquam legit, neque [20] *Simius iste,*
[21] *Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit, [22] *O seri studiorum* [23] *quine putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior. [25] *ut Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, te ipsum percontor. [26] *an & quam*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Corvinus.* [30] *patriis intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In sylvam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere catervas,*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *jugulat dum Memnona, dumque*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia judice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris*
[47] *Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Data opera.
14 Jocus interdum plus valet quam acrimonia.
15 Melius mordet, vel melius decidit & finit, ut vult Lambinus.
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 Ironice homo bellus
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Calvum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς, qui sero studiis operam dedistis.
23 Qui putetis. Nam particula Ne, abundat in sententia, vel, Conjunctio est confirmans.
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis intermiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commistum.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis?
27 Accusati Petilli, qui auream coronam Jovis furatus est. 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Corvinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia partim Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo utitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis Ab Achille jugulati narrat 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput, vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis, & Musarum. 44 Ad certaminis provocationem venientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Elu-

Eludente senem, [48] comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani. [49] Pollio regum
Facta canit. [50] pede ter percusso: forte [51] epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.
[53] Hoc erat, experto frustra Varrone [54] Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] Inventore minor, neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] hunc lutulentum, sæpe [57] ferentem
Plura quidem [58] tollenda relinquendis age quæso,
[59] Tu nihil in magno doctus reprendis [60] Homero?
Nihil comis tragici [61] mutat Lucilius [62] Acci?
Non ridet versus Enni [63] gravitate minores,
Quum de se loquitur, [64] non ut majore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere? [65] num illius num [66] rerum dura negarit
Versiculos natura [67] magis factos, & euntes
[68] Mollius? ac si [69] quis pedibus quid claudere [70] senis
[71] Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. [72] Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium: [73] capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis, [74] fuerit Lucilius: inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis & [75] Græcis intacti carminis autor:
Quamque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
[77] Detereret sibi multa: [78] recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur, & in versu faciendo

48 Tu Fundani unus ex iis qui hodie vivunt, potes argutam Comœdiam scribere comis. i. comiter & facete.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, ut nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quam Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluvio.
55 Lucilio Satyræ inventore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & rejiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Accius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minus graves quam oportet
64 Nonne ridet, quasi major sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa?
66 Rerum quas tractavit.

67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus ut aliquid claudat & finiat. 71 Hoc uno contentus. 72 Cassi Parmensis. Parma est Etruriæ civitas. 73 Qui tam multa scripsit, ut mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quod Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hac nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne supervacaneum.

79 Sæpe

[79]*Sæpe caput ſcaberet,*[80] *vivos & roderet ungues.*
[81] *Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,*
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus[82] *paucis lectoribus, an tua demens*
[83] *Vilibus in ludis dictari carmina malis?*
Non ego, nam ſatis eſt[84] *equitem mihi plaudere: ut audax*
Contemptis aliis exploſa[85] *Arbuſcula dixit.*
Men' moveat[86] *cimex Pantilius? aut crucier quòd*
[87] *Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus*
[88] *Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?*
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus: & hæc utinam[89] *Viſcorum laudet uterque*
Ambitione[90] *relegata, te dicere poſſum*
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre ſimulque
Vos Bibuli & Servi[91] *ſimul his te candide Furni:*
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] *Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,*
[93] *Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe*
[94] *Deterius noſtra:*[95] *Demetri, téque Tigelli*
[96] *Diſcipulorum inter jubeo plorare cathedras.*
I puer, atque meo[97] *citus hæc ſubſcribe libello.*

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad vivum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quam evulgentur.
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. ut Mæcenatem vel alium quempiam doctiſsimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, ut Cimex?
87 Quod Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere vellem.
94 Si placeant minus quam ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) jubeo plorare. vobis malum precor & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum. 97 Subſcribe cito.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARUM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potius quàm Satyris (utpote in quibus alii aliud desiderent) exponit; & cur ei parere non possit, ostendit.

Sunt quibus in Satyra videar [1] *nimis acer:* [2] *& ultra*
Legem tendere opus: [3] *sine nervis* [4] *altera quicquid*
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] *deduci posse. Trebati,*
Quid faciam, [6] *præscribe.* [7] *quiescas.* [8] *ne faciam, inquis*
Omnino versus? [9] *aio.* [10] *peream malè, si non*
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] *ter uncti*
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] *Irriguumque mero* [13] *sub noctem corpus habento.*
Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] *laturus.* [15] *cupidum, pater optime, vires*
Deficiunt: neque enim quivis [16] *horrentia pilis*
Agmina, nec [17] *fracta pereuntes cuspide Gallos,*
Aut [18] *labentis equo* [19] *describat vulnera Parthi.*
[20] *Attamen & justum poteras, &* [21] *scribere fortem,*
[22] *Scipiadam ut sapiens Lucilius:* [23] *haud mihi decro,*
Cùm res ipsa feret. [24] *nisi dextro tempore,* [25] *Flacci*

1 Nimium asper.
2 Ultra legem Satyræ, i. ultra modum in vitiis insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententiis.
4 Altera pars, i. alii homines.
5 Tanquam lanam deduci i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. Nam tu es clarus Jurisconsultus.
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desiste à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatii consilium. Natatori ungebantur, ut olei calore adversus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulo ante noctem

14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis, i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis è corpore non potuit evellere, nisi fractum. 18 Parthi ex equo dejecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti justitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii versus.

Verba

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui male si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumque* [30] *nepotem:*
Cum sibi quisque [31] *timet quanquam est* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *ut semel* [36] *icto*
Accessit fervor capiti, [37] *numerusque lucernis.*
Castor gaudet equis: ovo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis* [40] *quot capitum vivunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucili ritu,* [42] *nostrum melioris utroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si male cesserat, unquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, ut omnis*
[47] *Votivâ pateat veluti descripta tabellâ,*
[48] *Vita senis: sequor hunc, Lucanus an Appulus* [49] *anceps.*
Nam Venusinus erat finem sub [50] *utrumque colonus.*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis,*
[52] *Quò ne per vacuum Romano incurreret hostis:*
Sive quòd Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incurreret violenta. sed hic stylus haud petet [53] *ultrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? O pater, & rex*
Jupiter, [56] *ut pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commorit (melius non tangere, clamo)*
[58] *Flebit, & insignis tota* [59] *cantabitur urbe.*
[60] *Servius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *urnam:*
[63] *Canidia Albuti, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quam Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percussu à vini vaporibus.
37 Ebrius rem unam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. Trahit sua quemque voluptas.
41 More Satyrio.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucilius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei male evenerat
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad liberos suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis.
48 Vita Lucilii.
49 Sum dubius.
50 Inter Lucaniam & Appuliam. Est enim Horatius in oppido Venusio natus. 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, pervium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam vivum. 55 A maledicis. 56 Utinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) ut non sit causa cur illo utar. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur conditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo judicum rejectionem. 63 Albutii filia venefica. 64 Minitatur venenum.

Grande malum [65] *Turius, si quis se judice certet:*
Ut, [66] *quo quisque valet* [67] *suspectos terreat:* [68] *utque*
Imperet hoc natura [69] *potens.* [70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: unde, [71] *nisi intus*
Monstratum? Scævæ [72] *vivacem crede nepoti*
Matrem: [73] *nil faciet sceleris* [74] *pia dextera. mirum:*
Ut neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala [75] *tollet anum* [76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat, [78] *seu mors atris circumvolat alis.*
Dives, inops, Romæ, [79] *seu sors ita jusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam, [80] *color.* [81] *O puer ut sis*
Vitalis metuo, [82] *& majorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.* [84] *Quid, cum est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina [85] *morem,*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet introrsum turpis? num Lælius,* [88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere* [90] *Metello,*
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi [91] *arripuit,* [92] *populumque tributim.*
Scilicet uni [93] *æquus virtuti. atque* [94] *ejus amicis.*
[95] *Quin ubi se à vulgo,* [96] *& scena, in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,* [99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,* [2] *soliti. quicquid sum ego, quamvis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse* [5] *invita fatebitur usque*
Invidia: & [6] *fragili quærens illidere dentem*
[7] *Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,*

65 Judex summarius & venalis. 66 Quomodo quisque plurimum potest. 67 Ut terreat quos metuit. 68 Et quemadmodum natura hoc imperet. 69 Potenter. 70 Sic ratiocinare mecum. 71 Nisi à natura. 72 Scævæ longævam matrem committe quam nimium vivere moleste fert. 73 Non gladio eam perimet sed veneno. 74 Quæ pia videtur, nec tamen est. 75 Occidit matrem. 76 Melle corrupto. 77 Ne sim longior. 78 Sive mors celeris & violenta mihi imminet. 79 Seu fortuna ita jusserit. 80 Quodcunque erit vitæ genus. 81 O Horati, inquit Trebatius, ne non sis vivax, metuo si satyras scribes. 82 Et ne quis gratiosus apud majores viros, &c. 83 Morem tibi inferat. 84 Rogat Horatius quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit? 85 In morem satyricum. 86 Uniuscujusque vitia detegere. 87 Incederet & obambularet nitidus, i. ut civis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucilii ingenio sunt offensi? 90 Ob Metellum & Lupum homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpavit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Jocari cum ipso Lucilio. 99 Et à rebus seriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucilii qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolens. 7 In rem solidam incurret.

Dissentis

Dissentis.[8] equidem nihil hic diffingere possum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid [9] sanctarum inscitia legum:
Si [10] mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
[11] Judiciumque. [13] esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatur Cæsare: si quis
Opprobriis dignum [14] latraverit, [15] integer ipse:
[16] Solventur risu tabulæ, [17] tu missus abibis.

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre quin pro te pronunciem. 9 Ignorantia legum quæ aliquid jubent aut vetant pœna sancita, à verbo sancior.] 10 Carmina maledica. 11 Lex xii. tabularum lata est. 12 Actio ex lege. 13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala i. indocta. 14 Si laceraverit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissolventur cum judicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolveris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ servit, cum dicit non certo judicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque ut incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum & luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Quæ virtus, & quanta,[1] boni sit vivere parvo:
(Nec meus hic sermo est: sed quem[2] præcepit Ofellus
Rusticus,[3] à normis sapiens,[4] crassique Minerva)
Discite non inter [5] lances, mensasque [6] nitentes,
Cum stupet insanis [7] acies fulgoribus, & cum
[8] Acclinis falsis animus [9] meliora recusat:
Verum hic [10] impransi mecum disquirite. [11] cur hoc?
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] Corruptus judex. [13] leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia [14] assuetum græcari, [15] seu pila velox,
Molliter austerum [16] studio fallente laborem,
Seu te [17] discus agit: [18] pete cedentem aëra disco.
Cum labor [19] extuderit fastidia: [20] siccus, inanis

1 Ordo est. ô boni discite quæ virtus, &c. 2 Præmonstravit & docuit. 3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ. 4 Doctrina non excultus. 5 Vasa pretiosa pro epulis. 6 Mensas opiparas. 7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum judicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur. 8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, quod multo cibo repletis accidit. 9 Veram virtutem repudiat. 10 Jejuni. 11 Cur velim ut impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confectus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter vivere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, id est, delectat. 16 Pilæ ludo oblivionem laboris afferente molliter, id est, cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia usitatus. 18 Jacta discum in aerem, qui cedit corporibus gravioribus. 19 Cum labor fugaverit satietatem, quæ nauseam parit. 20 Sitibundus, & famelicus.

[21] *Sperne cibum vilem: nisi* [22] *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta: [23] *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces [24] *hyemat mare. Cum sale panis*
[25] *Latrantem stomachum benè leniet.* [26] *Unde putas aut*
[27] *Qui partum?* [28] *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in te ipso est. [29] *Tu pulmentaria quære*
Sudando. [30] *pinguem vitiis, albumque, nec Ostrea,*
Nec Scarus, aut poterit [31] *peregrina juvare* [32] *Lagois.*
Vix tamen [33] *eripiam, posito pavone, velis quin*
[34] *Hoc potius, quam gallina* [35] *tergere palatum,*
Corruptus [36] *vanis rerum: quia veneat* [37] *auro*
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda:
[38] *Tanquā ad rem attineat quicquam. num vesceris istâ*
Quam laudes, plumâ? [39] *coctove num adest honor idem?*
Carne tamen quamvis distat nihil [40] *hoc magis illa*
[41] *Imparibus formis deceptum te patet.* [42] *esto.*
[43] *Unde datum sentis,* [44] *lupus hic Tiberinus, in alto*
Captus [45] *hiet?* [46] *pontesne inter jactatus an amnis*
[47] *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem*
Mullum: [48] *in singula quem minuas pulmenta, necesse est.*
[49] *Ducit te species, video.* [50] *quo pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilcet [51] *illis*
Majorem natura [52] *modum dedit: his breve pondus.*
JEJUNUS raro stomachus [54] *vulgaria temnit.*
Porrectum magno [55] *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyis [56] *gula digna rapacibus. at vos*
[57] *Præsentes Austri,* [58] *coquite horum obsonia: quanquā*
[59] *Putet aper, Rhombusque recens: mala copia* [60] *quando*
[61] *Ægrum solicitat stomachum: cum rabula* [62] *plenus,*
Atque [63] *acidas mavult inulas, necdum omnis abacta*

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachū inanem
26 Unde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quomodo paratū?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulis pulmento suaviores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum, neq; Ostrea nec Scarus poterit juvare.
31 Peregre advecta.
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pavone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum, ut delitiis luxuriosis.
37 Majori pretio
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pavoni manent illæ plumæ.
40 Forma pavonis magis quam illa i. forma gallinæ.
41 Formis pulchritudine dissimilibus.
42 Concedo.
43 Quomodo scis?
44 An piscis iste sit in fluvio Tiberi captus, an alto i. in mari? 45. Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46. An inter pontes, ubi lupus est potior, propter aquam concitatiorem. 47. Circa Ostia Tiberis. 48. Quem dividas necesse est in frusta. 49. Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50. Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51. Lupis. 52. Dedit proceritatem 53. Mullis. 54 Vulgares cibos. 55. Magnum Mullum. 56. Obsoniorum helluo, cujus dapes dignæ sunt Harpyarum contactu inquinari. 57. Austri precibus meis faventes. 58. Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam movet & contemnitur 60. Quia. 61. Copia fastidientem gravat stomachum. at Helluo exaturatus. 63. Inulæ sunt utiles ad appetitum excitandum, quia viscosam pituitam incidunt

64. Pau-

[64] *Pauperies epulis* [65] *regum, nam* [66] *vilibus ovis*
[67] *Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem*
Præconis [68] *Galloni erat acipenſere menſa*
Infamis. quid? tum [69] *Rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos ſuaveis [72] *edixerit aſſos:*
Parebit [73] *pravi docilis Romana juventus.*
[74] *Sordidus à tenui victu diſtabit,* [75] *Ofello*
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris [76] *illud,*
Si te [77] *aliò pravum detorſeris. Avidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret,*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *eſt, & ſylveſtria corna:*
Ac [81] *niſi mutatum, parcit defundere vinum, &*
[82] *Cujus odorem olei nequeas perferre (* [83] *licebit*
Ille [84] *repotia, nataleis, aliósve dierum*
Feſtos [85] *albatus celebret) cornu ipſe* [86] *bilibri*
Caulibus inſtillat, [87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu ſapiens utetur, & horum
[88] *Utram imitabitur? hac urget* [89] *lupus, hac,* [90] *canis* [91] *angit.*
[92] *Mundus erit, qui non offendat,* [93] *ſordidus, atque*
[94] *In neutram partem cultus miſer.* [95] *hic neque ſervus*
[96] *Albuti ſenis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sævus erit: neque ſic, ut [98] *ſimplex Nævius* [99] *unctam*
Convivis præbebit aquam: vitium hoc quoque magnum
Accipe nunc, victus tenuis. [1] *quæ, quantaque ſecum*
Afferat: imprimis valeas bene; nam variæ res
Ut noceant homini, [2] *credas, memor illius eſcæ,*
Quæ [3] *ſimplex olim tibi* [4] *ſederit. at ſimul aſſis*
[5] *Miſcueris elixa: ſimul conchylia turdis:*

64 Victus tenuis
65 Majorum virorum epulis.
66 Parvi pretii
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obſoniorum gurges, qui primus convivio poſuit acipenſerem piſcium, omnium habitum nobiliſſimum.
69 Rhombus piſcis ſummo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus guloſus, præturam expetens tulit repulſam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Juventus quæ cito prava diſcit.
74 Inter victum ſordidum & luxurioſum victus medius eſt interjectus, qui etiam laudabilis eſt.
75 Philoſopho inculto, de quo ſupra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & ſordibus.
79 Oleas vetuſtate corruptas.
80 Comedit.
81 Niſi acidum, ut acetum.
82 Et inſtillat caulibus oleum, cujus odorem, &c.
83 Quamvis.
84 Convivia facta die ſecundo à nuptiis vel comeſſationes quæ liberis natis in tervicinos celebrantur. Ang. Childfeaſts.
85. Alba veſte indutus. 86. E vaſculo corneo quod duas olei libras continet. 87. Aceti morientis & languidi 88 Gallonium luxurioſum an Avidienum ſordidum? 89 Edacitas vel ingluvies. 90. Immunditia vel ſordes. 91 Ut eſt in proverbio. 92. Ille tenet medium. 93. Indecora parſimonia. 94. Et in neutram partem cultus ſive ſordidi ſive luxurioſi erit miſer 95. Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius ſervos ſuos caſtigabat quam aliquis eorum peccaſſet. 97 Dum officia diſtribuit. 98. Ut Nævius parum ſtudens 99 Aquam unguentis illutam, quod eſt luxuriæ conſectaneæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Una. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in ſtomachum ingeſſeris.

Dulcia

Dulcia se [6] in bilem vertent, stomachoque [7] tumultum
Lenta feret [8] pituita. vides, [9] ut pallidus omnis
Cœna desurgat [10] dubia? quin corpus onustum
[11] Hesternis vitiis, animum quoque [12] prægravat una:
[13] Atque affigit humo divinæ particulam auræ:
[14] Alter, ubi dicto citius [15] curata sopori
Membra dedit, [16] vegetus præscripta ad munia surgit.
[17] Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam;
Sive diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] ubique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer & validus [19] præsumis, mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
[20] Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia [21] na-
Illis nullus erat: sed, credo, [22] hac mente, quod hospes
Tardius adveniens, [23] vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me [24] prima tulisset.
Das aliquid famæ, [25] quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande [26] ferunt una cum damno dedecus. [27] adde
Iratum [28] patruum, vicinos: [29] te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] Æs, laquei pretium, jure, inquis, [31] Thrasius istis
Jurgatur verbis, ego vectigalia magna
Divitiasque habeo [32] tribus amplas regibus. [33] ergo
[34] Quod superat, non est [35] melius quo insumere possis?
Cur eget [36] indignus quisquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua deum? cur improbe chara
Non aliquid patriæ [37] tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi [38] rectæ semper erunt res?

6 In choleram abibunt.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia ubi convivæ dubitant quid de multis sumant.
11 Hesterna crapula.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum dejicit animam divini spiritus partem.
14 Alter cujus victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parce vivit, ad meliorem victum potest transcurrere aliquando.
18 Et ubi senectus advenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Aprum leviter putentem.
21 Judicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri fit gratior quam quodvis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cujus sub imperio es.
29 Te tibi inimicum, quia omnia tua das aliis.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idemque pauper. 32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi supererit. 35 Non melius quam in epulas luxuriosas 36 Inopia indignus, qui non meretur, nec debet egenus esse. 37 E tanto acervo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O magnus [39] posthac inimicis risus, uternam
[40] Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
[41] Pluribus assuerit mentem, corpusque [42] superbum:
An qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace ut sapiens, [43] aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellum
[44] Integris opibus novi [45] non latius usum,
[46] Quam nunc accisis [47] Videas [48] metato in agello
Cum pecore, & gnatis [49] fortem [50] mercede colonum:
[51] Non ego, narrantem temere edi luce [52] profesta
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi seu [53] longum post tempus venerat hospes,
[54] Sive operum vacuo gratus conviva [55] per imbrem
Vicinus: [56] bene erat. [57] non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hædo: tum [58] pensilis uva secundas,
Et nux ornabat mensas, [59] cum duplice ficu.
[60] Post hoc ludus erat [61] cuppa potare magistra:
[62] Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
[63] Explicuit vino contractæ [64] seria frontis.
[65] Sæviat, atque novos moveat fortuna [66] tumultus:
Quantum [67] hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri [68] nituistis, [69] ut huc novus incola venit?
[70] Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit, nos expulit [71] ille,
Illum aut [72] nequities, [73] aut vafri inscitia juris,
Postremò expellet certè [74] vivacior hæres.

39 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus assueverit?
42 Corpus delitiis elatum.
43 Præparaverit, quæ in rebus adversis usui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quam nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Umbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum injuriam fortiter ferentem.
50 Pretio data pro agro suo ad Umbrenum translato.
51 Totus usque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festo, Angl. a working-day.
53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus.
54 Sive cum vacarem ab opere.

55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus instructa. 58 Uva, quæ pendens servabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas mariscas appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explevissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quam ipsa cuppa, id est, ut suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres ut culmum faceret exurgere altum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas, & molestias quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna in qua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in usu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Umbrenus. 70 Sunt autem privata nulla natura Cic. Offic. I. 71 Umbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri juris ignoratio. Sed cur poeta jus, vafrum, appellat? An quod hujusmodi vafrities est in jurisconsultis, ut in utramque partem jus exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius vivens succedit.

Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli [75] proprius: sed cedet in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite [76] fortes:
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Vivite forti animo adversus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quod nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
[2] Membranam poscas, [3] scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi quod vini somnique [4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas. quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti, sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est.
Culpantur frustra [7] calami, [8] immeritusque laborat
Iratis natus [9] paries diis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara [10] minantis.
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto,
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
[14] Invidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia: aut quicquid [17] vita meliore parasti,
[18] Ponendum æquo animo. [19] Dii te, Damasippe, deæque
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore, sed unde
Tam bene me nosti? [22] Postquam omnis res mea [23] Ianum
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia cura, curo
[25] Excussus propriis. [26] olim nam [27] quærere amabam,

1 O Horati.
2 Chartam in qua scribas.
3 Commutans omnia, quæ in tabulis aliquando scripseras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens
5 Nil dictu dignum quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc i. ad villam fugisti ut scriberes
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immerito abs te vexatur paries ædificatus diis & poetis male propitiis.
9 In pariete certo solebant poetæ siquid noctu in mentem veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tecum educere in villulam rusticam? 14 Invidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita ut mavis otiari, & nihil scribere. 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est, & abjiciendum patienter. 19 Horatius satis ridicule gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum ubi mercatores & fœneratores conveniebant 24 Quasi ad scopulos illisa est, id est, diminuta & consumpta. 25 Ejectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum, prius quam sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

[28] *Quo vafer ille pedes lavisset* [29] *Sisyphus ære:*
Quid sculptum [30] *infabre,* [31] *quid fusum durius esset.*
[32] *Callidus huic signo ponebam* [33] *millia centum;*
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram unde frequentia [34] *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen, [35] *compita* [36] *Novi;*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emovit veterem mirè [39] *novus, ut solet,* [40] *in cor*
Trajecto [41] *lateris miseri capitisque dolore;* *(get.*
Ut [42] *lethargicus hic, quum sit* [43] *pugil, & medicum* [44] *ur*
[45] *Dum ne quid simile huic, esto ut libet.* [46] *O bone, ne te*
[47] *Frustrere: insanis & tu,* [48] *stultique prope omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *unde ego mirè*
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus jussit [52] *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricio non tristem [53] *ponte reverti.*
Nam [54] *male re gesta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen; [56] *dexter stetit, &, cave faxis*
Te quicquam indignum. pudor (inquit) te [57] *malus urget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi
Primum nam inquiram, quid sit furere? hoc si erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala stultitia & quæcunque inscitia veri*
Cæcum agit, insanum Crysippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto sapiente, tenet; nunc accipe quare
[64] *Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Insano [65] *posuere.* [66] *velut sylvis, ubi passim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit;*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique
[69] *Error,* [70] *sed variis illudit partibus. Hoc te*

28 In quo vase æreo.
29 Sisyphus Æoli filius Corinthi rex
30 Minus artificiose.
31 Quid minus eleganter esset conflatum.
32 In eo callidus eram quod sciebam signatis operibus justum pretium imponere.
33 Sestertium nummum 100000
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter, qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Novi, inquit Horatius.
37 Illius negotii.
38 Respondet Damasippus.
39 Novus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν Galenus appellat.
41 Pluritidis.
42 Ut veternosus.
43 Quum sit phreneticus.
44 Et medicum verberat
45 Dummodo ne quid facias huic phrenetico simile (inquit) Horat. esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.
50 A quo.
51 Ex eo tempore.
52 Philosophicam barbam nutrire ad umbilicum usque, aut ad pubem demissam. 53 Unde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stertinius fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in sylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit 69 Unus est error utrique. 70 Sed error ille quasi lusibundus in variis versatur partibus, utputa dextra & sinistra.

Crede

Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus unum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: ut ignes,*
Ut rupes, fluviosque[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluviosque ruentis clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima:[75] *serva:*
Non magis audierit, quam[76] *Fufius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *catienis mille ducentis,*
Mater te appello clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem a Nerio: non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in jus, malis ridentem alienis,
Fiet aper modo avis, modo saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contra bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *jubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristive superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima avaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serva te, tibi cave.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Ilione nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormivit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polidori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater, te appello.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei cedat.
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius affert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & juris laqueos.
85 Tergiversator, qui ne solvat debitum, varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.

86 Bene rem gerere. 87 Multo insanior est Perillus. 88 Mutuo dantis vel jubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinii sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans, remedium est [illegible]

Nescio

Nescio an [95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Hæredes [96] *Staberi summam incidere sepulchro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum [97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio* [99] *Arrî:*
[1] *Frumenti quantum metit* [2] *Africa.* [3] *Sive ego pravè,*
Seu rectè, hoc volui: [4] *ne sis patruus mihi* [5] *credo*
Hoc Staberi [6] *prudentem animum vidisse. Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Hæredes voluit? [7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cavit nihil [8] *acrius: ut si*
Fortè [9] *minus locuples uno quadrante perimet,*
Ipse videretur sibi [10] *nequior.* [11] *omnis enim res,*
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent: quas qui construxeris, ille
[12] *Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex*
Et quicquid volet. [13] *hoc veluti virtute paratum,*
Speravit [14] *magnæ laudi fore. quid simile isti*
[15] *Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum*
In media jussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] *uter est insanior horum?*
Nil agit exemplum, [17] *litem quod lite resolvit.*
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus ulli:
Si [18] *scalpra &* [19] *formas,* [20] *non sutor: nautica vela,*
[21] *Aversus mercaturas: delirus & amens*
Undique dicatur merito. quid discrepat [22] *istis*
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
[23] *Compositis, metuensque velut contingere* [24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque* [26] *illinc*
Audeat [27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius foliis parcus vescatur [28] *amaris:*

95 Quicquid ellebo[ri] in Anticyra nascitu[r]

96 Hominis avariss[i]mi, qui jussit hæ[re]des, quantam quisq[ue] summam ex test[a]mento accepissent [in] ejus sepulchro inc[i]dere.

97 Exhibere.

98 Damnati sunt eju[s] testamento.

99 Hominis sump[tu]osi.

1 Maximam vim fru[-]menti.

2 Frumenti feracis[-]sima.

3 Staberium sic lo[-]quentem inducit. Hæ[c] est ultima mea vo[-]luntas sive sit prav[a] sive recta.

4 Noli me objurga[re] ut solent patrui suo[s] nepotes.

5 Respondet Dama[-]sippus sive quis aliu[s]

6 Ironice.

7 Quam diu vixit.

8 Nihil cavit vehe[-]mentius quam pau[-]pertatem.

9 Si uno quadrant[e] pauperior esset mor[-]tuus.

10 Luxuriosior.

11 Hæc dicuntur ex persona Staberii.

12 Ex avari judicio.

13 Has divitias accu[-]mulatas.

14 Ad nominis su[i] immortalitatem.

15 Aristippus Socra[-]tis auditor, non Græ[-]cus natione, sed ide[o] Græcus dicitur qu[i] Græcis literis philo[-]sophatus est.

16 Staberius an Ari[-]stippus?

17 Quod ex lite di[-]soluta novam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligne[i] quibus utuntur sutores ad calceos componendos. Angl. lasts. 20 Si ille qui sutor non est, em[at] scalpra. 21 Alienis à mercatura. 22 Ab illis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Jace[ns] 26 Illius cumuli. 27 Quamvis sit dominus, & esuriat. 28 Foliis agrestibus.

Si

Si positis intus Chii veterisque Falerni?
Mille cadis, (29 nihil est: ter centum millibus) acre
Potet acetum: age, si & 30 stramentis incubet, 31 unde
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
32 Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius aut etiam libertus 33 ut ebibat hæres,
34 Diis inimice senex custodis? 35 ne tibi desit?
Quantulum enim 36 summæ curtabit quisque dierum,
37 Ungere si caules oleo meliore caputque
Cœperis impexa fœdum 38 porrigine? quare,
39 Si quidvis satis est, perjuras, surripis, 40 aufers
Undique? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servósque tuos quos ære 41 pararis:
Insanum omnes te pueri clamentque puellæ.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
42 Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis 43 Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum 44 occisa insanisse parente?
Ac non antè malis dementem 45 actum furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin 46 ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non 47 Pyladen ferro violare ausus've sororem
Electram: tantùm maledicit utrique vocando
Hanc furiam, hunc 48 aliud jussit quod 49 splendida bilis.
50 Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui 51 Vejentanum festis potare diebus
52 Campana solitus trulla, 53 vappámque profestis:
Quondam 54 lethargo grandi est oppressus: ut hæres

Parum est quod ...o, mille vini cados ...ui repositos ...bere.
Vilibus ... ...as ...cumentibus ...sternuntur.
Natus annos uno ...inus octoginta, id ...t, septuaginta ...vem.
Epulæ vermium ...ui vestes corrodunt ...ut tineæ.
Ut consumat.
Diis invise.
Custodis ne tun, tibi quippiam ...sit?
Quantulum de ...mma pecuniaria ...putabit unusquis...e dies?
Si victu paulo ...ndiore utaris.
Porrigo est mor...s capitis ubi inter ...os surgunt quædam ...uamulæ.
Si exiguum tibi ...ficit, quamobrem ...jeras? &c.
Quare aufers per ...m?
Quos emisti ...cuniis.
Sanus ne es & ...nsibus integris?
Non Argos.
An putas eum ...m insanum fuisse ...tequam ... ...mitteret?
Impulsum furiis.
Postquam habitus furi...us.
Pyladen socium ...m.
Alio nomine.
Quod furor pro...niens ex atra bile ...rat. Bilis est ...enilita & mordax instar aceti.

50. Opimius avarus pauper argenti domi recon...ti. 51. Vinum ...elium ... num & ... ingrati. Vejentani civitas est Campaniæ. 52. Vase potario fictili. 53. Vinum insipidum. 54. Veterno.

Jam

Jam circum loculos & [55] claves lætus ovansque
Curreret, [56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
[57] Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: [58] hoc age.
[59] Quid vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat stomacho [62] fultura ruenti.
Quid cessas? agedum, sume hoc [63] ptisanarum orizæ.
[64] Quanti emtæ? parvo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis pereamne rapinis?
[66] Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus & insanus. Quid? si quis non sit avarus?
Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non est cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Recte est igitur, surgetque? [70] Negabit;
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax
[72] Naviget anticyram. quid enim differt, [73] barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare [74] paratis?
Servius Oppidius [75] Canusi duo prædia dives
Antiquo censu natis [76] divisisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucesque
[78] Ferre sinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cavis abscondere [81] tristem,
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
[82] Tu Nomentanum, [83] tu ne sequerere [84] Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu, cave ne minuas, tu, ne majus facias id

55 Quibus cum ... re... inhæreret.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba sunt Opimii. Mene vivo ha... auferet hæres?
58 Huic rei da operam, ut convalescas.
59 Quid vis faciam, inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medic...
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryzo confectam.
64 Quærit Opimi... quanti empta sit ory... za in genitivo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum inducit lo... quentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Crateus negabit.
71 Ut se gratum ostendat Laribus q... eum à perjuriis & avaritia liberarunt.
72 Purgetur Hellebo... ro, quia insanus est.
73 Ventri omnivoro Athenienses in Barathrum locum profundiorem malefico demittebant.
74 Quæsitis.
75 Canusium, est oppidum in Appulia.
76 Divisisse.
77 Tesseras.
78 Id dicimur laxo sinu ferre cujus nullam curam gerimus.
79 Donare nuces & ludere talis.

80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81. Sollicitum 82. Timui ne tu Aule Nome... prodigum sequereris. 83. Ne tu O Tiberi. 84. Avarum fœneratorem.

Quod

Quod ſatis eſſe putat pater, & [85] natura coercet.
Præterea, ne vos [86] titillet gloria, jure-
-jurando obſtringam [87] ambo: uter ædilis fuerit, vel
Veſtrûm prætor, is [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] *In cicere atque faba, bona tu perdáſque lupinis,*
[91] *Latus ut in circo ſpatiare, [92] aut æneus ut ſtes,*
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?
Scilicet [93] ut plauſus, quos fert [94] Agrippa feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] *Ne quis humaſſe velit Ajacem [96] Atrida vetas cur?*
[97] *Rex ſum.* [98] *Nil ultra quæro plebeius.* [99] *Et æquam*
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus, [1] inulto
Dicere quæ ſentit, permitto. [2] *Maxime regum*
Dî tibi dent capta claſſem reddúcere Troja:
Ergo [3] conſulere, & mox reſpondere [4] licebit?
[5] *Conſule.* [6] *Cur Ajax heros ab Achille [7] ſecundus*
[8] *Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?*
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato,
Per quem [9] tot juvenes patrio caruere ſepulchro?
[10] *Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem,*
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
[11] *Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide,* [12] *natam*
Ante aras, ſpargíſque [13] mola caput improbe ſalſa,
[14] *Rectũ animi ſervas?* [15] *Quorſum?* [16] *Inſanus quid enim*
Fecit, quum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim (Ajax
Uxore, & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipſum violavit Ulyſſem.
[18] *Verum ego, ut hærentes adverſo littore naves*
Eriperem, [19] *prudens placavi ſanguine divos.*
[20] *Nempe tuo furioſe?* [21] *Meo, ſed non furioſus.*
[22] *Qui ſpecies* [23] *alias veris, ſceleriſque tumultu*

85 Natura paucis contenta eſt.
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is eſt, cui jus teſtandi eſt ademptum, vel cui nemo jure cogitur teſtimonium exhibere.
89 Execrandus eſto.
90 Ædiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Ut in lato circo ſuperbus ambules.
92 Ut ænea ſtatua tibi erigatur.
93 Ut populi applauſus feras.
94 Gener Auguſti, qui virtute fuit leo, cum tu ſis vulpes imbellis.
95 Dialogus eſt inter plebeium quendam, & Regem Agamemnonem.
96 Agamemnon.
97 Reſpondet Agamemnon.
98 Verba ſunt plebeii.
99 Agamemnon rationem ſuam intimat.
1 Impune.
2 Verba plebeii captantis benevolentiam a rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, inquit Agamemnon.
6 Loquitur plebeius.
7 Uno Achille inferior.
8 Jacet inſepultus.
9 Tot Trojani.
10 Mille oves (inquit rex) occidit.
11 Verba ſunt plebeii. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre mollito & ſale facta. 14 Rectum animum ſervas? id eſt, ſanus ne es? 15 Quorſum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeii. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Reſpondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo ſanguine (inquit Plebeius) quapropter furioſus fuiſti. 21 Meo ſanguine ventos placavi (inquit Agamemnon) ſed non ideo furioſus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris.

Permiſtas

24 Permistas capiet, 25 commotus habebitur: atque
Stultitiamne erret, 26 nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos 27 admittis inanes,
28 Stas animo? 29 & purum est vitio tibi, 30 quum tumidum est cor?
Si quis lectica 31 nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem ut gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Pusam aut pusillam appellet: fortique marito
32 Destinet uxorem: interdicto 33 huic omne adimat 34 jus
Prætor, & ad sanos 35 abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta 36 devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo, ubi parva
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit 37 vitrea fama,
38 Hunc circumtonuit gaudens 39 Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & 40 Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim stultos 41 ratio insanire 42 nepotes.
43 Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
44 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, 45 ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, 46 cum Velabro omne 47 macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras:
Accipe, quid contra juvenis responderit 48 æquus:
In nive Lucana 49 dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego. 50 tu pisces hyberno ex æquore 51 verris:
52 Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer:
53 Sume tibi decies: 54 tibi tantundem: 55 tibi triplex,
56 Unde uxor media currat de nocte 57 vocata.
58 Filius Æsopi detractam ex aure 59 Metellæ,
(Scilicet 60 ut decies solidũm exsorberet) aceto

23 Et cum scelere conjunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitii.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat uxorem.
33 Tanquam furioso.
34 Jus bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet aræ.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asotum.
41 Rerum eventus probabit.
42 Luxuriosos insanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones cupediarii? id genus homines perditi, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant unguentarii.
47 Locus publicus obsoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationem lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piscator.
51 Hyeme piscaris.
52 Segnis sum ego.
53 O venator sume tibi decies centena sestertium nummum millia. 54 O Piscator. 55 O leno sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius Æsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æsopium adamavit. 60 Ut decies centum millia sestertium nummum devoraret.

61 Diluit

61 *Diluit insignem bacam, qui sanior ac si*
62 *Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 *Nequitia & nugis, pravorum & amore 64 gemellum,*
Luscinias soliti 65 impenso prandere coemptas.
66 *Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi?*
67 *Ædificare casas, plostello adjungere 68 mures.*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 barbatum: 70 amentia verset.
Si puerilius 71 his, ratio esse evincet, amare:
Nec quicquam differre, utrumne in pulvere 72 trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 *Sollicitus plores: Quæro, faciasne quod olim*
74 *Mutatur Polemo: ponas 75 insignia morbi,*
76 *Fasciolas, 77 cubital, 78 focalia, 79 potus ut ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 coronas
Postquam est impransi correptus voce 81 magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat, si non des, optat amator
82 *Exclusus qui distat? ait ubi secum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 *Invisis foribus, Nec nunc quum me vocet ultro,*
Accedam? an potius mediter finire 84 dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret, ecce
85 *Servus, non paulo sapientior, 86 O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia 87 & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, 88 nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 semina pomis,
90 *Gaudes si 91 cameram percussti forte, 92 penes te es?*

61 Liquefacit Margaritam
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenii levitate
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quorsus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Ut solent pueri.
68 Veluti jumenta.
69 Virum gravem.
70 An etiam cum agitur, id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas, & similia.
72 Utrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas quum esses trium annorum ætatis.
73 Captus.
74 Aut tu sis oratione Xenocratis, cui postea [illegible] fuit.
75 Ut amentia ama[illegible].
76 Fasciolas.
77 Ornamentum cubiti vel brachii [illegible]
78 Quibus homines [illegible].
79 Ut Polemo ebrius.
80 Flores rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis unde erat exclusus.
84 Quos amando patitur.

85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam felicis amoris omine. 91 Tectum in curvitatem formatum. 92 Esne mentis compos?

Quid

Quid? [93] quum balba [94] feris annoso verba palato,
[95] Ædificante casas, qui sanior? adde cruorem
[96] Stultitiæ, atq; [97] ignem gladio scrutare modo (inquam)
[98] Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,
[99] Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
[1] Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat, qui [4] circum compita [5] siccus
[6] Lautis mane senex manibus currebat: & unum
(Quiddam magnum addens) [7] unum me surpite morti:
Dis etenim facile est: orabat: sanus utrisque
[8] Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus
Exciperet [9] dominus, quum venderet, [10] hoc quoq; vulgus
Chrysippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Jupiter ingentes qui das adimisque dolores,
(Mater ait pueri menses jam quinque [14] cubantis)
[15] Frigida si puerum [16] quartana reliquerit: [17] illo
Mane die quo tu [18] indicis jejunia, [19] nudus
In Tyberi stabit, [20] casus medicusve levaret
Ægrum [21] ex præcipiti, [22] mater delira necabit
In gelida fixum ripa, [23] febrimque reducet.
Quône malo mentem [24] concussa? [25] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [26] sapientum octavus amico
[27] Arma dedit, posthac ne [28] compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] pendentia tergo.
[30] Stoice, post damnum [31] sic vendas omnia pluris:

93 Cum blandiuscula verba pronuntias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verberas, est Hypallage.
95 Quomodo sani esse putas nugas agentes?
96 Amatoris stultitiæ adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adjunge cædem.
98 Hellade interfecta à Mario quum ab ea spernetetur.
99 Cerritis furore vexatus, id est, fuit ne furiosus?
1 An absolves insanū, & eundem condemnabis sceleratum?
2 Vocabula criminibus apta, sed diversa?
3 Pro liberto Horatius, sub persona Stertinii superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli jusserat Augustus.
5 Jejunus.
6 Manibus ablutis, ut eas puras ad deos tenderet.
7 Me unum immortalitate donate, quo quid majus à diis potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus, quia superstitiosus.
9 Dominus in vendendo mancipio, vitia ejus tacere non debuit, nisi lites amaret.
10 Hos superstitiosos.
11 In multiplici familia Meneni, id est, in stultorum numero qui numerus est infinitus.
12 Menenus vixit ætate Horatii, homo superstitiosus, & mente captus.
13 Alterum exemplum superstitionis.
14 Ægrotantis.
15 Votum matris per hypothesin.
16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat.
17 Tuo die, die Jovis.
18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine jejunia imperant.
19 Ut vivo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat.
20 Si casus hunc liberarit, qui in quartana sæpe plus valet quam medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.
21 Ex morbo periculoso in febre præsertim.
22 Existimans se voti religione obstrictam.
23 Febrem renovabit per aquæ frigiditatem.
24 Mentem habens percussam.
25 Responsio est.
26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus, Ironice.
27 Hanc defensionem dedit.
28 Ne insanus dicerer.
29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. Nemo enim suum tergum novit.
30 Dialogus est inter Hor. & Damasippum usque ad Satyræ finem.
31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. Sic, particula est bene precantis.

Qua me stultitia (quoniam non est genus unum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus:
[32] *Quid? caput abscissum demens quum portat* [33] *Agavi*
[34] *Gnati infelicis, sibi tum furiosa* [35] *videtur?*
[36] *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam insanum: tantum hoc [37] *edissere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. [38] *Accipe: primum*
[39] *Ædificas, hoc est,* [40] *longos imitaris ab imo*
Ad summum totus [41] *moduli bipedalis, & idem*
Corpore majorem rides [42] *Turbonis in armis*
[43] *Spiritum & incessum:* [44] *qui ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque [45] *verum est,*
[46] *Tanto dissimilem,* [47] *& tanto certare minorem?*
[48] *Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,*
Unus ubi effugit matri denarrat, ut ingens
Bellua [49] *cognatos eliserit.* [50] *illa rogare,*
[51] *Quantane? nam tandem (se inflans) sic magna fuisset?*
[52] *Major dimidio.* [53] *Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non, si te ruperis ([54] *inquit)*
Par eris. [55] *Hæc à te non multum* [56] *abludit imago.*
[57] *Adde poemata nunc hoc est,* [58] *oleum adde camino)*
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu,
[59] *Non dico horrendam rabiem (*[60] *jam desine,) cultum*
Majorem censu ([61] *teneas Damasippe tuis te)*
[62] *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
[63] *O major tandem parcas insane minori.*

32 Respondet Damasippus.
33 Filii Cadmi.
34 Penthei.
35 Furiosa videtur? minime.
36 Loquitur Horatius.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damasippus.
39 Magnifice ædificas.
40 Incedendo te offers, ut longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Brevis es statura, i. res tua familiaris est tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 Æquum est te idem facere?
46 Tanto viro dissimilem.
47 Et cum tanto.
48 Æsopi fabula.
49 Ut simul natos oppresserit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Respondet pullus.
53 Num tanto major est, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adjunge ad insaniam tuam in ædificando aliam, quæ tui is in poematis scribendis. 58 Ut major fiat tua insania, proverbium est. 59 Missam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vestitum tuum sumptuosiorem quam census tuus ferat. 60 Loquitur Horatius sua vitia à Damasippo enumerari invite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horatius. O Damasippe (qui me stultior es, & insanior) parcas mihi minori, id est, minus insano.

SATYRA IV.

Sub persona cujusdam Catii philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

Unde, & quò Catius?[1] Non est mihi tempus,[3] aventi
[4] Ponere signa novis præceptis: qualia [5] vincant
Pythagoram [6] Anytique reum, doctumque Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te sic tempore [8] lævo
Inter pellarim: sed des veniam bonus, oro,
Quod si [9] interciderit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox.
Sive est naturæ hoc, sive artis: [11] mirus utroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta [13] tenerem:
Utpote res [14] tenues tenui sermone [15] peractas.
[16] Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.
[17] Ipsa memor præcepta canam, celabitur autor.
Longa quibus [18] facies ovis erit, illa memento,
[19] Ut succi melioris, & ut magis alba rotundis
[20] Ponere: [21] namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, [22] qui siccis crevit in agris
Dulcior, [23] irriguo nihil est elutius horto.
[24] Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum [25] responset dura palato,
[26] Doctus eris vivam [27] misto mersare Falerno.
[28] Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis
Natura est: [29] aliis malè creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] Finiet, [31] ante gravem quæ legerit arbore solem.
Aufidius [32] forti miscebat mella Falerno
Mendosè: quoniam vacuis committere venis

1 Unde venit Catius & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula quæ sunt rerum σημεῖα, i. signa.
5 Qualia, vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horatii.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam revocabis, sive memoria constat natura, sive arte.
11 Tu in utroque es admirandus. Ironica est commendatio, ut eum impellat ad dicendum.
12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam.
13 Ut tenerem memoriis.
14 Res subtiles.
15 Disputatas.
16 Dic nomen Magistri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura.

19 Ut gratioris saporis. 20 Mensæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen masculi continent. 22 Dulcior caule agresti, qui, &c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes advenerit. 25 Ne gallina male adversetur palato & faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carnem. 29 Aliis fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ mane & ex ore desenserit. 32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] *mulso*
Prolueris melius. [34] *si dura morabitur alvus,*
[35] *Mitulus* [36] *& viles pellent* [37] *obstantia conchæ:*
[38] *Et lapathi brevis herba, sed albo non sine* [39] *Coo:*
[40] *Lubrica nascentes implent conchylia* [41] *lunæ.*
Sed non omne mare est [42] *generosæ fertile testæ.*
Murice Bajano melior [43] *Lucrina Peloris:*
[44] *Ostrea Circæis,* [45] *Miseno oriuntur Echini:*
[46] *Pectinibus patulis jactat se* [47] *molle Tarentum.*
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
[48] *Ni prius exacta tenui ratione saporum.*
Nec satis est cara pisces avertere [49] *mensa,*
Ignarum [50] *quibus est jus aptius, & quibus assis*
[51] *Languidus in cubitum jam se conviva reponet.*
[52] *Umber & iligna nutritus glande rotundas*
[53] *Curvet aper lances carnem vitantis* [54] *inertem.*
Nam [55] *Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.*
Vinea [56] *summittit capreas non semper* [57] *edules.*
Fœcundi leporis [58] *sapiens sectabitur armos.*
Piscibus atque avibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] *nulli patuit quæsita* [60] *palatum.*
Sunt quorum ingenium nova tantum [61] *crustula promit,*
[62] *Nequaquam satis in re una consumere curam:*
Et siquis solum [63] *hoc, mala ne sint vina, laboret:*
Quali perfundat pisces [64] *securus olivo.*
[65] *Massica si cœlo supponas vina sereno,*
Nocturna siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis inimicus:) [66] *at illa*
Integrum perdunt lino [67] *vitiata saporem.*
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna

Melicrato. Si venter sese non oneret. Musculus Angl. mussell. Conchæ parvi pretii. Ut venter non sit ...xus. Et rumex, herba, ...æ brevia & acuta ...bet folia, ventrem ...iam evacuat. Non sine vino sic...cto ab insula Co. Conchylii genere ...sa lubricam red...ant alvum. Luna accrescente ...nchilia implentur. Generosorum te...taceorum. 43 Peloris in sinu Lucrino capta. 44 Ostrea Lucrina ...nt meliora ostreis Circæis, ubi Circe ...lia solis habitavit. 45 In Miseno Bajarum portu, ubi Misenus Æneæ nau...lerus undis sub...mersus periit. 46 Piscibus os ape...rientibus, qui con...fus habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. cockels. 47 Parentum molli...tie & luxu diffluens. 48 Nisi prius explorata saporum ratio...ne quæ tenuis est & difficulter percipitur. 49 Pisces è macello piscatorio, caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ...us conveniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad novas delicias excitatus. 52 Ex Umbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Ma...s est aper nutritus in agro Laurenti. Quod est Latii oppidum. 56 Suppeditat & nutrit. 57 Ca...preas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Plancentas adinvenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Linteo sacculo ...cet colata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ovo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *volvens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis, [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis fervent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat olivo:*
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quam quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc ubi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioque croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ,
Picenis cedunt pomis [84] *Tyburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula convenit ollis,*
Rectius [87] *Albanam fumo duraveris uvam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fæcem primus & halec,*
Primus & invenio piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoque vagos pisces urgere catino.*
[93] *Magna movent stomacho fastidia, seu puer* [94] *unctis*
Tractavit calicem manibus, [95] *dum furta ligurit.*
Sive gravis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Consistit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitii lues.
70 Deducens aliena natura vini, id est, fæces.
71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & arvina factis.
74 Conviva nauseans vult refici, &c.
75 E popinis, quæ solent esse immundæ.
76 Simplex jus.
77 Non quævis muria sed ea quæ, &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concrevit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tybure nata.

85 Pulchritudine præstant. 86 Uva Venucula melius in ollis conditur. 87 Uvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus invenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam perhentiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam movent hæc, sive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In scopis parvo pretio habendis. 98 Quibus convivæ manus unctas tergant. 99 Quo vasa detricata splendeant. 1 Quam parvus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est major. 3 Tene decet (ô Horati) pavimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

 [4] Et

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] mulso
Prolueris melius. [34] si dura morabitur alvus,
[35] Mitulus [36] & viles pellent [37] obstantia conchæ:
[38] Et lapathi brevis herba, sed albo non sine [39] Coo:
[40] Lubrica nascentes implent conchylia [41] lunæ.
Sed non omne mare est [42] generosæ fertile testæ.
Murice Bajano melior [43] Lucrina Peloris:
[44] Ostrea Circæis, [45] Miseno oriuntur Echini:
[46] Pectinibus patulis jactat se [47] molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
[48] Ni prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces avertere [49] mensa,
Ignarum [50] quibus est jus aptius, & quibus assis
[51] Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
[52] Umber & iligna nutritus glande rotundas
[53] Curvet aper lances carnem vitantis [54] inertem.
Nam [55] Laurens malus est, ulvis & arundine pinguis.
Vinea [56] summittit capreas non semper [57] edules.
Fœcundi leporis [58] sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque avibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] nulli patuit quæsita [60] palatum.
Sunt quorum ingenium nova tantum [61] crustula promit,
[62] Nequaquam satis in re una consumere curam:
Et siquis solum [63] hoc, mala ne sint vina, laboret:
Quali perfundat pisces [64] securus olivo.
[65] Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis inimicus:) [66] at illa
Integrum perdunt lino [67] vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna

Melicrato. Si venter sese non oneret. Musculus Angl. mussell. Conchæ parvi pretii. Ut venter non sit laxus. Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam evacuat. Non sine vino sicco ab insula Co. Conchylii genera ipsa lubricam reddunt alvum. Luna accrescente conchilia implentur. Generosorum testaceorum. 43 Peloris in sinu Lucrino capta. Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, ubi Circe filia solis habitavit. In Miseno Bajarum portu, ubi Misenus Æneæ naufragus undis submersus periit. 46 Piscibus ostreis appetentibus, qui conchas habent serratas ad similitudinem pectinis. Angl. cockels. Parentum mollitie & luxu diffluens. Nisi prius explorata saporum ratione quæ tenuis est & difficulter percipitur. Pisces è macello piscatorio, caro pretio emere & auferre. Quibus piscibus jus conveniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad novas delicias excitatus. Ex Umbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti. Quod est Latii oppidum. 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Plancentas adinvenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata, vide Od. 1. lib. 1, 65 Vina Massica, 67 Lineo sacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino[68] limum bene colligit ovo:
[69] Quatenus ima petit[70] volvens aliena vitellus.
Tostis[71] marcentem squillis recreabis & Afra
Potorem cochlea. nam[72] lactuca innatat acri
Post vinum stomacho. perna magis ac magis,[73] hillis
[74] Flagitat in morsus refici: quin omnia malit
Quæcunque immundis fervent allata[75] popinis.
Est operæpretium duplicis pernoscere juris
Naturam.[76] simplex è dulci constat olivo:
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
[77] Non alia quam quæ Bizantia putruit[78] orca.
[79] Hoc ubi confusum[80] sectis inferbuit herbis,
[81] Corycioque croco sparsum[82] stetit: [83] insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ,
Picenis cedunt pomis[84] Tyburtia succo:
Nam[85] facie præstant.[86] Venucula convenit ollis,
Rectius[87] Albanam fumo duraveris uvam.
[88] Hanc ego cum malis, ego[89] fæcem primus & halec,
Primus & invenio piper album, cum sale nigro
[90] Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium[91] dare millia terna macello,
[92] Angustoque vagos pisces urgere catino.
[93] Magna movent stomacho fastidia, seu puer[94] unctis
Tractavit calicem manibus,[95] dum furta ligurit.
Sive gravis[96] veteri crateræ limus adhæsit.
[97] Vilibus in scopis,[98] in mappis,[99] in scobe,[1] quantus
Consistit sumptus? [2] neglectis, flagitium ingens.
[3] Ten' lapides varios lutulenta radere palma,

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Detrahens aliena natura vini, id est, fæces.
71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & arvina factis.
74 Conviva nauseans vult refici, &c.
75 E popinis, quæ solent esse immundæ.
76 Simplex jus.
77 Non quævis muria sed ea quæ, &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concrevit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tybure nata.

85 Pulchritudine præstant. 86 Uva Venucula melius in ollis conditur. 87 Uvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus invenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam perhentiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam movent hæc, sive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In scopis parvo pretio habendis. 98 Quibus convivæ manus unctas tergant. 99 Quo vasa detricata splendeant. 1 Quam parvus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est major. 3 Tene decet (ò Horati) pavimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

4 Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius 5 illis,
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
6 Docte Cati, per amicitiam divosque, 7 rogatus
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas 8 memori mihi pectore cuncta,
Non tamen 9 interpres tantundem juveris. adde
10 Vultum habitumque hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, 11 quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, 12 fontes ut adire remotos,
13 Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

Et purpureas vestes sternere toralibus notis? Rebus nitidis & sumptuosis. Jocatur Horatius urbane illum Epicureum deridens, quo Catius fuit institutus. Rogatus à me. Memoriter. Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse enunciando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes. 10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Ut audiam ipsos auctores & inventores hujus disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Ulyssis Tiresiæ umbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

HOc quoque 1 Tiresia, 2 præter narrata, petenti
Responde: quibus amissa reparare queam 3 res
4 Artibus atque modis. quid rides? Jamne 5 doloso,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere? 6 O nulli quicquam mentite, vides ut
Nudus inopsque domum redeam 7 te vate, neque illic
Aut 8 apotheca procis intacta est, aut pecus, atqui
Et genus, & virtus, 9 nisi cum re, vilior 10 alga est.
11 Quando pauperiem, missis 12 ambagibus, horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 turdus,
Sive aliud 14 privum dabitur tibi, 15 devolet illuc
Res ubi magna 16 nitet domino sene: dulcia poma,

1 Tiresias fuit vates Thebanus cujus judicio Juno offensa eum oculis orbavit. 2 Præter alia quæ mihi narrasti. 3 Jacturas præteritas resarcire. 4 Jure vel injuria. 5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci? O Ulysses, &c. sunt verba Tiresiæ. 6 O Vates veridice, inquit Ulysses. 7 Te vaticinante. 8 Penum, vel repositorium. 9 Nisi cum divitiis. 10 Herba nullius usus, vide Epod 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. inquit Tiresias. 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sive turdus. 14 Sive aliud privatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum,

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] honores,
[18] Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjurus erit,[19] sine gente,[20] cruentus
Sanguine fraterno fugitivus: ne tamen illi
Tu comes [21] exterior, si postulet, ire recuses.
[22] Visne tegam spurco [23] Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans semper [24] melioribus. [25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare jubebo.
Et quondam majora tuli, tu protinus unde
Divitias, ærisque ruam, dic augur, acervos.
[28] Dixi equidem, & dico: captes astutus ubique
Testamenta senum, neu si vafer unus & alter
[29] Insidiatorem [30] præroso fugerit hamo,
Aut spem [31] deponas, [32] aut artem illusus omittas.
Magna, minórve foro si res [33] certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, [34] improbus ultro,
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem, causave [35] priorem
Sperne domi si natus erit, fœcundave conjux,
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent [37] prænomine molles
Auriculæ) tibi me [38] virtus tua fecit amicum.
[39] Jus anceps novi, causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas, [41] neu sis jocus. [42] ire domum atque
[43] Pelliculam curare jube: [44] sis cognitor ipse.
Persta atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fru[…] honoribus deoru[…] debitos.
18 Antequam fru[…] um primitias lari[…] tuis offeras.
19 Ignobilis, ut lib[…] tus vel libertinus[…]
20 Fratricida.
21 Comes inferio[…] à parte sinistra inc[…] dens.
22 Verba sunt Ulyssis.
23 Homini abjecto[…] servili genere nat[…]
24 Cum melioribu[…] de virtute & glori[…] contendens.
25 Tiresiæ conclu[…]
26 Ut præter me[…] consuetudinem, […] minem infimæ so[…] culam dire scendi c[…] sa inquit Ulysses.
27 Unde emam.
28 Loquitur Tire[…] sias.
29 Si quis vafer t[…] fugerit insidiatore[…] qui captandæ hær[…] ditatis causa mun[…] quasi ex insidiis […] offers.
30 Hamo prægusta[…] Metaph. a piscibus[…]
31 Aut spem abjici[…]
32 Dolum.
33 Si res litigabitu[…] posthac.
34 Esto ultro, id e[…] esto non rogatus i[…] us improbus defen[…] & indefessus patr[…] nus, qui audax, & c[…]
35 Sperne civem m[…] liorem.
36 Tiresias capta[…]

rem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nomina[…] prænomine, nomine, cognomine, ut, M. Tull. Cicero. 38 Non pecuniis. 39 Quod in utramq[…] partem trahi potest? 40 Quàm te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tire[…] sunt præcepta ad Ulyssem. 43 Delicate vivere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & igni[…] i. sive æstas fuerit, sive bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infæcundos actores, vel judi[…] ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam describeret, uteb[…] hoc versu, Jupiter hybernas cana, &c.

[49] *Inquiet)* [50] *ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?*
[51] *Plures annabunt thynni,* [52] *& cetaria crescent,*
Si cui præterea [53] *validus male filius in re*
[54] *Præclara sublatus aletur: ne manifestum*
[55] *Cœlibis obsequium* [56] *nudet te,* [57] *leniter in spem*
Arrepe officiosus: ut & scribare secundus
[58] *Heres, & si quis casus puerum* [59] *egerit Orco,*
[60] *In vacuum venias,* [61] *perrarò hæc alea fallit.*
[62] *Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,*
[63] *Abnuere,* [64] *& tabulas à te removere memento:*
Sic tamen [65] *ut limis rapias,* [66] *quid prima secundo*
Cera velit versu. solus, multisne cohæres.
Veloci percurre oculo, plerunque [67] *recoctus*
Scriba ex quinque-viro corvum [68] *deludet hiantem,*
Captatorque [69] *dabit risus Nasica Corano.*
[70] *Num furis? an prudens* [71] *ludis me, obscura canendo?*
[72] *O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.*
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo [73] *juvenis Parthis horrendus, ab alto*
Demissum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit: [74] *forti nubet procera Corano*
Filia Nasicæ, [75] *metuentis reddere soldum.*
Tum [76] *gener hoc faciet: tabulas* [77] *socero dabit, atque*
Ut legat orabit, multum Nasica [78] *negatas*
Accipiet tandem, & tacitus leget: invenietque
Nil sibi legatum, [79] *præter plorare.* [80] *suisque*
[81] *Illud ad hæc jubeo: mulier si forte dolosa*
Libertusve senem delirum [82] *temperet,* [83] *illis*

Dicet de te. Quam patiens est iste?
Plures senes sine liberis accedent, qui se fidei eorum [illegible] committent.
Thynni sunt pisces [illegible] celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad Columnas Herculis. Vivaria & piscinæ, ubi pisces prægrandes aluntur.
Filius valetudinarius & parum firmus.
In censu amplo infantis ad adultam ætatem producitur.
Obsequium hominis sine liberis.
Ne fallaciam tuam prodat.
Sensim, & paulatim tuis officiis merere.
Filio languenti moriturus.
Si quis casus ad mortem puerum duxerit.
In locum hæredis venias.
Perraro hic eventus frustratur.
Quicunque testamentum. Est in manibus.
Recusare.
Tabulas testamenti.
Ut obliquis oculis inspicias.
Quid prima tabella cerata (id est, primus versus in quo habetur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est, quem hæredem constituerit testator. [67] Sæpe scriba ætate gravis & in multis negotiis versatus, ex quinque viro iterum in scribam [illegible] [68] Hæreditatis [illegible] decipiet, ut vulpes olim Æsopi corvum. [69] Præbebit ridendi [illegible] [70] Loquitur Ulysses. [71] Ludificas me? [72] O Ulysse fili Laertis. [73] Augustus. [illegible] [74] [illegible] [75] [illegible] reddere universum debitum. Dotem cum filia [illegible] [76] Coranus. [77] Nasicæ dabit testamenti tabulas. [78] Quas inspicere negavit. [79] Præter [illegible] & fletum. [80] Suæ filiæ. [81] Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem. [82] Si [illegible] [83] Liberto, uxori, vel concubinæ,

Acce-

Accedas socius: [84] laudes, lauderis ut absens.
[85] Adjuvat hoc quoque: sed vincit longè prius [86] ipsum
Expugnare caput. [87] scribet mala carmina [88] vecors?
Laudato-scortator erit? cave te roget: [89] ultro
Penelopen facilis potiori trade, [90] putasne,
[91] Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica?
Quam nequiere proci [92] recto depellere cursu?
[93] Venit enim magnum donandi [94] parca juventus,
Nec tantum [95] Veneris quantum studiosa [96] culinæ,
Sic tibi Penelope [97] frugi est: quæ si semel uno
[98] De sene gustârit, tecum partita [99] lucellum:
Ut canis [1] à corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[2] Ex testamento sic est [3] elata. cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit [4] hæres.
Scilicet elabi si posset mortua, credo,
[5] Quod nimium institerat viventi, cautus adito:
Neu desis [6] operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet garrulus: [7] ultro
[8] Non etiam sileas. [9] Davus sis comicus: atque
Stes capite [10] obstipo, multum similis metuenti.
[11] Obsequio grassare. mone, [12] si increbuit aura,
[13] Cautus uti velit charum caput! extrahe turba,
[14] Oppositis humeris: [15] aurem substringe loquaci.
[16] Importunus amat laudari? donec [17] ohe, jam
Ad cælum manibus [18] sublatis, dixerit, urge, &
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] utrem.
Quum te servitio longo curaque [20] levârit:
[21] Et certùm vigilans, quartæ sit partis Ulysses,

84 Laudare debes libertum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogatus uxorem ei tuam suppone tanquam potiori.
90 Verba sunt Ulyssis ad Tiresiam.
91 Persuaderi.
92 Ad adulterum impellere.
93 Respondet Tiresias.
94 Venit juventus illiberalis & restricta in magnum donando
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Casta est.
98 Si senis munera sit semel experta.
99 Lucrum à sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ex sua voluntate.
3 Elata è domo ad rogum.
4 Ea lege institutus erat hæres si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam vivam prosecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non provocatus garrit, offendet, &c.
8 Ne sis etiam nimium taciturnus.

9 Indue personam Davi timidè cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati. 11 Quovis genere obsequii divitem capta eique insinuare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cavens. 14 Objectis humeris tuis ne in turba infestetur. 15 Aurem tuam substringe loquaci seni, id est, auribus tuis substrictis & arrectis finge te attente auditurum longas senis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Ohe jam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut uter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certo vigilans, non somnians, audieris hæc verba, Quartæ partis hæres sit Ulysses.

Audi

Audieris, hæres;[22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque*[24] *fi*
[25] *Sparge subinde: & si paulum potes, illacrymare*[26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum*[28] *celare sepulchrum*
Commissum[29] *arbitrio*[30] *sine sordibus extrue.*[31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. si quis
Fortè cohæredum senior[32] *male tussiet,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu fundi sive domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: vive valéque.*

22 Post obitum senis sic dicis voce queribunda. Ergo nunc, &c.
23 Mortuus est.
24 Unde tam fidelem parabo amicum?
25 Divulga hæc verba, unde mihi, &c.
26 Licet, vel utile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione & fictis lachrymis celare.
29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem, à te factam. 32 Graviter & periculose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obvenit. 35 Dic te malentem nummum quam fundum addicere ei fundum pecunia. 36 Tiresiæ umbra, apud inferos hæc omnia loquitur. 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis quæ habet, vivere, ac plura non optare dicit. Deinde otii sui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam urbanam comitantur, comparat.

Hoc erat in votis:[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus ubi, & tecto vicinus[3] *jugis aquæ fons,*
Et paulum sylvæ[4] *super his foret.*[5] *auctius atque*
Dii melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maja nate, nisi ut*[7] *propria hæc mihi munera faxis.*
Si neque majorem feci[8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[9] *vitio culpave minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum:*[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si urnam argenti[13] *fors qua mihi monstret (ut illi,*
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit,[14] *dives amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Ultra hæc.
5 Amplius quam optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi ut hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Injuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriave.
10 Si nihil horum à diis precor quæ proxime dicam.
11 Utinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem.
13 Fortuna alicubi. 14 Dives factus favente Hercule, qui thesauris recludendis præesse creditur.

Hercule,

Hercule)[15] si quod adest, gratum juvat: hac prece te oro,
Pingue pecus [16] domino facias, & cætera, præter
[17] Ingenium: atque soles, [18] custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes & [19] in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem [20] Satyris, musaque pedestri?
[21] Nec mala me ambitio perdit, nec [22] plumbeus auster,
Autumnusque gravis, [23] Libitinæ quæstus acerbæ.
[24] Matutine pater, seu Jane libentius [25] audis,
[26] Unde homines operum primos vitæque labores
Instituunt (sic diis placitum) tu carminis esto
Principium, [27] Romæ sponsorem me rapis: eia,
[28] Ne prior officio quisquam respondeat, urge.
Sive Aquilo [29] radit terras, seu bruma nivalem
[30] Interiore diem gyro trahit, [31] ire necesse est
[32] Postmodo, quod mi obsit, clare certumque loquuto,
Luctandum in turba: facienda injuria [33] tardis,
[34] Quid vis insane? & quas res agis? Improbus urget
[35] Iratis precibus, [36] tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem [37] memori si mente recurras.
[38] Hoc juvat, & melli est: non mentiar, at simul atras
Ventum est [39] Esquilias, aliena negotia centum
Per caput, [40] & circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat [41] sibi adesses ad puteal cras.
[42] De re communi scribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
[43] Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.
[44] Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit: & instat,
[45] Septimus octavo propior jam fugerit annus,

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Preter pingue, i. hebes ingenium.
18 Sub Mercurii tutela sunt Poetæ. Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus soluta oratione similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster, cujus intemperie corpora ingravescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, isti libitinarii à Libitina funerũ dea.
24 A Matuta, i. aurora.
25 Libentius appellaris.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, O Jane, tu cogis me ede [illegible] id est, pro altero sponsare.
28 Urge ne quis me officio [illegible] exist[illegible].
29 Sive Aquilo flat & [illegible] terras.
30 Sive Bruma breviore ambitu diem contrahit.
31 Ad [illegible] pro altero.
32 Laborandum est mihi in turba id clare & aperte locuto, quod mihi damnum afferat, sponsionem. Nimirum.
33 Tardius euntibus. sc. dum propero.
34 Verba sunt ejus qui ab Horatio properante in turba impellitur.
35 Diris precationibus.
36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti.
37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum.
38 Respondet Horatius hoc (nempe in turba jactari & male audire) esse sibi voluptati instar mellis.
39 In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens atris curis [illegible] afficiebatur.
40 Omni ex parte insiliunt.
41 Ut tu Horati, sibi esses advocatus ad puteal, id est, ad locum, ubi prætor jus dicebat.
42 De re, quæ ad rem publicam pertineat.
43 Da operam ut Mæcenas subscribat.
44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere?
45 Septimus annus elapsus est, fere octavus, ex quo, &c.

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc, [46] quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] Hoc genus: [48] hora quota est? [49] Thrax est Gallina
Matutina, [50] parum cautos jam frigora mordent.
[51] Et quæ rimosa benè deponuntur in aure,
[52] Per totum hoc tempus subjectior in diem & horam
Invidiæ. [53] noster ludos spectaverat unà,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] Frigidus à rostris manat per compita rumor?
Quicunque obvius est, [55] me consulit. [56] O bone (nam te
Scire, [57] deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid [58] de Dacis audisti? [59] Nil equidem, [60] ut tu
Semper eris derisor ad omnes. Dii [61] exagitent me,
[62] Si quicquam. [63] Quid? militibus promissa [64] Triquetra
Prædia, Cæsar an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
[65] Perditur hæc inter [66] misero lux, non sine votis:
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno [67] & inertibus horis
[68] Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando [69] faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui [70] ponentur oluscula lardo?
[71] O noctes cœnæque deûm: quibus ipse, meique
[72] Ante Larem proprium vescor. [73] vernasque procaces
Pasco [74] libatis dapibus, prout cuique libido est,
[75] Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus [76] insanis: seu quis capit [77] acria fortis

46 Profecturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas hujus generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignaviæ causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni utuntur adhuc veste æstiva.
51 Quæ garrulis sine periculo possunt committi.
52 Per totum hoc septennium fui magis ac magis invidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes invidi) Fortunæ filius, (id est, homo felicissimus unà cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dii male me vexent.
62 Audivi.
63 Quid (inquit percunctator) utrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur joco, & otio. 68 Hujus vitæ urbanæ sollicitudines oblivisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit, quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ suaves & jucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos servos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leviter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat convivis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocu-

Pocula, [78] *seu modicis uvescit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibusve alienis.*
Nec male, necne [80] *Lepos saltet: sed quod magis ad nos*
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias [81] *usus rectumne trahat nos:*
Et quæ sit natura boni, [82] *summumque quid ejus.*
Cervius, hæc inter, vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam si quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,* [87] *sic incipit:* [88] *Olim*
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] *cavo, veterem vetus hospes amicum:*
[90] *Asper & attentus quæsitis,* [91] *ut tamen arctum*
Solveret hospitiis animum, quid multa? neque illi
[92] *Sepositi ciceris nec longæ invidit avenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, semesáque lardi*
Frusta dedit: [94] *cupiens varia fastidia cœna*
Vincere tangentis male singula dente superbo:
[95] *Quum pater ipse domus palea porrectus in horna*
[96] *Esset ador, loliumque,* [97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem vivere dorso?*
Vis tu homines urbemque [99] *feris præponere sylvis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:* [2] *terrestria quando*
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
[3] *Aut magno aut parvo lethi fuga,* [4] *quo bone circa,*
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam sis ævi brevis. [5] *Hæc ubi dicta*
Agrestem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mænia [6] *nocturni subrepere, jamque tenebat*

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo convivalis, in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Utilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Cervius jucunde narrat vulgares fabulas.
84 Ex usu.
85 Cujusdam avari nomen est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ divitiæ.
87 Cervius sic incipit
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen ut animum parcum laxaret hospitiis, id est, hospitibus accipiendis.
92 Hellenismus. Invideo cum genitivo casu pro quo Latini dicerent. Neque invidit illi sepositum cicer neque longam avenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum desiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere urbani fastidia muris dente superbo singula degustantis.
95 Cum mus rusticus stratus in palea hujus anni.
96 Ederet ador farris genus.
97 Relinquens dapes meliores.

98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in urbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius: vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris urbani & ceterarum animantium (homine accepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quocirca O bone. 5 Postquam hæc verba muris urbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare. 6 Noctu.

Nox

Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia : rubro ubi [7] *cocco*
Tincta super lectos [8] *canderet vestis eburnos,*
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] *extructis inerant hesterna canistris.*
Ergo ubi purpurea [10] *porrectum in veste locavit*
Agrestem, [11] *veluti succinctus cursitat* [12] *hospes,*
[13] *Continuatque dapes : necnon* [14] *vernaliter ipsis*
Fungitur officiis, [15] *prælambens omne quod affert.*
[16] *Ille cubans gaudet mutata sorte,* [17] *bonisque*
Rebus agit lætum convivam : quum subito ingens
Valvarum strepitus [18] *lectis excussit utrumque.*
[19] *Currere per totum pavidi conclave, magisque*
[20] *Exanimes trepidare.* [21] *simul domus alta* [22] *Molossis*
Personuit canibus. [23] *tum rusticus, Haud mihi vita*
Est opus hac (ait) [24] *& valeat : me sylva* [25] *cavusque*
Tutus ab insidiis tenui solabitur [26] *ervo.*

7 Purpura. 8 Splendesceret stragula vestis. 9 In canistris ordine dispositis & exornatis. 10 Murem rusticum extentum vel accumbentem. 11 Instar servi ad ministrandum expedit. 12 Mus urbanus. 13 Dapes dapibus accumulat. 14 Officiosè in morem vernarum. 15 Prægustans. 16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet forte mutata. 17 Ob res jucundas præbet se lætum convivam. 18 Lectis discubitoris. 19 Currebat. 20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simul atque. 22 Canibus Epiroticis à Molossa civitate Epiri, ubi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeant hæc vitia urbana, turbulenta & timoris plena. 25 Caverna, ubi ante habitabat. 26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat aut præ se ferat.

JAmdudum [1] *ausculto : & cupiens tibi dicere* [2] *servus*
Pauca, reformido [3] *Davusne ? ita, Davus, amicum*
Mancipium domino, [5] *& frugi, quod sit satis : hoc est,*
Ut vitale putes. [6] *Age, libertate Decembri,*
(Quando ita majores voluerunt) utere : narra.
7 *Pars hominum vitio gaudet* [8] *constanter,* [9] *& urget*

1 Audio te loquentem. 2 Existens in servitute. 3 Num Davus audet hæc loqui ? inquit dominus suus. 4 Ita est, ego Davus servus tibi utilis cupio te paucis convenire. 5 Servus, inquam, tanta frugalitate præditus, ut me merito judicare possis vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur, inquit, dominus, servis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba servi 8 Pertinaciter. 9 Perseverat in consilio suscepto.

Pro-

Propositum: par, multa [10] *natat, modo* [11] *recta capessens,*
Interdum [12] *pravis obnoxia. sæpe natatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modo læva Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clavum ut mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, undè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè,*
Jam mœchus Romæ, jam mallet [20] *doctus Athenis*
Vivere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *justa chiragra*
Contudit articulos, qui pro se [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pavit. quanto constantior idem
In vitiis; [27] *tanto levius miser, ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui jam contento, jam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant*
Furcifer? [32] *Ad te, inquam,* [33] *quo pacto pessime?* [34] *laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem*
Si quis ad illa deus [37] *subito te agat,* [38] *usque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *evellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus urbem*
Tollis ad astra [45] *levis. si nusquam es forte vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus, ac* [47] *velut usquam*
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] *amásque,*
Quod nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *jusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire*

10 Instabilis est huc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequens.
12 Vitiis obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquando sine ullo annulo, quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est, & propterea minus in illa annuli atteruntur, quam in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clavum aut latum aut angustum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subito migraret in domum abjectam.
18 Unde, id est, ex qua exiret paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus, Deus est animum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, unde multiformis & mutabilis apparet. Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot sunt Vertumni, non quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus varie depingebatur, modo arator, seminator, messor, modo plantator, fossor, &c. 23 Chiragra gravis & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alveo sumeret. 26 In vasculum ex quo ad evitandum dolum tali ab aleatoribus in alveum conjiciebantur, ne si manu jacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tanto minus miser. 28 Illo Prisco. 29 Modo ita contendit funem, ut periculum sit ne rumpatur, modo nimis laxat, id est, in omni vitiorum genere volutatur. 30 Verba sunt heri. 31 Verba rancida & auditu injucunda. 32 Respondet servus. 33 Loquitur herus. 34 Sunt verba Davi ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valde recuses. 39 Quod asseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere laudas. 43 Quando Romæ es. 44 Quando es rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum. 47 Quasi, quo vocaris, eo coactus & invitus eas. 48 Estque tibi jucundum. 49 Epulandum. 50 Si jusserit. 51 Sero paulo ante vesperum.

Con-

Convivam,[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
e·Audit? cum magno[53] *blateras clamore,*[54] *fugisque*
Milvius,[55] *&* *scurræ tibi non*[56] *referenda precati*
Discedunt,[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre levem:*[60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis*[63] *quod ego, & fortassis nequior, ultrò*
[64] *Insectere, velut melior?*[65] *verbisque decoris*
Obvolvas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis?[66] *aufer*
Me vultu terrere, manum[67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ[68] *Crispini docuit me janitor edo.*
[69] *Te conjux aliena capit, meretricula Davum.*
Peccat, uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem,*
[76] *Tu quum*[77] *projectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanoque habitu,*[79] *prodis, ex judice, Lama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris, atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pavore.*
[85] *Quid refert, uri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum genibus tangas caput? est ne marito*
Matronæ peccantis[89] *in ambos justa potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. Cænaturi oleo ungebantur.
53 Inepte clamitas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Davi sunt verba, non Horatii.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suavem odorem obsonii percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Servus nimirum.
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi, vide Sat. 3. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui, ut meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentula tumentis.
73 Aut superincumbando me clunibus agitavit veluti equo insidens,
74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eadem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum servilem sumis (ne ab aliis agnoscaris) & ex Judice factus es Lama, servus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædeis mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest utrum eas gladiator auctoratus (id est, obligatus pretio) virgis uri, (id est, verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

90 In

9[0] In corruptorem vel justior? illa tamen se
91 Non habitu 92 mutatve loco, 93 peccatve supernè
Quum te formidet mulier, neque credat 94 amanti.
95 Ibis sub furcam 96 prudens: 97 [illegible]roque furenti
Committes rem omnem & vitam, & cum corpore famam.
98 Evasti? credo, 99 metues, 1 doctusque cavebis:
2 Quæres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. 3 ô toties servus! quæ bellua ruptis
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais, neque ego, hercule, fur, tibi vasa
Prætereo 4 sapiens argentea. 5 tolle periclum,
Jam 6 vaga prosiliet frænis natura remotis.
7 Tune mihi dominus, 8 rerum imperiis hominumque
Tot tantisque 9 minor? quem ter 10 vindicta quaterque
11 Imposita haud unquam misera formidine 12 privet?
Adde supradictis, 13 quod non levius valeat. nam
14 Si vicarius est, qui servo paret (uti mos
Vester ait) seu conservus: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
15 Duceris ut nervis alienis mobile lignum.
16 Quisnam igitur liber? sapiens, 17 sibique imperiosus,
Quem neq; pauperies, neque mors, neque vincula terrent.
18 Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis & in seipso totus 19 teres atque rotundus:
20 Externi ne quid valeat 21 per læve morari.
In quem 22 manca ruit semper fortuna: potesne
23 Ex his 24 ut proprium quid noscere? quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec se mutat, ut ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare subjacenti, vel non palam peccabit, ut vult Eras.
94 Neque credat tibi dicenti, te eam amare.
95 Feres furcam in collo, ut servus. Unde dictus est furciter, qui talem Furcum circumtulit.
96 Sciens.
97 Libidini furiosæ, quæ tibi imperat, concredes te, tuaque omnia.
98 Evasisti periculum?
99 Ironice, id est, non metues.
1 Doctus periculo tuo cavebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, ut paveas, & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi sapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclivis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum esse dicis, qui me nequior es, & duriorem servis servitutem.
8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c.

9 Inferior. 10 Virga, qua prætor servum liberabat. 11 Capiti sæpius imposita. 12 Possit liberare. 13 Quod superioribus par est. 14 Soletis vos disputare, utrum servus servi sit dicendus vicarius, an conservus? cum tu igitur mihi imperites & aliis servias (id est. vitiis, & furiosæ libidini) quid conservus ne sum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia potestate velut imagunculæ quæ ex ligno factæ certis nervis sua sponte moventur. 16 Concludit ex Stoicorum sententia. 17 Qui sibi suisque affectibus imperat. 18 Fortis ad respondendum, id est, ad obsistendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, ut rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoveat. 21 Nequid possit quasi per læve lignum, sive marmor hærere, est Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid possis vere fateri tuum esse?

Q 25 Per-

25 Perfusum aqua gelida repellit à foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui servis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso ... Allegoria ab equis ducta.
29 Libido vexat te negantem servire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quam ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento altero leviter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te servus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (id est, nullius pretii) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contemnere non potuerit.

[25] Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla jugo, liber, liber sum, dic age. [26] non quis.
Urget enim [27] dominus mentem non lenis, & acres
Subjectat [28] lasso stimulos, versatque [29] negantem.
[30] Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,
Qui peccas minus [31] atque ego? [32] quum Fulvi Rutu-
Aut placideiani [33] contento poplite miror (bæque
Prælia, [34] rubrica picta aut carbone, velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. [35] nequam & cessator Davus: at ipse
Subtilis veterum judex & callidus [36] audis,
[37] Nil ego, si ducor libo fumante: [38] tibi ingens
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
[39] Obsequium ventris mihi [40] perniciosius est. cur?
[41] Tergo plector enim. qui tu impunitior illa
[42] Quæ parvo sumi nequeunt cum obsonia captas?
Nempe [43] inamarescunt epulæ [44] sine fine petitæ,
[45] Illusique pedes [46] vitiosum ferre recusant
Corpus: an hic peccat, [47] sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? qui prædia vendit,
Nil servile gulæ [48] parens, habet? adde, quòd idem
[49] Non horum tecum esse potes, non otia [50] rectè
Ponere: [51] teque ipsum vitas fugitivus, [52] ut erro:
Jam vino quærens, jam somno [53] fallere curam,
Frustra. nam [54] comes atra premit sequiturque fugacem.
[55] Unde mihi lapidem? [56] quorsum est opus? [57] unde sagittas?
[58] Aut insanit homo, [59] aut versus facit, [60] Ocyus hinc te
Ni rapis, [61] accedes [62] opera agro nona Sabino.

39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi perniciosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel ructum acidum generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccatne puer, qui sub noctem data strigili furtiva uvam accipit? 48 Gulæ serviens. 49 Adeo es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Ut servus vagabundus, aliquando ad Dominum revertens. 53 Lenito curam. 54 Ipsa cura. 55 Unde mihi sumam lapidem? inquit herus irascens propter servi orationem nimis liberam. 56 Sunt verba servi. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt servi. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur servo, se illum missurum in Sabinos, sic ut ex servo urbano efficiatur servus rusticus & abjectus. 61 Accedes nonus ad octo servos operarios, quos misi in agrum Sabinum. 62 Opera in hoc loco, ut sæpe apud Ciceronem, hominem significat sordidum, & vilis conditionis.

SATYRA.

SATYRA. VIII.

Horatius Fundanium amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

UT Nasidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, [2] dictus heri illic
De medio potare die, [3] Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. [4] Da (si grave non est)
Quæ prima [5] iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Austro
Captus, ut aiebat [7] cœnæ pater [8] acria circum
Rapula, lactucæ, radices: qualia lassum
[9] Pervellunt stomachum: [10] siser, alec, [11] fæcula Coa.
His ubi sublatis, [12] puer alte cinctus [13] acernam
[14] Gausape purpureo mensam prætersit, & alter
[15] Sublegit quodcunque jaceret [16] inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: [17] ut attica virgo
Cum sacris Cereris, præcedit fuscus [18] Hydaspes,
[19] Cæcuba vina ferens: [20] Alcon, Chium, maris expers.
[21] Hic herus, Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis [22] appositis delectat, habemus utrumque.
[23] Divitias miseras! [24] Sed queis cœnantibus una,
Fundani, [25] pulchrè fuerit tibi, nosse laboro.
[26] Summus ego, & propè me Viscus Turinus, & infra,
(Si memini) Varius: cum Servilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] umbras:
Nomentanus erat [28] super ipsum, Porcius infrà.
[29] Ridiculus totas simul absorbere placentas.

1 Quomodo te cœna divitis Nasidieni delectavit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me juvit (inquit Fundanius) ut nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ò Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex convivii, Nasidienus.
8 Rapula aceto condita.
9 Provocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ, Anglis. Skirwoort.
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Servus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam, ex acere arbore factam.

14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter servus vinum ferens Chium non ex Chio insula advectum, sed in Italia factum, simulatum igitur. 21 Nasidienus ait ò Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ sunt apposita. 23 O miseras divitias, inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis convivis. 25 Quam jucunde cœnaris. 26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 Umbras appellat convivas, à convivatore non invitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus, quod uno hausitu totas obsorberet placentas.

[30] Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè [31] lateret,
Indice monstraret digito: nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto [32] celantia succum.
Ut vel continuò patuit, quum [33] passeris, atque
Ingustata mihi [34] porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit [35] melimela rubere minorem
[36] Ad lunam delecta. [37] quid hoc intersit, [38] ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] Nos nisi [40] damnos ebibimus, moriemur inulti,
Et calices poscunt majores. [41] vertere pallor
Tum [42] parochi faciem, nil sic metuentis, [43] ut acres
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Fervida quòd subtile [44] exurdant vina palatum.
[45] Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque sequutis omnibus: [46] imi
[47] Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muræna [48] natantes
In patina porrecta. [49] sub hoc herus, Hæc gravida, in(quit
Capta est, deterior [50] post partum carne futura.
[51] His mistum jus est oleo, [52] quod prima Venafri
Pressit cella: [53] garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare [54] nato,
Dum coquitur: ([55] cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo: non sine aceto,
[56] Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi [57] incoquere, illutos [58] Curtillus echinos,
[59] Ut melius muria quàm testa marina remittat.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, ut &c.
31 Si quid aliis erat incognitum.
32 Intra se continentis succum longe meliorem succo noto, id est, succo usitato.
33 Piscis plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.
39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati moriemur inulti.
40 Nisi large bibimus cum damno convivatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Nasidieni convivatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum unde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & Balatro evacuant totos vini cados poculis Alliphanis, id est, poculis majoribus factis in Aliphe oppido Samnii.
46 Convivæ qui accumbebant in imis lectorum partibus.
47 Convivæ electi & honestatiores, id est, Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In jusculo. 49 Hoc ipso tempore Nasidienus convivii dominus inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 5 Ex his jus est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex olivis Venafranis primum est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur jusculum vino Italico. 55 Jusi cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstravi incoquere herbas in illo jure, quod descripsi. 8 Curtillus unus ex hoc genere Epicureorum docuit incoquere echinos non maceratos (id est, non muriam ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tanquam lapidibus cum ea muria, quam quod testa. 60 Græca ad nos remittat.

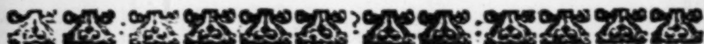
Interea

Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia [61] pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, [63] erigimur. [64] Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere, quis esset
Finis? ni sapiens hic Nomentanus amicum
[65] Tolleret: Heu Fortuna quis est crudelior in nos
Te Deus? [66] ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] suspendens omnia naso,
[68] Hæc est conditio vivendi, aiebat: [69] eoque
Responsura tuo nunquam est par fama [70] labori.
[71] Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni
Solicitudine districtum? [72] ne panis adustus,
Ne malè conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti rectè pueri comptique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Ut modò: si patinam pede lapsus frangat [73] agaso.
Sed convivatoris ([74] uti ducis) ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc. Tibi dii, [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis.
[76] Et soleas poscit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos [78] his mallem ludos spectasse. sed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque [80] fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumque
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] secundo,
Nasidiene redis [83] mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus [84] fortunam deinde secuti
[85] Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] pastum jecur anseris albi,

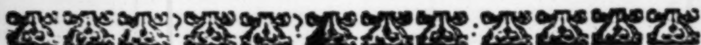
61 Tantum pulveris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus capite demisso flebat.
65 Mœstum solatetur.
66 Quam gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Ut mala sint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 Ridicula est totius apparatus enumeratio.
73 Qui jumenta curat, quales erant Nasidieni ministri.
74 Quemadmodum Imperatoris.
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumberet.
77 Tunc in singulis lectis videre licebat convivas consusurrantes.
78 Quam hos inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior:
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum avulsos, [87] ut multò suavius, armos,
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas [88] poni, & sine clune palumbes.
[89] Suaves res, si non [90] causas narraret earum &
Naturas dominus, quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus: velut [91] illis
[92] Canidia afflasset, pejor [93] serpentibus Afris.

87 Tanquam multò delicatius.
88 Apponi.
89 Existentes res suaves.
90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ aliis partibus sunt præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venifica.
93 Pejor serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER I.

AD MÆCENATEM, Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem dicunt, amplecti: Sic tamen ut in nullius Magistri verba juret. Hujusmodi autem esse hæc studia, ut nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium, virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

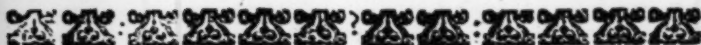
Prima dicte mihi [2] summa dicende camæna,
[3] Spectatum satis, & donatum jam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens. [7] Vejanius armis
[8] Herculis ad postem fixis, [9] latet abditus agro
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solve senescentem [15] mature sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminum lyrici celebrate.
2 In ultimis meis scriptis
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à scribendi munere liberavit. Rudis virga est qua gladiatores donati à gladiatura cessabant.
5 Ut versus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem est ætas, sed alia, quæ alios mores postulat.
7 Vejanius gladiator
8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à patri suo victus & jamjam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio animicum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet, et aurem docilem & attentam. 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportune. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono jocos, nugas, convivia, & id genus alia quæ me lasicivum faciant & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad usum meum, tam dicto, quam facto.

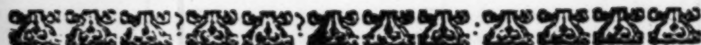
× broken-winded.

Et leporum avulsos, [87] ut multò suavius, armos,
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas [88] poni, & sine clune palumbes.
[89] Suaves res, si non [90] causas narraret earum &
Naturas dominus, quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus: velut [91] illis
[92] Canidia afflasset, pejor [93] serpentibus Afris.

87 Tanquam multò delicatius.
88 Appeni.
89 Existentes res suaves.
90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ aliis partibus sint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venifica.
93 Peior serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem dicunt, amplecti: Sic tamen ut in nullius Magistri verba juret. Hujusmodi autem esse hæc studia, ut nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium, virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

PRima dicte mihi [2] summa dicende camœna,
[3] Spectatum satis, & donatum jam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens. [7] Vejanius armis
[8] Herculis ad postem fixis, [9] latet abditus agro
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solve senescentem [15] maturè sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminum lyrici celebrate. 2 In ultimis meis scriptis 3 Satis à populo cognitum. 4 Quem ætas à scribendi munere liberavit. Rudis virga est qua gladiator e donati à gladiatura cessabant. 5 Ut versus lyricos atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas, sed alia, quæ alios mores postulat. 7 Vejanius gladiator 8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne à patri suo victus & jamjam enecandus, à populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet, et aurem docilem & attentam 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportune. 16 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus dificultate ne laboret.* 18 Versus amatorios. 19 Depono jocos, nugas, convivia, & id genus alia quæ me ludicrum faciant & ridiculum. 20 Totus in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero 22 Quæ suo tempore depromam ad usum meum, tam dicto, quam facto.

* broken-winded.

Ac ne fortè roges,[23] quo me duce, quo lare tuter:
[24] Nullius addictus jurare in verba magistri,
[25] Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes:
[26] Nunc agilis fio,[27] & mersor civilibus undis,
[28] Virtutis veræ custos [29] rigidusque satelles:
Nunc in [30] Aristippi furtim præcepta relabor,
Et mihi res, non me rebus submittere [31] conor.
Ut nox longa,[32] quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur [33] opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia [34] matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
[35] Consiliumque morantur agendi gnaviter id quod
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam solerque [36] elementis.
[37] Non possis oculo quantum contendere [38] Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra [39] Glyconis,
Nodosa corpus [40] nolis prohibere chiragra.
[41] Est quiddam prodire tenus, si non datur ultra.
[42] Fervet avaritia miseraque cupidine pectus?
[43] Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa [45] piacula, quæ te
Ter [46] purè lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo [47] ferus est ut non [48] mitescere possit,
Si modo [49] culturæ patientem commodet aurem.
[50] Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,
[51] Stultitia caruisse. vides quæ maxima credis

Quo philosopho [duc]tore, et qua fami[lia] philosophica me [tu]um præstem.
Ego obligatus [nu]llius Magistri [dic]tata assentiri [de]feror, &c.
Pro ventorum [im]petu, id est, pro [ra]tione temporum.
Practicus aliquan[do] fio, ut Peripateti[ci]s.
In Reipubl. ad[m]inistratione exer[ce]or.
[2]8 Aliquando fio [Sto]icus summum [b]onum in virtute [p]onens.
[2]9 Æqualiter omnia [p]eccata puniens, [ri]gidus ergo i. durus [&] inexorabilis.
[3]0 A Cyrenæo Arist[ip]po (qui omne bonum [i]n voluptate posuit) [C]yrenaica manavit [d]isciplina.
[3]1 Academicus ergo.
[3]2 Quibus promissa [n]on servat.
[33] Operariis condu[c]tis.
[3]4 Custodia noverc[a]rum.
[3]5 Quæ propositum [m]eum conscribendi [v]ulgandique præcepta [h]onesta, omnibus con[d]ucentia retardant.
[3]6 Philosophiæ pri[mordiis].
[3]7 Si non possis in [re]bus ipsis perspici[en]dis tanta vi ocu[lo]rum uti, quanta Lynceus.
[3]8 Lynceus acutis[si]mus oculorum per[s]picacitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec [no]lis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. [4]2 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medica[m]enta pugnantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis, & ab [h]umanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitiis carere, quæ à stultitia proveniunt.

millia desunt
Si quadringentis sex (s. millibus) septem, Esse
..., si quadringentis millibus desunt millia.
406000
1000 200000

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemque repulsam,*
Quanto devites animi, [54] *capitisque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stultè miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine pulvere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Janus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt juvenes [65] *dictata senesque,*
Lævo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
[70] *Plebs eris. ut pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facies. [71] *hic Murus aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia: quæ rectè regnum facientibus offert*
[74] *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
[75] *Isne tibi melius suadet,* [76] *qui ut rem facias: rem,*
Si possis, rectè: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Ut propius spectes lachrymosa poemata* [79] *Puppi?*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *sic judiciis fruar iisdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo, & non obtinendo.
54 Corporis labore, per synec.
55 Impigre navigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per gravissima pericula.
57 Ut ne cures, id est, ut contemnas ea, quæ, &c.
58 Scil. divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Si virtute id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, ubi templum est Jani hæc publice docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad lænus respondendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertium.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem.
70 Eris plebeius.

71 Sit hæc arx tua. Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex a Roscio Othone lata. Vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis, & mascula virtute præditis. 75 Rosciæ legis auctor. 76 Qui suadet, ut lucrum facias. 77 Jure vel injuria. 78 Ut inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici Poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectam ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam cur non sequar,

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam* [87] *Quia me vestigia terrent,*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. *(quem?*
[88] *Bellua multorum es capitum nam quid sequar? aut*
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
[90] *Frustis & pomis viduas venentur* [91] *avaras,*
[92] *Excipiantque senes,* [93] *quos in vivaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore: verùm
[94] *Esto aliis alios rebus studiisque teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Baiis prælucet amœnis.*
Si duxit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theanum*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, jurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
Quid [5] *Pauper?* [6] *ride: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores, [7] *conducto navigio æquè*
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *priva triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ, vel [12] *si toga dissidet impar*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit, quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, unde publicani appellabantur.
90 Donis vilis pretii.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem devorent veluti pisces aut feras in vivariis detentas.
94 Concedo quod diversi homines diversa sectantur. At iidem persæpe mutantur.
95 Urbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, id est, Lucrinus in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum, id est, impulerit divitem, ut ædificet, statim animum mutat & jubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Uxorem habet? Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula, id est, domo.
3 Si non est ei lectus genialis, id est, uxor.

4 Quomodo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 Æque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua, & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, (id est, qui inæqualiter tondetur) rides. 11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commovetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet.

A [16] prætore dati : rerum tutela mearum
[17] Quum sis, & pravè sectum [18] stomacheris ob unguem
De te pendentis te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno [19] minor est Jove, dives,
Liber, honoratus pulcher : rex denique regum :
[20] Præcipuè sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si deessent agnati.
17 Quum sis tutor meatum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob unguem amici, &c. id est, ob levia amicorum incommoda. 19 Uno Jove inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

AD LOLLIUM.

Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quam quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit : amborum afferens argumenta. In Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi : in Odyssea autem, Ulysis exemplo, quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, utpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum hujusmodi præceptis esse docet.

TRojani belli [1] scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneste relegi :
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe, quid utile, [5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] nisi quid te detinet) audi.
Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] Barbariæ lento [10] collisa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æstus,
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden :

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator exercitii causa disputas.
3 Præneste est nomen urbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit utile
6 Copiosius & perfectius.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes.
12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium & Agamemnonem filium Atrei.

[16] *Hunc amor ira quidem communiter urit* [17] *utrumque.*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achivi.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Illiacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis [20] *exemplar Ulyssem,*
[21] *Qui domitor Trojæ, multorum* [22] *providus urbes*
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum [23] *immersabilis undis:*
[24] *Sirenum voces,* [25] *& Circes pocula nosti:*
[26] *Quæ si cum sociis stultus cupidúsque bibisset*
Sub domina meretrice fuisset [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixisset canis immundus, [29] *vel amica luto sus.*
[30] *Nos numerus sumus, &* [31] *fruges consumere nati,*
[32] *Sponsi Penelopes nebulones,* [33] *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo [34] *operata Juventus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ [36] *cessatum ducere curam:*
Ut jugulent homines, surgunt [37] *de nocte latrones:*
Ut teipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles [38] *sanus* [39] *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum [40] *studiis & rebus honestis:*
Invidia vel amore [41] *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere? si quid
[42] *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude:*
Incipe. qui recte vivendi prorogat horam,
[44] *Rusticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque [46] *beata creandis*
Uxor, & incultæ [47] *pacantur vomere sylvæ.*

15 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplum ad imitandum.
21 Ubi Trojam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ versus fuisset.
28 Amens.
29 Ut sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute numerum duntaxat explentes.
31 Viventes ut edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus juventus Alcioni Phæacum regis, id est, molles sumus, & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, id est, abjicere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudens
42 Si quid consumit & corrumpit animum. 43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod. 44 Rustice, vel tanquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c. 45 Donec tota aqua elapsa alveus arescat. 46 Uxor pecuniosa, vel felix in pariendo. 47 Excoluntur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic[48] *nihil amplius optet.*
Non domus, & fundus,[49] *non æris acervus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas.[50] *valeat possessor oportet,*
Si[51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Qui cupit, aut metuit, juvat, illum sic domus,[52] *aut res,*
Ut lippum pictæ tabulæ,[53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta[55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget:[56] *certum voto pete finem.*
Invidus alterius rebus macrescit[57] *opimis:*
Invidia[58] *Siculi non invenêre Tyranni*
Majus tormentum. qui non[59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit[60] *& mens,*
Dum pœnas[61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira furor brevis est:[62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat:[63] *hunc frænis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum tenera docilem cervice*[65] *magister*
Ire viam, quam monstrat eques.[66] *venaticus ex quo*
Tempore[67] *cervinam pellem latravit in aula,*
[68] *Militat in sylvis catulus.*[69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba[70] *puer, nunc te*[71] *melioribus offer.*
QUO semel est imbuta[72] *recens, servabit odorem*
Testa diu[73] *quod si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet ut sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditariis vel acquisitis.
52 Res familiaris, vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non extirpant.
54 Nisi sit animus purus. Est Allegoria.
55 Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frænum non injiciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio provectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Format.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus
67 Quæ cervi similitudinem gerit.
68 Feras sectatur.
69 Percipe philosophiæ præcepta.
70 Dum puer es.

71 Philosophiæ magistris, vel honestis, & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiæ studio es ignavior, aut si promovearis alacrius. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos antevertere, qui me præcedunt.

AD

AD JULIUM FLORUM,

Epist. III.

Julium Florum de Claudio Nerone, ubi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

JUli Flore, [1] *quibus terrarum militet oris*
[2] *Claudius Augusti privignus, scire laboro.*
[3] *Thracane vos Hebrusque* [4] *nivali compede vinctus,*
[5] *An freta vicinas inter currentia turres,*
An pingues Asiæ campi collesque [6] *morantur?*
[7] *Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces [8] *longum diffundit in ævum?*
Quid [9] *Titius Romana brevi venturus in ora?*
[10] *Pindarici fontis qui non expalluit* [11] *haustus,*
Fastidire [12] *lacus & rivos ausus apertos:*
Ut valet? ut meminit nostri? [13] *fidibusne Latinis*
Thebanos aptare modos studet, [14] *auspice Musa?*
An tragica [15] *desævit* [16] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi [17] *Celsus agit? monitus, multumque monendus,*
[18] *Privatas ut quærat opes, & tangere vitet*
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] *Apollo:*
Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus; [20] *ipse quid audes?*
[21] *Quæ circum volitas agilis thyma? non tibi parvum*
Ingenium, non incultum est, [22] *nec turpiter hirtum,*
[23] *Seu linguam causis acuis, seu civica jura*

ra quibus regionibus; Ore significant extremas partes terrarum.
2 Tiberius Nero, Augusti privignus ex Livia Drusilla.
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui brevi ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inventu facilia.
13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari?
14 Musarum auspicio?
15 An valde sævit crudeles & sævos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum utitur? 17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Ut suam inventionem, non alienam quærat. 19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu Juli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis ex variis doctorum virorum scriptis varia decerpens. 22 Nec rudis & impolitum. 23 Sive Oratorem, Jurisconsultum, vel Poetam agis.

Respon-

Respondere paras, seu condis amabile carmen:
Prima [24] feras ederæ [25] victricis præmia. quod si
Frigida curarum [26] fomenta relinquere posses,
Quò te cœlestis sapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc studium, [28] parvi properemus & ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, [29] si tibi curæ
Quantæ conveniat Numatius, [30] an malè sarta
Gratia [31] nequicquam coit, & rescinditur? at vos
[32] Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
[33] Indomita cervice feros: ubicunque locorum
Vivitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum [35] votiva juvenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe divitias, ambitionem & similia, quæ, ut frigus, gravant & tardant festinantem.
27 Properemus sapientiæ studiis incumbere.
28 Cujuscunque fortunæ simus.
29 An Numatius frater tuus sit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat, nec ne?
30 Gratia male conjuncta & perfide instaurata.
31 Non durant.

32 Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Juvenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Epist. IV.

Albium Tibullum compellat, cui studium philosophiæ laudare videtur, atque id facere ut ejus amore illum accendat. Recenset quibus dotibus illum dii ornaverint: deinde ita vivendum illi esse dicit, ut unumquemque diem, extremum sibi fore putet.

ALbi nostrorum sermonum [1] candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum sylvas inter [5] reptare salubres,
Curantem quicquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras [6] sine pectore: dii tibi [7] formam,
Dii tibi divitias dederant, [8] artemque fruendi.

1 Sincere judex, Satyrarum nostrarum.
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te scribere?
4 Qui multas tragœdias scripsit dictus Parmensis ab urbe Parma.

5 Lentius ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam,

9 *Quid*

9 *Quid voveat dulci nutricula majus alumno,*
Quam sapere 10 *& fari possit quæ sentiat, & cui*
11 *Gratia, fama, valetudo contingat abundè,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter spem curamque, timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:*
14 *Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.*
Me pinguem 15 *& nitidam bene curata cute vises,*
Quum ridere voles 16 *Epicuri de grege porcum.*

9 Quid possit nutricula optare majus alumno? 10 Et eloqui sua sensa. 11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis. 12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus. 13 Omnem diem putato esse postremum. 14 Ita fiet ut grata, &c. 15 Poetam elegantem & fucci plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQUATUM.

Epist. V.

Torquatum ad cœnam invitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur ut curis & cupiditat. divitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu convivii, primam autem ponit munditiem.

SI potes 1 *archaicis conviva* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
4 *Supremo te sole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffusa palustres*
7 *Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.*
Sin melius quid habes, 8 *arcesse, vel imperium fer.*
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
9 *Mitte leves spes,* 10 *& certamina divitiarum,*
Et 11 *Moschi causam.* 12 *cras nato Cæsare festus*
Dat veniam 13 *somnumque dies: impune licebit.*

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.** 2 Accumbere. 3 Nec abhorres sed gaudes. 4 Sub vesperam. 5 Te expectabo. 6 Bibes vina è torculari in cados fusa. Statilio Tauro iterum Consule. vini ætas notabatur. Consulum nominibus. vide Od. 3. lib. 2. 7 Minturnæ oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Jube tecum afferri ad me, vel, fine regem esse convivii, & tibi imperare, ut illo vino utare quod tibi apponam. Alii exponunt; Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum levium, id est, divitiarum. 10 Omitte lites & dissidia in divitiis comparandis. 11 Clientes tui. 12 Idib. Julii. 13 Ut non sit necesse mane surgere.

Æstivam sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, si non conceditur uti?
Parcus [16] ob hæredis curam, nimiumque [17] severus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarque vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes jubet esse [23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecere disertum?
[28] Contracta quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Invitus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] ut coëat par
Jungaturque pari. [37] Brutum tibi, Septimiumque,
Et nisi cœna prior potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam locus est & pluribus [38] umbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ convivia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe, & [42] rebus omissis,
Atria servantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Faceto sermo[ne] & largo noctem e[x]tendere.
15 Quorsum divit[ias] expetam?
16 Ut hæres ditesca[t]
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splen[]dido secundæ mens[æ] floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrii jactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione jubeat tanquam idoneus ad hanc procurationem.

31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, ut inde convivia nares contrahat. 34 Ita splendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Divulges. 36 Ut convivæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimum, Sabinum, &c. 38 Convivis non invitatis. 39 Ubi multitudo est convivarum arcte sedentium, ibi alarum odor gravis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quos sodaleis velis vocari. 42 Causis & negotiis tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te expectat & observat. 44 Falle Moschum (de quo supra) vel quemvis alium.

AD NUMICIUM.

Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria eodem ferè modo mirentur: verum ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

NIl admirari, propè res est, [2] una, Numici,
Solaque quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera [4] terræ?
Quid, [5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus, [7] & amici dona [8] Quiritis?
Quo spectanda modo, [9] quo sensu credis & ore?
Qui timet [10] his adversa, ferè miratur eodem
Quo cupiens pacto pavor est, [11] utrobique molestus:
[12] Improvisa simul species exterret [13] utrumque.
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatne: [14] quid ad rem,
Si [15] quicquid vidit melius pejusve sua spe,
Defixis oculis animoque & corpore [16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam satis est [17] virtutem si petat ipsam.
[18] I nunc argentum, & marmor vetus, [19] æraque & artes
[20] Suspice, cum gemmis [21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quanto minus admirabuntur terrena, quæ cælestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, uniones, margaritas, & huiusmodi.
6 Ludos inanes, & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani te amantis, id est, honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritum, id est, Romanorum.
9 Quo judicio, & quo vultu? certe non alio, quam nulla cupiditate nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo.

12 Insperata & non præmeditata mali, & boni species. 13 Exterret tam cupidum, quam timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, scil. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissime. 16 Ei hebet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate cuius re vera, nimium esse non potest. 18 Ironica concessio. 19 Æreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu gnavus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius : [24] *indignum, quòd sit pejoribus ortus :*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas.*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò devenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè vivere ? quis non ?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, ut*
[37] *Lucum ligna ?* [38] *cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cybiratica,* [40] *ne Bithyna negotia perdas,*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem altera porrò :*
[43] *Tertia succedant, & quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat,*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex :
Ne [48] *fueris hic tu, Chlamydes Lucullus (ut aiunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,*
[51] *Quî possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum : partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, ubi non & multa supersunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & servare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit plus frumenti quàm tu.
24 Indignum existens
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa, (ubi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, id est, fama celebrem, ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephritide.
34 Nempe rectè vivere.
35 Fortiter huic uni rei studе.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere ?
37 Lucus non ex solis arboribus constat ut sylva, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybiratica dicuntur à Cybiris urbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.
41 Coacerventur, cumulentur, Angl. **laid round to an heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel acervum in quadrum redigat, id est, quarta mille, quæ quatuor millia efficiunt. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 *Nolo ego ut tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui una re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus.* 49 Commodato dare. 50 Rogatus à Prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis, & bonis non referta, ubi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Ut divitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] servum, qui dictet nomina, [59] lævum
Qui fodiat latus, [60] & cogat trans pondera dextram
[61] Porrigere. [62] Hic multum [63] in Fabia valet, ille Velina:
[64] Cuilibet hic fasces dabit, [65] eripietque curule
Cui volet importunus ebur, frater, pater, adde:
Ut cuique est ætas, ita quemque [66] facetus adopta.
Si bene qui cœnat, [67] bene vivit: [68] lucet, eamus
Quò ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane [69] plagas, venabula, servos
[70] Differtum transire forum populumque jubebat:
[71] Unus ut è multis populo spectante referret
[72] Emptum mulus aprum. crudi [73] tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti: [74] Cerite cera
Digni: [75] remigium vitiosum Ithacensis Ulyssei,
[76] Cui potior patriâ fuit [77] interdicta voluptas.
Si ([78] Mimnermus uti censet) sine amore jocisque
Nil est jucundum: [79] vivas in amore jocisque
Vive, vale: siquid novisti rectius [80] istis,
[81] Candidus imperti: si non, his utere mecum.

58 Mercemur servum nomenclatorem. A nomenclatore illo, qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque civis, qui in suffragiis aliquid valeret, appellaretur, & suo quemque nomine compellare benevolentiam conciliat.
59 Qui domino astans lævo ipsius latere extrema manu impulso admoneat ut illum & illum salutet.
60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ ineundæ vel auxilii causa.
61 Gratioso apud aliquam tribum civi.
62 Verba sunt nomenclatoris.
63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.
64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahet suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneum, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta unumquemque & facete tibi adjunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Ut insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum, non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in Balnea. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viventes. Ceritibus enim à populo Romano devictis negatum fuit suffragiorum ferendorum jus. 75 Quum simus quasi remiges, & socii Ulyssis vitiis, & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ulysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet ut vivas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, utere jam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, ejus in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet divitiis anteponendam esse, atque adeo eum qui paucis contentus vivere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

Quinque dies tibi pollicitus me [1] rure futurum,
[2] Sextilem totum mendax desideror, atqui,

1 In Sabina regione, Ubi villam habuit Horatius amœnissimam.
2 Totum mensem Augustum absum,

Si me vivere vis sanum, rectéque valentem,
3 *Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti*
Mæcenas veniam. 4 *dum ficus prima calórque*
5 *Designatorem decorat* 6 *lictoribus atris:*
7 *Dum pueris omnis pater & matercula pallet,*
8 *Officiosaque sedulitas, &* 9 *opella forensis*
Adducit febres, & 10 *testamenta resignat.*
Quod si bruma nives Albanis 11 *illinet agris,*
12 *Ad mare descendet* 13 *vates tuus, & sibi parcet,*
14 *Contractúsque leget; te dulcis amice reviset*
Cum Zephyris (si concedes) 15 *& hirundine prima.*
Non, quo more piris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. 16 *Vescere sodes.*
17 *Jam satis est.* 18 *At tu quantum vis tolle.* 19 *Benignè:*
20 *Non invisa feres pueris munuscula parvis.*
21 *Tam teneor dono quam si dimittar* 22 *onustus.*
23 *Ut libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.*
Prodigus & stultus donat quæ spernit & odit:
24 *Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.*
Vir bonus & sapiens 25 *dignis ait esse paratum,*
Nec tamen ignorat 26 *quid distent æra lupinis.*
27 *Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.*
Quod si me noles usquam 28 *discedere,* 29 *reddes*
Forte latus, 30 *nigros angusta fronte capillos:*
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
31 *Inter vina fugam Cynaræ* 32 *mærere protervæ.*
33 *Forte per angustam tenuis vulpecula rimam*
34 *Repserat in cumeram frumenti:* 35 *pastaque, rursus*
Ire foras pleno 36 *tendebat corpore frustra.*

3 Dabis illam veniam quam mihi das ægro.
4 Donec fervet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt.
5 Designator est, qui constituendæ funebri pompæ præest.
6 Ministris libitinariis pullatis.
7 Dum mater liberis suis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præstando suis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Testamenta aperit post mortem testatoris.
11 Asperget.
12 Ad civitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. (Metaph. ducta à navigantibus, qui vasa contrahunt, ut effugiant naufragium.
15 Vere ineunte, cujus est hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hospitem viatorem.
17 Verba sunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuscula, inquit Calaber.
21 Verba viatoris.

22 Piris tuis oneratus. 23 Facito ut libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconsiderata rerum vilium & superfluarum donatio semper parit ingratos. 25 Dicit se viris bonis esse paratum. 26 Non ignorat quæ sit differentia inter bonos & malos nummos, id est, inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præstabo & dignum laude promerentis, id est, laude ejus qui beneficia est promeritus. 28 A te discedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum consumpsi. 30 Capillos nunc canos in fronte lata propter calvitiem. 31 Reddes ætatem ad levitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, cum id juvenem, non senem decet. 33 Inanis ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene saginata. 36 Conabatur.

Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] *cavum repetes arctum* [38] *quem macra subisti.*
[39] *Hoc ego si compellar imagine* [40] *cuncta resigno:*
[41] *Nec somnum plebis laudo, satur* [42] *altilium, nec*
Otia divitiis [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudasti: rexque paterque*
[45] *Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
[46] *Inspice si possim* [47] *donata reponere lætus.*
Haud male Telemachus, [48] *proles patientis Ulyssei,*
[49] *Non est aptus equis Ithacæ locus: ut neque planis*
[50] *Porrectus spaciis,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atride magis apte tibi tua dona relinquam.*
Parvum parva decent: mihi jam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, causisque [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officiis octavam circiter* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium distare [59] *Carinas*
Jam grandis natu queritur: conspexit (ut aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] *in umbra,*
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non læve jussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *unde domo, quis,*
[65] *Cujus fortunæ: quo sit patre,* [66] *quóve patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& cessare* [71] *& quærere & uti,*
Gaudentem [72] *parvisque sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post [73] *decisa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sanè [76] *credere Mena.*

37 Locum excavatum. 38 Quem gracilis intrasti. 39 Hac similitudine. 40 Omnia quæ mihi dedisti, restituo. 41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eo quod sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus, si egerem. 42 Satur avium domi saginatarum. 43 Vide Od.29.l.1. 44 Me paucis contentum. 45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter tuum erga me amorem, sive præsens tecum sum, sive absens. 46 Tecum considera 47 Reddere quæ mihi donasti. 48 Menelao respondet. 49 Verba Telemachi ad Menelaum. 50 Non extensus in longum. 51 Nec herbæ ferax. 52 O Menelae, Atrei fili. 53 Roma magnifica. 54 Sed Tibur non populosum placet. 55 Tarentum voluptuarium. 56 Orator, in altercando nobilis. 57 A forensibus. 58 Horam dici. 59 Viam Romæ sic dictam ab ædificiis factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus servum suum Demetrium allequitur. 62 Non inutilè. 63 Mihi renuncia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an dives. 66 In cujus sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem, vel mercatorem agere lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Divitias acquirere iisque uti, quod non facit avarus. 72 Gaudentem uxore, & liberis, & domicilio stabili, non vita vaga. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio ubi valetudinis causa corpus exercebat. 75 Verba sunt Philippi. 76 Credebat.

Mirari

[77] Mirari secum tacitus, quid multa? [78] benignè
Respondet. [79] Negat ille mihi? [80] Negat improbus, & te
[81] Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato [82] scruta [83] popello
[84] Occupat, & salvere jubet prior. ille Philippo
[85] Excusare laborem, & [86] mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique quòd non
[87] Providisset eum. [88] Sic ignovisse putato
Me tibi. si cœnas hodie mecum. [89] Ut libet. [90] Ergo
Post nonam venies nunc î, [91] rem strenuus auge.
[92] Ut ventum ad cœnam est, [93] dicenda, tacenda loquutus.
[94] Tandem dormitum dimittitur, hic ubi sæpe
Occultum [95] visus decurrere piscis ad hamum,
[96] Mane cliens & jam [97] certus conviva, jubetur
Rura suburbana [98] indictis comes ire Latinis.
Impositus [99] mannis, arvum [1] cœlumque Sabinum
[2] Non cessat laudare: videt ridetque Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus undique [3] quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet uti mercetur agellum.
[4] Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est, morer, [5] ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos[6] & vineta crepat mera: præparat ulmos:
Immoritur studiis, [7] & amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
[8] Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, [9] media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit [10] scabrum intonsumque Philippus,
[11] Durus (ait) Vultei nimis [12] attentusque videris
Esse mihi. [13] Pol, me miserum patrone vocares;

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tib[i] ingentes.
79 Verba sunt Philippi.
80 Negat improb[us] inquit Demetrius.
81 Te non curat a[ut] formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tuni[catæ] non togis utenti.
84 Antevertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 Verba sunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum. Quand[o] Romani è balneis egressi cibum capie[bant].
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quidvis locutus.
94 Jubetur ire domum.
95 Visus est.
96 Postridie.
97 Quotidianus conviva.
98 Feriis Latinis à Consule imperatis. In quibus non licebat aliquid agi in urbe.
99 Equis pusillis.
1 Ærem Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus.
4 Vulteius agellum mercatur.
5 Ex urbano fit incultus & ovioletus

6 Loca vitibus consita solum habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager fatu[o] minus reddidit, quam speraverat agricola. 9 Paulo post mediam noctem. 10 Squalidum, & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, avarus. 13 Verba sun[t] Vulteii.

Si velles (inquit) verum mihi [14] ponere nomen.
[15] Quod te per genium, dextramque deósque penates,
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] Qui simul aspexit quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, repetatque relicta. (est.
METIRI se quemque [17] suo modulo ac pede, [18] verum

Nomen imponere. Propter quod te obsecro, vel, quam ... te obsecro. Qui Philippus postquam consideravit quantum dimissa, ... est, relicta differant petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in urbem quamprimum, & vitam ... est.

urbanam quam reliquit repetat. 17 Sua formula & mensura. 18 A-

AD CELSUM ALBINOVANUM

Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita ut illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

CElso, [1] gaudere, & bene rem gerere, Albinovano,
Musa rogata refer, [2] comiti [3] scribæque Neronis.
Si quæret quid agam: dic multa & pulchra [4] minantem,
Vivere nec rectè, nec suaviter, haud quia grando
[5] Contuderit vites, oleamque [6] momorderit æstus:
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
[7] Sed quia mente minùs validus quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, [8] quod levet ægrum:
[9] Fidis offendar medicis, irascar amicis,
[10] Cur me funesto properent arcere [11] veterno:
Quæ nocuere [12] sequar, fugiam quæ profore credam:
[13] Romæ Tibur amem ventosus, [14] Tibure Romam.
[15] Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat [16] & se:

Ordo est, ô Musa à me rogata, refer. id est, renuntia Celso Albinovano χαίρειν καὶ εὖ πράττειν, ut gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notario, Angl. a Secretary.
4 Superbe promittentem.
5 Fregerit
6 Siccitate effecerit & læserit
7 Quia animo ægrotus magis quam corpore velim nil, &c.
8 Quod relevet ægrum.
9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quod. 11 Lethargo, qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas ... ta; hic ponitur pro arrogantia, levitate, inconstantia. 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia ... sum Romæ, amem Tibur, ventosus id est, inconstans & vento populari plenus. 14 Quia ... existens Tiburi, Romam amem. 15 Post hæc omnia rogato. 16 Quo modo se gerat.

Ut placet [17] *juveni, percontare,* [18] *utque cohorti.*
Si dicet, rectè : [19] *primum gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Ut tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

[15] Neroni. [18] Et quomodo cohorti placeat. [19] Primum dicito me gaudere, deinde &c. [20] Ejus auriculis, scil. Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita ut non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus, & servabimus continuo.

AD CLAUDIUM NERONEM,

Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat ut in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, ut ab ipso Nerone id tanquam pro suo jure petere videri non possit.

SEptimius,[1] [2] *Claudi, nimirum intelligit unus,*
[3] *Quanti me facias, nam me rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, ut tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem;
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ* [11] *mihi commodus uni.*
Sic ego, majoris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad urbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici jussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonumque*

1 De quo, Od. 5. lib. 2. 2 O Nero Augusti privigne. 3 Qua æstimatione ; sim apud te. 4 Et rogando cogit. 5 Commendare. 6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. eligentis, res honestas & honestos viros. 7 Officio interioris amici. 8 Quid apud te possim intelligit ac magis novit quàm ego ipse. 9 Meam apud te gratiam minorem esse quam sit. 10 Facultatis meæ.

11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inverecundiam, quæ frontis pertritæ est præmium. Urbani enim pertricioris oris esse solent quam rustici. 14 Depositus pudore etiam, ut fertis. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo grege esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM.

Epist. X.

Fusco Aristio urbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia ejus commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam urbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

Urbis amatorem [1] *Fuscum salvere jubemus*
[2] *Ruris amatores: hac in re scilicet una,*
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] *gemelli.*
[4] *Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,*
Annuimus pariter vetuli [5] *notique columbi.*
[6] *Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni*
Rivos, & musco [7] *circumlita saxa, nemúsque.*
[8] *Quid quæris?* [9] *vivo & regno, simul ista reliqui*
Quæ vos ad cœlum effertis [10] *rumore secundo*
[11] *Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso:*
Pane egeo jam mellitis potiore [12] *placentis.*
Vivere naturæ [13] *si convenienter oportet,*
[14] *Ponendæque domo quærenda est area primùm,*
Novistine locum potiorem rure [15] *beato?*
[16] *Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura*
Leniat & rabiem [17] *canis, &* [18] *momenta leonis,*
Quum semel accepit solem [19] *furibundus acutum?*
[20] *Est ubi depellat somnos minus* [21] *invida cura?*
[22] *Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?*
Purior in vicis aqua [23] *tendit rumpere plumbum,*
Quàm quæ per pronum [24] *trepidat cum murmure rivum?*

1 Grammaticum, in urbe commorantem. 2 Nos. 3 Simillimi. 4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus. 5 Quorum magnus & mutuus amor notus est. 6 Tu Romæ manes. 7 Saxa musco obducta. 8 Quid multis? 9 Tam beate vivo ut me regnare putem, simul ac, &c. 10 Vulgo approbante. 11 Ut improbus sacerdotis servus, qui libis alere consuevit, tandem desiderat panem: sic ego urbem fastidiens rure delector. 12 Libis sacrificiorum. 13 Quoniam vivere oportet secundum naturam, id est, virtute adhibita donis frui à natura datis. 14 Et quoniam area, id est, solum primum quærendum est ad domum extruendam.

15 Rure opulento. 16 Estne locus ullus ubi, &c. 17 Sideris cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Estne locus ullus ubi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem invidet invadere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli, id est, marmora ex Numidia advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta. 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos rupture. 24 Labitur per declivem rivum.

25 Nempe

[25] Nempe inter varias nutritur ſylva [26] columnas,
Laudaturque domus longos quæ proſpicit agros.
[27] Naturam expellas furca, tamen [28] uſque recurret,
[29] Et mala perrumpet furtim [30] faſtidia victrix.
[31] Non, qui [32] Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [33] propiuſve medullis,
Quàm qui non poterit [34] vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ [35] quatient; [36] ſi quid mirabere, [37] pones
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita [38] præcurrere amicos.
Cervus equum pugna [39] melior communibus herbis
Pellebat: donec [40] minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, [41] frænumque recepit:
Sed poſtquam [42] victor violens diſceſſit [43] ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] metallis
Libertate caret, [45] dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum: quia parvo neſciat uti.
[46] Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet [47] ſi minor, [48] uret.
Lætus ſorte tua vives ſapienter Ariſti:
[49] Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
[50] Cogere quam ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
[51] Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.
Hæc tibi [52] dictabam [53] poſt fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non ſimul eſſes, [54] cætera lætus.

25 Apparet enim vitam ruſticam ſuaviorem eſſe quam urbanam, quia divites quaſi natura duce in ſuis ædificiis urbem ruri ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpatioſis conſerunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
27 Cum naturam ut ignominioſam ejicias.
28 Semper.
29 Et natura vincens per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
30 Iſtam faſtidioſam divitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quam qui &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas ſucco Aquinati tinctas.
33 Quod proprius attingat.
34 A vero.
35 Commovebunt.
36 Si quid magni facies.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna è compaſcuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.
42 Equus.
43 A cervo.
44 Auro & argento.
45 Pecuniæ cupiditatem, cui ſerviet perpetuo. 46 Sed ſua res amplior, vel anguſtior erit, quam ſatis eſt. 47 Subvertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbe reprehendes. 50 Coacervare. 51 Quæ debet potius trahi quam trahere, id eſt, ſervire potius quam imperare: eſt Allegoria ducta ab iis, qui reſtim ducunt. 52 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, ut ad te mitterem. 53 Pone carioſam ædem Vacunæ, quæ Dea eſt vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantum excepto, quod mihi non adeſſes.

AD

AD BULLATIUM REVERSUM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notáque [2] Lesbos?
Quid concinna [3] Samos? quid Crœsi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid & [6] Colophon? [7] majóra minoráne fama?
[8] Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
[10] An Lebedum laudes, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabiis desertior atque
Fidenis vicus. tamen illic vivere: [12] vellem:
Oblitúsque [13] meorum, obliviscendus & illis,
[14] Neptunum procul è terra [15] spectare furentem:
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutóque
Aspersus, volet in caupona [16] vivere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Ut fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec si te validus jactaverit Auster [20] in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos, & Mitylene [23] pulchra facis, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre nivalibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis. [28] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios insula in mari Ionio? 2 Insula in mari Ægæo nota, id est, nobilis propter Alcæum & Sappho poetas celebratissimos. 3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna, propter pulchra ædificia. 4 Urbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat. 5 Civitas Joniæ. 6 Colophon est urbs in Jonia, non longe à Sardibus. 7 Nunquid maiora, vel minora sunt quam fama divulgavit? 8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma? 9 An tibi optabilis est una ex urbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt. 10 Lebedus est Joniæ oppidum desertum juxta mare, unde nullus incola audet more transire. 11 Gabii & Fidenæ sunt civitates Sabinorum. 12 Vivere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Ut prospiciam. 16 Vivere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel casum furnariam. 19 Velut ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari disjiceret. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodus est insula, sic etiam Mitylene rebus omnibus pulchre instructa, 24 Vestis densa solstitio æstivo, id est, æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua juvenes, in campo Martio se exercentes, utebantur. 26 Ventis hybernis 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc natat? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

29 Roma

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Ut quocunque loco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas, nam si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua nos exercet inertia.* [35] *navibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè vivere.* [37] *quod petis, hic est*
[38] *Est Ulubris, animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens. &c. Sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim utere.
31 Quia ubique licet bene vivere.
32 Non urbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris undas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beatèque vivere, domi est patria. 38 Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Ulubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIUM. Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Jove ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse divitêm unumquemque, quantum rebus utitur. Ejus exemplo mirum non debere videre quod de Democrito narratur. Suadet illi, ut Grosphum in familiaritatem suam recipiat, Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

FRuctibus Agrippæ Siculis, [1] *quos colligis, Icci,*
Si rectè frueris, [2] *non est ut copia major*
Ab Iove donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit usus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibusque tuis, nil*
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Vivis & urtica, sic vives [7] *protinus, ut te*
Confestim liquidus Fortunæ rivus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos ut coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuariis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest ut, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta desint, nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius vivas herbis & urtica, id est, tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Ut te divitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Interiecta. 10 Nunquid miramur.

11 *Cul-*

[11] *Cultaq;* [12] *dum peregrè est animus sine corpore* [13] *velox?*
Quum tu [14] *inter scabiem tantam & contagia lucri,*
Nil parvum sapias, & adhuc [15] *sublimia cures?*
Quæ [16] *mare compescant causæ,* [17] *quid temperet annum:*
Stellæ sponte sua [18] *jussæne vagentur & errent:*
[19] *Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:*
Quid velit & possit rerum [20] *Concordia discors:*
[21] *Empedocles an Stertinii deliret acumen.*
[22] *Verùm seu* [23] *pisces* [24] *seu porrum & cæpe trucidas,*
Utere [25] *Pompeio Grospho: & siquid petet,* [26] *ultrò*
Defer. nil Grosphus [27] *nisi verum orabit & æquum.*
[28] *Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.*
Ne tamen ignores [29] *quo sit Romana loco res,*
[30] *Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis*
Armenius cecidit. [31] *jus imperiumque Phraates*
Cæsaris accipit [32] *genibus minor:* [33] *aurea fruges*
Italiæ pleno [34] *diffudit copia cornu.*

11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 Nihil est cogitatione velocius. 14 Inter pecuniæ studium, cujus contactus non minùs quam scabies morbet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur latius & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, ut per quatuor temporum commutationes certo fiuat. 18 Alicujus jussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat. & plenam. 20 Mundus inferior qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures utrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sive sumptuose sive tenuiter vivis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatos offer. 27 Nisi justum. 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ Agrippæ virtute cecidit, id est, devicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. Vide Od. 17. li. 1.

AD VINNIUM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, ut in offerendis Augusto suo libris & temporis & decoris rationem habeat.

[1] *UT proficiscentem docui te sæpe diuque*
[2] *Augusto reddes signata volumina Vinni,*
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] *Ne studio nostri pecces, odiumque libellis*
[4] *Sedulus importes opera vehemente* [5] *minister:*
Si te fortè meæ gravis urit sarcina [6] *Chartæ,*
Abjicito potius, quàm quò perferre juberis,
[7] *Clitellas ferus impingas:* [8] *Asinæque paternum*

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina. 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen

Cognomen vertas in risum,[9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus uteris*[11] *per clivos, flumina,*[12] *lamas,*
[13] *Victor propositi simul ac perveneris*[14] *illuc,*
[15] *Sic positum servabis onus,*[16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Ut cum pileolo soleas conviva[17] *tribulis,*
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque[18] *morari*
Cæsaris oratus multa prece,[19] *nitere porrò.*
Vade, vale: cave[20] *ne titubes, mandataque frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias. 10 Ut quo vis, pervenias. 11 Per Romam clivosam, id est, septicollem. 12 Lacunas majores continentes aquam pluviam, vel fluviorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædeis Augusti. 15 Hoc modo, id est, decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. 16 Ut non sub brachio in oculis omnium libros meos portes, sicut rusticus sub ala portat agnum, vel ut Pyrrhia, temulenta portat glomos, id est, sphærulas ex filo lanæ, vel, ut conviva domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Cave ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICUM SUUM. Epist. XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in urbe vivere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ antea tacita prece petiisset. Cur autem contra vitam rusticam urbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat.

Villice sylvarum & mihi me[2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum[4] *Bariam dimittere*[5] *patres:*
[6] *Certemus,*[7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Evellas agro: & melior sit Horatius,[8] *an res,*
Me quamvis[9] *Lamiæ pietas & cura*[10] *moratur,*
Fratrem mœrentis,[11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Insolabiliter: tamen*[13] *istuc mens animusque*
[14] *Fert,*[15] *& amat spatiis obstantia rumpere*[16] *claustra.*
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum.

1 Villicus is dicitur, cui reliqui servi in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of Husbandry. 2 Animum meum reficientis. 3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ de quo Od. 17 lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Ut nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra, id est, omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Cui

Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum [17] *causatur iniquè,*
In culpa est animus, [18] *qui se non effugit unquam.*
[19] *Tu mediastinus tacita prece rura petebas.*
Nunc urbem & ludos & balnea villicus optas:
[20] *Me constare mihi scis, &* [21] *discedere tristem,*
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
[22] *Non eadem miramur:* [23] *eo disconvenit inter*
Meque & te. nam quæ deserta & inhospita [24] *tesqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui sentit, & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *fornix tibi &* [27] *uncta popina*
[28] *Incutiunt urbis desiderium (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iste feret piper & thus,* [31] *ocyus uva:*
Nec vicina subest vinum [32] *præbere taberna*
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
[33] *Ad strepitum salias terræ gravis.* [34] *& tamen* [35] *urges*
Jampridem [36] *non tacta ligonibus arva: bovémque*
[37] *Disjunctum curas, & strictis frondibus* [38] *exples.*
[39] *Addit opus pigro rivus, si decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid nostrum concentum dividat, audi.*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli;*
[46] *Quem scis* [44] *immunem, Cynaræ placuisse* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna brevis juvat, & propè rivum somnus in herba.*
[48] *Nec lusisse pudet,* [49] *sed non incidere ludum.*
Non [50] *istic obliquo oculo mea commoda quisquam*
[51] *Limat, non odio obscuro* [52] *morsuque venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & saxa moventem.*

17 Criminatur locum qui non meretur onium.
18 Qui loci commutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuo.
19 Tu servus laboriosissimus & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur iisdem.
23 Ideo non convenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsoniis plena.
28 Injiciunt.
29 Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronunciata.
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum, id est, nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cujus strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter, quasi terræ inutile pondus.
34 Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omnino facientis. 35 Arva colis. 36 Non culta. 37 Bovem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Rivus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis, fossis, aggeribus avertendus, ut prato parcat, id est, ut prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissolvat. 42 Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, &c. 43 Capilli unguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Avaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis juvat. 48 Non pudet genio indulsisse, venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

54 Cum

[54] *Cum servis urbana* [55] *diaria rodere mavis:*
[56] *Horum tu in numerum* [57] *voto ruis, invidet usum*
Lignorum & pecoris tibi [58] *calo argutus & horti,*
Optat [59] *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quam sit uterque libens, [60] *censebo exerceat artem.*

54 At tu contra rusticus mavis cum servis urbanis rodere diaria, i. teruiter vivere.
55 Diarium est unius diei victus.
56 Servorum urbanorum.
57 Cum impetu & sine ratione. 58 Servus versipellis (qui ex urbe it lignatum foras) invidet tuæ felicitati in usu lignorum, in usu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam ad quam sunt inepti exoptant. 60 Judicabo ut uterque libens exerceat artem, quam norit, ut tu ruri colas agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems, & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

QUæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, [2] *Salerni,*
[3] *Quorum hominum regio, & qualis via: nam mihi*
[4] *Musa supervacuas Antonius, & tamen* [5] *illis (Bajas*
[6] *Me facit invisum, gelida quum perluor unda*
Per medium frigus. sanè [7] *myrteta relinqui,*
[8] *Dictaque cessantem nervis elidere morbum*
[9] *Sulfura contemni,* [10] *vicus gemit,* [11] *invidus ægris.*
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
[12] *Clusinis,* [13] *Gabiosque petunt & frigida rura.*
[14] *Mutandus locus est, & diversoria* [15] *nota*
Præter agendus equus. [16] *quo tendis? non mihi Cumas*
Est iter, aut Bajas: læva [17] *stomachosus habena*
Dicet eques [18] *(sed equi frænato est auris in ore.)*
[19] *Major utrum* [20] *populum frumenti copia pascat:*
[21] *Collectósne bibant imbres,* [22] *puteosque perennes*
Dulcis aquæ. [23] *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum est Hyperbaton usque ad versum 25. ut sit ordo: Par est te scribere nobis ac nos tibi credere quæ hyems sit Veliæ, i. quæ aeris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Bajanas ad valetudinem meam non esse utiles.
5 Baiis.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis frigidis aquis jam utar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Bajas aquis sulphureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulphuratas. 10 Vicus Bajanus moleste fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum urbem. 14 Ut medici consilio assequor alium locum quam Bajanum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatii, aut alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit, quo sit eundum. 19 Repete versum Par est te scribere utrum, &c. 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquis fontanis jugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur, non desidero.

[24] *Rure meo possum* [25] *quidvis perferre patique:*
[26] *Ad mare quum veni,* [27] *generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum spe divite [28] *manet*
In venas [29] *animumque meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucanæ juvenem [30] *commendet amicæ.*
[31] *Tractus uter plures lepores, uter educet apros:*
Utra magis pisces & [32] *echinos æquora celem:*
Pinguis ut inde domum possim [33] *Phæaxque reverti,*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius [34] *ut rebus maternis atque paternis*
[35] *Fortiter absumptis,* [36] *urbanus cæpit haberi,*
[37] *Scurra vagus, non qui certum* [38] *præsepe teneret,*
[39] *Impransus non qui civem dignosceret* [40] *hoste:*
Quælibet in quemvis opprobria fingere [41] *sævus:*
Pernicies & tempestas [42] *barathrumque macelli,*
[43] *Quicquid quæsierat, ventri donabat* [44] *avaro.*
[45] *Hic ubi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] *omasi*
Vilis & [47] *agninæ, tribus ursis quod satis esset.*
[48] *Scilicet ut ventres* [49] *lamina candente* [50] *nepotum*
Diceret urendos, correctus Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
[51] *Verterat in fumum & cinerem, non herculè miror*
(Aiebat) [52] *siqui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, [53] *nil vulva pulchrius ampla.*
[54] *Nimirum hic ego sum; nam tuta & parvula laudo,*
Quum res deficiunt, [55] *satis inter vilia fortis:*
Verùm ubi quid melius contingit & [56] *unctius,* [57] *idem*
[58] *Vos sapere & solos aio* [59] *bene vivere, quorum*
Conspicitur [60] *nitidis fundata pecunia villis.*

24 Quum rure sum. 25 Quemvis cibum ac potionem. 26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare. 27 Nobile vinum. 28 Permanet. 29 Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat. 30 Quod mihi vires præstat ad venerem. 31 Repete versum 25 Par est te scribere, uter tractus, id est, utra regio, Velina, an Salernina educet, id est, nutriat pl. lep. &c. 32 Echinos marinos. 33 Nitidus splendidusque, quales erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptuarii. 34 Postquam. 35 Profuse. 36 Facetus, ad divitum mensas risum movens. 37 Qui per totam urbem vagaretur, modo hujus, modo illius divitis mensam consectans. 38 Domum statam aut mensam. 39 Qui existens famelicus in omnes erat æque maledicus. 40 A perduelle, vel peregrino. 41 In confingendis in quemvis criminibus. Alii legunt, Certus, id est, promptus, vel paratus fingere. 42 Devorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multi cupienti. 45 Menius quum à nequitiæ fautoribus (id est, luxuriosis) parum, & à timidis (id est, avaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supple carnis. 48 Ita ut inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, id est, ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodige consumunt. 53 Nil delicatius vulva ejectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cum multa non suppetunt, contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse vere sapientes. 59 Beate vivere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD QUINTIUM Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque jucundè se vivere dixit, in ejus vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

NE perconteris fundus meus, optime Qinti,
[2] Arvo pascat herum, an baccis [3] opulentet oliva:
Pomíne, & pratis [4] an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
[11] Dicas adductum proprius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit utilis, [15] utilis alvo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè vivis, si curas esse [18] quod audis:
[19] Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neve putes [22] alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] unctis.
STULTORUM incurata pudor [26] malus ulcera celat.

1 Ne forte inquitas.
2 Arvo sative, id est, segete & frumento.
3 Me divitem faciat.
4 An sit vini ferax. Ulmus dicitur vitibus maritari.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, id est, ample.
6 Ager meus sunt montes conjuncti, nisi quod separentur valle interjecta.
7 Ita tamen opaca est vallis, ut Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem merito laudaveris.
9 Copiose.
10 Multa glande, Per Acyrologiam.
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus sit qui appelletur fluvius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluvius in Thracia.

15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno, quod tempus anni maximè est insalubre. 18 Quod audis de te, id est, quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama fert. 19 Omnis Roma, id est, omnes nos Romani jactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, id est, insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo unctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [27] tibi terrâ pugnata marique
[28] Dicat & his verbis [29] vacuas permulceat aures:
[30] Tène magis ſalvum populus velit, an populum tu,
[31] Servet in ambiguo, qui conſulit & tibi & urbi,
Jupiter. [32] Auguſti laudes agnoſcere poſſis?
Quum pateris [33] ſapiens emendatuſque vocari:
[34] Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? [35] nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] Qui dedit hoc hodiè, cras, ſi volet, auferet: ut ſi
Detulerit [37] faſces indigno, [38] detrahet idem.
[39] Pone, meum eſt, inquit: pono, triſtiſque recedo.
[40] Idem ſi clamet furem neget eſſe pudicum,
[41] Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum:
[42] Mordear opprobriis falſis? [43] mutemque colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem? niſi mendoſum & [44] mendacem? [45] vir bonus eſt
[46] Qui conſulta patrum, qui leges juraque ſervat: (quis?
Quo multa magnæque [47] ſecantur judice lites:
[48] Quo reſponſore & quo cauſæ teſte tenentur,
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrſum turpem, [49] ſpecioſum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus: habes precium, loris non [50] ureris, aio.
[51] Non hominem occidi. [52] Non paſces in cruce corvos.
[53] Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atq; [54] Sabellus.
Cautus enim [55] metuit foveam lupus, accipiterque
Suſpectos laqueos, & [56] opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
[57] Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:
[58] Sit ſpes fallendi, [59] miſcebis ſacra profanis.

27 Bella abs te geſta
28 Enarret.
29 Aures aſſentationi Patentes
30 Verba ſunt alicujus Auguſto aſſentantis.
31 Utinam Jupiter ſervet in ambiguo, ut ſit ſemper incertum utrum populus te (O Auguſte) velit magis ſalvum eſſe, an tu populum.
32 Ad Auguſtum, non ad te pertinere.
33 Quum pateris te ſapientem emendatumque vocari.
34 Inane reſpondes, quaſi nominatim ſis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) non omnes ſapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconſtans, qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam eſſe criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commovearne his falſis criminationibus?
43 Et expalleſcam? minime vero.
44 Nili egunt Medicamentum, i. medicamentis egentem, ſc. præceptis Philoſophicis imbuendum. 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatus conſulta ſervat. Reſponſio eſt per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo juriſconſulto conſilium dante, & quo teſte cauſæ obtinentur. 49 Extrinſecus bonum virtutis ſimulatione. 50 Non cæderis. 51 Servus dicat, Non, &c. 52 Reſpondet Horatius. 53 Servus loquitur. 54 Horatius in agro ſuo Sabino exiſtens negat te eſſe bonum, quod pœnæ metu non virtutis amore abſtinueris à maleficio. 55 Devitat foveam. 56 Occultum hamum: non deſinunt tamen hæ feræ rapaces eſſe, Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abſtinebis. 58 Si ſperes fore, ut lateat maleficium. 59 Bonorum, & malorum diſcrimen tolles.

Nam de mille faba modiis quum surripis unum,
60 *Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.*
61 *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bove placat:
62 *Iane pater clarè, clarè[q]uum dixit, Apollo:*
63 *Labra movet, metuens audiri pulchra* [64] *Laverna*
65 *Da mihi fallere, da justum sanctúmque videri:*
66 *Noctem peccatis, & fraudibus obiice nubem.*
67 *Qui melior servo, qui liberior sit avarus,*
In triviis fixum quum se [68] *demittet ob assem,*
Non video, nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
69 *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum possis captivum, [72] *occidere noli:*
Serviet utiliter, [73] *sine pascat durus, aretque.*
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
74 *Annonæ prosit, portet frumenta* [75] *penúsque.*
76 *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum quid me perferre patique
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum, tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
81 *Ipse deus, simulatque volam, me solvet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors ultima [83] *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi levius, non facinus admissum. Contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiavit, O Jane, &c.
63 Summissa voce loquitur nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur sic, O pulchra Laverna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede ut mea injusta facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit servo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.

72 Sed vende. 73 Sine ut pascat gregem, durus, id est, labores perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc penus, oris, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir revera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati coges? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo, At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim ubi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, ut citius moriatur quam turpiter serviat Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris Pictoribus.

AD SCÆVAM.

Epist. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque ut in suo vitæ genere Aristippum potius quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias pervenire, & illorum favorem ac liberalitatem emere non cujusvis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

Quamvis Scæva, satis [1] per te tibi consulis, & scis
Quo tandem pacto deceat [2] majoribus uti,
Disce, docendus adhuc quæ censet [3] amiculus: [4] ut si
Cæcus iter monstrare velit, tamen aspice siquid
Et nos, [5] quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, [6] & primam somnus in horam
Delectat, si te pulvis strepitusque rotarum,
Si lædit caupona: [7] Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia [8] solis:
Nec vixit malè qui natus moriensque [9] fefellit.
Si prodesse tuis, [10] pauloque benignius ipsum
Te tractare voles: [11] accedes siccus ad unctum.
[12] *Si pranderet olus patienter, regibus uti*
Nollet Aristippus. [13] *Si sciret regibus uti,*
Fastidiret olus, [14] *qui me notat. Utrius horum*
[15] *Verba probes & facta, doce: vel junior, audi,*
Cur sit Aristippi potior sententia, namque
[16] *Mordacem Cynicum sic eludebat (ut aiunt)*
[17] *Scurror ego ipse mihi,* [18] *populo tu: rectius hoc &*
[19] *Splendidius multo est. Equus ut me portet* [20] *alat*
[21] *Officium facio. tu poscis* [22] *vilia: verùm es (rex*
[23] *Dante minor:* [24] *quamvis fers te nullius egentem.*

1 Quamvis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum majoribus vivere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiamsi cæcus, &c.
5 Quod ejusmodi sit, ut velis in rem tuam vertere.
6 Somnus usque ad solis ortum, id est, si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui a deo obscure vixit ut ab hominibus ignoraretur.
10 Paulo liberalius.
11 Tu pauper & sobrius accedes ad divitem unguento delibutum, cujus guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem.
14 Nempe Diogenes.
15 Utrius dicta laudes.
16 Diogenem his verbis irridebat.
17 Ego (inquit Aristippus) scurram ego & regibus risum moveo, sed mihi, id est, in meam utilitatem.
18 Tu scurraris ad populi plausum.
19 Sibi scurrari.
20 Ut rex alat.
21 Officiosum me præbeo.
22 Tu Cynice res viles poscis.
23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat.
24 Quamvis dicis.

25 Omnis

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res*
[26] *Tentantem majora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contra, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conversa decebit.*
[31] *Alter pupureum non expectabit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret [32] *non inconcinnus utramque.*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine vivat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,*
[37] *Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*
[39] *Non cuivis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto*
Quid? [41] *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus hor-*
Ut parvis animis & parvo corpore majus *(ret,*
[44] *His subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi dividuo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem majora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum
29 Mirum mihi erit.
30 Si novum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè utetur utroque vestitu nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrime. Proverbialiter dictum.
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens & permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, sive domi, sive belli, tota oratio ponitur pro casu nominativo.
37 Proximè accedit ad divinitatem.
38 Ob beneficia in temp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quievit, neque tentare voluit.
41 Qui quod voluit consecutus est.
42 In hoc, id est, in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium merito petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest utrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, ut cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum proventum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, id est, quarta pars panis, munere diviso, id est, quod divisionem admittit.

Plus dapis,[56] & rixæ multo minus invidiæque. (num,
[57] Brundusium [58] comes aut [59] Surrentum ductus amœ-
Qui queritur [60] salebras,& acerbum frigus,& imbres,
Aut cistam effractam,& [61] subducta viatica plorat:
[62] Nota refert meretricis acumina, sæpe [63] catellam,
Sæpe [64] periscelidem raptam sibi [65] flentis: uti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus [66] adsit.
Nec semel irrisus, triviis [67] attollere curat
Fracto crure [68] planum: licet illi plurima [69] manet
Lachryma: [70] per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite: [71] non ludo: crudeles [72] tollite claudum.
[73] Quære peregrinum,vicinia rauca reclamat.

56 Cum cæteris [rebus?]ribus. 57 Oppidum in Calabria. 58 Comes in itinere. 59 Oppidum in Campania. 60 Vitæ asperitatem. 61 Viatica furtim ablata. 62 Imitatur astutias meretricis. 63 Monile muliebre. Est diminutivum à catena. 64 Cruris vinculum. 65 Ereptam sibi conquerentis. 66 Adhibeatur. 67 Erigere in pedes. 68 Impostorem, qui in trivio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet, id est, quamvis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamvis per Osirim Ægyptiorum deum juret. 71 Non jocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non noverit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIUM. Epist. XVIII.

Quæ ad amicitiam conservandam facienda sint, quæ item vitanda, ac præsertim quo modo qui erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab iis, qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) utantur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

Si benè te novi,[1] metues, liberrime Lolli,
[2] Scurrantis speciem præbere,[3] professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
[4] Discolor,[5] infido scurræ distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium propè majus,
[6] Asperitas agrestis,& [7] inconcinna gravisque,

1 Cavebis. 2 Hominis pabuli causa turpiter adulantis. 3 Quem decreveris esse amicus. 4 Dissimilis vultu, vestitu & gestu. 5 Sic amicus distabit à scurra infideli. 6 Fera quædam duritia. 7 Insuavis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.*

VIRTUS est medium vitiorum, & [10] *utrinque reductum.*

[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum divitis* [13] *horret.*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Ut puerum sævo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas.*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina.*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *ut non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *ut non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur. quid enim?* [24] *Castor sciat an Docilis plus:*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit &* [29] *ungit:*
Quem tenet argenti sitis importuna famesque.
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: dives amicus,*
Sæpe [31] *decem vitiis instructior, odit & horret.*
Aut si non odit, [32] *regit; ac veluti pia mater,*
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi parvula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel tonsa cute, id est, radendo amicum usque ad cutem sic eum nimis duriter castigando isque atris dentibus, id est, agresti mordacitate.

9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.

10 Ab utroque extremo, id est, excessu, & defectu remotum.

11 Blandiens scurra.

12 Qui se deridet & ejusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.

13 Horrere se fingit.

14 Sic repetit voces divitis quasi admirans.

15 Verba ex ore divitis inconsiderate excidentia pro mirandis quasi de terra tollit.

16 Singulatim.

17 Ut credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor.

19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Ut non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Ut non libere dicam & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certe contemnam. 23 Qua de re controvertitur? sc. de nugis. 24 Utrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est, Dives amicus multo vitiosior quam amicus minor, odit eum quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferunt. 29 Unguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse pejor. 33 Meliorem esse quam se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus ut sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta dabat pretiosa: [38] *beatus enim jam*
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, [39] *& spes:*
Dormiet & lucem: scorto postponet honestum
Officium: [40] *nummos alienos poscet:* [41] *ad imum*
[42] *Traxerit aut olitoris* [43] *aget mercede caballum.*
[44] *Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam:*
[45] *Commissumque teges,* [46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes.
Nec, quum venari volet [47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit: [49] *donec suspecta severo*
Conticuit lyra [50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotiesque educet in agros
[51] *Ætolis onerata plagis jumenta, canesque,*
Surge, [52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ.*
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,* [54] *utile famæ,*
[55] *Vitæque & membris. præsertim quum valeas, &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quòd [56] *speciosiùs arma*
Non est qui tractet: scis [57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique sævam*
Militiam [59] *puer & cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum* [61] *signa refixit,*
Et nunc, si quid abest, Italis [62] *adjudicat armis.*
Ac, [63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quamvis nil [64] *extra numerum fecisse modumque*
Curas, [65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.* [67] *Actia pugna.*

38 Dives factus fortuna sua jam mutata.
39 Et meliora spectabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremo.
42 Efficitur gladiator urgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorum diversitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa desiit sonare.
50 Moribus rusticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ urbs est, in Ætolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuavitatem quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est usitatum Romanis.
54 Famæ utile quia in se apparent signa fortitudinis.
55 Utile vitæ, quia exercitatio conservat corporis valetudinem.
56 Decentius quam tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in Campo Mart[io]
59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto. Od. 15. lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adjung[it]
populo Romano 63 Noli te nimis longe retrahere aut abesse, sine justa excusatione. 64 Inep[te]
Metaph. ducta à saltatoribus 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus dividit naviculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te

Te duce per pueros hostili more [68] refertur.
[69] Adversarius est frater : [70] lacus, Adria : donec
[71] Alterutrum velox victoria [72] fronde coronet.
Consentire suis studiis [73] qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit [74] pollice ludum.
[75] Protinus ut moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe videto.
[76] Percontatorem fugito ; [77] nam garrulus idem est :
Nec retinent patulae commissa fideliter [78] aures ;
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
[80] Intra marmoreum venerandi limen amici :
Nec dominus pueri pulchri charaeve puellae
[81] Munere te parvo beet, [82] aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice : ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] pudorem.
Fallimur, [84] & quondam non dignum tradimus : ergo
Quem sua culpa premet, [85] deceptus omitte tueri :
Ut penitus notum, [86] si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem praesidio : qui
[87] Dente Theonino quum circumroditur ecquid
Ad te post paulò ventura pericula sentis ?
[88] Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet :
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] cultura potentis amici :
[90] Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
[91] Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
[92] Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi :
[93] Sedatum celeres, [94] agilem gnavumque remissi :
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repraesentatur, ut ejus memoria gratam faceret Augusto.
69 Est in loco adversarii ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat Mare Adriaticum, in quo navale praelium gestum est inter Augustum & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laurea.
73 Augustus.
74 Utraque manu, id est, summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Qui secreta eadem libidine prodit, qua audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve divitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendâsti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
85 Si malevoli falsò eum culpent, serves, id est, servare debes, eumque tutari. 87 Invidis detrectatoribus. Fuit Theon poëta maledicentissimus. 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & observantia. 90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone, ne ob levem offensionem potentis amici amicitiam amittas. Nam divites, ut aura sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum, & strenuum oderunt ignavi.

Oderunt

Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare [95] vapores.
[95] Deme supercilio nubem: plerumque modestus
[97] Occupat obscuri speciem, taciturnus [98] acerbi.
Inter cuncta [99] leges & percunctabere doctos,
Quâ ratione queas traducere [1] leniter ævum:
Ne te semper [2] inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, & [3] rerum mediocriter utilium spes.
[4] Virtutem doctrina paret, naturane donet:
Quid minuat curas? [5] quid te tibi reddet amicum:
[6] Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,
[7] An secretum iter, & [8] fallentis semita vitæ:
Me quoties [9] reficit gelidus [10] Digentia rivus,
Quem [11] Mandela bibet, rugosus frigore pagus:
Quid sentire putas? quid credis amice [12] precari? (am
[13] Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: [14] ut mihi vi-
Quod superest ævi, siquid superesse volunt dî.
[15] Sit bona librorum & provisæ frugis in annum
Copia: [16] ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Hæc satis est orare Iovem, qui donat & aufert:
[17] Det vitam, det opes: [18] æquum mî animum ipse parabo.

95 Vapores vini.
96 Auster à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philosophorum libros.
1 Sine molestiis.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ divitiæ.
4 Percunctabere doctos, utrum virtus doctrina constet an natura.
5 Quid faciat te jucunde vivere.
6 Quid vere animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vitæ latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia rivus est per agrum Horatii fluens.
11 Mandela est pagus in Sabinis, cujus incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.

12 Orare. 13 Ut servem, quod nunc habeo. 14 Ut vivam meo non potentiorum arbitratu. 15 Ut sit. 16 Ut ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Ut vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AP

AD MECOENATEM.

Epist xix.

Pravum quorundam in imitandis poetarum vitiis potiùs quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans servum pecus, se contrà vestigiis aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit: cur ii, qui librorum ejus lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

Prisco si credis Mecœnas docte Cratino:[1]
Nulla placere diu [2] *nec vivere carmina possunt,*
Quæ scribuntur [3] *aquæ potoribus:* [4] *ut malè sanos*
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poetas.
[5] *Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:*
[6] *Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.*
Ennius ipse [7] *pater nunquam nisi potus ad arma*
Prosiluit dicenda. [8] *forum, putealque Libonis*
[9] *Mandabo siccis,* [10] *adimam cantare severis,*
[11] *Hoc simul edixit, non cessavere poëtæ*
[12] *Nocturno certare mero,* [13] *putere diurno.*
Quid? [14] *siquis vultu torvo ferus, &* [15] *pede nudo,*
Exiguæque togæ simulet [16] *textore Catonem,*
Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,*
Dum [18] *studet urbanus, tenditque disertus haberi.*
Decipit exemplar vitiis [19] *imitabile. quòd si*
[20] *Pallerem casu biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, servum pecus,* [22] *ut mihi sæpè*
[23] *Bilem, sæpe jocum vestri movêre* [24] *tumultus.*

1 Crat. Priscus Poeta priscam comœdiam scripsit.
2 Nec annosa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos, i. divino furore correptos, extra se positos.
5 Ipse Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt.
6 Homerus convincitur esse vinosus, eo quod crebro vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobriis.
10 Adimam cantus, & carmina hominibus qui studia colunt seria.
11 Postquam Ennius hoc clare dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Si quis vestem vultumque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam lingua Timaginis Rhetoris æmula rupit, id est, disrupit eam nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar in quo aliqua in sunt vitia, stultus imitatur in vitiis, virtutibus omissis. 20 Si (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id est, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potius quam virtutis poeticæ imitatores, ventri servientes, tanquam bestiæ serviles. 22 Quam sæpe. 23 Iracundiam. 24 Vestræ conturbationes.

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus Jambos*
Ostendi Latio, numeros animosque [29] *sequutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *brevioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho,*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar.*
Nec socerum quæret [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgavi fidicen.* [40] *juvat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *ultor,*
[46] *Grammaticos ambire tribus &* [47] *pulpita dignor,*
[48] *Hinc illæ lachrimæ,* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iovis auribus ista*
Servas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus uti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer ungui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius poësin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, id est, præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri, Metaph. ducta ab apibus.
28 Jambos inventos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum digentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (id est, laude) me corones, ô Mecœnas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledictis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum.
38 Non ab alio ore Latino.
39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus.
40 Juvat me proferentem, dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Ut solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Judex & castigator, vel qui ulciscor eos mea carmina [?] recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Unde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis, rides Horati, ait aliquis invidus. 50 Et nugas venusitare. 51 Simulatione uteris. 52 Auribus Augusti, Iovis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo judicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit. 57 Mecum contendentis. 57 Iste locus (id est, theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & 60 funebre bellum:

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. Climax est, seu gradatio. 60 Lugubre bellum,

AD LIBRUM SUUM,

Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

VErtumnum, Ianumque liber spectare videris:
Scilicet 2 ut prostes Sosiorum pumice mundus.
3 Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi 4 gemis: & communia laudas,
5 Non ita nutritus, fuge quò discedere gestis,
Non erit 6 emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: ubi quis te læserit, & scis.
7 In breve te cogi, 8 quum plenus languet amator.
9 Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, 10 donec te deserat 11 ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 tineas pasces 13 taciturnus inertes,
Aut 14 fugies Uticam, aut 15 unctus mitteris 16 Ilerdam.
Ridebit 17 monitor non exauditus: ut ille
Qui 18 malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim invitum servare laboret?
19 Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem

1 Vertumnus & Janus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consuevit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi periculose, quam tuto malis apud me manere.
6 Postquam foris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus involvi. 8 Quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuncio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum novus eris. 11 Inventa. 12 Tineæ quæ te corrodent. 13 Quia non legeris. 14 Exulabis. Est Utica urbs in Africa. 15 Fiant ex te litterarum integumenta. Solebant veteres alia charta suas epistolas operire. 16 Hispaniæ civitatem. 17 Ego qui te premonui, ridebo, 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi eventurum est. 20 Literas.

Occupet

[25] Libera per vacuum posui vestigia [26] princeps:
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
[27] Dux, regit examen. [28] Parios ego primus Jambos
Ostendi Latio, numeros animosque [29] sequutus
Archilochi, non res & [30] agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo [31] brevioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] Temperat Archilochi Musam pede [33] mascula Sappho,
Temperat Alcæus: [34] sed rebus & ordine dispar.
Nec socerum quæret [35] quem versibus oblinat atris,
Nec [36] sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
[37] Hunc ego [38] non alio dictum prius ore, Latinis
[39] Vulgavi fidicen. [40] juvat immemorata ferentem
[41] Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, [42] premat extra limen iniquus?
[43] Non ego [44] ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] ultor,
[46] Grammaticas ambire tribus & [47] pulpita dignor,
[48] Hinc illæ lachrimæ, [49] spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, [50] & nugis addere pondus:
Si dixi, [51] rides, ait: & [52] Iovis auribus ista
Servas, [53] fidis enim manare poetica mella
Te solum, [54] tibi pulcher. [55] Ad hæc ego naribus uti
Formido: & [56] luctantis acuto ne secer ungui,
[57] Displicet iste locus, clamo: & [58] diludia posco.

25 Ego nullius poësin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, id est, præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri, Metaph. ducta ab apibus.
28 Jambos inventos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum digentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (id est, laude) me corones, ô Mecœnas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledictis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum.
38 Non ab alio ore Latino.
39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Juvat me proferentem, dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Ut solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Judex & castigator, vel qui ulciscor eos mea carmina [illegible] recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Unde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis, rides Horati, ait aliquis invidus. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione uteris. 52 Auribus Augusti, Iovis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo judicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (id est, theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

[59] Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truces inimicitias, & [60] funebre bellum:

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. Climax est, seu gradatio. 60 Lugubre bellum,

AD LIBRUM SUUM,

Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

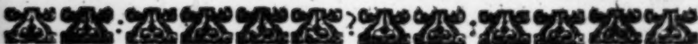
V[1]Ertumnum, Ianumque liber spectare videris:
Scilicet [2] ut prostes Sosiorum pumice mundus.
[3] Odisti claves, & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi [4] gemis: & communia laudas,
[5] Non ita nutritus, fuge quò discedere gestis,
Non erit [6] emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices: ubi quis te læserit, & scis.
[7] In breve te cogi, [8] quum plenus languet amator.
[9] Quòd si non odio peccantis desipit augur,
Charus eris Romæ, [10] donec te deserat [11] ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] tineas pasces [13] taciturnus inertes,
Aut [14] fugies Uticam, aut [15] unctus mitteris [16] Ilerdam.
Ridebit [17] monitor non exauditus: ut ille
Qui [18] malè parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. quis enim invitum servare laboret?
[19] Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem

1 Vertumnus & Janus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consuevit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi periculose, quam tuto malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus involvi. 8 Quum lector tui videndi antea cupidus, fit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuncio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum novus eris. 11 Inventa. 12 Tineæ quæ te corrodent. 13 Quia non legeris. 14 Exulabis. Est Utica urbs in Africa. 15 Fiant ex te litterarum integumenta. Solebant veteres alia charta suos epistolas operire. 16 Hispaniæ civitatem. 17 Ego qui te premonui, ridebo, 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi eventurum est. 20 Literas.

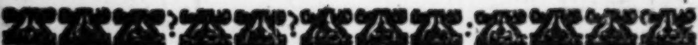
Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.
[21] *Quum tibi sol tepidus plures admoverit* [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re*
[24] *Majores pennas nido extendisse loqueris:*
Ut quantum [25] *generi demas, virtutibus addas:*
Me [26] *primis urbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.*
Forte meum siquis te percontabitur [30] *ævum,*
Me quater undenos sciat implevisse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueverunt.
22 Auditores.
23 In prava hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab avium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mecænati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen ut sim facile placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER II.

AD AVGVSTUM. Epiſt. I.

Queritur de pravo Romanorum ſuæ ætatis judicio, poemata è veſtutate æſtimantium, & nova, non ob aliud quàm quòd nova eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cœptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, qualeſcunque ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. utiles eſſe oſtendit. Poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cœpiſſe, ait, quum Græcia capta cæteras etiam arte agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, judicium reprehendit: & quæ à ſcribendis fabulis multos deterreant, exponit. Poſtremo de poetis illis agit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar illis addendum hortatur, ejus de Virgilio & Vario judicium laudans.

QVm tot ſuſtineas & tanta negotia [1] *ſolus:*
[2] *Res Italas armis tuteris,* [3] *moribus ornes:*
[4] *Legibus emendes:* [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo ſermone [6] *morer tua tempora, Cæſar.*
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Caſtore Pollux,*
[8] *Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros aſſignant, oppida condunt:*
[12] *Ploravere ſuis* [13] *non reſpondere favorem*
Speratum meritis, diram [14] *qui contudit hydram,*
Notáque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimus princeps (cujus ſubſequitur elegans deſcriptio) ſolus ſuſtinet negotia, ſed non ſolus conſultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Recta diſciplina, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipubl. utilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.

8 Poſt res fortiſsime geſtas (id eſt, poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bello finiunt. 11 Dum ſuum cuique aſsignant. 12 Queſti ſunt. 13 Favorem non eſſe meritis ſuis parem. 14 Hercules.

[15] *Comperit invidiam* [16] *supremo fine domari.*
[17] *Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes*
Infra se positas: [18] *extinctus amabitur idem.*
[19] *Præsenti tibi* [20] *maturos largimur honores,*
[21] *Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,*
[22] *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, sapiens & [23] *justus in uno*
Te nostris ducibus, [24] *te Graiis anteferendo,*
[25] *Cætera nequaquam simili ratione modoque*
Æstimat: &, [26] *nisi quæ terris semota* [27] *suisque*
Temporibus defuncta videt, [28] *fastidit & odit.*
[29] *Sic fautor veterum, ut* [30] *tabulas peccare vetantes,*
[31] *Quas bis quinque viri sanxerunt,* [32] *fœdera regum*
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] *Pontificum libros,* [34] *annosa volumina vatum,*
Dictitet Albano [35] *Musas in monte loquutas.*
[36] *Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque*
Scripta, vel optima Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est [37] *quod multa loquamur,*
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
[38] *Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque*
[39] *Psallimus, & luctamur Achivis doctiùs* [40] *uncti.*
Si meliora [41] *dies, ut vina, poemata reddit,*
Scire velim, [31] *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum [43] *qui decidit, inter*
Perfectos veteresque referri debet? an inter
[44] *Viles atque novos?* [45] *excludat jurgia finis.*
[46] *Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? [47] *qui deperiit minor uno mense, vel anno,*

15 Cognovit. 16 Ipsa morte. 17 Ille homines sua luce accendit ad invidiam, qui artifices se inferiores sua excellentia quodammodo opprimit. 18 Mortuus idem amabitur. 19 Tibi vero viventi. 20 Tempestivos deorum honores, ante tuam mortem. 21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuū juraturi sumus. 22 Nullum talem, qualis es tu. 23 Justus est in hac una re æstimator. 24 Te Græcis præponendo. 25 De cæteris rebus non recte judicat: nam veteres poëtas ob solam vetustatem novis anteponit. 26 Nisi à terris abstracta, id est, poëtas mortuos. 27 Quæ præterierunt 28 Aspernatur. 29 Ita favens Veterū scriptis, ut dictitet Albano, &c. 30 Legis 12. tabularum. 31 Quas decem viri confirmarunt. 32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut severis Sabinis icta, & ex æquo composita. 33 Jus pontificale de sacrificiis. 34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est, Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur: certe nihil restat nisi ut denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quod olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 28 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poetæ. 30 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palestritis, qui ungi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est, Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poëta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior uno mense.

Inter

Inter quos referendus erit? veterésne poetas?
48 *An quos & præsens & postera respuet ætas?*
49 *Iste quidem veteres inter ponetur honestè,*
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
50 *Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ*
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat 51 *elusus ratione ruentis acervi,*
Qui redit 52 *ad fastos, &* 53 *virtutem æstimat annis,*
54 *Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.*
Ennius, & sapiens, & fortis, & alter 55 *Homerus,*
Ut 56 *critici dicunt, leviter curare videtur*
57 *Quò promissa cadant & somnia Pythagorea.*
58 *Nævius in manibus non est, & mentibus hæret*
59 *Penè recens adeò sanctum est vetus omne poema.*
Ambigitur quoties, 60 *uter utro sit prior aufert*
61 *Pacuvius docti famam senis, Actius,* 62 *alti.*
Dicitur Afrani 63 *toga convenisse Menandro:*
Plautus ad exemplar Siculi 64 *properare Epicharmi:*
65 *Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.*
66 *Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro*
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, 67 *Livî scriptoris ab ævo.*
Interdum vulgus 68 *rectum videt,* 69 *est ubi peccat.*
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam 70 *nimis antiquè, si pleraque durè*
Dicere credit eos, 71 *ignavè multa, fatetur:*
Et sapit & 72 *mecum facit, & Iove judicat* 73 *æquo.*
74 *Non equidem insector, delendáque carmina Livî*
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
75 *Orbilium dictare: sed* 76 *emendata videri,*

48 An inter novos &c.
49 Responsio ad secundam quæstionem.
50 Utor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
51 Deceptus acervali argumentatione, id est, Sorite.
52 Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorum appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat nisi quod mortuum est, id est mortuos poetas, De libitina, vide Od. 30. lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
56 Grammatici scriptorum censores.
57 Ita negligenter scripsit, ut videatur parvi facere, quid de se promiserit vel somniarit.
58 Nævius, poëta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
59 Quasi recens sic.
60 Uter utri præstet.
61 Pacuvius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata Commœdia Afrani Menandro similis.
64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi Poetæ Siciliensis.
65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hoc Roma ediscit in scholis. 67 Ab ævo Livii Andronici poetæ antiquissimi. 68 Recte judicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obsolete. 71 Si fatetur eosdem multa oscitanter dicere. 72 Mecum sentit & vere judicat. 73 Jove approbante. 74 Non velut invidus detraho. 75 Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror
[78] Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior unus & alter,
Injustè totum [80] ducit [81] venditque poema:
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéve putetur, sed quia nuper.
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ gravis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Jam Saliare Numæ carmen qui laudat. & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet plauditque [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nos nostraque [97] lividus odit.
Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret [98] tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amavit.
[4] Suspendit picta vultum mentemque tabella.
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis
[6] Sub nutrice puella velut, si luderet infans:
Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

---

[77] Perfectis & summo artificio elaboratis.
[78] Inter quæ carmina.
[79] Elegantior.
[80] Producit, ostentat.
[81] Laudat quasi venderet.
[82] Indignè fero.
[83] Rusticè, crassa Minerva.
[84] Sine lepôre.
[85] Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari sed, &c.
[86] Si dubitarem, utrum rectè & merito fabula Attæ poëtæ antiqui, reciteur in scena croco & floribus conspersa.
[87] Æsopus tragœdiarum actor.
[88] Recitavit in scena.
[89] Existimant.
[90] Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
[91] Adolescentes vel pueri.
[92] In senectute, ea esse abjicienda pudet fateri.
[93] Quod Salii Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
[94] Quod nescit, æque ac ego.
[95] Mortuis.
[96] Scripta novorum poëtarum.
[97] Nobis invidus.
[98] Quod dum singuli relegunt, assiduo usu tereretur.
[99] Levibus artibus operam dare.
[1] Fortuna secunda.
[2] Studiis gymnicis.
[3] Artifices.
[4] Attentissimè fixit vultum, & cogitationem in picturæ artificio.
[5] Tibia canentibus, id est Comœdiis.
[6] Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet.
[7] Celeriter satiata.
[8] Aut displicet.
[9] Nam jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

10 Hoc

[10] Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere jura:
[14] Cautus nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Majores audire, minori dicere, per quæ
[17] Crescere res posset, minuit [18] damnosa libido.
[19] Mutavit mentem populus levis, [20] & calet uno
Scribendi studio: pueri patresque severi
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
[24] Navem agere ignarus navis timet: [25] abrotanum ægro
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctique poemata passim.
[29] Hic error tamen & levis hæc insania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] sic collige. Vatis avarus
[32] Non temerè est animus, versus amat, hoc studet unum
Detrimenta, fugas servorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem socio, puerove [34] incogitat ullam
Pupillo: [35] vivit siliquis & pane secundo:
Militiæ quanquam piger & [36] malus, utilis urbi:
[37] Si das hoc, [38] parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obscænis jam nunc sermonibus aurem,
Mox etiam pectus [41] præceptis format amicis,
[42] Asperitatis & invidiæ corrector & iræ.
[43] Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur [...]rabus secundis nat[...] est hæc in Græcis artium varietas.
11 Usitatum.
12 Aperta.
13 Respondere jus[...]
1[4] Nummos per Syngraphum viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Majorum consili[um] sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri posset res familiaris.
18 Execrabilis avaritia qua nihil in rep. damnosius.
19 Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hedera vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maxime, quum fugam simularent maxime, vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Navim gubernare.
25 Herbam valde amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas. At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum stud[i]um.
30 Quantas utilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non cito. 33 Incendia parvi facit. 34 Machinatur. 3[5] Vivit parce, legumina edendo & panem secundarium. Anglice, houshold bread. 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poëtica vel Grammatica professione rempub. adjuvari. 39 Poëta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honestis & jucundis. 42 Sævitiæ. 43 Recte facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodie vivunt, & qui post nascentur. 45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] ignara puella mariti
Disceret unde [47] preces, [48] vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem [49] chorus, & [50] præsentia numina sentit:
[51] Cælestes implorat aquas docta prece [52] blandus.
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] locupletem frugibus annum.
Carmine dii superi placentur, Carmine [54] manes.
Agricolæ prisci, [55] fortes parvóque beati,
[56] Condita post frumenta, [57] levantes tempore festo
Corpus, & ipsum animum [58] spe finis dura ferentem,
Cum sociis operam, & pueris, & conjuge fida,
Tellurem [59] porco [60] Sylvanum lacte piabant,
Floribus & vino [61] Genium memorem brevis ævi.
[62] Fescennina per hunc inventa licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit.
[63] Libertásque recurrentes accepta per annos
[64] Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam
[65] In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas
[66] Ire domos impunè minax. [67] doluere cruento
Dente lacessiti: fuit [68] intactis quoque cura
Conditione [69] super communi. quinetiam lex
[70] Pœnaque lata, [71] malo quæ nollet carmine quenquam
Describi, [72] vertêre modum, formidine fustis,
[73] Ad bene dicendum delectandumque redacti.
[74] Græcia capta ferum victorem cepit & artes
Intulit [75] agresti Latio. [76] sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius: [77] & grave virus
[78] Munditiæ pepulere. [79] sed in longum tamen ævum

46 Innupta. 47 Unde disceret carmina secularia, quæ apud antiquos ludis secularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant. 48 Poëtam. 49 Chorus puerorum & virginum. 50 Sentit auxiliantes & faventes deos. 51 Pluvias. 52 Blande supplicans. 53 Annum frugibus abundantem. 54 Ne noceant. 55 Agricolæ robusti & paucis contenti. 56 Post messem. 57 Corpus relevantes. 58 Spes finis ipsius laboris. 59 Sue quæ Telluri immolabatur propter ejus fœcunditatem. 60 Pastorem deum lacte placabant. 61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores. 62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarum, Fescennini versus (in quibus jocosa convitia cum magna licentia exprimebantur) habebant locum in quoslibet. Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt. 63 Anniversaria libertas. 64 Jocata est facete sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publice & nominatim carpens. 67 Qui convitiis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutaverunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit vicissim (id est, delectavit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis excultos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim evanuit numerus ille poëticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum usque Punicum, fere tertium.

Manserunt

Manserunt, hodieque manent vestigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admovit* [82] *acumina chartis:*
Et post Punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.*
Tentavit quoque rem [85] *si dignè vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Ut patris [94] *attenti: lenonis ut insidiosi:*
[95] *Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:*
[96] *Quàm non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos dimittere,* [99] *post hoc*
[1] *Securus cadat, an recto stet fabula* [2] *talo.*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventoso gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus inflat.*
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis [8] *avarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, si me.*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretque poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati,*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus sero studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenii sui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
8, An apte transferre posset Græca in Latinum sermonem.
85 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
9. Minimum laboris.
91 Quam accuratè.
93 Iuvenis amatoris.
94 Patris avari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
95 Quam incurius & negligens in aliis personis exhibendis.
97 Quam laxo socco fabulam peragat. Soccus convenit Comœdiæ, ut Tragœdiæ cothurnus.
98 Gaudet lucrum facere,

99 Post priorem actionem. 1 Parum solicitus ut una fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poetam studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens, 7 Quem Spectator diligens studio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subvertit aut erigit. 10 Pereat res scenica, & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebi. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebeii velint. 18 In mediis fabulis.

[19] *Verùm equitis quoque jam migravit ab aure voluptas*
Omnis [20] *ad incertos oculos & gaudia vana.*
Quatuor aut plures [21] *aulæa* [22] *premuntur in horas,*
[23] *Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ.*
[24] *Mox trahitur manibus regum fortuna* [25] *retortis,*
[26] *Esseda festinant,* [27] *pilenta,* [28] *petorrita, naves:*
Captivum portatur [29] *ebur,* [30] *captiva Corinthus.*
Si foret in terris, rideret [31] *Democritus,* [32] *seu*
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem [33] *mimo spectacula plura.*
[34] *Scriptores autem narrare putaret* [35] *asello*
Fabellam surdo. nam [36] *quæ pervincere voces*
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
[37] *Garganum mugire putes nemus, aut* [38] *mare Tuscum,*
Tanto cum strepitu ludi spectantur, [39] *& artes*
Divitiæque peregrinæ. quibus [40] *oblitus actor*
Quum stetit in scena, [41] *concurrit dextera lævæ.*
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. [42] *Quid placet ergo?*
[43] *Lana Tarentino violas imitata* [44] *veneno.*
Ac ne fortè putes me, [45] *quæ facere ipse recusem,*
Quum rectè tractent alii, laudare [46] *malignè:*
Ille [47] *per extentum funem mihi posse videtur*
Ire poeta, [48] *meum qui pectus inaniter angit,*
[49] *Irritat,* [50] *mulcet, falsis terroribus implet,*
Ut [51] *magus:* [52] *& modò me Thebis, modò ponit Athenis.*
Verùm age, & [53] *his, qui se lectori credere malunt,*
[54] *Quam spectatoris fastidia ferre superbi,*

19 Non solum vulgus, verùm etiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur Theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo revinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum
28 Vehicula famularum capti[v]arum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in Theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum urbis Corinthi, quam L. Mummius cepit ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sive camelopardalis, ex camelo & panthera concretus &c.
33 Plura quam histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexum Echo? 37 Montem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor indutus, seu potius commaculatus, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placeat spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parte laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impellet. 50 Delectat. 51 Præstigiator qui arte magica portenta facit. 52 Usque adeo apte res gestas describit, ut qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestæ sunt. 53 Vatibus egregiis. 54 Quam audiri & spectari.

[55] *Curam redde brevem:*[56] *si munus Apolline dignum*
Vis complere libris,[57] *& vatibus addere calcar.*
Ut studio majore petant[58] *Helicona virentem:*
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
([59] *Ut vineta egomet cædam mea) quum tibi librum*
[60] *Solicito damus, aut fesso:*[61] *quum lædimur, unum*
Siquis amicorum esse ausus reprehendere versum:
Quum loca jam recitata revolvimus[62] *irrevocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Nostros[64] *& tenui deducta poëmata filo:*
Quum speramus eò rem venturam,[65] *ut simulatque*
Carmina rescieris non fingere[66] *commodus ultro*
[67] *Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.*
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
[68] *Æditues habeat belli spectata domique*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,*[71] *incultis qui versibus &*[72] *malè natis*
Rettulit acceptos,[73] *regale numisma, Philippos.*
Sed veluti[74] *tractata notam labemque*[75] *remittunt*
Atramenta,[76] *ferè scriptores carmine fœdo*
Splendida facta[77] *linunt.*[78] *idem Rex ille, poema*
Qui tam ridiculum,[79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit, nequis se præter Apellem,
Pingeret,[80] *aut alius Lysippo*[81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum[82] *simulantia. quot si*
[83] *Iudicium subtile*[84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,*
Bœotum in crasso jurares äëre[86] *natum.*
[87] *At neque dedecorat tua de se judicia, atque*
Munera, quæ multa dantis cum laude[88] *tulerunt*

55 Redde aliquantum curæ ut sint magis soliciti, non adeo negligentes.
56 Si Bibliothecam Apollini à te consecratam & ædificatam &c,
57 Et poëtas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & musis sacrum.
59 Ut meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis
61 Quum offendimur.
62 Non revocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laboraverimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim ut audieris nos versus scribere.
65 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poëtas. Metaph. ducta ab Æditui factarum ædium custodibus.
69 Virtus tua ô Auguste.
70 Poëta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & male natis id est, qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse.
72 Versibus male compositis invita Minerva.

73 Nummos imagine Philippi regis signatos. 74 Attramenta manibus contrectata 75 Reddant. 76 Sic fere Scriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam care pretio. 80 Aut alius quam Lysippus insignis statuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud judicium Alexandri. 84 In pictura & sculptura. 85 Ad versus & poeticam transferre perspicienda 86 Jurares Alexandrum : inguem esse, & hebetem, quales sunt in Bœotia nati. 87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se judicia.

[89] *Dilecti*

[89] *Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:*
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent, [90] *nec sermones ego mallem*
[91] *Repentes per humum, quàm res componere* [92] *gestas:*
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
[93] *Montibus impositas, & barbara regna, tuisque*
Auspiciis totum [94] *confecta duella per orbem.*
[95] *Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,*
Et formidatam [96] *Parthis te principe Romam:*
[97] *Si, quantum cuperem, possem quoque, sed neque parvum*
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
[98] *Rem tentare pudor, quam vires ferre* [99] *recusent.*
[1] *Sedulitas autem, stultè quem diligit,* [2] *urget:*
[3] *Præcipuè quum se numeris commendat & arte.*
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] *Nil moror officium,* [5] *quod me gravat:* [6] *ac neq; ficto*
In pejus vultu [7] *proponi cereus usquam,*
Nec pravè factis decorari versibus opto:
[8] *Ne rubeam pingui donatus munere: & una*
[9] *Cum scriptore meo capsa* [10] *porrectus operta,*
Deferar [11] *in vicum vendentem thus & odores.*
Et piper, & quicquid chartis [12] *amicitur ineptis.*

89 Acceperant. 90 Nec Satyras. 91 Orationi solutæ similes. 92 Tua virtute gestas. 93 Arces in montibus extructas. 94 Bella finita. 95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat. 96 Vide Od. 15. lib. 4. 97 Si voluntati facultas responderet. 98 Rem experiri. 99 Non possint. 1 Ordo est, Sedulitas eum urget quem stulte diligit, i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quam gratus. 2 Molestia afficit. 3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat. 4 Nihili facio. 5 Quod mihi sit oneri potius quam honori. 6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi ut deformior sit imago quam vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponam in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & ejus qui describitur, ut in Virgilio Æneas, in Homero Ulysses. 10 Extentus, quasi cadaver in cista. 11 In vicum ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra. 12 Involvitur.

AD

AD JULIUM FLORUM. Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam ullam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id ille prædixisse, ideoque se vitioso servo comparat, cujus emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset Affert & alias rationes cur non scribat: quarum una convenit cum his Nasonis verbis: [Carmina secessum scribentis & otia quærunt.] Deinde quamvis poetæ vulgò mutatis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum jam provectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ Atque adeò se jam in eo totum esse, ut fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat majores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque vivendum (quod vocat rectè vivere) non satis esse carere avaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claroque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabiis: [4] *& tecum sic agat,* [5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministeriis ad nutus aptus heriles:*
[8] *Literulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet [9] *argilla quidvis imitaberis uda.*
Quinetiam canet [10] *indoctum, sed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni qui successi[t] Augusto.
2 Servum.
3 Externum, tibi in[co]gnitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic servus candi[d]us est, (inquit venditor) cujus sunt omnia verba usque ad versum 17. hu[jus] Epistolæ.
6 Soluto pretio.
7 Servus ex ancill[a] mea natus.

8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, ut dominis essent utiliores. 9 In mol[li] ingenio hujus pueri quidvis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddam indoctum, si[ne] artificio: quale rustici canere solent. 11 Dulce convivanti.

Mul[t]

Multa fidem promissa [12] levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, [13] qui vult extrudere, merces:
[14] Res urget me nulla: [15] meo sum pauper in ære.
[16] Nemo hoc mangonum faceret tibi. [17] non temerè à me
Quivis ferret idem. semel hic [18] cessavit: & (ut fit)
[19] In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
[20] Des nummos, [21] excepta nihil te si fuga lædat.
[22] Ille ferat pretium, [23] pœna securus, opinor.
[24] Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est [25] lex.
[26] Insequeris tamen hunc, [27] & lite moraris iniqua.
Dixi me [28] pigrum proficiscenti tibi, dixi
[29] Talibus officiis propè mancum: ne mea [30] sævus
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] Quid tum profeci? [32] mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris [33] super hoc etiam quòd
Expectata tibi non mittam carmina [34] mendax.
[35] Luculli miles [36] collecta viatica multa
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] ad assem
Perdiderat: post hoc [38] vehemens lupus, & sibi & [39] hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
[40] Præsidium regale [41] loco dejecit (ut aiunt)
Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] honestis:
Accipit & bis dena [43] super sestertia nummûm.
Fortè [44] sub hoc tempus castellum evertere [45] prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] eundem
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] mentem.
[48] I bone quò virtus tua te vocat: I [49] pede fausto,
Grandia [50] laturus meritorum præmia, quid stas?

12 Minuunt fidem: Nam proba merx facilem emptorem reperit.
13 Qui vult quamprimum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex iis qui servos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi.
17 Non facile quivis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est, Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, id est, metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme & pretium solve.
21 Si fuga servi quam ego excepi & expressi te nihil offendat.
22 Ille magno (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Sciens o Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vitium meum tibi prædixim.

25 Conditio venditionis 26 Me quasi venditorem persequeris. 27 Inique litigas mecum quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, ut is qui manibus caret. 30 Iratus 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si jura me adiuvantia labefactari coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa necessarium est sive cibus sit, sive pecunia ad iterum expendenda. 37 Ita, ut vix quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valde munito, multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit 20 millia sestertium nummum. 44 Paulo post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 Verba sunt Imperatoris militem optantis. 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Post hæc ille[51] *catus, quantumvis rusticus, ibit,*
Ibit eò quò vis,[52] *qui zonam perdidit: inquit.*
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] *Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.*
Adjecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet ut possem curvo dignoscere[54] *rectum,*
[55] *Atque inter sylvas Academi quærere verum.*
[56] *Dura sed amovere loco me tempora grato:*
Civilisque rudem belli[57] *tulit æstus in arma,*
Cæsaris Augusti non responsura[58] *lacertis.*
Unde[59] *simul primùm me dimisere*[60] *Philippi,*
[61] *Decisis humilem pennis,*[62] *inopemque paterni*
[63] *Et laris & fundi: paupertas impulit*[64] *audax*
Ut versus facerem, sed,[65] *quod non desit, habentem*
[66] *Quæ poterunt nunquam nigræ expurgare*[67] *cicutæ,*
Ni melius dormire putem, quàm scribere versus?
[68] *Singula de nobis anni*[69] *prædantur euntes:*
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
[70] *Tendunt extorquere poemata, quid faciam vis?*
[71] *Denique non omnes eadem mirantur amantque.*
[72] *Carmine tu gaudes, hic delectatur jambis:*
Ille[73] *Bioneis sermonibus, &*[74] *sale nigro.*
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa[75] *palato.*
Quid dem? quid non dem?[76] *renuis tu quod jubet alter*
Quod petis, id sanè est invisum acidumque duobus.
[77] *Præter cætera, me Romana poemata censes*
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic[78] *sponsum vocat, hic*[79] *auditum scripta, relictis*

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, iliadem Homeri didici.
54 Bonum à pravo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis construxerat porticum quæ postea Academia nominata est.
56 Bella civilia inter Brutum & Octavium me Athenis expulerunt.
57 Motus civilis me abstulit ad partes Brutianas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primum, statim ut.
60 Philippi urbs in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quod secutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
66 Insanus, merito dicat, si non putem dormire melius esse quam versus scribere. 67 Medicinæ vehementissimæ, ut Helleborus, quem hic à Poëta intelligi adducor ut credam, quoniam cicuta ab Avicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Livinis jocis 1. Satyra: Bion sophistes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75 Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos convivas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit Horatius ex Criticis unus.

Omnibus

Omnibus officiis. [80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Aventino: visendus uterque.*
Intervalla vides [82] *humanè commoda. verum*
[83] *Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus* [85] *mulis gerulisque* [86] *redemptor:*
[87] *Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignum.*
Tristia robustis [89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit urbes,*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *somno gaudentis & umbra:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere,* & [95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studiis annos septem dedit, [97] *insenuitque*
Libris & curis, [98] *statua taciturnius exit*
Plerunque, & risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempestatibus urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere [99] *dignor?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *consulti rhetor: ut alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus ut hic illi foret, huic ut* [4] *Mutius ille,*
[5] *Qui minus argutos vexat furor iste poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7] *Cælatumque novem Musis opus.* [8] *aspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum.*
Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si fortè vacas*) *sequere, & procul* [12] *audi*
Quid ferat, & [13] *quare sibi nectat uterque coronam.*

80 Ægrotat.
81. In extrema parte montis Aventini.
82 Humano more commoda, id est, incommoda. Ut sunt humana omnia in quibus plus est fellis quam mellis.
83 Est objectio. Aliquis enim dixerit quod Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinariis, & gerulis, id est, bajulis, vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87. Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris onerariis concurrentia contendunt, quando hac funus procedit, illa plaustra.
90 Est Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes Poëtæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
95 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas, id est, urbem quietissimam. 97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim ubi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura, i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ, suarum inter se laudum præcones, jurisconsultus alter, alter Orator. 2 Jurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mucius Scævola optimus jurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poëtæ minus insani dum se invicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificiosissimum, à novem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poëtæ circumspectemus. Tmesis est. 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adjuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi è loco longinquo. 13 Quare hi duo Poëtæ se dignos judicant corona poëtica, i. laurea.

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] Samnites ad lumina prima duello.
[15] Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis [16] nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
[17] Fit Mimnermus. & [18] optivo cognomine [19] crescit.
[20] Multa fero ut placem genus [21] irritabile vatum,
Quum scribo, & supplex populi [22] suffragia capto.
[23] Idem finitis studiis, [24] & mente receptâ,
[25] Obturem patulas impunè [26] legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] se venerantur, & ultrò
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [28] beati.
[29] At qui legitimum cupiet fecisse poema,
[30] Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
[31] Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,
[32] Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba [33] movere loco: quamvis [34] invita recedant,
[35] Et versentur adhuc intra penetralia [36] Vestæ.
[37] Obscurata diu populo bonus [38] eruet atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] Nunc situs informis premit & deserta vetustas
[40] Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.
[41] Vehemens & liquidus, puroque simillimus amni
Fundet opes, Latiumque [42] beabit divite lingua.
[43] Luxuriantia compescet, nimis, aspera sano
[44] Lævabit cultu, virtute carentia [45] tollet:
[46] Ludentis speciem dabit, & [47] torquebitur, ut qui
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] movetur.

14 Tanquam Samnites qui adversus Romanos pugnaverunt usque ad nocturnas lucernas, id est, vesperam.
15 Ego inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegis floruit.
17 Appellatur a me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optaverit.
19 Fit major, ornatior.
20 Multas Poëtarum ineptias devoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impunè, id est, sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese invicem admirantur tanquam divinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.
31 Non dubitabit.
32 Levia erunt.

33 Verba mutare. 34 Ipso scribente invito. 35 Et quamvis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo servatus fuit ignis æternus Romæ, Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extrahet. 39 Nunc turpe senium premit. 40 Audet & finget nova, quæ usus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inventionem. Anapæstus pro Spondæo. 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit. 44 Poliet & leniet sano artificio. Metaph. à corpore animato ad carmen. 45 Extollet 46 Parum laboriose scribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

48 Præ-

[49] Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum [50] mea delectent mala me, [51] vel denique fallant,
[52] Quam sapere, & ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo lætus sessor plausorque theatro:
[54] Cætera qui vitæ servaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem: posset qui [55] ignoscere servis,
[56] Et signo læso [57] non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque [58] refectus,
Expulit helleboro morbum [59] bilemque meraco,
[60] Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,
Non servastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratissimus error.
[62] Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et [63] tempestivum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] veræ numerósque modósque [65] ediscere vitæ,
Quocirca mecum loquor hæc tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret [68] levius: [69] fugeres radice vel herba,
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dii donarent, illi decedere pravam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen uteris [72] monitoribus iisdem?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te, nempe [73] ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno,
[74] Si proprium est quod quis [75] libra mercatus & ære est

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quam sapiendo irasci, & intimis sensibus angi.
53 In vacuo ubi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sævus esse servis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à servis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgativam.
62 Ordo est, Nimirum abjectis nugis, utile est sapere, id est, operam dare, & concedere pueris ludum tempestivum, id est, artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Divitias.
71 Locupletior es.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omnino vel emptione, vel usucaptione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel usucaptione opus esse, ut jucunde vivas. 75 Libræ pretium appendebatur, non numerabatur.

76 Que-

[76] Quædam (si credis consultis) [77] mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] Orbi
Quum segetes [79] occat, tibi mox frumenta daturus,
[80] Te dominum sentit, das nummos: accipit uvam,
Pullos, ova, cadum [81] temeti, nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] Quid refert, vivas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Vejentis & arvi,
Emptum cœnat olus, [83] quamvis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] usque suum, [85] qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, & [87] cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres
[88] Hæredem alterius, velut unda supervenit undam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidve Calabris
[89] Saltibus adjecti Lucani? [90] demetit Orcus
[91] Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, [92] Tyrrhena sigilla, [93] tabellas,
Argentum, vestes [94] Getulo murice tinctas.
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere:
Cur alter fratrum [95] cessare, & ludere, & [96] ungi,
[97] Præferat Herodis palmetis pinguibus. [98] alter
Dives & importunus, [99] ad umbram lucis ab ortu,
[1] Sylvestrem flammis & ferro mitiget agrum:
Scit [2] Genius [3] natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ, [4] mortalis in unum-

76 Ordo est: Usus quædam mancipat, Si credis jurisconsultis.
77 Efficit usus quædam propria.
78 Orbius est, nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cujus fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, utrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim, i. ex pretio simul numerato?
83 Quamvis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eousque suum.
85 Qua populus arbor, applantata certis limitibus, jurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & ultima voluntate testatoris. Sunt hæc quatuor alienationum genera
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis speciosis Calabriæ, quæ pecorum, mellis & lanæ ferax est, ut Lucania.
90 Si mors avide aufert. Metaph. ducta à segete.
91 Nobiles & ignobiles.

92 Prava signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Unguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita, Herodes Judæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c 99 Ad noctem usque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ἡ τύχη ἑκάστου, fortuna cujusque. 3 Qui comes nobis adjunctus influxum provenientem ab astro, quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui unoquoque nostrum mortuo, moritur.

Quodque caput: vultu [5] mutabilis, [6] albus & ater:
[7] Urat, & ex modico, quantum res poscet, acervo
[8] Tollam: nec [9] metuam quid de me judicet hæres,
Quod non plura [10] datis invenerit. & tamen [11] idem
Scire volam [12] quantum simplex hilarisque [13] nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus avaro
[14] Distat enim, spargas tua prodigus: an neque sumptum
Invitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] puer ut festis Quinquatribus, [16] olim
Exiguo gratóque fruaris tempore [17] raptim.
[18] Pauperies immunda domus procul absit. ego [19] utrum
Nave ferar magna an parva, [20] ferar unus & idem.
Non agimur [21] tumidis velis Aquilone secundo:
[22] Non tamen adversis ætatem ducimus austris.
[23] Viribus, ingenio, [24] specie, virtute, [25] loco, re,
[26] Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. quid? [27] cætera jam simul isto
[28] Cum vitio fugêre. caret tibi [29] pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] sagas,
[31] Nocturnos lemures, [32] portentaque Thessala rides?
[33] Natales gratè numeras? [34] ignoscis amicis?
Lenior & melior fit accedente senecta?
[35] Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si rectè nescis, [36] discede peritis.
[37] Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: [38] ne potum largius æquo
Rideat, & pulset [39] lasciva decentius ætas.

Alius, atque alius. 5 Nam suus cuique Genius aliis est dissimilis. 6 Bonus & malus, prosper & adversus. 7 Horatius à sua persona commendat suo loro bonorum partorum usum moderatum. 8 Sumam. 9 Nec mihi erit curæ. 10 Relictis à me. 11 Tamen ego idem. 12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & avarum. 13 Luxurioso. 14 Multum hæc inter se discrepant, sc. tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere, & avare semper plura quærere. 15 Quemadmodum pueri Quinquatribus i. 5. diebus festis Minervæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c. 16 Interdum. 17 Celeriter. 18 Paupertas, domus sordida & inelegans. 19 Est allegoria. Utrum ex magnis reditibus vivam an parvis. 20 Ad omnem eventum imperturbatus ero. 21 Nimia felicitate, id est, non sumus admodum divites. 22 Non tamen egeni sumus & valde pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medii sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum avaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas umbras noctè vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Thessalia tulit contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest uno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis usus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuvenilis ætas, quam lascivire magis decat, quam te qui jam factus es effœtus senex.

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

HVmano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas,
[3] Undique collatis membris: ut turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] supernè:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] ut nec pes nec caput uni
Reddatur formæ. [10] Pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicis- (sim
[13] Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis gravibus plerunque [16] & magna professis
[17] Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter
Assuitur pannus. [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus, & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractis enatat [26] exspes

1 Huic monstro cu[...] partes diffe[r]unt sp[e]cie, form[a] & natu[ra] simile est poema, quod non constat [e] partibus aptis & int[er] se convenientibus.
2 Plumas ex variis avibus coll[e]ctas.
3 Membris ex omni[bus] animalibus & [e] quovis elemento co[r]rogatis ad hoc mo[n]strum constituendum.
4 In piscem defor[mem].
5 A parte superio[ri].
6 Ad spectandum a[d]hibiti O Pisones ri[sum] tenere possiti[s] quamvis illi picto[ris] sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Veluti somnia fe[bricitantis] quæ va[na] sunt & sibi non co[n]stant.
9 Ut neque finis ne[que] principium u[ni] forme responde[at] proportione.

10 Objiciet aliquis idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc [...] esse, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnantia inter se conjungantur, ut, &c. 14 Socient[ur]. 15 Principiis gravibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis par[ti]cula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poeta co[n]texere non debet. 18 Subintelligitur quæstio quando hoc fit? Respondetur, quum sacer lucus [...] ara, &c. id est, quum res leves describuntur ab iis, quorum incepta erant gravia. Quæ descriptio[nes] fluviorum, sylvarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate incepto quam cupressus à na[u]frago quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Am[...] 21 Iris, quæ pluviam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestivæ. 23 Penic[illo] exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo merced[em] accepisti, ut abs te pingeretur, naufragus sit? quid cupressui cum naufrago? 26 Sine spe.

Navibus, ære dato qui pingitur? [27] *amphora cœpit*
Institui. [28] *currente rota, cur* [29] *urceus exit?*
Denique sit [30] *quodvis simplex duntaxat* [31] *& unum.*
[32] *Maxima pars vatum (pater & juvenes patre digni)*
Decipimur [33] *specie recti brevis esse laboro,*
[34] *Obscurus fio.* [35] *Sectantem lævia,* [36] *nervi*
Deficiunt animique. [37] *professus grandia,* [38] *turget:*
[39] *Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.*
Qui [40] *variare cupit rem* [41] *prodigialiter unam,*
[42] *Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.*
[43] *IN VITIUM ducit culpæ fuga, si caret arte.*
[44] *Æmilium circa ludum faber* [45] *imus & ungues*
[46] *Exprimet, & molles imitabitur ære capillos,*
Infelix operis [47] *summa, quia* [48] *ponere totum*
Nesciet, [49] *hunc ego me, siquid* [50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm [51] *pravo vivere naso,*
Spectandum [52] *nigris oculis nigróque capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] *æquam*
Viribus & [54] *versate diu* [55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri. [56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec [57] *lucidus ordo.*
[58] *Ordinis hæc virtus erit, &* [59] *Venus (aut ego fallor)*
[60] *Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici*
Pleraque differat [61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat* [63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam [64] *tenuis cautusque serendis:*
[65] *Dixeris egregiè,* [66] *notum si callida verbum*

Vas vinarium ...nde, i. poema ...plum & grande ...pit institui. Progrediente ope... scriptione. Me...h. ducta à rota ...ulari. Vas exiguum, i. ... ultima primis ...t minutiora? Quodvis poema. Unum corpus, i. ...a materia, non ex ...tibus dissimilium ...matum composita O pater & juvenes ...re digni (Pisones ...nirum) nos (mag... pars vatum deci...mur, &c. Falsa virtutis i...agine. Nam vitia in ...ibendo pro virtu...us sequimur. Brevitas orationis ...scuritatem parit. Eum, qui politum ...ationis genus se...tur. Nervi animosi, i. ...res orationis dese...nt & sublimis sen...tiarum majestas. Grandiloquus. Inflatus evadit & ...lum excedit. Nimis humilis est ...que similis qui ...m maris procel... timet, ripæ ni...um propinquat. Fabulis incredibi...us opus ornare. Monstrose & su... omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in ...ium, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa Æmilium ludum, i. locum gladia...um à L Æmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cujus taberna est omnium infima. 45 Quas...n corporis particulas satis scite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis Infelix. Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in ...quis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim ...mam commendabant. 53 Materiam viribus parem 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenii sui κατὰ δύναμιν. Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas συμφέρουσα. 60 Ut ea di... quæ nunc dici debent. 61 Ut in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, ...d improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni prolixi vel editi. 64 Parcus verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum alioqui ...rum, reddiderit notum & perspicuum.

Reddi-

Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
[67] *Indiciis monstrare recentibus* [68] *abdita rerum, &*
Fingere [69] *cinctutis non exaudita* [70] *Cethegis*
[71] *Continget: dabiturque licentia sumpta* [72] *pudenter.*
Et nova fictaque nuper [73] *habebunt verba fidem,* [74] *si*
Græco fonte cadant, [75] *parcè detorta.* [76] *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus ademptum
Virgilio Varioque? ego, cur [77] *acquirere pauca*
Si possum, [78] *invideor? quum lingua* [79] *Catonis &* [80] *Enni*
[81] *Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum*
Nomina protulerit? licuit, semperque licebit,
[82] *Signatum præsente nota* pro *ducere nomen.*
* *Ut sylvæ foliis* [83] *pronos mutantur in annos,*
[84] *Prima cadunt:* [85] *ita verborum vetus interit ætas,*
Et juvenum ritu florent modò nata vigentque.
[86] *Debemur morti nos, nostraque.* [87] *sive receptus*
Terræ [88] *Neptunus,* [89] *classes Aquilonibus arcet,*
[90] *Regis opus:* [91] *sterilisve diu palus aptaque remis,*
Vicinas urbes [92] *alit, &* [93] *grave sentit aratrum:*
Seu cursum mutavit [94] *iniquum frugibus* [95] *amnis*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt.
[96] *Nedum sermonum stet honos, & gratia* [97] *vivax.*
[98] *Multa renascentur quæ jam cecidere, cadentque*
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet [99] *usus:*
[1] *Quem penes arbitrium est & jus & norma loquendi.*
* *Res gestæ regumque ducumque, & tristia bella,*
[2] *Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.*
[3] *Versibus impariter junctis* [4] *querimonia primum,*

67 Vocabulis novis. 68 Res abditas. 69 Cinctutis pro cinctis & amatis viris, per Epenthesin. 70 Vocabula incognita veteribus, qual erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores. 71 Licebit verbis u recentibus si fuerit necesse. 72 Verecunde, cum pudore. 73 Verba nova probabuntur & authoritatem obtinebunt. 74 Si è Græca lingu derivata, ie finant & exeant in casum sensus in Latinum. 75 Paululum deflexa. 76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario 77 Nova verba facere. 78 Cur vetet? cur patior invidiam? 79 Quum lingua utriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ovidius Ennius ingenio maximus, arte rudis. 81 Linguam latinam amplificaverit. 82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præsens usus comprobavit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu formam impressam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Foliis prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos perimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones, per Hypallagen. 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Sive pomptina palus per Cethegum exiccata factaque navigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et arati. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti jussu in alveum est deductus. 96 Quanto minus verba sint sempiterna. 97 Perpetua verborum venustas. 98 Multa vocabula reviviscent & in pristinum statum redibunt. 99 Loquendi consuetudo. 1 In cujus potestate est judicium, potestas, & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, scilicet heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristis.

* 8um præceptum, Quo genere carminis? Post argumentum quodlibet ~~tractandum~~ sit.

Post etiam inclusa est [5] *voti sententia compos:*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub judice lis est.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armavit Iambo.*
[10] *Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus divos,* [15] *puerosque deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primum,*
Et juvenum [18] *curas,* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas servare vices* [21] *operumque colores,*
[22] *Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?*
[23] *Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *privatis ac* [26] *propè socco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratusque Chremes* [32] *tumido delitigat ore:*
Et tragicus plerunque dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [35] *Peleus, quum pauper & exul uterque*
[36] *Projicit ampullas, &* [37] *sesquipedalia verba:*
[38] *Si curat cor spectantis* [39] *tetigisse querela,*
Non satis est [40] *pulchra esse poemata,* [41] *dulcia sunto.*
Et quocunque volent animum auditoris [42] *agunto.*
Ut ridentibus arrident, ita flentibus [43] *adsunt*
Humani vultus, si vis me flere, dolendum est

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt.
6 Elegos tenues, qui jam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se invento.
9 Armavit in Lycamben socerum & ejus filiam.
10 Hunc versum Iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ, Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altius sonantem in scena quam clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuvenum amores.
19 Symposia, in quibus ebrii operta recludunt libere.
20 Suas cujusque poematis partes servare.
21 Multiplices poematum varietates, quæ ut res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur Poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur prave pudens, id est, turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hic pro Tragœdia. 28 Unaquæque materia sive comica sive tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Ut sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (id est, verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longè a se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inferre. 39 Commovisse querimonia. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci oratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter afficitur is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Primum

Primùm ipsi tibi: [44] tunc [45] tua me infortunia lædent
Teleph', vel Peleu: [46] malè si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, [47] plena minarum:
Ludentem, lasciva: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos [48] intus ad omnem
[49] Fortunarum habitum: [50] juvat [51] aut impellit ad iram:
[52] Aut ad humum mœrore gravi deducit, & angit:
[53] Post effert animi motus interprete [54] lingua.
Si dicentis erunt [55] fortunis absona dicta,
[56] Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum [57] Davusne loquatur an Eros.
[58] Maturúsne senex, an adhuc florente juventa
[59] Fervidus: an [60] matrona potens, an [61] sedula nutrix:
Mercatórne vagus cultórne virentis agelli:
[62] Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.
[63] Aut famam sequere, [64] aut sibi convenientia finge
Scriptor. [65] honoratum si fortè reponis Achillem:
[66] Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
[67] Iura neget sibi nata, [68] nihil non arroget armis.
[69] Sit Medea ferox, invictaque: [70] flebilis Ino,
[71] Perfidus Ixion, [72] Io vaga, [73] tristis Orestes.
Si quid [74] inexpertum scenæ committis, & audes
[75] Personam formare novam, servetur [76] ad imum
Qualis [77] ab incepto processerit, & [78] sibi constet.

44 Quum ipse primus dolebis, O Telephe, vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes verbis utens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, natura gaudemus, & lætamur.
51 Si fortuna sit adversa.
52 Aut valde affligit.
53 Natura deinde per orationem curas & perturbationes animi perspicue eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Universus populus Rom. effuse ridebit.
57 Multum intererit servus ne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. servus bene moratus & fidelis, versiculus hic variè legitur, de quo Commentatores consule. 58 Ætate grandis. 59 Iuvenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Si certam historiam scribas, sequere famam, prout ab aliis accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conveniant, & sua cuique personæ convenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem, si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam ulta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtum obtruncavit. 70 Inô Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion socerum suum ad epulas sumptuosas invitans, in fossam jam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa Oestroque à Iunone agitata, usque eo vagata est donec in Ægyptum pervenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixit. 76 Ad finem usque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem a suis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. ita præclare scribere) ut proprie tua jure dici possint.
80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis, quam, &c.
81 Actus in Comœdia vel tragœdia pars est pleno perfectoque sensu qua finita proscenium vacuum relinquitur.
82 Non dicta ab aliis
83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem teneas, non etiam singula minutatim prosequaris.
84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, si tuum authorem, quem imitaris, non sequeris ita religiose ut nihil addas de tuo, nihil invenias, nihil immutes.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuque*
Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indictaque primus.*
83 *Publica materies privati juris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumque moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres, 87 *nec desilies imitator in arctum.*
Unde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *ut scriptor Cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quantò rectius 94 *hic, qui nil molitur ineptè!*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Trojæ,*
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *ut speciosa dehinc miracula promat,*
99 *Antiphaten,* 1 *Scyllamque, & cum Cyclope Charybdim:*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.*
Semper 5 *ad eventum festinat: &* 6 *in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit, & quæ

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii totam alterius inventionem sequi. 86 Si non studebis ut fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu qui imitator es, non conjicies te in locum tam angustum unde te explicare honeste non possis sine sudore & reprehensione. 88 Discedere ab iis, quæ temere es aggressus. 89 Lex quæ jubet aut penitus non incipere, aut incepta perficere. 90 Ut poeta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Intelligit [illegible]. 92 Tam pleno ore, i. est tanti verborum granditate. 93 Usurpavit hoc proverbium in eos qui aureos montes polliceantur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperite scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius, utcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Ulyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: lux autem dicitur fumum sequi quando ex humilibus splendidiora exiliunt, quam sunt promissa. 98 Ut in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quam exigua. 99 Læstrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam cujus latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis a bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longe repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo proœmio non esse utendum. 4 Ex ovorum uno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principiis perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata [7] nitescere posse, relinquit.
[8] Atque ita mentitur, sic veris falsa [9] remiscet,
[10] Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
[11] Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi,
[12] Si plausoris eges culæa manentis, & usque
Sessûri, [13] donec cantor, vos plaudite, dicat,
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores.
[14] Mobilibúsque decor naturis dandus [15] & annis.
[16] Reddere qui voces jam scit puer, [17] & pede certo
Signat humum, gestit [18] paribus colludere: [19] & iram,
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis tandem [20] custode remoto,
Gaudet equis [21] canibúsque [22] & aprici gramine campi:
[23] Cereus in vitium flecti, [24] monitoribus asper:
[25] Utilium tardus provisor, prodigus [26] æris:
[27] Sublimis [28] cupidúsque, & amata relinquere [29] pernix.
[30] Conversis studiis, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias, [31] inservit honori:
Commisisse cavet quod mox mutare [32] laboret.
Multa senem [33] circum veniunt incommoda, vel quòd
[34] Quærit & inventis miser abstinet, ac timet uti:
Vel quòd res omnes [35] timidè gelidéque ministrat,
[36] Dilator, [37] spe longus, [38] iners, [39] avidúsque futuri:
[40] Difficilis, querulus, laudator temporis acti
[41] Se puero, [42] censor castigatórque minorum.
Multa ferunt [43] anni venientes commoda secum,
Multa [44] recedentes adimunt. ne fortè seniles,

7 Oratione splendescere seu verbis polite explicari.
8 Atq; sic mentitur & falsa dicit, ut omnia inter se maxime cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro donec aulæa removeantur. Aulæis enim parietes scenæ fuerunt ornati.
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui & ad interrogata respondere, gestit, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit ut signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt ejusdem fere ætatis.
19 Repente irascitur, ac facile placatur.
20 Pædagogo remoto.

21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant. 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiverit. 30 Cum ætate convertantur studia. 31 In honorum studiis occupatus est: 32 Conetur. 33 Premunt, gravant. 34 Senex divitias quærit, quæsitis verò abstinet, verè igitur miser est infelix. 35 Nimium caute, & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος, vitæ cupidus. Nam senex qui ab est à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans juniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mandentur juveni[45] *partes, pueróque viriles,*
Semper[46] *in adjunctis ævóque morabimur aptis.*
Aut agitur res in ſcenis,[47] *aut acta refertur.*
Segniùs irritant animos[48] *demiſſa per aurem,*
[49] *Quàm quæ ſunt oculis ſubjecta*[50] *fidelibus, & quæ*
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes[51] *in ſcenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret[52] *facundia præſens:*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius[53] *Atreus:*
Aut in avem[54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque oſtendis mihi ſic,[55] *incredulus odi.*
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ*[57] *poſci vult, & ſpectata*[58] *reponi.*
[59] *Nec deus interſit, niſi dignus vindice*[60] *nodus,*
Inciderit:[61] *nec quarta loqui perſona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumque*[63] *virile*
Defendat.[64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non propoſito conducat[65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faveatque, &*[67] *concilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare*[69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet menſæ brevis, ille*[71] *ſalubrem*
Iuſtitiam, legeſque, & apertis otia[72] *portis.*
Ille tegat[73] *commiſſa: deoſque precetur & oret,*
Ut redeat miſeris, abeat[74] *fortuna ſuperbis.*
[75] *Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, ſed tenuis ſimplexque, foramine[76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui ſunt appoſiti & unicuique ætati apti.
47 Quia res eſt viſu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quam quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conſpectum.
52 Oratio diſerta coram ſpectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum appoſuit, vide Od. 12. lib. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quam quinque Actibus conſtare debet.
57 A populo, ut iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec Deus in ſcenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures perſonæ uno & eodem tempore in ſcenam prodeant loquuturæ, quam tres.

62 Chorus ex quocunque ſexu aut numero conſtat, unius actoris loco habeatur, ſuumque ſermonem accommodet actioni proxime peractæ. 63 Officium virile quamvis ſit mulierum cœtus, nam Maſculinum genus complecti ſolet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id eſt, in mediis actibus, quod ſit alterius argumenti, & a re propoſita alienum. 65 Quod non ſit ad rem præſentem aptum. 66 Ille chorus, cujus officium breviter docet Horatius. 67 Det conſilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parſimoniam & continentiam in victu. 71 Utilem. Nam ut ſalubritas corpus, ſic Iuſtitia Remp. conſervat. 72 Portæ clauſæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commiſſa ne prodat. 74 Fortuna ſecunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit, & ſimplex, id eſt, veteres ſimplici Muſica in ſcenis uſi ſunt, at nunc imperio Rom. florente, tibia non ſolum ornatur orichalco, ſed tot habet foramina ut ſonet tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus.

[77] *Aspirare & adesse choris erat utilis, atque*
[78] *Nondum spissa nimis complere* [79] *sedilia flatu.*
[80] *Quò sanè populus* [81] *numerabilis, utpote parvus,*
Et frugi, castúsque verecundúsque [82] *coibat.*
Postquam cœpit [83] *agros extendere victor, & urbem*
Latior amplecti murus: [84] *vinóque diurno*
Placari Genius festis [85] *impunè diebus:*
Accessit [86] *numerísque modísque licentia major.*
[87] *Indoctus quid enim saperet,* [88] *libérque laborum*
Rusticus, urbano [89] *confusus, turpis honesto?*
Sic priscæ [90] *motúmque &* [91] *luxuriam addidit arti*
Tibicen: [92] *traxitque vagus per pulpita vestem.*
Sic etiam [93] *fidibus voces crevere* [94] *severis,*
[95] *Et tulit eloquium insolitum facundia* [96] *præceps:*
[97] *Utiliumque sagax rerum,* [98] *& divina futuri*
[99] *Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certavit ob [1] *hircum,*
Mox etiam agrestes satyros [2] *nudavit,* [3] *& alter*
[4] *Incolumi gravitate jocum tentavit: eò quod*
Illecebris erat & grata novitate [5] *morandus*
Spectator, [6] *functúsque sacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita [7] *risores, ita* [8] *commendare dicaces*
Conveniet satyros, [9] *ita vertere seria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque [10] *adhibebitur heros,*
Regali conspectus in auro [11] *nuper & ostro,*
[12] *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*

77 Adspirando seu canendo juvare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeo paucus ut facilè posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die convivari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti laboribus soluti, cum populo urbano & honesto in scena commisti nihil sapuerunt, unde in arte Comica tanta crevit licentia ab antiquorum severitate longe discrepans, postea vero plebs à senatu & equitibus discreta fuit subselliis.
88 Defuncti laboribus.
89 Commistus.
90 Gestum corporis & saltationem.
91 Foraminum auctionem vel scenici ornatum sumptuosum.
92 Usus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accesserunt, & multiplicati sunt modi, & soni, id est, chordæ. 94 Ob res severas, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sententia, id est, prudens oratio personatum (ex quibus chorus constitit) parum ab Apollinis oraculo distitit. 98 Divinans futurum. 99 Unde sortes, id est, oracula petuntur. 1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum moventes. 3 Primo asper in tragœdia, mox asperitatem facetiis condivit. 4 Salva gravitate Tragœdiæ. 5 Delectandus novitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege vivens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quod risum moveant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema serium jocis satyricis ita commiscere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulo ante. 12 Ne utatur sermone humili & abjecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio.

Ant;

Aut [13] *dum vitat humum, nubes & inania captet,*
[14] *Effutire leves indigna tragœdia versus,*
Ut festis matrona [15] *moveri jussa diebus,*
Intererit satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina solùm*
Verbáque, Pisones, [18] *satyrarum scriptor amabo:*
Nec sic enitar [19] *tragico differre colori,*
Ut nihil intersit [20] *Davúsne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An custos famulúsque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quivis*
Speret idem: [24] *sudet multum, frustraque laboret*
[25] *Ausus idem:* [26] *tantum series juncturáque pollet,*
Tantum de medio [27] *sumptis accedit honoris.*
[28] *Sylvis deducti caveant (me judice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triviis, ac penè forenses,*
Aut nimium teneris [31] *juvenentur versibus unquam,*
[32] *Aut immunda crepent,* [33] *ignominiosaque dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus est equus & pater & res:*
Nec, siquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æquis accipiunt animis,* [37] *donantve corona.*
[38] *Syllaba longa brevi subjecta, vocatur Jambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *unde etiam trimetris* [41] *accrescere jussit*
Nomen Jambeis: [42] *quum senos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat captans magna supra vires, quasi inter nubes & cœlum versans.
14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est, in qua versus leves imitantur, intererit, id est, versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modice saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à translatis qualia sunt verba ad Venerem spectantia, ut Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego Satyras in tragœdiis scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Utrum Davus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
21 Deluso. Metaph. à quadrupedibus quibus lac subtractum est. 22 An tragica & gravior persona loquatur, qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam atque ejusmodi erit carmen, ut quivis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumit. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, ut difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E sylvis, id est, è proscenio numeroso producti in scenam civilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triviis, id est, locis celeberrimis, ac pene in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis juveniliter lasciviant. 32 Aut verba nimis obscœna loquantur. 33 Quæ alicujus existimationem lædant. 34 Equites, patricii, & locupletes. 35 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ, & quovis alio tempore famem levaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poëtas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore brevi, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui cito promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quod Iambus sit ita citus, jussit Iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi. 42 Quum haberet sex pedes.

[43] *Primus ad extremum similis sibi.* [44] *non ita pridem,*
Tardior ut paulò [45] *graviórque veniret ad aures:*
Spondæos stabiles in jura paterna [46] *recepit*
[47] *Commodus, & patiens: non ut de sede secunda*
Cederet aut quarta [48] *socialiter.* [49] *hic &* *in* [50] *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missus [51] *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ [52] *premet artis crimine turpi.*
Non quivis videt [53] *immodulata poemata judex:*
Et data Romanis venia est [54] *indigna poetis.*
[55] *Idcircóne vager, scribamque libenter? an omnes*
Visuros [56] *peccata putem mea, tutus, &* [57] *intra*
Spem veniæ cautus? [58] *vitavit denique culpam,*
[58] *Non laudem merui.* [59] *vos exemplaria* [60] *Græca*
[61] *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proavi Plautinos & [62] *numeros &*
Laudavere [63] *sales: nimium patienter* [64] *utrumque*
(Ne dicam [65] *stulte) mirati: si modò ego* [66] *& vos*
Scimus [67] *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimúmque sonum [68] *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata [69] *Thespis:*
Quæ [70] *canerent agerentque* [71] *peruncti fæcibus ora.*
Post hunc [72] *personæ pallæque repertor* [73] *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.

44 Non diu est quod inseri cæperunt spondæi & alii pedes inter Iambos.

45 Vox tardior ad movendos animos, aptior sua mora tametsi percipiatur segniùs.

46 Iambus recipit Spondæos stabiles (id est, graves & tardos) in sua jura, sed ita, ut è secunda aut quarta sede non depelleretur.

4 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.

48 Mutuo pariter.

49 Hic Iambus.

50 Attius & Ennius in tragœdiis quas scripserunt raros Iambos adhibuerunt.

51 Versus crebris Spondæis tardatos.

52 Iambus raro adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligentia sibi, vel sine arte & minus accurate.

53 Poemata methodo & modulo poëtico non recte efficta. 54 Indigne, Immerito. 55 Idcircone sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vitiis mei carminis. 57 Ut nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit. 59 O Pisones. 60 Græci optime & caute scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poëticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti joco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poëta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poëtæ circa vicos fuerunt circumacti ante quam scena esset inventa. 70 Ipsi poëtæ. 71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim usus erat personarum. 72 Repertor larvæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos usque pedes esset, demissa.

Æschylus, & modicis instravit [74] pulpita tignis,
Et docuit [75] magnumque loqui, [76] nitique cothurno.
Successit vetus [77] his comœdia, non sine multa
Laude: sed [78] in vitium libertas excidit, [79] & vim
Dignam lege regi, [80] lex est accepta: chorusque
[81] Turpiter obticuit, [82] sublato jure nocendi.
[83] Nil intentatum nostri liquêre poetæ:
Nec minimum meruere decus [84] vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta,
Vel qui [85] prætextas, vel qui docuere [86] togatas,
Nec [87] virtute foret, clarisve potentius armis,
Quàm [88] lingua, Latium. [89] si non offenderet unumquemque poetarum [90] limæ labor [91] & mora: vos ô
[92] Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies & [93] multa litura coercuit, atque
[94] Perfectum decies non castigavit ad unguem.
[95] Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & [96] excludit sanos Helicone poetas
Democritus: [97] bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, [98] balnea vitat.
Nancisceṭur enim [99] pretium nomenque poetæ,
[1] Si tribus Anticyris caput [2] insanabile [3] nunquam
Tonsori [4] Licino commiserit. O ego [5] lævus,
Qui purgo bilem [6] sub verni temporis horam.
Non alius faceret [7] meliora poemata. verùm

74 Scenam modicam instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus conviciis nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna perterritus, vel junge turpiter cum Gerundio nocendi.
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum recederent à Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (id est, personæ nobiles) fuerunt inductı.
86 Fabulas tabernarias in quibus plebeiæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.

87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re literaria. 89 Si unusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos, O Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet invitum. 94 Non perfectissime polivit. Metaph. ducta a marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem quæ sine ingenio misera est. 69 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curât ungues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lavatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curaverit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, quod tempus purgationibus Hippocrates decernit. 7 Melior quam ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti est:* [9] *ergo fungar vice cotis, acutum*
Reddere quæ ferrum valet [10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Unde parantur [12] *opes.* [13] *quid alat* [14] *formetque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] *error.*
Scribendi rectè [16] *sapere est principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere* [18] *chartæ:*
[19] *Verbaque provisam rem non invita sequentur.*
Qui didicit [20] *patriæ quid debeat & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit [21] *conscripti, quod judicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit [22] *convenientia cuique.*
Respicere [23] *exemplar vitæ morumque jubebo*
[24] *Doctum imitatorem,* [25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa [26] *locis,* [27] *morataque rectè*
Fabula, [28] *nullius Veneris,* [29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdiùs oblectat populum,* [31] *meliusque moratur,*
Quàm versus [32] *inopes rerum,* [33] *nugæque canoræ.*
[34] *Graiis ingenium, Graiis dedit* [35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem [36] *nullius avaris.*
[37] *Romani pueri* [38] *longis rationibus assem*
Discunt [39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius [40] *Albani, si de* [41] *quincunce remota est*
Uncia, quid superat? poteras dixisse, [42] *triens.* [43] *eu,*
Rem poteris servare tuam. [44] *redit uncia: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, ut adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine sorte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poëtarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poëtica.
13 Inventio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, nempe eloquutio & reliquæ partes.
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Eloquutio præparatam inventionem ultro sequitur; rerum enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officiis, delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, estque optimus poëta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα, decora. 23 Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poëtam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, ut alii legunt, locis referta. 27 In qua mores personarum scite exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validiùs. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Versus leves qui sunt nihil aliud quam inanis perstrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum sapientia conjunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutissimas dividere. 40 Fœneratoris cujusdam. 41 De quinque unciis. 42 Quatuor unciæ. 43 Bene, Verba sunt patris, vel populi responsum pueri probantis. 44 Quincunci additur uncia.

Semis,

45 Dimidia pars libræ, id est, sex unciæ.
46 Avaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
4[7] Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuo vivant. ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.
50 In capsa ex cupresso, arbore benolenti.
51 Debent.
52 Ut animi dociles cito percipiant tua dicta.
53 Quod est ingenii.
54 Quod est memoriæ.
55 Quæ supervacua sunt effluant è memoria necesse est.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, id est, audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere.
59 Ne fingat poeta Lamiam devorasse infantem, atque eundem puerum in alvo vivum fuisse exemptum hos enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ.

[45] Semis, at hæc, animos [46] ærugo, & [47] cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] fingi
Posse [49] linenda cedro, & levi servanda [50] cupresso?
Aut prodesse [51] volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: [52] ut citò dicta
Percipiant animi [53] dociles, teneantque [54] fideles.
[55] Omne supervacuum pleno de [56] pectore manat.
Ficta voluptatis causa [57] sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, [58] poscat sibi fabula credi:
[59] Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
[60] Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
[61] Celsi prætereunt austera poemata [62] Rhamnes.
[63] Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
[64] Hic meret æra liber [65] Sosiis, hic & mare [66] transit,
Et longum noto scriptori [67] prorogat ævum.
[68] Sunt delicta tamen quibus ignovisse [69] velimus.
Nam neque [70] chorda sonum reddit, [71] quem vult manus & mens,
[72] Poscentique gravem persæpe [73] remittit acutum:
Nec semper [74] feriet quodcunque [75] minabitur arcus.
Verum ubi [76] plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar [77] maculis: quas, non [78] incuria fudit,
[79] Aut humana parum cavit natura. [80] quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius [81] usque,
[82] Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper [83] oberrat eadem:

61 Juvenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & juvenum suffragiis præstantissimus Poëta judicatur, qui dulcis est in poemate & utilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Ut Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum, quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta 77 Erratis 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cavere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper unam, eandemque chordam tangendo.

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] Chœrilus ille,
[85] Quem bis terque bonum, cum risu miror, [86] & idem
Indignor, [87] quandoque bonus [88] dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est [89] obrepere somnum.
[90] Ut pictura, poësis [91] erit. quæ si propius stes,
[92] Te capiet magis: & quædam, si longiùs abstes.
[93] Hæc amat obscurum, [94] volet hæc sub luce videri,
Judicis [95] argutum quæ non formidat acumen.
[96] Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
[97] O major juvenum, quamvis & [98] voce paterna
[99] Fingeris ad rectum & per te sapis, hoc tibi dictum
[1] Tolle memor: [2] certis medium & tolerabile rebus
Rectè concedi, consultus juris & actor
Causarum mediocris, abest [3] virtute diserti
Messalæ, [4] nec scit quantum Cassellius Aulus:
Sed tamen [5] in pretio est: [6] mediocribus esse poëtis
Non homines, non dii, non concessere [7] columnæ.
Ut gratas inter mensas [8] symphonia discors,
[9] Et crassum unguentum & [10] Sardocum melle papaver
Offendunt, poterat [11] duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
[12] Si paulum à summo discessit, [13] vergit ad imum.
[14] Ludere qui nescit, [15] campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilæ [16] discive [17] trochive quiescit,
[18] Ne spissæ risum tollant [19] impunè coronæ;

84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo, si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et Ego idem indigne fero cum Homerum vel aliquem excellentem poetam lapsum esse animadvertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poëma ita se habet ut pictura. Nam pictura est poësis loquens, poësis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quo magis spectatur, eo magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest sed procul spectata, sic poësis perfecta quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leviter tantum & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior.
95 Limatum, politum vel subtile ingenium Judicis, i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso, qui ex duobus fratribus ætate es provectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poeticæ imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum & memoria tene. 2 Quibusdam artibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetica mediocritas tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messalæ Corvini abest, i. Messalo diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in jure civili, quam Aulus Cassellius. 5 Quamvis sit mediocris. 6 Verum ut poetæ sint mediocres non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Unguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi ungerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulum ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix ullo est numero. 14 Luctari, hastam jacere, salire, & similia. 15 Abstinet armis quæ in Campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 2. 17 Trochus ad lusum puerilem est excogitatus. 18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in Campum ad spectatum venerunt & corona constiterunt. 19 Merito.

[20] *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* [21] *quidni?*
Liber, & ingenuus, præsertim [22] *census, equestrem*
Summum nummorum, [23] *vitioque remotus ab omni.*
[24] *Tu nihil* [25] *invita dices, faciesque Minerva:*
Id tibi judicium est, [26] *ea mens: si quid tamen* [27] *olim*
Scripseris, in [28] *Metii descendat judicis aures,*
[29] *Et patris, & nostras:* [30] *nonumque prematur in annum:*
[31] *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non edideris: nescit vox [32] *missa reverti,*
[33] *Sylvestres homines* [34] *sacer interpresque deorum*
[35] *Cædibus & victu fœdo deterruit* [36] *Orpheus,*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus & [37] *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa movere [38] *sono testudinis, &* [39] *prece blanda*
Ducere quò vellet. [40] *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere [41] *vago,* [42] *dare jura maritis:*
[43] *Oppida moliri: leges incidere* [44] *ligno.*
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque [45] *mares animos in Martia bella*
Versibus [46] *exacuit. dictæ per carmina* [47] *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & [48] *gratia regum*
[49] *Pieriis tentata modis:* [50] *ludúsque repertus,*
[51] *Et longorum operum finis:* [52] *ne fortè pudori*
Sit tibi Musa lyræ [53] *solers, & cantor* [54] *Apollo.*
Naturâ fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est, ego nec* [56] *studium sine divite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*

20 Qui caret arte. 21 Verba sunt Poetæ indocti; Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus? &c. 22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris. 23 Nullis vitiis coopertus. 24 Tu, ô Piso. 25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante. 26 Ea est tibi prudentia. 27 In posterum. 28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1. 29 Patris tui. 30 In multos annos supprimatur, ut acriore lima corrigatur. 31 Si libros domi contineas, ne foras exeant. 32 Vox ore emissa. 33 Homines feros & immanes. 34 Vates divinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Jovis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, ut Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis, ut docerent publica à privatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam servare. 43 Urbe ædificare. 44 In ligneis [illegible] bulis leges describere [illegible] ostisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitavit & tanquam ad com[illegible] uit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum sc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi post longos labores. Animos enim fessos versus & lyra relaxant. 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poetam esse. 53 Perita. 54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest. 55 In controversiam vocatur, utrum Poeta nascatur, an fiat. 56 Ars sine secundo ingenio. 57 Ingenium arte non expolitum. 58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus juvant.

Altera

Altera poſcit opem res, & [59] conjurat, amicè.
Qui ſtudet optatam [60] curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque [61] puer: [62] ſudavit & alſit:
Abſtinuit Venere & [63] vino: [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuítque magiſtrum.
[65] Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata [66] pango:
[67] Occupet extremum ſcabies: mihi turpe [68] relinqui eſt,
[69] Et, quod non didici, ſanè neſcire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
[72] Si verò eſt unctum qui rectè ponere poſſit,
[73] Et ſpondere levi pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor ſi ſciet [75] inter-
noſcere mendacem verúmque [76] beatus amicum.
[77] Tu ſeu donâris, ſeu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad verſus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Lætitiæ, clamabit enim, [81] Pulchrè, benè, rectè,
Palleſcet [82] ſuper his: etiam [83] ſtillabit amicis
Ex oculis rorem: ſaliet, [84] tundet pede terram,
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] ex animo: ſic
[86] Deriſor vero plus laudatore [87] movetur.
Reges dicuntur multis urgere [88] culullis,
Et [89] torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus; ſi carmina condes,
Nunquam te fallant, [90] animi ſub vulpe latentes:
[91] Quintilio ſi quid recitares, corrige ſodes,

59 Conſentit.
60 Labore & opere ad finem pervenire ſibi propoſitum.
61 παῖς ὢν cum eſſet puer.
62 Calorem ſenſit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino [illegible].
64 Tibicen adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i. in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem ſerpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miſeris temporibus.
66 Compono, i. Ego poſſum mira poëmata componere, inquit malus poëta.
67 Metaph. ducta à luſu puerorum ſe mutuo ad currendum cohortantium, qui ſcabiem imprecantur ei qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus & glorioſus poëta non vult in extremo ordine verſari, ſed ſuam tegit ignorantiam jactatione & audacia.
68 In curſu relinqui.
69 Et ſane turpe eſt mihi (inquit malus poeta) fateri quod non didici.
70 Qui congregat.
71 Sic Poeta locuples aſſentatores ad poemata ſua vel indoctiſſima laudanda beneficiis provocat. 72 Si ſit Poeta, qui unctum, i. convivium lautum dare poſſit. 73 Et ſe vadem conſtituere pro paupere levi, qui quavis impellitur emolumenti ſpe. 74 Triſtibus. 75 Diſtinguere. 76 Beatus, ut ipſe ſe cenſet eſſe. 77 Docet [illegible]ratius, quomodo adulatores poſſint cognoſci. 78 Alicui. 79 Adverſus abs te ſcriptos. 80 [illegible] m adducere adulatorem lætitia affectum ob ſpem utilitatis. 81 Verba ſunt aſſentatoris poëmata tua fictè approbantis. 82 Ad hæc palleſcet, quaſi novo genere poëmatis obſtupefactus. 83 Effundet lacrymas (quæ ſunt ros oculorum) ſimulans ſe gaudere. 84 Præ gaudio ſaltabat. 85 τῆς καρδίας, verè, ſine fuco. 86 Aſſentator. 87 Movetur fictè non ex animo. 88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum lene eſt tormentum. 90 Animi doloſi, vafri, inſidioſi. 91 Quintilio Varo poetæ Cremonenſi. Hic fuit alienorum ſcriptorum ſincerus & incorruptus judex: de hoc Quintilio vide Od. 8. & Od. 1, lib. 1.

Hoc

Hoc) aiebat) & hoc. [92] *melius te posse negares.*
Bis terque expertum frustra. [93] *delere jubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere versus.*
Si defendere delictum quam [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanem.*
Quin [96] *sine rivali téque & tua solus amares.*
Vir bonus & prudens versus [98] *reprehendet inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Transverso calamo signum: ambitiosa recidet.
Ornamenta: [3] *parùm claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutando* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Aristarchus,* [7] *nec dicet, Cur ego amicum*
Offendam [8] *nugis?* [9] *hæ nugæ seria ducent.*
In mala derisum semel, [10] *exceptumque sinistrè.*
[11] *Ut mala quem scabies, aut* [12] *morbus regius urget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,*
Qui sapiunt: [16] *agitant pueri* [17] *incautique sequuntur.*
[18] *Hic dum sublimes versus* [19] *ructatur,* [20] *et errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foveamve: [22] *licet, succurrite longùm*
Clamet, Iô cives, non sit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem.*
Qui scis an [25] *prudens huc se dejecerit, atque*
[26] *Servari nolit? dicam,* [27] *Siculique poëtæ*
Narrabo interitum Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*

1 Si negares te melius posse in præstando, postquam bis vel ter, vel sæpius tentasses.
93 Quintilius jubebat ut hæc corrigeres vel certè musis indecore carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. male expolitos emendares: sunt Metaph. à fabris lignariis & fabris ferrariis ductæ.
95 [illegible]
95 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Molle sonantes.
1 Transverso calamo notabit & lituram inducet.
2 Oratoria Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis.
4 Amphibologias vituperabit.
5 Signo calami.
6 Fiet castigator severus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus seligendis, germanis, & in nothis rejiciendis judex fuit acerrimus.
7 Sicut multi Adulatores dicunt.
8 In re levi

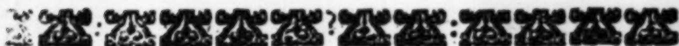
9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poëtam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita ut optimum se poëtam esse sibi persuaserit 10 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poëtam, quam illum quem scabies, &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, quo laborant furiis correpti. 14 Diana lymphaticos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio conjuncta excitatum. 16 Insequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi rectus edit. 20 Et erret animo & corpore. 21 Si, ut auceps qui merulis avibus insidias struit, in foveam (i. in perspicuos errores) incidit. 22 Quamvis longum, i. diu clamet Io cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foveam. 25 An sciens & de industria. 26 Servari non vult ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel frigidus, i. atra bile affectus. Est enim Melancholia frigidissima.

Insiluit

Insiluit, sit jus, liceatque perire [29] *Poëtis.*
Invitum qui servat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec [31] *si retractus erit, jam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: utrùm*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triste* [36] *bidental*
Moverit [37] *incestus. certe furit, ac velut ursus,*
Objectos caveæ [38] *valuit si frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit tenet, occidetque legendo,*
[42] *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

29 Poetis qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit ac si occideret. Idem pro simili.
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. Insanus enim homo non est.
33 Nec deponet amorem, i. curam non abjiciet famosæ mortis, i. mortis infamis. Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.

34 Non satis perspicuum est, utrius sceleris pœnam luat malus poëta dum versus factitet sepulchrinos violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hostiis bidentibus & ara extructa à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in sororem, sacerdotem, vel affinem commisso. 38 Si forte potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cavea ne exeant coercentur. 40 Poëta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga quæ tam diu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.

